

**Bosna i
Hercegovina
Ministarstvo
financija i trezora**

Forum za koordinaciju
donatora Bosne i Hercegovine

**PREGLED
AKTIVNOSTI
DONATORA
2009–2010**

Dokument izrađen uz finansijsku i tehničku pomoć DFID-a

**Bosna i
Hercegovina
Ministarstvo
financija i trezora**

Forum za koordinaciju
donatora Bosne i Hercegovine

PREGLED AKTIVNOSTI DONATORA **2009–2010**

Dokument izrađen uz finansijsku i tehničku pomoć DFID-a

Ograničenja u izvješću

Ovo izvješće objavljuje Ministarstvo financija i trezora BiH u ime Foruma za koordinaciju donatora (DCF), koji predstavlja platformu za razmjenu informacija između vlasti BiH i 20 glavnih donatora. Izvješće je usmjereno na aktivnosti i financijske portfelje ovih donatora te, zbog toga, ne obuhvata ukupnu aktivnost svih donatora u Bosni i Hercegovini (BiH).

Informacije i statistički podaci predstavljeni u ovom izvješću temelje se na odgovorima pojedinačnih donatorskih organizacija. Premda su podatke provjerili i potvrdili međunarodni i domaći akteri, ipak postoji mogućnost pogreške. Isto se odnosi i na informacije sadržane u tekstualnim dijelovima Izvješća.

U smislu analize po sektorima, donatori su za svaki od svojih projekata odabrali 'kod' Odbora za pomoć u razvitku (DAC). Kako različiti DAC kodovi variraju, a u nekim slučajevima se i preklapaju, neki se projekti ne mogu u potpunosti 'uklopiti' u dodijeljeni DAC kod, dok se drugim pak projektima može dodijeliti više DAC kodova, ili mogu sadržavati komponente od značaja za druge sektore.

Zahvala

Izrada Pregleda aktivnosti donatora 2009.-2010. ne bi bila moguća bez potpore i pomoći brojnih pojedinaca i organizacija. Ministarstvo financija i trezora BiH želi zahvaliti predstavnicima svih donatora i institucija Bosne i Hercegovine koji su sudjelovali u intervjuima u okviru našeg istraživanja, osigurali neophodne informacije o projektnim i programskim aktivnostima te analizirali nacrt izvješća. MoFT BiH bi, pored toga, želio izraziti zahvalnost DFID-u za tehničku i finansijsku pomoć osiguranu u okviru *Projekta koordinacije i učinkovitosti pomoći (ACE)*.

Riječ ministra

Zadovoljstvo mi je predstaviti Vam četvrto izdanje izvješća: Pregleda aktivnosti donatora za razdoblje 2009.-2010. godina, koje objavljuje Ministarstvo financija i trezora BiH. Izvješće sažima doprinose članova Foruma za koordinaciju donatora (DCF) i aktivnosti za potporu reformskim procesima u Bosni i Hercegovini u 2009. i 2010. godini. Pregled aktivnosti donatora 2009.-2010. je pripremljen uz potporu donatorskih agencija i međunarodnih finansijskih institucija nazočnih u BiH, kao i naših domaćih institucija. Ministarstvo financija i trezora BiH zahvaljuje onima, koji su doprinijeli izradi izvješća. Također, želio bih zahvaliti DFID-u na kontinuiranoj tehničkoj i finansijskoj podršci u izradi Pregleda aktivnosti donatora.

Ovogodišnje izvješće, kao i prethodna izdanja, pruža informacije o najnovijim razvojnim aktivnostima unutar deset sektora koje donatori podržavaju. Pored toga, s ciljem jačanja i promicanja vlasništva države, centralna uloga u ovom izdanju izvješća data je institucijama Bosne i Hercegovine.

U prosincu 2009. godine, Vijeće ministara BiH potpisalo je Parišku deklaraciju o djelotvornosti pomoći, koja je obvezala državu na rad s donatorima u pet područja djelotvornosti pomoći, i to u području: vlasništva, uklapanja, usklađivanja, upravljanja rezultatima i međusobne odgovornosti. Ova načela obvezuju i BiH institucije i donatorsku zajednicu, s ciljem jačanja njihovog međusobnog partnerstva, kao i pružanja podloge za provedbu inicijativa međunarodne ekonomske pomoći, a sukladno prioritetima nove Državne razvojne strategije, čije se usvajanje očekuje do kraja 2010. godine. Sukladno navedenom, želim posebno skrenuti pozornost na aktivnosti, koje smo započeli na provedbi pilot-projekta mehanizma sektorskog pristupa, za koji smatramo da je jedan od ključnih načina da institucije BiH i donatori, kroz zajednički rad, pruže potporu razvojnim programima, koje vodi država.

U namjeri procijenjivanja trenutačne donatorske prakse u BiH, Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH, Ministarstvo financija i trezora, pripremio je izvješće „Osnovni pregled pridržavanja načela Pariške deklaracije o djelotvornosti pomoći“. Ovaj pregled će se koristiti za praćenje budućeg napretka u učinkovitosti isporuke međunarodne ekonomske pomoći u BiH. Daljnje jačanje partnerstva između donatorske zajednice i domaćih institucija, pokazat će predanost u potpori Vladi BiH u njenim naporima glede provedbe reforme i modernizacije javne uprave i približiti našu državu obitelji država članica EU, u predstojećim godinama.

Dragan Vrankić
Ministarstvo financija i trezora BiH

Kazalo

Zahvala	5
Riječ ministra	6
Kazalo	7
Kratice	8
Naglasak	11
Sažetak	12
Uvod	13
Sektor obrazovanja	15
Sektor zdravstva	22
Sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje	29
Sektor prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti	39
Sektor infrastrukture	49
Sektor ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite	60
Sektor lokalne uprave	70
Sektor poljoprivrede i šumarstva	75
Sektor zaštite okoliša	81
Međusobno povezani sektori	86
Profili donatora	96
Pregled izdvajanja za ODA-u u Bosni i Hercegovini	96
Austrija/Austrijska agencija za razvitak i suradnju (ADC)	99
Kanada/Kanadska agencija za međunarodni razvitak (CIDA)	101
Francuska	102
Njemačka	103
Mađarska	105
Italija/Talijanska kooperacija za razvitak (IC)	107
Japan/Japanska međunarodna agencija za suradnju (JICA)	109
Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske	110
Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške	111
Španjolska/Španjolska agencija za međunarodnu razvojnu suradnju (AECID)	112
Švedska/Švedska međunarodna agencija za razvojnu suradnju (Sida)	114
Švicarska/Švicarska agencija za razvitak i suradnju (SDC)/Državno tajništvo za ekonomske poslove (SECO)	116
Ujedinjeno Kraljevstvo/Odjel za međunarodni razvitak (UK/DFID)	118
Sjedinjene Američke Države/Američka agencija za međunarodni razvitak (USA/USAID)	120
Europska banka za obnovu i razvitak (EBRD)	122
Europska komisija (EC)	124
Europska investicijska banka (EIB)	126
Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF)	128
Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP)	130
Svjetska banka	132
Izvori fotografija	134

Kratice

ACE	Projekt koordinacije i učinkovitosti pomoći
ADA	Austrijska razvojna agencija
ADC	Austrijska agencija za razvitak i suradnju
AECID	Španjolska agencija za međunarodnu razvojnu suradnju
BAM	Konvertibilna marka
BHMAC	Centar za uklanjanje mina
BiH	Bosna i Hercegovina
BIHANSA	Agencije za pružanje usluga u zračnom prometu BiH
BHDCA	BiH Direkcija za civilno zrakoplovstvo
CCYI	Povjerenstvo za koordiniranje pitanja mladih
CDC	Centar za prevenciju i kontrolu bolesti
CDS	Strategija razvoja BiH
CEDAW	Odbor za uklanjanje diskriminacije protiv žena
CEE	Srednja i Istočna Europa
CEFTA	Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini
CIDA	Kanadska agencija za međunarodni razvitak
CIP	Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja
CIPS	Centar za identifikaciju i zaštitu podataka građana
CMS	Automatizirani sustav upravljanja predmetima
CoE	Vijeće Europe
CoEM	Konferencija ministara obrazovanja
CoM	Vijeće ministara
CPAP	Akcijski plan programa za državu
CRA	Regulatorna agencija za komunikacije
CSOs	Organizacije civilnog društva
CTUBIH	Sindikatski trgovine i uslužnih djelatnosti BiH
DAC	Odbor za pomoć u razvitku
DCA	Odjel za razvojne kredite
DCF	Forum za koordinaciju donatora
DEI	Direkcija za europske integracije
DEMA	Danska agencija za upravljanje izvanrednim situacijama
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje
DFID	Odjel Vlade Ujedinjenog Kraljevstva za međunarodni razvitak
DIA	Agencija za osiguravanje depozita Bosne i Hercegovine
DIS	Decentralizirani sustav provedbe
DOTS	Izravno nadzirano kratkotrajno liječenje
DPA	Odjel za politička pitanja
EASA	Europska agencija za zrakoplovnu sigurnost

EBRD	Europska banka za obnovu i razvitak
EC	Europska komisija
ECAA	Europski zajednički zračni prostor
ECSEE	Energetska zajednica Jugoistočne Europe
EEC	Europska energetska zajednica
EFSE	Europski fond za Jugoistočnu Europu
EIB	Europska investicijska banka
ENQA	Europska mreža za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju
e-SEE	Inicijativa 'Elektronska Jugoistočna Europa'
ERDF	Europski fond za regionalni razvitak
ETF	Europska fondacija za obuku
EU	Europska Unija
EUCOM	Europsko zapovjedništvo
EUCORIN	Potpoma EU implementaciji programa prekoračične suradnje u okvirima IPA instrumenta
EUFOR	Snage Europske Unije
EUPM	Policajska misija Europske Unije
EUROPOL	Europski policijski ured (Europol)
EUROSTAT	Ured za statistiku Europske Unije
EUSR	Posebni predstavnik Europske Unije
EXBS	Program za kontrolu izvoza i sigurnost granica
FAO	Organizacija Ujedinjenih naroda za poljoprivredu i hranu
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FDIs	Izravna strana ulaganja
FERK	Regulatorno povjerenstvo za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine
FIAS	Savjetodavna služba za strana ulaganja
FIGAP	Fond za implementaciju Gender akcionog plana
GAP	Gender akcioni plan
GAVI	Globalna asocijacija za cjepivo i imunizaciju
GDP	Bruto domaći proizvod
GEF	Globalni fond za okoliš
GFAP	Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini
GFATM	Globalni fond za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije
GIS	Geografski informacijski sustav
GTZ	Njemačka agencija za tehničku suradnju
HJPC	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće
HPAI	Avijarne influence/ptičja gripa
IBRD	Međunarodna banka za obnovu i razvitak
IC	Talijanska kooperacija

ICMP	Međunarodno povjerenstvo za nestale osobe
IDD	Jod deficitarni poremećaj
IDDEAA	Agencija za identifikacijske podatke, evidenciju i razmjenu podataka
IFIs	Međunarodne financijske institucije
ILDP	Projekt integriranog lokalnog razvoja
ILO	Međunarodna organizacija rada
IMAP	Program integriranog protuminskog djelovanja
IMF	Međunarodni monetarni fond
INTERPOL	Međunarodna kriminalističko-policajska organizacija
IOM	Međunarodna organizacija rada
IPA	Instrument za pretprijetnu pomoć
IPAP	Individualni akcioni plan partnerstva
IPARD	Instrument pretprijetne pomoći Europske Unije za seoski razvitak
ITF	Međunarodni fond za razminiranje i pomoć žrtvama mina
JICA	Japanska agencija za međunarodnu suradnju
KfW	Kreditni institut za obnovu
LEAP	Lokalni akcijski plan zaštite okoliša
LJR	Zakonodavna i reforma pravosuđa
MAP	Akcijski plan za članstvo u NATO-u
MDGs	Milenijski razvojni ciljevi
MEAs	Multilateralni sporazumi o okolišu
MIFF	Višegodišnji indikativni financijski okvir
MIPD	Višegodišnji indikativni planski dokument
MoCA	Ministarstvo civilnih poslova
MoCT	Ministarstvo komunikacija i prometa
MoD	Ministarstvo obrane
MoFT	Ministarstvo financija i trezora
MoFTER	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa
MoHRR	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice
MoJ	Ministarstvo pravde
MoS	Ministarstvo sigurnosti
MoU	Memorandum o razumijevanju
MTDS	Srednjoročna razvojna strategija BiH – PRSP (2004.-2007.)
NAC	Sjevernoatlantsko vijeće
NATO	Sjevernoatlantski savez
NATO/ EADRCC	Euroatlantski centar za koordinaciju odgovora na katastrofe
NCP	Nacionalna kontakt točka
NEAP	Državni akcijski plan za okoliš
NERDA	Regionalna razvojna agencija za sjeveroistočnu BiH
NGOs	Nevladine organizacije
NHQSa	Sjevernoatlantski savez, Headquarters Sarajevo

NTF	Povjerenički fond NATO-a
ODA	Službena pomoć za razvitak
ODC	Ured za suradnju u oblasti obrane
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvitak
OHR	Ured visokoga predstavnika i posebnog predstavnika EU
OPEC	Organizacija država izvoznica nafte
ORF	Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Europu
OSA	Obavještajno-sigurnosna agencija
OSCE	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
PAR	Reforma javne uprave
PARCO	Ured koordinatora za reformu javne uprave
PBS	Javni sustav emitiranja
PfP	Partnerstvo za mir
PIFC	Strategija javne unutarnje financijske kontrole
PSO	Operacije potpore miru
RBB	Regulatorni odbor željeznica
RCC	Vijeće za regionalnu suradnju
REDAH	Regionalna razvojna agencija za Hercegovinu
RS	Republika Srpska
RSDERC	Regulatorna agencija za energetiku RS
SAA	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SAP	Proces stabilizacije i pridruživanja
SAFFRD	Sektor za poljoprivredu, prehranu, šumarstvo i seoski razvoj
SALW	Malokalibarsko oružje i lako naoružanje
SASE	Sarajevska burza
SCIA	Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći
SCRDP	Povjerenstvo za izbjeglice i raseljene osobe BiH
SDC	Švicarska agencija za razvitak i suradnju
SECO	Državno tajništvo za ekonomske poslove Švicarske
SEE	Jugoistočna Europa
SEETO	Prometna opservatorija za Jugoistočnu Europu
SERC	Državna regulatorna agencija za električnu energiju
SERDA	Sarajevska regionalna razvojna agencija
Sida	Švedska međunarodna agencija za razvojnu suradnju
SIF	Fondacija za socijalnu uključenost
SIFEM	Švicarski investicijski fond namijenjen tržištima u razvitku
SIPA	Državna agencija za istrage i zaštitu
SIS	Strategija socijalne uključenosti
SMEs	Mala i srednja poduzeća
SSPACEI	Sektor za strateška planiranja, koordinaciju pomoći i europske integracije

SSPACEI	Sektor za strateška planiranja, koordinaciju pomoći i europske integracije
STD	Spolno prenosive bolesti
TBC	Tuberkuloza
TIMSS	Međunarodna studija trendova u postignućima učenika iz matematike i prirodnih znanosti
TIR	Međunarodni tranzitni sustav za prijevoz robe u drumskom prometu
TRANSCO	Tvrtka za prijenos električne energije u BiH (Elektroprijenos)
UK	Ujedinjeno Kraljevstvo
UN	Ujedinjeni narodi
UNAIDS	Zajednički program Ujedinjenih naroda za HIV/AIDS
UNCT	Državni tim UN-a u BiH
UNDAF	Okvir Ujedinjenih naroda za pomoć u razvitku
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih naroda
UNEP	Program Ujedinjenih naroda za okoliš
UNESCO	Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
UNFCCC	Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime

UNFPA	Populacijski fond Ujedinjenih naroda
UNHCR	Visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za izbjeglice
UNICEF	Fond Ujedinjenih naroda za djecu
UNIFEM	Razvojni fond Ujedinjenih naroda za pitanja žena
UNIFEM CEE	Ured Razvojnog fonda Ujedinjenih naroda za pitanja žena za Središnju i Istočnu Europu
UNSCR	Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda
UNV	Volonteri Ujedinjenih naroda
USA	Sjedinjene Američke Države
USAID	Američka agencija za međunarodni razvitak
USEUCOM	Američko zapovjedništvo za Europu
VET	Srednje strukovno obrazovanje i obuka
WB	Svjetska banka
WBIF	Investicijski okvir za Zapadni Balkan
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija
WMO	Svjetska meteorološka organizacija
WTO	Svjetska trgovinska organizacija
WUS	Svjetski sveučilišni servis

Naglasak

Pregled ODA-e u BiH

Članice DCF-a su u 2009. godini osigurale 727,75 milijuna eura, od čega 195,73 milijuna u obliku grantova i 532,02 milijuna eura u obliku zajmova.

Dosad su, u 2010. godini, ukupna izdvajanja članica DCF-a iznosila 726,93 milijuna eura od čega 219,57 milijuna u obliku grantova i 507,36 milijuna u obliku zajmova.

Prvo poglavlje – Obrazovanje

Ostvaren je značajan napredak na uvođenju devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja. U nekim oblastima stupanj provedbe zajedničke jezgre nastavnih planova i programa prelazi 90%.

Drugo poglavlje – Zdravstvo

Usvajanjem paketa osnovnih zdravstvenih usluga u oba entiteta osigurava se osnovna zdravstvena zaštita za sve građane.

Treće poglavlje – Dobra uprava i institucionalna izgradnja

Prema kvalitativnim pokazateljima, u prvom je kvartalu 2010. godine stopa provedbe Strategije reforme javne uprave, odnosno Akcijskog plana 1 iznosila oko 40%.

Četvrto poglavlje – Prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost

U travnju 2010. godine BiH je dobila uvjetno odobrenje za Akcijski plan članstva u NATO-u (MAP), a u rujnu 2010. godine su ispunjeni svi uvjeti za liberalizaciju viznoga režima.

Peto poglavlje – Infrastruktura

U veljači 2010. godine, Vanjskotrgovinska komora BiH je počela izdavati TIR karnete u BiH.

Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH je, u svibnju 2010. godine usvojio Okvirni zakon o digitalnim tahografima, a od sredine lipnja 2010. godine sva vozila teža od 3,5 tona sa više od 9 sjedala, kako bi im bio dopušten prijevoz roba i putnika u inozemstvu, moraju imati ugrađene digitalne tahografe.

Šesto poglavlje – Ekonomski razvitak i socijalna zaštita

U drugom je kvartalu 2010. godine primjetan značajan oporavak u smislu povećanja GDP-a, na koje su utjecali rast industrijske proizvodnje od 2,6%, te povećanje izvoza od 31%.

Sedmo poglavlje – Lokalna uprava

Očekuje se da će do 2010. godine biti završena uspostava središnje baze podataka o matičnim evidencijama. Ovom će se središnjom bazom podataka povezati matični uredi u svim općinama u RS te građanima u svim općinama osigurati identifikacijski dokumenti bez ograničenog roka trajanja. Provedba sličnih aktivnosti razmatra se i u FBiH, te se trenutačno čeka na usvajanje relevantnih zakona.

Osmo poglavlje – Poljoprivreda i šumarstvo

Poduzeti su prvi koraci na definiranju modela za Instrument pretpristupne pomoći – komponentu V – seoski razvitak (IPARD) u BiH.

Finalizirana je i izrada državnog inventara šuma (SFI) i prema nalazima iz ovoga inventara, šume u BiH danas pokrivaju veće površine nego prije 40 godina, te su u daleko boljem stanju od poimanja njihova stanja u javnosti.

Deveto poglavlje – Zaštita okoliša

Izrađene su strategije za zaštitu okoliša na entitetskoj razini, koje osiguravaju snažnu osnovu za daljnji razvitak.

Deseto poglavlje – Međusobno povezani sektori

Nacrt Revidirane strategije BiH za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma usvojen je u lipnju 2010. godine.

Krajem 2009. godine uspostavljen je Fond za implementaciju Gender akcionog plana 2009.-2014. (FIGAP).

U 2010. godini izrađeni su i Vijeću ministara BiH na usvajanje dostavljeni koordinirana strategija Nacrt Omladinske politike BiH za period 2009.-2013., te Akcioni plan za provedbu njenih strateških ciljeva.

Sažetak

Četvrto izdanje Pregleda aktivnosti donatora (DMR) je istodobno i drugo izdanje koje objavljuje Ministarstvo financija i trezora BiH/Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći (MoFT/SCIA). Sastoji se od sveobuhvatnog pregleda projekata i programa u deset sektora, koje financiraju agencije članice DCF-a u Bosni i Hercegovini. Za potrebe ovog izvješća obavljeno je preko 53 intervjua sa 24 predstavnika domaćih institucija i 55 predstavnika međunarodnih agencija.

Izvješćem je utvrđeno da su članice DCF-a u 2009. godini za razvojne inicijative izdvojile 727,75 milijuna eura, a u 2010. godini, do danas, 726,93 milijuna eura. Od 1454,67 milijuna eura izdvojenih ukupno u 2009. i 2010 godini, 415,30 milijuna eura je osigurano u obliku grantova, a 1039,37 milijuna eura u obliku zajmova.

U 2009. godini su se, u usporedbi s iznosima iz 2008. godine¹, ukupni iznosi službene pomoći za razvitak (ODA) smanjili za 33,90 milijuna eura 2009. Grantovi su se povećali za 23,70 milijuna eura dok su se iznosi izdvojeni u obliku zajmova smanjili za 57,61 milijuna eura. Premda brojke iz 2009. godine, u usporedbi sa 2008. godinom, pokazuju povećanje iznosa grantova, te smanjenje pomoći koja se osigurava u obliku zajmova, BiH postupno prestaje biti ekonomija pretežito ovisna o pomoći u obliku grantova, te se, u sve većoj mjeri, približava održivoj ekonomiji. Najveći dio vanjske pomoći u 2009. godini izdvojen je za sektor infrastrukture (41%) te ekonomskog razvitka i socijalne zaštite (32%). Sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje (7%) zaprimio je daleko manje pomoći. Slijedi sektor poljoprivrede i šumarstva (6%) te sektor prevencije sukoba (4%). Sektori koji su u 2009. godini dobili najmanje iznose sredstava su bili: zaštita okoliša (3%), zdravstvo (2%), lokalna uprava (2%), međusobno povezani sektori (2%), i obrazovanje (1%). Vrijedi međutim napomenuti da je 96% ukupnih izdvajanja za infrastrukturu, 86% za ekonomski razvoj i socijalnu zaštitu te 69% ukupnih izdvajanja za poljoprivredu i šumarstvo bilo osigurano u obliku zajmova, a 94% ukupnih izdvajanja za sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje bila su u obliku grantova.

U 2009. godini su 251,34 milijuna eura (34,5%) ODA izdvojile bilateralne donatorske agencije, dok su 476,41 milijuna eura (65,5%) ODA izdvojile multilateralne agencije, uključujući i financijske institucije. Isti je trend zamijećen i u 2010. godini; 210,12 milijuna eura (28,91%) ODA osigurale su bilateralne, a 516,80 milijuna eura (71,1%) multilateralne agencije. Neke bilateralne donatorske agencije sada preferiraju pružati pomoć putem multilateralnih agencija. Kanada/CIDA je 2009. godine zatvorila svoj ured u BiH. Španjolska/AECID će s radom prestati krajem 2010. godine, a UK/DFID i Nizozemska u 2011. Austrija/ADC će postupno okončati pružanje izravne bilateralne pomoći do 2014. godine. Godišnja izdvajanja EU za BiH se postupno povećavaju, stabilnim tempom. Projekti sa popisa projekata EC-a za 2010. godinu, koji još nisu ugovoreni iznose 73,51 milijun eura, u usporedbi sa 49,03 milijuna eura ugovorenih u 2009., 22,43 milijuna eura u 2008. i 45,77 milijuna eura ugovorenih u 2007. godini.

Vlasti BiH su, kako bi promicale učinkovitost resursa namijenjenih razvitku, uložile napore na jačanju suradnje između međunarodnih i domaćih aktera. Institucije BiH organiziraju i koordiniraju sastanke donatora u sektorima zakonodavne i reforme pravosuđa, reforme javne uprave, obrazovanja, poljoprivrede, povratka i reintegracije, te u okvirima Fonda za implementaciju Gender akcijskog plana (FIGAP).

Tijekom 2009.-2010. u brojnim sektorima unaprijeđen je zakonski okvir, kroz izradu i usvajanje zakona i strateških dokumenata. Ostvaren je napredak po pitanju uspostave novih institucija i reforme postojećih tijela. Kako bi se ojačale i izgradile institucionalne strukture i u cijelosti implementirale usvojene politike moraju se osigurati odgovarajući, kako ljudski, tako i financijski resursi.

¹ Zbog prilagodbe valutnog tečaja u bazi DCF i promjenama u izdvajanjima ukupne ODA, trenutačni iznosi za 2008. godinu u bazi podataka iznose 761,48 milijun eura, dok je u prošlogodišnjem izvješću objavljeno da je ukupna ODA iznosila 765,77 milijuna eura.

Uvod

Bosna i Hercegovina je potencijalna kandidatkinja za članstvo u EU, ali i zemlja koja prima znatnu pomoć Međunarodne asocijacije za razvoj (IDA)². BiH je, u lipnju 2008. godine sa EU potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) te stupila u novu fazu razvoja ka članstvu u EU. Najveći bilateralni donatori koji djeluju u državi su: Italija/IC, Njemačka, Nizozemska, Norveška, Švedska, Švicarska/SDC/SECO i USA. Najveće multilateralne agencije su EU, UNDP i Svjetska banka, kao i EIB i EBRD. Dostupnost ODA u obliku grantova namijenjenih BiH postupno se smanjuje još od 2006. godine, dok raste udio koncesijskih i komercijalnih zajmova. Neke od bilateralnih agencija,³ poput Nizozemske, Španjolske/AECID, UK/DFID i Austrije/ADC postupno se povlače iz aktivnosti pružanja izravne financijske pomoći BiH, preferirajući neizravno pružanje podrške putem multilateralnih agencija. Ovakav se trend zamjećuje i kod udjela pomoći, koju su u razdoblju od 2006. do 2010. osiguravale bilateralne i multilateralne agencije. K tomu, dok se pomoć donatora u postkonfliktnom razdoblju fokusirala na obnovu i infrastrukturu, posljednjih je nekoliko godina fokus vanjske pomoći preusmjeren na pitanja koja se odnose na sve oblasti pružanja pomoći.⁴

Forum za koordinaciju donatora je u 2005. godini osnovao 17 donatorskih agencija i financijskih institucija kao poluformalnu platformu za razmjenu informacija. Vremenom se forum razvio u mehanizam koordinacije koji nastoji promicati djelotvornost međunarodne pomoći, te odgovornost institucija države domaćina.

DCF trenutno ima 20 članica koji sastanke održavaju svaka tri mjeseca. Sekretarijat se kod pripreme dnevnog reda za svaki od sastanaka konsultira s narednim predsjedateljem Foruma.

Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći (SCIA) u MoFT, koji je osnovan u listopadu 2008. godine zadužen je za koordinaciju međunarodne pomoći (izuzev pomoći EU) i sastoji se od dvije organizacijske jedinice, i to: (i) Odsjeka za pripremu i realizaciju Programa javnih investicija (PJI), (ii) Odsjeka za koordinaciju i mobilizaciju međunarodne ekonomske pomoći. Od siječnja 2009. godine, MoFT/SCIA je preuzela odgovornost za rukovođenje Tajništvom DCF-a koji je ranije vodio UNDP i Ured rezidentnog koordinatora UN. Sastanci DCF-a kojima je domaćin SCIA održavaju se svaka tri mjeseca pri čemu se na čelu kao predsjedatelji rotiraju predstavnici agencija – članica DCF-a. Sastancima DCF-a nazoče i predstavnici drugih institucija vlasti.

Najnovija dešavanja po pitanju procesa promicanja koordinacije pomoći u Bosni i Hercegovini

Nakon preuzimanja odgovornosti za upravljanje vanjskom pomoći u listopadu 2008. godine, vlasti BiH su poduzele više značajnih koraka na promicanju procesa koordinacije pomoći. U prosincu 2009. godine, Vijeće ministara BiH (BiH CoM) službeno je usvojilo Parišku deklaraciju o učinkovitosti pomoći. Vlasti su se obvezale na ispunjenje 56 partnerskih obveza u pet glavnih područja: vlasništva domaćih institucija, uklapanja, usklađenosti, upravljanja usmjerenog ka rezultatima, te uzajamne odgovornosti. U siječnju 2010. godine, BiH je i službeno dodana na popis država potpisnica Pariške deklaracije. U srpnju 2010. godine, MoFT BiH/SCIA je finalizirala Osnovni pregled pridržavanja načela Pariške deklaracije o djelotvornosti pomoći, te sljedeće korake nakon osnovnog istraživanja. Osnovni će se pregled koristiti kako bi se pratio budući napredak po pitanju djelotvornosti pomoći u BiH, dok dokument koji se bavi sljedećim koracima predlaže konkretne mjere za promicanje mehanizama koordinacije pomoći u BiH.

U ožujku 2010. godine BiH MoFT/SCIA, u suradnji s Općom upravom za proširenje EU organiziralo je regionalnu radionicu na temu *Sektorski pristup u kontekstu EU integracija*, s ciljem identificiranja operativnih metoda za formuliranje sektorskih pristupa i produblivanje stručnih znanja u njihovoj praktičnoj primjeni u kontekstu proširenja.⁵ Jedna od preporuka je da države primatelji sredstava IPA-e počnu primjenjivati sektorski pristup u odabranim pokusnim (pilot) sektorima u okviru procesa priprema za Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD) u 2010. godini. Sektorski pristup programiranju pomoći koji se fokusira na potrebe i prednosti država može doprinijeti djelotvornijoj pretpripravnosti pomoći. Sukladno preporukama s radionice, BiH MoFT/SCIA je, uz tehničku pomoć DFID-a osiguranu putem ACE projekta, pokrenulo izradu

² IDA, osnovana 1960. godine je dio Svjetske banke i pomaže najsiromašnijim državama u svijetu. IDA ima za cilj smanjenje siromaštva davanjem beskamatnih kredita i grantova za programe kojima se potiče ekonomski rast, smanjuju nejednakosti i promiču uvjeti života ljudi.

³ Kanada/CIDA je svoj ured u BiH zatvorila u kolovozu 2009. godine.

⁴ BiH MoFT/SCIA – Osnovni pregled pridržavanja načela Pariške deklaracije o djelotvornosti pomoći za 2008, srpanj 2010.

⁵ Sektorski pristup je način suradnje između vlasti, donatora i drugih relevantnih aktera. To je proces koji ima za cilj proširiti odgovornost domaćih institucija nad odlukama o politikama djelovanja unutar javnoga sektora, te izdvajanju sredstava, promicati koherentnost između politika djelovanja, potrošnje i rezultata, te smanjiti transakcijske troškove. (EC, 2007), izvor: Podrška sektorskim programima koji obuhvaćaju tri financijska modaliteta: podršku sektorskom proračunu, objedinjavanje financijskih sredstava i projektne procedure EC. http://ec.europa.eu/development/center/repository/Support-to-Sector-Programmes_27072007_en.pdf

procedura i aktivnosti za uvođenje sektorskog pristupa u BiH. Konzultativne radionice za potrebe izrade MIPD 2011.-2013. i uvođenja sektorskog pristupa održane su u lipnju 2010. godine. Delegacija Europske komisije u BiH, državni koordinatorski BiH za IPA-e, te MoFT identificirali su dva sektora u kojima je moguće provesti pokusno (pilot) uvođenje sektorskog pristupa s početkom u 2010. godini. Radi se o sektorima reforme javne uprave i pravde. Oba sektora su napredovala u uspostavi institucionalnih mehanizama koordinacije za provedbu sektorskih strategija. U tom je smislu BiH MoFT/SCIA započeo suradnju s ova dva sektora kako bi se istražile opcije za pripremu sektorske metodologije u BiH.

U 2010. godini je postignut značajan napredak u redefiniranju Programa javnih ulaganja (PIP) kao analitičkog instrumenta za kvalitetnije izdvajanje i usmjeravanje resursa namijenjenih razvitku. Kalendar PIP-a usuglašen je s kalendarom pripreme dokumenta okvirnog proračuna i godišnjeg proračuna institucija. U ovome novome formatu PIP predložene projekte povezuje sa strateškim sektorskim i razvojnim ciljevima navedenim u Strategiji razvoja BiH. Kroz ovaj novi format, PIP će osigurati kvalitetne temelje za izradu državnog plana razvoja. Novi će format za identificiranje prioriteta projekata postupno osigurati i kvalitetnije usmjerenje sredstava za ostvarenje razvojnih ciljeva. Pripremu PIP-a sukladno novoj metodologiji prihvatile su sve razine vlasti, što će omogućiti izradu jedinstvenog plana za Bosnu i Hercegovinu.

Pripremljene su i nova Strategija razvoja BiH (CDS) i Strategija socijalne uključenosti (SIS) i nalaze se u završnoj fazi usvajanja.

Pregled aktivnosti donatora predstavlja pregled donatora/financijskih institucija, koji su financirali projekte i programe u Bosni i Hercegovini. Podaci prikupljeni kroz ovu aktivnost predstavljaju pokazatelj trendova u pružanju vanjske pomoći i ekonomskom napretku, koji su se preusmjerili s obnove na uzajamno povezana pitanja. Danas se predstavnici domaćih institucija u sve većoj mjeri uključuju u proces priprema Izvješća. I domaće institucije i međunarodni akteri osigurali su neprocjenjive informacije o najnovijim pitanjima iz domene razvoja. DMR 2009.-2010. obuhvaća razdoblje od srpnja 2009. do kraja 2010. godine. Aktualno Izvješće odražava stanje do srpnja 2010. godine.

Sektor obrazovanja

1

<p>Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.</p>	<p>Norveška, EC, Austrija/ADC, Njemačka, Švedska/Sida, Nizozemska, UNICEF, USA/USAID, Francuska, Japan/JICA, Mađarska, Švicarska/SDC/SECO.</p>
<p>Ostale ključne međunarodne organizacije (IO) i međunarodne financijske institucije (IFI)</p>	<p>Vijeće Europe (CoE), Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), Ured visokoga predstavnika i posebnog predstavnika EU (OHR), Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO), Europska fondacija za obuku (ETF); Europska komisija (EC).</p>
<p>Ključni partneri među institucijama vlasti</p>	<p>Ministarstvo civilnih poslova BiH (BiH MoCA); entitetska i kantonalna ministarstva obrazovanja, te Odjel za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH, prosvjetno-pedagoški zavodi, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokoga obrazovanja (CIP), Rektorska konferencija BiH, Konferencija ministara obrazovanja (CoEM) BiH i obrazovna vijeća BiH.</p>
<p>Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini</p>	<p>2009.: 7,43 milijuna eura, sva u obliku grantova 2010.: 10,21⁶ milijuna eura, sva u obliku grantova</p>
<p>Sektorske strategije</p>	<p><i>Strateški pravci razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini s planom implementiranja 2008.–2015.; Strateški pravci razvoja predškolskoga odgoja i obrazovanja u BiH; Strategija razvoja stručnog obrazovanja i obuke u Bosni i Hercegovini za period 2007.–2013. godine; Mapa puta i plan aktivnosti za uključivanje BiH u EU programe za cjeloživotno učenje i mladi u akciji (do 2013. godine); Sedam ključnih strategija i smjernica za implementaciju Bolonjskoga procesa; Strategija razvoja nauke u Bosni i Hercegovini 2010.-2015. i Akcioni plan; Strategija razvoja obrazovanja Republike Srpske za period 2010.-2014. s Akcionim planom.</i> U FBiH ne postoji strategija obrazovanja na razini entiteta.</p>
<p>Koordinacija rada donatora</p>	<p>MoCA BiH organizirao je i vodio sastanke sektorskih radnih skupina na kojima su sudjelovali vodeći domaći i međunarodni relevantni akteri. Neki od donatora su, k tome, nazočili ad hoc sastancima, koji su za cilj imali razmjenu informacija, uglavnom u organizaciji OSCE-a. Određeni broj donatora prima pozive da nazoči sastancima Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete uspostavila je koordinacijsko tijelo.</p>

⁶ Uključujući i 5,5 milijuna eura za projekte sa popisa EC za 2010. godinu koji još nisu ugovoreni.

Pregled

Na temelju DAC definicije, obrazovni sektor čine sljedeći elementi: osnovno, srednje i visoko obrazovanje, obrazovna politika i administrativno upravljanje, obrazovne ustanove i osposobljavanje, obuka nastavnika, i istraživanja u obrazovanju.

Obrazovanje, kao osnovno ljudsko pravo, ključno je za razvoj djece i omogućava aktivno sudjelovanje u društvu. Ključno je za ostvarivanje Milenijskih razvojnih ciljeva (MDG) do 2015. godine.⁷ UN-ove su agencije u prosincu 2006. godine potpisale dugoročni sporazum o uspostavi novog globalnog fonda, koji bi ubrzao napore za ostvarenje MDG-ova, i podržao reformske napore UN-a na razini države. MDG-F intervenira u brojnim tematskim područjima, koja uključuju kulturu i razvitak. Bosna i Hercegovina izabrana je kao država u fokusu za implementaciju četiri MDG projekta, od čega tri sadrže i snažnu obrazovnu sastavnicu.

Prema Ustavu BiH, sektor je obrazovanja decentraliziran. Na državnoj razini, Sektor za obrazovanje unutar Ministarstva civilnih poslova odgovoran je za pripremu i izvršavanje propisa, koordiniranje aktivnosti i usuglašavanje planova, koje su sačinila nadležna entitetska tijela. Sektor je, pored toga, zadužen za definiranje strategija na međunarodnoj razini. Tijela nadležna za obrazovanje u FBiH su kantonalna ministarstva obrazovanja. Federalno ministarstvo obrazovanja ima koordinirajuću ulogu na entitetskoj razini. U RS nadležnost za obrazovanje pripada Ministarstvu prosvjete i kulture. U Brčko distriktu BiH taj posao obavlja Odjel za obrazovanje. Ovakva složena upravna struktura, sa 13 ministarstava obrazovanja i Odjelom za obrazovanje Brčko distrikta BiH, čini proces implementacije veoma zahtjevnim.

U posljednjem je desetljeću obrazovni sektor doživio određene promjene u pokušaju da se usuglase obrazovni sustavi u BiH. Nakon usvajanja više važnih zakona tijekom 2007. i 2008. godine, uspostavljene su: Agencija za razvitak visokoga obrazovanja i osiguranje kvalitete, Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH i Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP). Sve tri su agencije profunkcionirale i postupno bivaju prepoznate kao tijela odgovorna za kreiranje obrazovnih standarda.

U siječnju 2010. godine Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH objavila je rezultate Međunarodne studije trendova znanja iz matematike i predmeta prirodnih znanosti za 2007. godinu (TIMSS). Rezultati studije osnovnih škola pokazali su da su učenici u završnom razredu imali lošije rezultate od međunarodnog prosjeka u prirodnim znanostima i matematici.

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH i Europska zaklada za učenje (EFT) organizirali su u veljači

2010. godine dvodnevnu konferenciju, na kojoj su se razmatrala pitanja cjeloživotnoga učenja unutar kvalifikacijskoga okvira u nastajanju u BiH.⁸

Strategija razvoja nauke u Bosni i Hercegovini 2010. - 2015. i Akcioni plan za provedbu strategije usvojeni su u prosincu 2009. godine. Ovaj dokument treba olakšati razvitak znanosti, istraživanja, obrazovanja, kulture i ekonomije sukladno preporukama za razvitak znanosti u Europi i svijetu.

U prosincu 2009. godine, Republika Srpska usvojila je Strategiju razvoja obrazovanja Republike Srpske za period 2010.-2014. s Akcionim planom za implementaciju strateških projekata obrazovanja. Strategija se temelji na konceptu cjeloživotnoga učenja s ciljem prilagodbe novim tehnološkim i društvenim promjenama u državi.

Radna skupina, koju je u 2009. godini uspostavila Konferencija ministara obrazovanja u BiH, kako bi dala preporuke za ukidanje "dvije škole pod jednim krovom" završila je s radom. U izvješću koji je usvojila Konferencija ministara obrazovanja u BiH u siječnju 2010. godine, navodi se da još uvijek egzistira preko 50 osnovnih i srednjih škola pod istom krovom u pet različitih oblika. U izvješću se traži da se rješenja žurno provedu, sukladno zakonu i međunarodnim obvezama. Predložena je daljnja analiza, kako bi se procijenilo događaju li se u školama podjele i diskriminacija.⁹ Značajan napredak ostvaren je u uspostavi devetogodišnjeg obrazovanja. Provedba zajedničke jezgre nastavnog plana i programa u nekim oblastima je preko 90%.

Usklađivanje kantonalnog zakonskog okvira sa zakonskim okvirom na državnoj razini u domenu visokoga obrazovanja, predškolskoga i strukovnog obrazovanja, sporo napreduje. Uspriko određenom napretku ostvarenom u 2009. i 2010. godini, provedba okvirnih zakona ide sporije nego što je očekivano.

⁷ MDG-ovi obuhvaćaju: smanjenje ekstremnog siromaštva na polovicu, osiguravanje da sva djeca pohađaju školu, ukidanje jaza u smislu rodne neravnopravnosti, spašavanje života, koji se gube zbog bolesti i nedostatka dostupne zdravstvene skrbi te zaštitu okoliša.

⁸ http://roentgen.etf.eu.int/web.nsf/opennews/9D8CD16860B02753C12576BE003D1614_EN?OpenDocument&VER=TEXT

⁹ Priopćenje za medije – Ministarstvo civilnih poslova BiH 30. ožujka 2010. godine

S obzirom na to da je BiH ratificirala Lisabonsku konvenciju o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija i pridružila se Bolonjskom procesu u 2003. godini, u državi se postupno primjenjuju ove metodologije. Studija izvedivosti reforme visokog obrazovanja iz ožujka 2009. godine, koju je podržala EU, pokazuje da je u 2007. godini javna potrošnja za reformu visokog obrazovanja bila približno 0,5% BDP-a što je ispod EU-19 prosjeka (1% BDP-a), ali je i dalje u okvirima država kandidatkinja i država potencijalnih kandidatkinja za članstvo u EU. Bolonjski proces bi trebao uspostaviti sustav

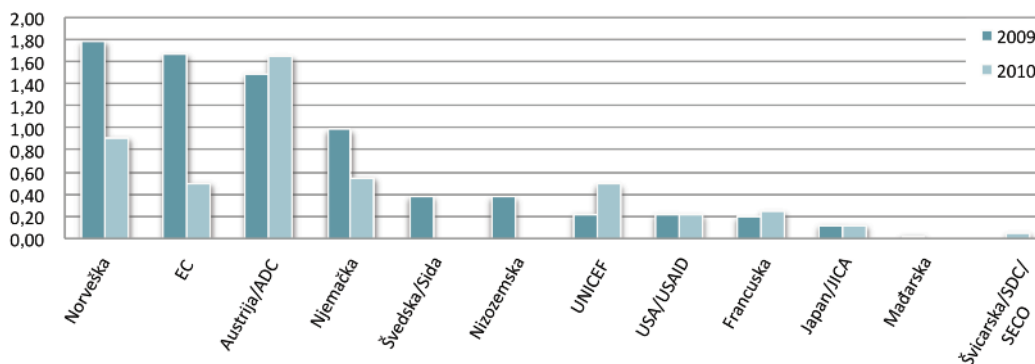
'sveučilišta usmjerenog na studente', zamjenjujući sustav 'sveučilišta usmjerenog na profesore'. Budući izazovi u ovom procesu uključuju standardizaciju klasifikacije zanimanja kako bi se eliminirale poteškoće kod zapošljavanja. Vremenski okvir za provedbu Bolonjskog procesa je 10 godina od datuma ratifikacije Konvencije od strane svake od potpisnica.

Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno 1% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 1% ne uključujući projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC.

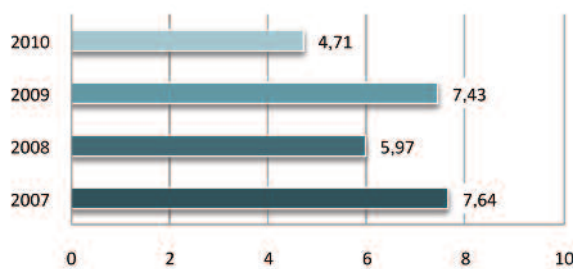
Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članovi Foruma za koordinaciju donatora (DCF) aktivni u sektoru obrazovanja u 2009. godini bili su: Norveška, EC, Austrija/ADC, Njemačka, Švedska/Sida, Nizozemska, UNICEF, USA/USAID, Francuska, Japan/JICA, Mađarska, i Švicarska/SDC/SECO. Švedska/Sida, Nizozemska i Mađarska u 2010. godini za ovaj sektor nisu namijenile nikakva sredstva. Švicarska/SDC/SECO je najnoviji donator koji se u sektor uključio 2010. godine. Vodeći donator u sektoru obrazovanja u 2009. godini bila je Norveška, a slijede je EC, Austrija/ADC i Njemačka; dok je, pak, najveći doprinos u ovome sektoru u 2010¹⁰. godini dala Austrija/ADC. (Grafikon 1.1)

Grafikon 1.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru obrazovanja 2009.-2010. (milijuna eura)

Grafikon 1.2. Distribucija donatorske pomoći za sektor obrazovanja 2007.-2010. (milijuna eura)

Ukupna izdavanja članica DCF iznosila su 7,43 milijuna eura u 2009. godini i 10,21 milijuna eura do danas, u 2010. godini, uključujući i projekte u postupku razmatranja kod EC za 2010. godinu u vrijednosti 5,5 milijuna eura, sve u obliku grantova.

Projekti u postupku razmatranja kod EC u oblasti obrazovanja u 2010. godini nisu uključeni u grafikone.

Moguće je da će se iznosi za 2010. godinu do kraja godine povećati. Trenutačne brojke ukazuju na to da su se sredstva namijenjena ovom sektoru povećala, sa 5,97 milijuna u 2008. godini na 7,43 milijuna u 2009. godini. (Grafikon 1.2)

¹⁰ Druge organizacije koje nisu članice DCF-a kao što su Vijeće Europe(CoE); Organizacija za Europsku sigurnost i suradnju (OSCE); Ured visokoga predstavnika i posebnog predstavnika EU (OHR); Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO); Europska fondacija za obuku (ETF); Kulturkontakt; i Svjetski univerzitetski servis (WUS) Austrija su također aktivno uključene u implementaciju različitih aktivnosti u Sektoru obrazovanja.

Programi donatorske pomoći u obrazovanju u 2009. godini bili su usmjereni na sve tri razine obrazovanja: osnovno, srednje i visoko. Aktualne reforme uključuju:

- jačanje zakonskog i institucionalnog okvira,
- pružanje obuke koja će omogućiti procese socijalne uključenosti,
- izrada programa pomirbe,
- promicanje procesa nastave i učenja,
- osiguravanje izgradnje kapaciteta,
- promicanje kvalitete i jednak pristup predškolskom odgoju,
- promicanje kvalitete i sveobuhvatnosti u osnovnom obrazovanju, zasnovano na pristupu kvalitetnog osnovnog obrazovanja,
- pružanje potpore obrazovnom sustavu s ciljem promicanja upošljavanja mladeži,
- potpora obrazovnom sustavu i zajednicama s ciljem promicanje interkulturalnog obrazovanja u BiH,
- potpora poduzetnicima kroz edukaciju,
- osiguranje kvalitete i razvoja ljudskog potencijala.

Neki donatori svoju pomoć fokusiraju na određene podsektore. U sektoru obrazovanja malo je preklapanja. Domaći akteri ističu dobru pokrivenost donatorskim aktivnostima na svim razinama. Delegacija EU podupire razvitak zakonskog i institucionalnog okvira, dok su se drugi, bilateralni donatori, više fokusirali na pomoć institucijama. Austrija/ADC, Švedska/Sida, Francuska i Njemačka pomažu reformu visokog obrazovanja. UNICEF i OSCE rade sa predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama. GTZ surađuje s kantonalnom i entitetskom razinom, uglavnom u oblasti srednjeg obrazovanja. USA/USAID-ov program građanskog obrazovanja provodi se kroz sve obrazovne razine i u cijeloj BiH.

Podrška jačanju zakonskog i institucionalnog okvira

EC, Austrija/ADC, UNICEF i OSCE pružali su potporu razvitku zakonskog i institucionalnog okvira. U lipnju 2008. godine Vijeće ministara BiH usvojilo je *Mapu puta i plan aktivnosti za uključivanje BiH u EU programe za cjeloživotno učenje i mladi u akciji do 2013. godine* koju je predložio Sektor za obrazovanje Ministarstva civilnih poslova BiH. Ovaj je prijedlog trenutačno u mirovanju, dok BiH ne ostvari status države kandidatkinje i uspostavi centralizirani sustav upravljanja.

Donatorska pomoć Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH i Centru za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja podržava provedbu četiri od sedam osnovnih strategija i smjernica Bolonjskog procesa u BiH.¹¹ Donatori, također, pomažu ostvarivanje preduvjeta za članstvo u Europskoj

asocijaciji za osiguranje kvalitete (ENQA).¹² Bazu podataka za dinamičnu web stranicu agencije kreirala je Agencija, kao dio preduvjeta za članstvo u ENQA.¹³ Cilj projekta je uspostava i provedba funkcionalnog i učinkovitog sustava za razvitak politike u osiguranju kvalitete visokog obrazovanja.

Kako bi se osiguralo kvalitetno i moderno predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH, donatori aktivno podupiru monitoring aktivnosti, prikupljanje podataka i razvitak strateških dokumenata.

UNICEF osigurava potporu politikama iz domene ranog razvoja djeteta, osnovnog obrazovanja, uključenosti djece i zaštite dječjih prava. Oni rade na identificiranju politika zasnovanih na nediskriminaciji. Misija Organizacije za europsku sigurnost i suradnju u Europi (OSCE) u BiH promovira razvitak pristupa cjelovitosti obrazovnog sustava, koji je dostupan, prikladan i učinkovit za sve građane BiH.¹⁴ OSCE nastavlja s promotivnim aktivnostima u školama i drugim institucijama. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH je partner UNICEF-a i OSCE-a.

Reforma visokog obrazovanja

U 2007. godini Bosna i Hercegovina usvojila je *Oktivni zakon o visokom obrazovanju u BiH*, započevši reformu treće razine obrazovanja. Reformski proces, poznatiji kao Bolonjski proces, uključuje: uvođenje akreditiranja ili službene procjene fakulteta; uvođenje dodiplomskih i poslijediplomskih studija na svim fakultetima; uvođenje sustava prijenosa kredita; moderniziranje pedagoških metoda i organizacijskoga ustroja sveučilišta i fakulteta.

Temeljno načelo iza Bolonjskog procesa je kreiranje jedinstvenog tržišta radne snage u Europi. Ovo je načelo i pokretačka snaga inicijativa EC iz 2009. godine za daljnje promicanje reformskog procesa u sustavu visokog obrazovanja. Bolonjski proces odgovara na potrebe tržišta rada u borbi sa nezaposlenošću, povećavajući akademsku pokretljivost u BiH i u inozemstvu i uvodi integrirani model sveučilišta, kako bi povećao učinkovitost troškova provođenja, te upravljanja i rukovođenja.

¹¹ Podršku pružili EC i Vijeće Europe.

¹² Podršku pružili EC i Vijeće Europe.

¹³ Podršku pružili Austrija/ADC.

¹⁴ OSCE nije članica DCF-a.

Donatori aktivni u visokom obrazovanju u 2009. i 2010. godini uključuju: Austriju/ADC, EC, Švedsku/Sida, USA/USAID, Francusku i Njemačku. Svi pružaju različite tipove pomoći kao što su:

- podrška daljnjem institucionalnom razvitku Odjela za znanost i državne kontakt točke u Ministarstvu civilnih poslova,
- strukturni razvitak osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju i potpora Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete,
- uspostava centra za započinjanje biznisa u Tuzli za diplomirane studente sveučilišta, kako bi se promoviralo poduzetništvo,
- izgradnja kapaciteta u potpori državnim akterima u socijalnom sektoru kroz magistarske studije socijalnog rada,
- regionalne inicijative za uspostavu kooperacije između Royal College of Music iz Stokholma i glazbenih akademija sa zapadnog Balkana,
- provedba programa građanskog obrazovanja kreiranog da promovira međuetničku suradnju,
- sveučilišne razmjene između Francuske i BiH, stipendije u Francuskoj (osam u 2008. godini; sedam u 2009. godini),
- istraživačku suradnju na sveučilištima u Njemačkoj i Jugoistočnoj Europi.

Reforma predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja

Donatori aktivni u reformi predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja u 2009. i 2010. godini između ostalih su: Austrija/ADC, Francuska, Njemačka, Japan/JICA, Mađarska, Nizozemska, Norveška, Švicarska/SDC/SECO, USA/USAID, EC i UNICEF.

Donatori su podržavali sljedeće aktivnosti:

- usklađivanje kvalitete i pristupa obrazovanju između različitih instanci obrazovnih vlasti u BiH,
- promoviranje škola po mjeri djeteta/pristupa kvalitetnog osnovnog obrazovanja u 20 općina u BiH kako bi se spriječili socijalni rizici među društveno isključenom djecom,
- jačanje kapaciteta upravljanja u školama, nastavnika, pedagoga i roditelja u promoviranju demokratskih vrijednosti,
- razvitak poslijekriznih modela za rješavanje konflikata u 12 podijeljenih škola u Kantonu Središnja Bosna, kako bi se ukinule 'dvije škole pod jednim krovom',
- promicanje interkulturalnog razumijevanja u BiH – MDG inicijativa¹⁵ - kroz razvitak zakonskih i kulturnih politika koje promoviraju toleranciju unutar zajednice,
- podrška razredima koji uče francuski jezik u novom obrazovnom sustavu osnovnih i srednjih škola,

- uvođenje zajedničkog nastavnog plana za informatiku i suradnja na modernizaciji informacijskih sustava u srednjim školama,
- učenje kroz zalaganje u zajednici kao metoda promoviranja demokratskih vrijednosti,
- promoviranje sveobuhvatne indeksne metodologije i kvalitetnije sudjelovanje lokalnih vlasti u procesu obrazovanja,
- provedba građanskog obrazovanja u nastavnom planu u vrtićima, osnovnim i srednjim školama i na nastavničkim fakultetima,
- promicanje pristupa obrazovanju za svu djecu s posebnim potrebama i djecu iz obitelji pogođenih višestrukim problemima,
- kreiranje zajedničkih standarda za nastavu povijesti,
- procjena primjene zajedničke jezgre nastavnog plana u obrazovnom sustavu BiH,
- twinning projekti namijenjeni Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH,
- osiguravanje pristupa djeci – pripadnicima manjina i siromašnoj djeci, kvalitetnom predškolskom obrazovanju kroz projekt demokratije - mobilne vrtiće.

OSCE je u 2009. godini finalizirao i priručnik za učenike i metodički priručnik za nastavnike o nacionalnim manjinama u BiH. Ova se nastavna sredstva u svim osnovnim školama koriste od kraja 2009. godine. OSCE radi na daljnjem promicanju i korištenju ovih materijala.

Strukovno obrazovanje i obuka

Strukovno obrazovanje i obuka (VET) ključni su za podizanje produktivnosti, konkurentnosti te opcije u svezi s radom koje imaju mladi ljudi u potrazi za poslom. U BiH je 76% učenika upisano u programe strukovnog obrazovanja i obuke, 46% u četvorogodišnje i 30% u trogodišnje programe.¹⁶ Proces strukovnog obrazovanja i obuke (VET) odvija se sukladno zahtjevima Kopenhavske deklaracije, kojom se utvrđuju osnove za veću mobilnost učenika i olakšavanje učenicima pristupa cjeloživotnom učenju.¹⁷

¹⁵ Financirao španjolski MDG fond.

¹⁶ Plan ETF za BiH za 2009. godinu. [http://www.etf.europa.eu/pubmgmt.nsf/%28getAttachment%29/F6E90EC6BC6FAFBBC125753900361541/\\$File/NOTE7N5DKB.pdf](http://www.etf.europa.eu/pubmgmt.nsf/%28getAttachment%29/F6E90EC6BC6FAFBBC125753900361541/$File/NOTE7N5DKB.pdf)

¹⁷ Deklaracija europskih ministara strukovnog obrazovanja i obuke i Europske komisije sa sastanka u Kopenhagenu održanog 29. i 30. studenog 2002. godine o promicanju europske suradnje u domeni strukovnog obrazovanja i obuke – Kopenhavska deklaracija, http://ec.europa.eu/education/pdf/doc125_en.pdf

Donatori aktivni u oblasti VET-a su: EC, Njemačka i Švicarska/SDC/SECO. U 2009.-2010. proces reformi se fokusirao na povezivanje sustava obrazovanja i obuke s tržištem rada. Pomoć je pružana u:

- pridržavanju BiH odredbama Kopenhaške deklaracije;
- razvitku nastavnih planova i programa te razvitku kapaciteta u okvirima modela profesionalne orijentacije;
- uvođenju novih nastavnih materijala, sadržaja i metodologije usmjerene na djelovanje;
- moderniziranju školske uprave;
- obrazovanju siromašnih, nezaposlenih djevojaka i žena iz oblasti informacijskih tehnologija, stranih jezika i krojenja i šivanja.

U okviru projekta EC VET III izrađen je set dokumenata za daljnju reformu strukovnog obrazovanja: Standardi za modularne nastavne planove i programe u strukovnom obrazovanju i obuci u BiH; Smjernice za izradu VET modularnih NPP-a u BiH; Priručnik o probnom (pilot) testiranju, praćenju i procjeni modularnih NPP-a izrađenih u okviru EU VET projekta – Opći pregled metodologije; Nacionalni kvalifikacijski okvir za BiH; Koncizni rječnik pojmova u strukovnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini; Koncept obuke nastavnika u srednjem strukovnom obrazovanju u BiH; Priručnik za realizaciju

komercijalnih inicijativa i aktivnosti u školama u kojima se provode VET programi u BiH; Revidirani akcijski plan Strategije strukovnog obrazovanja i obuke 2007.-2013.; VETIS model i korisnički priručnik.

Nastavljeno je i promicanje suradnje između škola za strukovno obrazovanje i obuku i poslovnih subjekata u određenim sektorima, poput obrade metala, obrade drveta, te elektrotehnici. Kao novi donator u ovome sektoru u 2010. godini javlja se Švicarska/SDC/SECO, čije se aktivnosti fokusiraju na neformalno i obrazovanje odraslih u BiH.

Obrazovne ustanove i obrazovanje nastavnika (prije stupanja u službu i tijekom službe)

Nastojanje da se osigura kvalitetna skrb za djecu, te osigura usmjerena potpora djeci iz obitelji, koje se suočavaju s višestrukim problemima nastavljena je, u različitim regijama u BiH i tijekom 2009. i 2010. godine. Osigurana je i obuka, praćenje i procjena za nastavnike, pedagoge i ravnatelje škola, koje rade po metodologiji upravljenoj ka djetetu.

Širom BiH nastavljeno su i programi građanskog obrazovanja s fokusom na promicanje obrazovanja za demokraciju i ljudska prava. U 2010. je pokrenut i proces dodatne certifikacije osnovnoškolskih nastavnika i srednjoškolskih profesora iz predmeta: Demokracija i ljudska prava.

Glavni projekti u sektoru obrazovanja u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/Financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Promicanje kulturnog razumijevanja u BiH (zajednički program MGD-F, Fond Kraljevine Španjolske)	UNICEF/UNDP	6.61
Strukovno obrazovanje i obuke	Njemačka	3.60
Potpora visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini za 2005.-2007. i 2008.-2010.	Austrija/ADC	2.26
Osnovno obrazovanje	UNICEF	1.30
Magistarski studij socijalnog rada	Švedska/Sida	1.26
Potpora EU visokom obrazovanju u BiH realizirana u Bosni i Hercegovini	EC	1.10
Obrazovanje Mostar	Norveška	1.02

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Tabelom nisu obuhvaćeni IPA projekti za koji su sredstva izdvojena prije 2009. godine.

Strategije sektora

Provedba Strategije obrazovanja na državnoj razini, *Strateški pravci razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini sa planom implementacije 2008.–2015.*, koju je CoM usvojilo 2008. godine ne napreduje odgovarajućim tempom. Jednako je tako spora i provedba obveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u trajanju od jedne godine, koje je definirano *Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u BiH*.

U prosincu 2009. godine, CoM je usvojio *Strategiju razvoja nauke u Bosni i Hercegovini 2010.-2015.* i *Akcionni plan za*

*provođenje strategije*¹⁸. Strategija obuhvaća osnovna načela, ciljeve, pravce i prioritete u razvitku znanosti i tehnološkog obrazovanja. Ovaj dokument, pored toga, daje i strateške smjernice i plan djelovanja za daljnje znanstveno-istraživačke aktivnosti u BiH za razdoblje 2010.-2015. i fokusira se na međunarodnu znanstveno-istraživačku suradnju.

Republika Srpska je u 2009. godini usvojila *Strategiju razvoja obrazovanja Republike Srpske za period 2010.-2014. s Akcionim planom za implementaciju strateških projekata obrazovanja*. Strategija se temelji na konceptu cjeloživotnog učenja i usuglašavanju obrazovanja u svim životnim dobima uključujući, formalno i neformalno obrazovanje, te

¹⁸ http://www.mcp.gov.ba/zakoni_akti/strategije/?id=1251

samoobrazovanje. Trenutačno u FBiH, na entitetskoj razini ne postoji strategija obrazovanja.

Akcijski plan za implementaciju *Strategije razvoja stručnog obrazovanja i obuke u BiH za period 2007.–2013. godine* izrađen je 2009. godine uz potporu EU. U 2010. godini trebao bi se izraditi novi, revidirani Akcijski plan.

Usvojen je *Zakon o izmjenama i dopunama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini*. U tijeku je i usvajanje *Pravilnika o korištenju akademskih titula*, te stjecanju znanstvenih i stručnih zvanja, kao dopune *Zakonu o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini*.¹⁹ U srpnju 2010., u Republici Srpskoj je usvojen *Zakon o visokom obrazovanju*.

Tuzlanski i Kanton Sarajevo su zakone o visokom obrazovanju usvojili 2008. godine. Tijekom 2009. i 2010. godine takvi su zakoni usvojeni u Unsko-sanskom kantonu, Posavskom kantonu, Zeničko-dobojskom kantonu, Zapadnohercegovačkom, te Kantonu 10 (Livanjskom kantonu), kao i Brčko distriktu BiH. Zakone o visokom obrazovanju potrebno je usvojiti u još dva kantona, Hercegovačko-neretvanskom i Kantonu Središnja Bosna.

Koordinacija rada donatora

U 2009. godini MoCA BiH je organizirao sastanke sektorskih radnih skupina s vodećim donatorima, uključujući EC, Vijeće Europe, OHR, OSCE, Svjetsku banku i UNICEF. MoCA BiH je zadovoljan činjenicom da ih donatori konzultiraju tijekom pripreme novih projekata. Posljednjih je godina u aktivnostima vidljivo daleko više međusobnog nadopunjavanja, s daleko manje preklapanja.

Neki od donatora sudjelovali su i na sastancima u svrhu razmjene informacija, koje je, uglavnom, organizirao OSCE. Određeni broj redovito dobiva pozive na sastanke Konferencije ministara obrazovanja (CoEM).²⁰

Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete je, kako bi se izbjeglo dupliranje aktivnosti, te kako bi prezentirala vlastite prioritete uspostavila vlastito tijelo za koordinaciju.

Uopće uzevši, unutar sektora obrazovanja uspostavljeni su kvalitetni informacijski tokovi, uglavnom putem izravnih kontakata s relevantnim akterima ili između donatora.

Buduće aktivnosti

Buduće aktivnosti i intervencije u sektoru obrazovanja trebalo bi povezati s obrazovnim prioritetima utvrđenim novom *Strategijom razvoja BiH 2008.-2013.* te *Strategijom socijalne uključenosti*, čije se usvajanje očekuje u 2010. godini.

Koordinacija aktivnosti u okvirima decentraliziranog sustava obrazovanja u BiH je izuzetno zahtjevna zadaća. Kako bi se promicalii informacijski tokovi, donatori su predložili

pojašnjava uloga i nadležnosti državne i drugih razina vlasti u smislu obrazovanja. Dobro bi došla i izgradnja kapaciteta za potrebe institucionalnog jačanja na svim razinama vlasti, koje se bave pitanjima obrazovanja.

Domaći su relevantni akteri u sektoru obrazovanja istaknuli potrebu za izradom nacionalnog okvira kvalifikacija. Postojeće bi nastavne planove i programe trebalo revidirati, usuglasiti i izmijeniti, kako bi u obzir uzeli tehnološke i tržišne, te socijalne promjene. Korisno bi bilo i u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje uvesti standarde znanja i ocjenjivanja.

Procjena projektnih/programskih aktivnosti je od ključnog značaja za buduće programiranje pomoći, te bi zato trebalo biti integralan dio inicijativa, koje se odnose na obrazovanje. Dodatnu pozornost svih relevantnih aktera zahtijeva i daljnje povezivanje obrazovanja i tržišta rada.

Područja, koja u prošlosti nisu dobila zadovoljavajuću pomoć donatora, a kojima se treba pozabaviti na način koji bi bio u većoj mjeri sustavan su:

- formalno i neformalno obrazovanje odraslih,
- obrazovna infrastruktura,
- nastavna sredstva,
- predškolski odgoj i obrazovanje, kao i obuka nastavnika prije stupanja u službu.

Austrija/ADC će do 2014. godine postupno okončati svoje donatorske aktivnosti u sektoru obrazovanja, ali će Austrija, kao donator, BiH nastaviti pružati potporu u drugim oblicima.

Od 2010.-2014. UNICEF će pružati potporu suradnji po pitanju socijalnog uključivanja, promicanja i razvijanja standarda za rani razvitak i škola po mjeri djeteta/kvalitetno osnovno obrazovanje. UNICEF je posvećen osiguravanju pristupa sve djece besplatnom obrazovanju.

Njemačka će nastaviti podržavati reformu VET. Švicarska/SDC/SECO će osigurati pomoć u oblasti neformalnog i obrazovanja odraslih. Japan/JICA će realizirati projekte koji se odnose na osuvremenjivanje nastavnih planova i programa u domeni IT-a.

Uzimajući u obzir prisutnost OSCE-a širom zemlje, te posvećenost ove Organizacije potpori sustavima osnovnog obrazovanja, pomoć koju će osigurati OSCE fokusirat će se na širenje kulture tolerancije, obuku nastavnoga kadra, uvođenje nove metodologije za nastavnike povijesti, promicanje NPP-ova, te prikupljanje sredstava za obrazovanje, kao i uključivanje međusobno povezanih pitanja u sve aktivnosti.

Sredstvima iz IPA-e 2008. i 2009. osigurat će se potpora za: reformu financiranja visokog obrazovanja; daljnu reformu VET-a; razvijanje strategije i okvirnog zakona na državnoj razini u oblasti obrazovanja odraslih; statističko izvješćivanje u oblasti obrazovanja, te zapošljavanje odraslih.

U budućnosti će prioritet biti promicanje održivosti i odgovornosti domaćih institucija za proces reformi.

¹⁹ (Službeni glasnik BiH broj 59/07), članak 6., stavak 4., uključujući i novi stavak 5.

²⁰ CoEM je savjetodavno tijelo koje pomaže u koordinaciji u sektoru obrazovanja. Članovi Konferencije su državni, entitetski i kantonalni ministri obrazovanja, te voditelj Odjela Vlade Brčko distriktu BiH za obrazovanje.

Sektor zdravstva

2

<p>Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.</p>	<p>UNDP, EC, Švicarska/SDC/SECO, Kanada/CIDA, Njemačka, Nizozemska, Italija/IC, Norveška, UNICEF, Francuska, Japan/JICA, Austrija/ADC, Svjetska banka.</p>
<p>Ostale ključne međunarodne organizacije (IO) i međunarodne financijske institucije (IFI)</p>	<p>Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), Populacijski fond Ujedinjenih naroda (UNFPA), Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Globalni fond za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije (GFATM), Globalni savez za cjepiva i imunizaciju (GAVI).</p>
<p>Ključni partneri među institucijama vlasti</p>	<p>Ministarstvo civilnih poslova BiH (MoCA), Ministarstvo zdravstva FBiH, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, Odjel za zdravstvo Brčko distrikta BiH, kantonalna ministarstva zdravstva, fondovi zdravstvenog osiguranja, zavodi za javno zdravstvo, Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost, Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH.</p>
<p>Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini</p>	<p>2009.: 12,38 milijuna eura – 7,64 milijuna eura u grantovima i 4,74 milijuna eura u zajmovima 2010.: 10,31²¹ milijun eura – 6,62 milijuna eura u grantovima i 3,59 milijuna u zajmovima</p>
<p>Sektorske strategije</p>	<p>Trenutačno, ne postoji strategija za sustav zdravstva na državnoj razini. Postoji <i>Nacrt strategije za reformu sistema zdravstva u BiH 2010.-2015.</i> koji je pripremio MoCA. FBiH je usvojila <i>Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine u razdoblju od 2008. – 2018. godine</i>, dok u RS-u kao nacrt postoje <i>Strateški pravci u razvoju zdravstva u Republici Srpskoj</i>. Brčko distrikt BiH usvojio je 2008. godine svoju strategiju pod nazivom: <i>Strategija razvoja zdravstva Brčko distrikta BiH za period 2008.–2013. godine</i>. Strategije zdravstvene zaštite na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini usvojene su u entitetima, dok na državnoj razini postoji Strategija primarne zdravstvene zaštite.</p> <p>Državne podsektorske politike rada i strategije uključuju: <i>Politiku u oblasti invalidnosti u BiH; Državnu strategiju nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2009.-2013.; Državnu strategiju za prevenciju i borbu protiv HIV/AIDS-a; Strategiju za prevenciju jod deficitarnih poremećaja u BiH (IDD)²²; Plan pripravnosti i kontrole pandemijske influence u BiH</i>; Konačno, uz potporu EC izrađena je <i>Mapa puta prioriteta europskih integracija i zahtjeva u sektoru zdravstva</i>.</p>
<p>Koordinacija rada donatora</p>	<p>Ne postoji koordinacijska skupina za cjelokupan sektor. Konferencija ministara u oblasti zdravstva je najviše savjetodavno i koordinacijsko tijelo za pitanja zdravstva u BiH. Koordinacija aktivnosti donatora u sektoru zdravstva nastavlja se na ad hoc osnovi ili u kontekstu podsektorskih radnih skupina. Podsektorske radne skupine uključuju Državni mehanizam koordinacije (CCM) u oblasti HIV-a/AIDS-a i tuberkuloze i Međuagencijski koordinacijski komitet za pitanja imunizacije, kao i Tematsku skupinu UN-a za HIV/AIDS.</p>

²¹ Uključujući 1,1 milijun eura za projekte u postupku razmatranja EC za 2010.

²² IDD – jod deficitarni poremećaj

Pregled

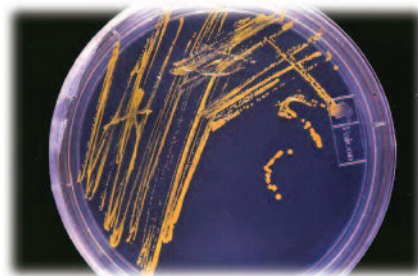
Na osnovu DAC definicije, sektor zdravstva obuhvata sljedeće elemente: zdravstvenu politiku i administrativno rukovođenje; osnovne i primarne programe zdravstvene zaštite; osnovnu zdravstvenu infrastrukturu; osnovnu prehranu; kontrolu zaraznih bolesti; kontrolu tuberkuloze; medicinsko obrazovanje i obuku; medicinska istraživanja; medicinske usluge; zdravstveno obrazovanje; obuku zdravstvenog osoblja za pružanje osnovnih usluga zdravstvene zaštite; politike i populacijsku politiku i reproduktivno zdravlje; i kontrolu spolno prenosivih bolesti (STD) uključujući HIV/AIDS.

Većina pomoći sektoru zdravstva u 2009.-2010. godini izdvojena je za reformu primarne zdravstvene zaštite, zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju/kontrolu HIV/AIDS, TB i drugih prenosivih bolesti. Domaći su akteri zadovoljni raspodjelom donatorske pomoći unutar sektora. Nastoji se da reforma zdravstvenog sustava vodi računa o spolnoj ravnopravnosti i da bude usmjerena na osiguranje jednakog pristupa zdravstvenim uslugama za povratnike, mladež i najranjivije skupine stanovništva.

Reformski procesi u ovom sektoru postupno napreduju. Usvajanje paketa osnovnih zdravstvenih usluga u oba entiteta osigurava pružanje osnovne zdravstvene zaštite za

sve građane. U 2009. godini, Vijeće ministara BiH (CoM BiH) donijelo je odluku o osnivanju Regionalnog centra za mentalno zdravlje s ciljem promicanja suradnje u zaštiti mentalnog zdravlja u cijeloj regiji. Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH počela je s radom u svibnju 2009. godini. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) podržat će daljnje jačanje institucionalnih kapaciteta, kao i uspostavu jedinstvenog tržišta lijekova i medicinskih sredstava u BiH.

Premda je do sada postignuti napredak ocijenjen kao pozitivan i ciljano usmjeren, relevantni akteri unutar sektora slažu se da je potrebno uložiti dodatne napore, kako bi se u zdravstvu dosegli EU standardi.

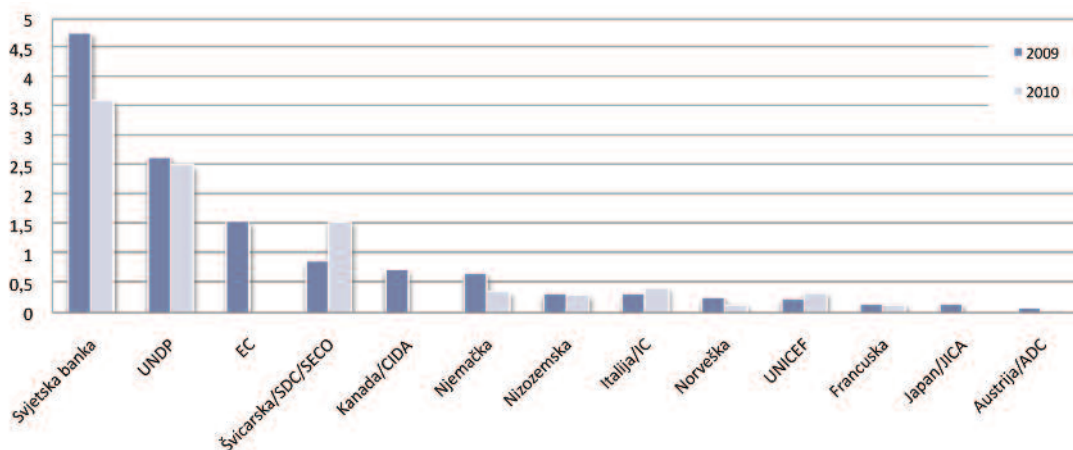
Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno 2% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 1% ne uključujući projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC.

Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članovi Foruma za koordinaciju donatora (DCF) koji su, u 2009. godini, bili aktivni u sektoru, su: UNDP, EC, Švicarska/SDC/SECO, Kanada/CIDA, Njemačka, Nizozemska, Italija/IC, Norveška, UNICEF, Francuska, Japan/JICA, Austrija/ADC, i Svjetska banka. Svjetska banka je u 2009.-2010. godini pomoć osigurala u obliku zajma.

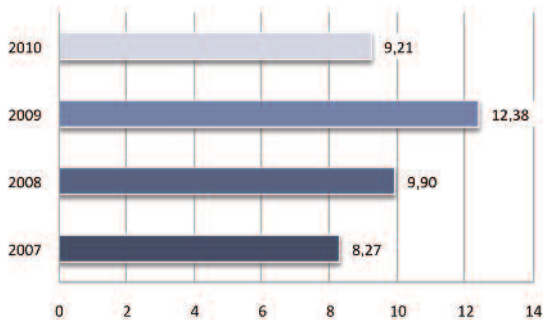
Organizacije koje nisu članice DCF-a, a aktivne su u sektoru zdravstva su: Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), Populacijski fond Ujedinjenih naroda (UNPF), Globalni fond za borbu protiv side, tuberkuloze i malarije (GFATM), Globalna asocijacija za cjepivo i imunizaciju (GAVI) i Međunarodna organizacija za migracije (IOM).

Grafikon 2.1. Tokovi pomoći donatora/IFI u sektoru zdravstva 2009.-2010. zajmovi i grantovi (milijuna eura)

Izdavanja koja su za sektor zdravstva osigurali članovi DCF-a iznosila su 12,38 milijuna eura u 2009. godini i 10,31 milijuna eura (uključujući tu i projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC u vrijednosti od 1,1 milijun eura) do danas u 2010. godini.

Grafikon 2.2. Distribucija pomoći donatora/IFI za sektor zdravstva 2007.-2010. (milijuna eura)

Financijska sredstva namijenjena sektoru zdravstva su se od 2008. do 2009. godine uvećala.

U 2010. godini iznosi su, u usporedbi sa 2009. godinom manji; ali donatori u 2010. godini još uvijek mogu izdvojiti dodatna sredstva. U grafikone 2.1. i 2.2. nije uključen popis projekata EC za 2010. godinu.

Potpora jačanju zakonskog i institucionalnog okvira

U prethodnim godinama EU, WHO i UNICEF podržale su jačanje pravnih i institucionalnih kapaciteta u zdravstvenom sektoru na svim razinama vlasti. Uz pomoć EU su, u okviru Ministarstva civilnih poslova BiH, uspostavljene strukture za izvješćivanje o zdravstvenim pokazateljima za potrebe EUROSTAT-a i drugih međunarodnih organizacija (WHO, Svjetska banka, OECD). U pripremi je i dodatna pomoć za promicanje statističkog izvješćivanja u sektoru zdravstva. U cilju uspostave u potpunosti operativnog informacijskog sustava izvješćivanja, potrebno je jasno definirati koja će institucija biti ovlaštena za prikupljanje podataka o zdravlju za EUROSTAT, unošenje podataka u sustav i izvješćivanje putem Ministarstva civilnih poslova BiH. Za napredak u procesu EU integracija nužno je usuglašavanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU (acquisom) i razvoj sektorskih politika. EC će u 2010. godini osigurati potporu za Agenciju za medicinske proizvode i reformu sekundarne zdravstvene zaštite.

U 2008./2009. godini posebna pozornost posvećena je jačanju institucionalnih kapaciteta Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine (F BiH) i Agencije za akreditaciju i promicanje kvalitete zdravstvene zaštite Republike Srpske (RS). Sredstava IPA-e 2007. dodijeljena za pripremu tehničkih specifikacija za nabavku opreme za mikrobiološke/biološke laboratorije u BiH, realizirana su 2009./2010. godine.

U BiH organizacija financiranja i usluga isporuke za sustav zdravstva potpada pod nadležnost entiteta. MoCA je nadležan za koordinaciju aktivnosti, usklađivanje planova entitetskih nadležnih tijela i definiranje strategije na međunarodnom planu u području zdravstva. WHO je, nastavljajući pružanje podrške BiH ispunjavanjem njenih međunarodnih obveza, osigurao potpisivanje novog dvogodišnjeg ugovora s MoCA BiH, kojim se postavljaju prioriteti i ciljevi za razdoblje 2010.-2013. godine. Prioritetni ciljevi predviđeni Memorandumom o razumijevanju (MoU) uključuju: praćenje provedbe strateškog plana; integraciju

kvalitetne i kontinuirane zdravstvene zaštite u tijeku reforme primarne zdravstvene zaštite, obiteljske medicine i bolničkog sektora u BiH; izradu implementacijske strategije za smanjenje problema vezano za TB, HIV/AIDS i nezaraznih bolesti; promicanje praćenja zaraznih bolesti i odgovor na pojavu prenosivih bolesti.

WHO je, u 2009. godini, pomagao MoCA BiH da pripremi radni *Nacr strategije za reformu sustava zdravstva u BiH*. Ovaj dokument nije usvojen, ali neke od donatorskih agencija, kao i domaće interesne skupine, predložili su da se budući napredak ostvaruje sukladno općim načelima. U tijeku su nastojanja da se osigura zajednički dokument, kojim će se jasno oblikovati razvitak i prioriteti u ovom sektoru, na temelju relevantnih entitetskih strateških dokumenata iz domene zdravstva.

UNICEF je, kroz sve relevantne sektore, kroz osnivanje referalnih mehanizama i kroz jačanje pravosudnog sustava za djecu u BiH sukladno međunarodnim standardima podržavao institucionalni razvoj, s fokusom na nasilje temeljeno na različitosti spolova i zlostavljanju djece. Te su aktivnosti okupile lokalne nevladine organizacije u ciljanim općinama, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i Koordinacijsko tijelo za maloljetničko prijestupništvo.²³ U 2010. godini su Federalno ministarstvo zdravstva i lokalne nevladine organizacije počeli razvijati program zdravstvene zaštite za djecu u ranome djetinjstvu, te program zaštite zdravlja djece i materinstva. Program će pomoći institucijama vlasti iz domene zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite, organizacijama civilnog društva i privatnom sektoru u provedbi sveobuhvatnih politika i strategija usmjerenih na poboljšanje kvalitete usluga zdravstvene zaštite u ranom djetinjstvu kroz izgradnju kapaciteta.

Reforma primarne zdravstvene zaštite

Reforma primarne zdravstvene zaštite uključuje uvođenje modela obiteljske medicine, koji u zdravstvenoj zaštiti podrazumijeva pristup fokusiran na pacijenta, s naglaskom na kvaliteti sigurne zaštite unutar zajednice.

²³ Ova donatorska inicijativa uključuje intervenciju iz sljedećih sektora: ekonomskog razvitka i socijalne zaštite; zdravstva; dobre uprave i institucionalne izgradnje; obrazovanja i lokalne uprave.

Donatori/IFI koji su pružili potporu reformi primarne zdravstvene zaštite u 2009. i 2010. godini su: Švicarska/SDC/SECO, Svjetska banka i Kanada/CIDA. Svoje su aktivnosti usmjerili na:

- podršku domaćim akterima u daljnjem jačanju usluga primarne zdravstvene zaštite, kako bi se uspostavio sveobuhvatan model zaštite, koji će stvoriti vezu između obiteljske medicine, službi unutar socijalnog sektora i organizacija civilnog sektora, čime bi se osigurala pristupačna, pravedna i učinkovita zdravstvena zaštita;
- procjenu procesa reformi u odabranim područjima sektora primarne zdravstvene zaštite. U 2010. godini proces procjene će obuhvatiti procjenu dosadašnjeg procesa reforme, s naglaskom na doprinos modelu obiteljske medicine, promicanju primarne zdravstvene zaštite, kao i kontinuitetu, koordinaciji i zadovoljstvu korisnika;
- tehničko savjetovanje o kreiranju i implementaciji procesa reformi razvojnih politika, strateškom planiranju i upravljanju ljudskim potencijalima uz politiku spolne ravnopravnosti;
- podršku nastojanjima da se uspostavi udruga medicinskih tehničara i fizioterapeuta na državnoj razini i na razini Federacije BiH;²⁴
- uvođenje zdravstvenog savjetovanja, dijagnostike i liječenja po mjeri mladeži; promoviranje izbora zdravih životnih navika među mladim ljudima; razvitak standarda kvalitetne njege i modela integrirane njege za odabrana zdravstvena stanja; osposobljavanje i davanje preporuka za učinkovitije upravljanje kapacitetima.

Uvođenje modela obiteljske medicine trebalo bi biti dovršeno do kraja 2010. godine. Donatori vjeruju da je nužna daljnja pomoć reformskim procesima.

Reforma javnog zdravstva

Reformu su javnog zdravstva u 2009. i 2010. godini podupirali: Kanada/CIDA, EC i UNICEF. Glavne aktivnosti uključuju:

- jačanje glasa civilnog društva na Balkanu u oblasti javnoga zdravstva i zdravlja - omogućavajući građanima da budu zagovornici i kontrolori javnog zdravstva, prateći utjecaj reforme zdravstva na primarnu zdravstvenu zaštitu i promičući kapacitete za nastajanje udruga javnog zdravstva u BiH;
- održivo eliminiranje jod deficitarnih poremećaja u središnjoj i Istočnoj Europi (CEE) kroz potporu *Strategiji za prevenciju jod deficitarnih poremećaja u BiH*;
- održivo eliminiranje nedostatka mikronutrijenata kroz obogaćivanje pšeničnog brašna željezom i folnom kiselinom, kako bi se smanjila pothranjenost djece.

EC je u okviru IPA programa izdvojila sredstva iz IPA 2007. i IPA 2008. za potporu reformi javnog zdravstva putem:

- jačanja institucija javnog zdravstva u BiH s posebnim osvrtom na javno zdravstvo kao integrirani dio planiranja, odlučivanja i ispunjavanja međunarodnih obveza;
- izradu tehničkih specifikacija za nabavu opreme za mikrobiološke/biološke laboratorije i za zaštitu osoba koje rade s radioaktivnim materijalima;
- pružanje pomoći Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH, kako bi u potpunosti postala funkcionalna institucija sukladno EU standardima;²⁵
- pružanje pomoći u sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti, poboljšanje učinkovitosti zdravstvene zaštite, i usklađivanje relevantne zakonske regulative sukladno Direktivi EU;
- daljnji razvoj izvješćivanja o nacionalnim proračunima u zdravstvu.

Reforma sustava mentalnoga zdravlja

Ambiciozna i sveobuhvatna reforma sustava mentalnoga zdravlja započela je odmah nakon rata. Svrha reforme je premještanje usluga iz bolnica u centre za mentalno zdravlje u zajednicama, kao središnji stup novog sustava. Ovaj proces uključuje i reformu zakonske regulative iz domene mentalnoga zdravlja, sukladno standardima EU i razvijanje različitih oblika podrške u zajednici, uključujući osnivanje regionalnog centra za mentalno zdravlje u BiH.²⁶ Donatori koji su sudjelovali u reformi sustava mentalnog zdravlja u 2009. i 2010. godini su: Švicarska/SDC/SECO, Italija/IC, Austrija/ADC, i Nizozemska.

Glavna područja podržana reformom sustava mentalnog zdravlja su:

- tehnička i financijska potpora promicanju pristupa zaštiti mentalnoga zdravlja unutar zajednice;
- pomoć procesima reformi na razini primarne zaštite mentalnoga zdravlja u RS, kako bi se promicale učinkovite i djelotvorne usluge za mentalno oboljele ljude i njihove obitelji. Planirana su dvadeset i dva centra za mentalno zdravlje;

²⁴ Treća regionalna konferencija "Zdravlje u svim politikama i primarna zdravstvena zaštita" i SZO dijalog o politici "Globalna kriza i zdravlje". http://www.canbhp.org/dokumenti/reg-konf-sa-sept09/materials_for_the_conference.pdf

²⁵ Twinning projekt za Agenciju za lijekove i medicinska sredstva BiH

²⁶ Regionalna suradnja u obnovi sustava zaštite mentalnoga zdravlja u Bosni i Hercegovini. <http://psychservices.psychiatryonline.org/cgi/content/full/56/11/1455>

- psihosocijalna savjetovanja, medicinske i druge usluge ugroženim skupinama i traumatiziranoj djeci;
- promicanje upravljanja i međuetničke suradnje u svezi s pitanjem potpore ravnopravnosti spolova. Posebna pozornost usmjerena je na žene povratnice po pitanju njihovih mirovina, zdravstvene zaštite, socijalne skrbi i zapošljavanja.

Uspostava Regionalnog centra za mentalno zdravlje u BiH je tijeku. MoCA BiH čeka na dopremanje uredske opreme, dokumentacije i finansijskih sredstava ostalih nakon završetka Regionalnog projekta za mentalno zdravlje, financiranog od strane Zdravstvene mreže Jugoistočne Europe (SEEHN).

Prevenција i liječenje zaraznih bolesti

Donatori su svoju pozornost u 2009.-2010. godini usmjerili na prevenciju i liječenje prenosivih, zaraznih bolesti. Postojao je veliki interes za programe borbe protiv HIV/AIDS-a, TB-a i mogućih prijetnji od ptičje gripe (HPAI). Od 1986. godine u BiH su, kao HIV pozitivne, dijagnosticirane 162 osobe; od ovog broja, njih 105 oboljelo je od AIDS-a, a 24 je bilo inficirano i HIV/AIDS-om i TB-om.²⁷ U usporedbi sa 2008. godinom, u 2009. godini je još dvjema osobama dijagnosticirano da su HIV/AIDS pozitivne. Nedavna studija, koju je koordinirao UNICEF uz podršku Globalnog fonda i UNAIDS, pokazuje pozitivne trendove u usporedbi s istraživanjem provedenim 2007. godine.²⁸ Bosanskohercegovačke institucije i donatori su uložili značajna sredstva u cilju zadržavanja stope oboljelih na manje od 1% i kako bi se suzbila stigmatizacija i diskriminacija osoba koje žive sa HIV/AIDS-om.

Svi relevantni akteri aktivni u sektoru zdravstva ističu potrebu za kontinuiranim radom s mladim ljudima, koji su najrizičnija skupina, posebno intravenoznim korisnicima droga. Navedena studija poziva na ulaganje većih napora u smislu širenja spoznaja o uslugama iz domene HIV/AIDS-a, koje su u BiH na raspolaganju intravenoznim korisnicima droga, u cilju smanjenja rizičnog ponašanja.

Donatori/IFI aktivno angažirani u provedbi aktivnosti borbe protiv HIV/AIDS-a i TB-a, su: UNDP, UNICEF, Svjetska banka i Njemačka. Ove agencije zajedno sa MoCA BiH, entitetskim ministarstvima i zavodima za javno zdravstvo provele su programe borbe protiv HIV/AIDS, sukladno ciljevima postavljenim u državnoj strategiji za razdoblje od 2005.-2009., a koja će se biti zamijenjena novom strategijom za razdoblje 2010.-2015. godina.

Dva projekta, koja je financirao Globalni fond (GFATM)²⁹, a proveo UNDP, kao glavni primatelj pomoći, pomogla su uspostavi 19 centara za testiranje na HIV. Obnovljeno je četrdeset i pet medicinskih ustanova. Osigurane su obuke za mladež od 14 do 19 godina starosti, kao i izvannastavne aktivnosti za mladež od 15 do 24 godine starosti, kako bi se oni educirali i spriječili pojavu bolesti. U pet je gradova ovisnicima o drogama, uz savjetovanje i uvođenje u referalne sustave osiguravana metadonska terapija. Nacionalni plan za monitoring i procjenu borbe protiv TB-a izrađen je u suradnji s mrežom koordinatora i nadležnim ministarstvima u 2009.-2010. godini. Ojačana je mreža laboratorija s poboljšanjima za otkrivanje slučajeva i osiguravanje djelotvornog tretmana oboljelih od TB-a. Ovi napori rezultirali su manjim brojem prijavljenih slučajeva TB-a u 2008. godini. Sljedeći korak i namjera donatora je da prenesu odgovornost za provedbu aktivnosti vezanih za borbu protiv HIV/AIDS-a i TB-a domaćim akterima. Međutim, ni institucije, niti nevladine organizacije, nisu opremljene potrebnim kapacitetima, kako bi preuzele punu odgovornost nad procesom.

Druge bitne aktivnosti u prevenciji i liječenju zaraznih bolesti u 2009.-2010. godini su:

- programi prevencije u cilju daljnjeg jačanja nacionalnih koordinacijskih mehanizama za HIV/AIDS;
- monitoring provedbe Državne strategije za borbu protiv AIDS-a i regionalnih aktivnosti³⁰ jačanja vladinog, nevladinog i privatnog sektora, kako bi se došlo do evidencija o mladim ljudima rizičnog ponašanja;
- pružanje usluga savjetovanja o zdravlju i prevenciji od HIV/AIDS, mladeži u seoskim regijama BiH;
- programi cijepljenja usmjereni na teško dostupne zajednice i doprinos poboljšanju osnovne zdravstvene zaštite i uključivanju obrazovanja i usluga zaštite djece.

Strateški plan WHO-a za BiH obuhvaća i prevenciju i tretman zaraznih bolesti. Njen fokus u 2009.-2010. godini bio je usmjeren na jačanje međunarodnih zdravstvenih propisa. Ovo podrazumijeva i mehanizam odgovora na događanja od interesa za zdravlje javnosti, a koje su od međunarodnog značaja - kao što je pandemija gripe H1N1.³¹ Tretman H1N1 podržan je kroz donaciju Tamiflua Bosni i Hercegovini. Procjena novih cjepiva kao i ispitivanja poduzeta su kako bi se zdravstvenim djelatnicima prezentirala nova cjepiva.

²⁷ Konferencija HIV/AIDS-a i tuberkuloze – dijagnostičko-terapijske smjernice; http://www.phi.rs.ba/vijesti_lat.html

²⁸ Izvješće o ponašanju i biološkom nadzoru među intravenskim korisnicima droga u BiH. Istraživanje upravljano ispitanicima - proveo UNICEF u suradnji s nevladinim sektorom, entitetskim ministarstvima zdravstva i Javnim institutom za zdravstvo uz podršku Globalnog fonda i UNAIDS-a.

²⁹ Ukupna vrijednost HIV projekta 2006.-2009. godina iznosila je 11 milijuna dolara, dok će vrijednost novog dvogodišnjeg projekta iznositi 12 milijuna eura.

³⁰ Ovaj projekt podržava šest ureda UNICEF-a u Ukrajini, Albaniji, Bosni i Hercegovini, Moldaviji, Rumunjskoj, Srbiji i Crnoj Gori.

³¹ Svrha ovih mehanizama je da odgovore na izazove s minimalnim utjecajem na međunarodni promet ljudi i robe.

Ministarstva poljoprivrede oba entiteta rade na smanjenju prijetnji, koje za ljude i peradarsku industriju predstavlja infekcija HPAI i druge zarazne bolesti, koje se mogu prenijeti sa životinja na ljude.³² Aktivnosti integrirane u nacionalni plan, koji je razvijen i usvojen na državnoj razini u 2009. godini, osiguravaju zajedničke ciljeve u svim sektorima, koji se bave pitanjima tzv. ptičje gripe. Zajednički naponi s drugim donatorskim agencijama, poput UNDP-a, WHO-a, UNICEF-a, EC-a i USAID-a, osigurat će da plan o pripravnosti u žurnim slučajevima za BiH bude pripremljen za izazov koji nameće HPAI.

Medicinske ustanove i profesionalna obuka (prije zaposlenja i uz rad)

Donatorska pomoć namijenjena promicanju kvalitete života osoba s invaliditetom i starijih osoba, nastavljena je i u 2009. i 2010. godini. Neka od većih dostignuća na ovom području su:

- uspostava dnevnog centra, koji pruža socijalne kontakte i medicinski tretman starijim osobama u općini Zenica;
- uspostava tretmana terapije boli kod osoba s invaliditetom;
- osiguranje radnih terapija za osobe s invaliditetom i starije odrasle osobe u Rehabilitacijskom centru 'Sveta obitelj' u Mostaru;
- izgradnja centra za ranu intervenciju i tretman djece s posebnim potrebama u Zeničko-dobojskom kantonu;
- redovite razmjene između francuskih i bosanskohercegovačkih medicinskih stručnjaka i studenata, čime se jača partnerstvo između bolnica u obje zemlje;
- obuke za medicinsko osoblje u velikim bosanskohercegovačkim gradovima o tretmanima terapije boli, kako bi se osposobili za pružanje tretmana žrtvama rata u BiH.

Glavni projekti u sektoru zdravstva u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donatori/ Financijske institucije	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Jačanje menadžment-kapaciteta u zdravstvu (zajam)	Svjetska banka	12.23
Koordinirani nacionalni odgovor na HIV/AIDS i TBC u ratom poharanom i izuzetno stigmatiziranom okruženju	UNDP	11.11
Dalje jačanje strategije izravnog praćenja kratkotrajnog terapijskog tretmana (DOTS) u Bosni i Hercegovini	UNDP	5.86
Projekt Ptičja gripa (zajam)	Svjetska banka	3.53
Projekt primarne zdravstvene zaštite na Balkanu	Kanada/CIDA	2.38
Projekt promicanja zdravlja mladeži na Balkanu	Kanada/CIDA	2.38
Podrška reformi zaštite mentalnog zdravlja na razini lokalne zajednice u BiH, prva faza	Švicarska/SDC/ SECO	2.57
Projekt uspostave obiteljske medicine u Bosni i Hercegovini, četvrta faza	Švicarska/SDC/ SECO	2.04
Jačanje kapaciteta Instituta za javno zdravstvo u Bosni i Hercegovini	EC	1.50
Jačanje glasa civilnog društva na Balkanu za javno zdravstvo	Kanada/CIDA	1.02
Podrška seksualnom i reproduktivnom zdravlju i prevenciji HIV-a među mladeži	Njemačka	1.00

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Strategije sektora

Sektor zdravstva je reguliran na entitetskim razinama i razini Brčko distrikta BiH, dok nekoliko postojećih državnih zakona regulira zlouporabu opojnih droga, promet otrova, sigurnost hrane, i zaštitu od radijacije i nuklearnu sigurnost.³³

U prosincu 2009. godine Federacija BiH usvojila je *Strateški plan razvoja zdravstva u FBiH u razdoblju od 2008. – 2018. godine*. Dokument *Strateški pravci u razvoju zdravstva u Republici Srpskoj* postoji u formi nacarta. Brčko distrikt BiH ima svoju strategiju razvoja zdravstva. Strategije primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite postoje u oba entiteta.

Na temelju strategija entiteta i Brčko distrikta BiH, MoCA je, uz pomoć WHO-a, pripremio *Nacr strategije za reformu sistema zdravstva u BiH 2010.-2015. godine*. Ona bi trebala olakšati koordinaciju između sektora zdravstva na svim razinama, poslužiti kao platforma za izvršavanje međunarodnih obveza države, te pomoći u pripremi međunarodnih projekata. Ostali strateški dokumenti i politike na državnoj razini, a koje se odnose na sektor zdravstva su: *Strategija primarne zdravstvene zaštite 2006.*, *Strategija za prevenciju jod deficitarnih poremećaja*, *Rezolucija o politici zdravlja za sve građane BiH*, *Okvirna konvencija SZO-a za kontrolu duhana*, *Deklaracija o dugoročnom programu regionalne saradnje i razvoja mentalnog zdravlja u zemljama Jugoistočne Europe*,

³² Projekt Ptičja gripa – zajam osigurala Svjetska banka.

³³ Zakoni na razini države, Zakona o sprječavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga u BiH, Zakon o hrani BiH, Zakon o prometu otrova u BiH, Zakon o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti u BiH.

Državni akcioni plan za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga u BiH od 2009. do 2013. godine, Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom, Plan pripravnosti i kontrole pandemijske influence u BiH,³⁴ i Akcioni plan BiH za rješavanje problema Roma u oblastima zdravstva, zapošljavanja i stambenog zbrinjavanja.

Na državnoj razini trenutačno je u pripremi još nekoliko dokumenata iz oblasti sektora zdravstva, i to: *Okvirna strategija zdravstvenog informacionog sistema u BiH, Nacrt strategije za reformu sistema zdravstva u BiH 2010.-2015. godine, Akcijski plan za provedbu politike u oblasti invalidnosti u BiH,³⁵ nova Nacionalna strategija za sprečavanje i borbu protiv HIV/AIDS-a 2010.-2015., i Strategija za prevenciju TB-a u BiH od 2010. do 2015. godine.* Pripremu ovih dokumenata svojim su sredstvima podržali donatori.³⁶

Mapa puta za pristupanje Europskim integracijama u oblasti sektora zdravstva, pripremljena uz podršku EU, definiira obveze BiH u svezi s usklađivanjem sustava zdravstva sa standardima EU. Mapa puta je u procesu revizije i o njoj će se raspravljati u drugom kvartalu 2010. godine. Napredak BiH u usuglašavanju zdravstvene politike s *acquis communautaire* je u ranoj fazi razvoja.

Koordinacija rada donatora

U sektoru zdravstva ne postoji sektorska skupina za koordinaciju donatora. Konferencija ministara za oblast zdravstva u BiH djeluje kao stalno savjetodavno i koordinacijsko tijelo u oblasti zdravstva. Čine ga ministar civilnih poslova BiH, entitetski ministri zdravstva i voditelj Odjela za zdravstvo Brčko distrikta BiH. Ona ocjenjuje i odobrava svaku donatorsku inicijativu, koju su odobrili entiteti i Brčko distrikt BiH. Donatorske agencije, kao što su UNDP, WHO, EC i UNICEF, redovito se pozivaju na tromjesečne sastanke. Mnogi donatori pohvalili su rad Konferencije, kao i napore na promicanju koordinacije donatora putem redovitih sastanaka tijekom 2009.-2010. godine. Svi zainteresirani u sektoru potiču institucije vlasti da ojačaju svoje kapacitete, kako bi preuzele vodeću ulogu u koordiniranju aktivnosti donatora.

Donatori aktivni u sektoru zdravstva koordiniraju svoje aktivnosti na ad hoc osnovi ili u okviru podsektorskih radnih skupina. U svezi s projektima Globalnog fonda, Državni koordinacijski mehanizam za oblast HIV/AIDS-a i TB-a (CCM) u BiH se sastaje svaka tri mjeseca i okuplja predstavnike vlasti, donatorskih agencija, nevladinih organizacija, akademskih institucija, privatnih tvrtki i osoba koje žive s HIV/AIDS-om i TB-om.

Tematska skupina Ujedinjenih naroda za HIV/AIDS okuplja različite UN-ove agencije u BiH, koje su aktivne u

sprečavanju i suzbijanju ovih bolesti. Postoji i Međuresorni koordinacijski odbor u oblasti imunizacije, kao uvjet Globalne asocijacije za cjepivo i imunizaciju (GAVI).

Buduće aktivnosti

Sa stajališta domaćih vlasti prioritetna područja koja nisu dovoljno zastupljena kod dodjele donatorske pomoći su:

- ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu,
- nabava opreme za odjele hitne pomoći,
- rekonstrukcija i opremanje mikrobioloških i općih laboratorija,
- edukacija osoblja u laboratorijima.

Razvijanje zdravstvenog informacijskog sustava, posebice uvođenje elektronske zdravstvene iskaznice, zahtijevat će daljnju donatorsku pomoć. Posebnu pozornost treba obratiti na odlaganje medicinskog otpada, imajući u vidu ograničene domaće kapacitete u ovoj oblasti, kao i nedostatak legislative usuglašene s EU standardima.

Ostala značajna pitanja obuhvataju: zaštitu ugroženih skupina kroz subvencije i besplatan pristup lijekovima s esencijalne liste. Potrebno je promicati razmjenu podataka. Na državnoj je razini potreban centralizirani sustav podataka u svrhu planiranja i informiranja pri donošenju odluka.

Skupa reforma tercijarnog zdravstvenog sustava (bolnička reforma) je ključna za daljnje promicanje ovog sektora. Bolnička reforma ovisi o uspostavi sustava primarne zdravstvene zaštite. U cilju ubrzanja procesa reformi i osiguranja učinkovite uporabe donatorskih sredstava, trebalo bi riješiti kašnjenja između odobrenja projekata i isplate sredstava.

Prepoznavši potrebu za stanje pripravnosti u hitnim slučajevima, poduzeti su koraci za uspostavu zakonodavnog okvira za uspostavu sustava upravljanja u hitnim slučajevima.

³⁴ Dokument pripremila Radna skupina BiH, koju čine predstavnici MoCA BiH, entitetskih ministarstava zdravlja, Odjela za zdravstvo Brčko distrikta BiH i Ureda za veterinarstvo BiH. Radnoj skupini su pomogli WHO, Svjetska banka i UNDP.

³⁵ Podržala Vlade Finske

³⁶ Intervju sa MoCA BiH

Sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje

3

<p>Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.</p>	<p>EC, USA/USAID, Švedska/Sida, Nizozemska, UK/DFID, Njemačka, Švicarska/SDC/SECO, Norveška, Italija/IC, Španjolska/AECID, Austrija/ADC, UNDP, Kanada/CIDA, Francuska, UNICEF, Japan/JICA, Mađarska, Svjetska banka.</p>
<p>Ostale ključne međunarodne organizacije (IO) i međunarodne financijske institucije (IFI)</p>	<p>Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), Ured visokoga predstavnika i posebnog predstavnika EU (OHR), Vijeće Europe (CoE).</p>
<p>Ključni partneri među institucijama vlasti</p>	<p>Za zakonodavnu i reformu pravosuđa: Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo pravde RS, Ministarstvo pravde FBiH, Tužiteljstvo BiH, Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće (HJPC), Sud BiH;</p> <p>Za reformu javne uprave (PAR): Ured koordinatora za reformu javne uprave u BiH (PARCO) i Vijeće ministara BiH (CoM);</p> <p>Za civilno društvo: Odbor za civilno društvo;</p> <p>Za ljudska prava: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica FBiH, Ministarstvo za izbjeglice i raseljene osobe RS, te institucije ombudsmana.</p>
<p>Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini</p>	<p>2009.: 49,47 milijuna eura - 46,60 milijuna u grantovima i 2,87 milijuna eura u zajmovima 2010.: 52,20 milijuna eura³⁷ - 48,15 milijuna u grantovima i 4,05 milijuna u zajmovima</p>
<p>Sektorske strategije</p>	<p><i>Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini; Strategija protiv maloljetničkog prijestupništva u BiH za period 2006.-2010. godina; Strategija reforme javne uprave u BiH i Akcioni plan 1; Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina; Revidirani nacrt strategije Bosne i Hercegovine za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog ugovora (usvojena u lipnju 2010.).</i></p>
<p>Koordinacija rada donatora</p>	<p>Reforma pravosuđa: Tromjesečni sastanci u organizaciji SSPACEI sektora (Sektor za strateška planiranja, koordinaciju pomoći i europske integracije) Ministarstva pravde BiH. PAR: Tromjesečni sastanci koordinacije pod predsjedanjem PARCO-a. Civilno društvo: Neformalna ad-hoc koordinacija. Ljudska prava: Bilateralni sastanci u svezi s projektima.</p>

³⁷ Uključujući 16,26 milijuna eura za projekte s popisa EC za 2010. godinu koji još nisu ugovoreni.

Pregled

Sektor dobre uprave i institucionalne izradnje čine četiri podsektora: reforma javne uprave (PAR), zakonodavna reforma i reforma pravosuđa (LJR), civilno društvo (CS) i ljudska prava (HR).

Napori donatora u podsektoru zakonodavne reforme i reforme pravosuđa u 2009. i 2010. godini fokusirali su se na pomoć domaćim institucijama u preuzimanju glavne uloge u koordiniranju aktivnosti u razvitku politika i strategija. Ovaj podsektor dobio je podršku za uspostavu zajedničkog fonda više donatora i pripremu institucionalnih strateških planova za zakonodavne i pravosudne institucije na entitetskoj, kantonalnoj razini i u Brčko distriktu BiH. Napravljen je napredak u usuglašavanju entitetskih kaznenih zakona s državnim zakonima, što je rezultiralo ispunjenjem zahtjeva za viznu liberalizaciju. U oba se entiteta odvija proces izmjena zakonskog okvira sustava kaznenih sankcija, kako bi se uvele alternativne sankcije, poput elektronskih narukvica. Osim toga, u tijeku je proces izmjena i dopuna zakona o mentalnom zdravlju. Uvođenje informatičkih sustava u sudove i u urede tužitelja doprinijelo je pozitivnom poimanju procesa reformi u ovom podsektoru. Ukupna provedba *Strategije za reformu sektora pravde u BiH* se, zbog složene strukture pravosudnoga sustava, ne odvija željenom brzinom.

U 2007. godini donatorske agencije kreirale su zajednički Fond za reformu javne uprave, za financiranje konkretnih mjera iz Akcijskog plana 1 (AP1) Reforme javne uprave (PAR). Fond je počeo s radom u 2008. godini. Ured koordinatora za reformu javne uprave (PARCO) dobio je mandat za provedbu i nadzor projekta. Nadzor operative provedbe vrše nadzorni timovi koje su formirale vlasti i odabrani su ovisno o područjima reforme. Trenutačno je u ovom podsektoru 14 aktivnih projekta i sva raspoloživa sredstva su angažirana za njihovu provedbu. Prema kvalitativnim pokazateljima, stupanj provedbe *Strategije*

reforme javne uprave sukladno AP1 za prvi kvartal 2010. bio je oko 40%. Veći napredak je napravljen u IT domeni, te na razini uprave u RS. U usporedbi sa 2008. godinom, u 2009. godini došlo je do povećanja od 6,5 % u provedbi strateških ciljeva. PARCO je, skupa sa EC i drugim institucijama BiH, poput Direkcije za europske integracije (DEI) i Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP), uključen u pripremu AP2, koji će u fokusu imati vertikalnu reformu za razliku od AP1, koji se primarno bavio reformom horizontalne razine. Donatori ističu napredak, koji je napravljen u podsektoru reforme javne uprave, kao odličan primjer, koji bi mogao poslužiti kao model za druge institucije i sektore.

Nakon potpisivanja Sporazuma o suradnji između Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora (NVO) u BiH u 2007. godini, organizacije civilnog društva (CSO) su se aktivno uključile u aktivnosti u svezi s uspostavom jedinstvene mreže. Ova će mreža doprinijeti jačanju NVO-a u BiH kroz provedbu gore navedenog Sporazuma. U prosincu 2009. godine uspostavljena je mreža *Sporazum Plus*, koja je okupila 370 vodećih NVO-a iz cijele BiH. Ova mreža radi na daljnjem razvitku i promicanju sporazuma u smislu novih praksi u odnosima podsektora civilnog društva, privatnog sektora i vlasti na svim razinama u BiH. U budućnosti će mreža predstavljati demokratski forum koji će omogućavati sudjelovanje i utjecaj organizacija civilnog društva na demokratske reforme u BiH.

Zaklada za socijalno uključivanje u Bosni i Hercegovini (ZSU u BiH) uspostavljena je u siječnju 2010. godine nakon dvije godine priprema. Zaklada će povećati ulogu NVO sektora u njegovoj ulozi u provedbi *Strategije socijalnog uključivanja u BiH*.

Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno 7% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 5% ne uključujući projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC).

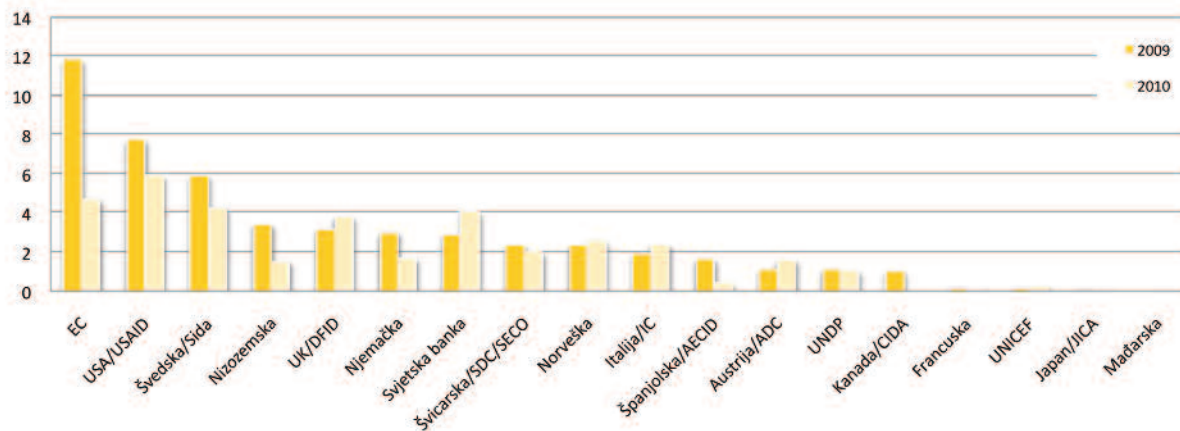
Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a, aktivne u sektoru dobre uprave i izgradnje institucija tijekom 2009. godine su: Austrija/ADC, Kanada/CIDA, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija/IC, Japan/JICA, Nizozemska, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, UK/DFID, USA/USAID, EC, UNDP, Svjetska banka, UNICEF, i Švicarska/SDC/SECO. U 2010. godini, nove projekte u ovom sektoru su pokrenule Švedska/Sida, Mađarska, Norveška, Španjolska/AECID i Austrija/ADC.

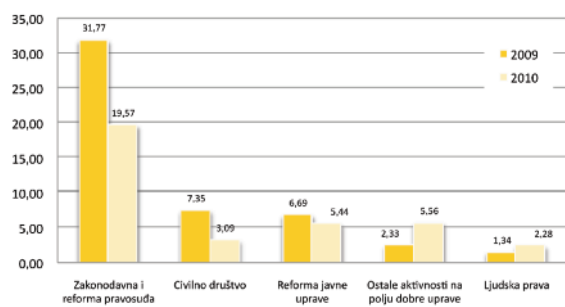
Ukupna sredstva, koja su za sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje izdvojile članice DCF-a u 2009. godini iznosila su 49,47 milijuna eura. Do danas su, u 2010. godini, donatori izdvojili 52,20 milijuna eura, uključujući i 16,26 milijuna uključujući tu i projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC. Svjetska je banka u razdoblju 2009.-2010. godine pomoć osiguravala u obliku zajma.

Projekti sa popisa projekta EC za 2010. godinu nisu uključeni u grafikone 3.1., 3.2. i 3.3. Kada se u obzir uzmu i ovi projekti, očito je da je ovo jedan od sektora, koji privlači sve veću potporu međunarodne zajednice.

Grafikon 3.1. Tokovi pomoći donatora/IFI u sektoru dobre uprave i institucionalne izgradnje 2009.-2010. grantovi i zajmovi (milijuna eura)

Grafikon 3.2. Tokovi pomoći po podsektorima u sektoru dobre uprave i institucionalne izgradnje 2009.-2010. (milijuna eura)

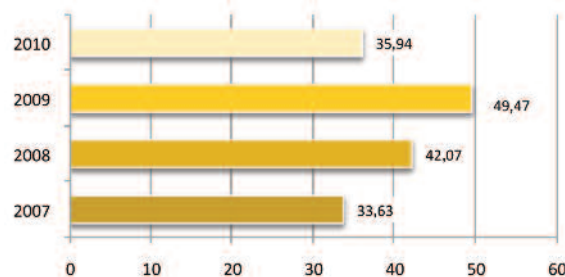

Grafikon 3.2 prikazuje da je najznačajnija pomoć u 2009. godini bila izdvojena za podsektor zakonodavne reforme i reforme pravosuđa, a zatim za podsektor civilnog društva i podsektor reforme javne uprave.

Provedba postojeće Strategije reforme javne uprave, kao i Strategije za reformu sektora pravde, zahtijeva daljnju potporu. Uzevši u obzir značaj nastavka reformskih procesa, očekuje se da će podsektori zakonodavne reforme i reforme pravosuđa i reforme javne uprave i dalje ostati u fokusu donatora.

Doprinosi donatora podsektoru civilnog društva su u 2010. godini smanjeni, dok je podrška za podsektor ljudskih prava, povećana. Ovi podsektori usko su povezani s drugim sektorima, te su zato stvarna izdvajanja za ove podsektore veća, nego što se to ogleda u ovom poglavlju.

Grafikon 3.3. Distribucija pomoći donatora/IFI za sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje 2007.-2010. (milijuna eura)

Grafikon 3.3 prikazuje pomoć donatora ovom sektoru u 2009. godini u usporedbi sa 2008. godinom. Donatori tijekom 2010. godine mogu izdvojiti dodatna sredstva.

Zakonodavna i reforma pravosuđa

Podsektor zakonodavne i reforme pravosuđa čine sljedeći elementi: ustavni razvitak; izrada zakona, institucionalno jačanje pravnog i sustava pravosuđa, pravne obuke i edukacija, pravni savjeti i usluge i sprječavanje kriminala.

Ovaj sektor je primio približno 64 % donatorskih sredstava namijenjenih sektoru dobre uprave i institucionalne izgradnje u 2009. godini i 55 % ukupnih sredstava izdvojenih u 2010. godini. Donatori/IFI koji su podržavali reformu u ovom podsektoru su: Austrija/ADC, Kanada/CIDA, USA/USAID, UNICEF, Njemačka, Italija/IC, EC, Nizozemska, Norveška, Japan/JICA, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Francuska, Svjetska banka, UK/DFID, Švicarska/SDC/SECO i UNDP.

U podsektoru zakonodavne i reforme pravosuđa u 2009. i 2010. godini bilo je više od 100 projekta. Svi su projekti dostupni u bazi podataka DCF-a (www.donormapping.ba), a u ovom izvješću spominjemo samo neke.

Pomoć donatora/financijskih institucija pružana je kroz sljedeće aktivnosti:

Pomoć sudovima i tužiteljstvima: podrška Sudu BiH i Tužiteljstvu BiH; osiguravanje plaća za međunarodne suce i plaćanje operativnih troškova, kako bi se osigurao neometan proces pretvorbe u potpuno operativnu državnu instituciju; razvitak i primjena informacijskog sustava za upravljanje predmetima u sudovima i tužiteljstvima; obuke i daljnje obrazovanje sudaca, tužitelja i drugog pravnog osoblja širom zemlje; uvođenje međunarodne stručne podrške za rukovodnu i parničnu funkciju Suda i Tužiteljstva BiH; izgradnja kapaciteta kantonálnih i tužiteljstva Brčko distrikta BiH i Suda BiH, kako bi procesuirali slučajeve ratnih zločina, te jačanje domaćih institucija za obuku sudaca i tužitelja u domeni ratnih zločina, kao i razvitak inovativnih metoda komunikacije i općenito, prakse, između sudova, tužiteljstava i javnosti, u ciljanim područjima.

Pomoć ministarstvima pravde: dodatno financiranje namijenjeno Ministarstvu pravde BiH u smislu jačanja Odsjeka za strateško planiranje, koordiniranje pomoći i europske integracije, koji je nadležan za promicanje, koordiniranje i nadzor nad reformskim procesima; potpora Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću (HJCP) u promicanju izgradnje kapaciteta za suce i tužitelje; razvitak sustava nadzora i procjene unutar Ministarstva pravde BiH i

Pravosudnoga povjerenstva Brčko distrikta BiH, kako bi se pomogao razvitak strateškog plana; planiranje strateškog upravljanja sukladno *Strategiji reforme sektora pravde u BiH*; promicanje kapaciteta ciljnih sudova za upravljanje i rješavanje problema zaostalih neriješenih predmeta; jačanje pravosudne reforme u regionalnom kontekstu.

Pomoć u provedbi *Strategije protiv maloljetničkog prijestupništva u BiH za razdoblje 2006.-2010.*: edukacija sudaca i tužitelja; promicanje rada centara za socijalni rad za rad sa maloljetnim prijestupnicima; stvaranje održivih lokalnih mehanizama za prevenciju maloljetničke delinkvencije u četiri općine u Tuzlanskom kantonu, koje će poslužiti kao model za cijelu BiH; razvitak referalnih mehanizama u slučajevima spolno uvjetovanog nasilja i zlostavljanja djece u BiH.

Pomoć sustavu zemljišnih knjiga: edukacija sudbenog osoblja; opremanje sudova adekvatnim bazama za elektronsku obradu podataka (EDP); pomoć sudovima u prebacivanju podataka u novi elektronički sustav; uvođenje geografskih baza podataka; uspostava sustava upravljanja i nadzora u zemljišnim knjigama i katastrima; tehnička pomoć entitetskim ministarstvima pravde i geodetskim upravama u osuvremenjavanju svojih usluga koje pružaju u domeni zemljišno-knjižne administracije.

Pomoć NVO sektoru: podrška promicanju sudjelovanja građana u procesima odlučivanja; jačanje kapaciteta civilnog društva za promicanje njegove uloge u smislu zagovaranja i zastupanja.

Pomoć statističkim institucijama u BiH: izgradnja općih kapaciteta i razvitak metodologija za ankete, kako bi se pomoglo statističkim institucijama u BiH; potpora pripremi popisa stanovništva i kućanstava u 2011. godini.

Potpora EU integracijama: promicanje kapaciteta DEI u pripremi kvalificiranih projekata za financiranje iz IPA programa u komponentama: prekogranična suradnja, regionalni i seoski razvitak; procjena provedbe obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA).

Pomoć koju financira EC uključuje:

- nabavku namještaja za Prihvatni centar za ilegalne imigrante u BiH;
- nabavku namještaja za Općinski i Kantonalni sud u Sarajevu;
- projekt za tri terenska ureda Granične policije BiH;
- projekt za izgradnju sjedišta Službe za poslove sa strancima BiH;
- izgradnju državnog zatvora visokog stupnja sigurnosti u BiH;
- izgradnju kapaciteta tužiteljstava u BiH za borbu protiv korupcije;
- tehničku pomoć Javnom RTV servisu BiH (PBS) za

uspostavu javne korporacije, koja će pružati usluge za postojeća tri javna operatera i osigurati da organizacije javnih emitera postanu politički i financijski neovisne i jedinstvene, s usuglašenim uređivačkim politikama i samoodrživim unutarnjim ustrojem.

Ostala pomoć: promoviranje udomiteljske skrbi za maloljetnike; tehnička pomoć Parlamentarnoj skupštini BiH i Parlamentu Federacije BiH; promicanje i zaštita ljudskih prava kroz vladavinu zakona, slobode izražavanja i nediskriminacije, provedba Gender akcionog plana BiH.

Predviđena sredstva IPA programa u 2010. godini za zakonodavnu i reformu pravosuđa čine 4% od ukupnog programa IPA za 2010. godinu.

Glavni projekti u podsektoru zakonodavne reforme i reforme pravosuđa u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
(JSDP) Projekt razvitka sektora pravosuđa	USA/USAID	11.02
Projekt registracije zemljišta	Svjetska banka	10.58
Kanada-BiH Projekt pravosudne reforme	Kanada/CIDA	7.17
Program partnerskog građanskog zastupanja II (CAPP II)	USA/USAID	5.64
Savjetodavna funkcija u svezi s aktivnostima izrade zakona u domeni građanskog prava i proceduralnog prava u svezi s građanskim	Njemačka	4.90
Odjel za ratne zločine II	Nizozemska	4.65
Državni zatvor visokog stupnja sigurnosti u Bosni i Hercegovini	EC	4.00
Pomoć Sudu BiH/Uredu registrara	USA/USAID	3.56
(JSDP II) Projekt razvitka sektora pravosuđa II	USA/USAID	3.16
Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće/Sustav upravljanja predmetima (HJCP/CMS)	Švedska/Sida	2.92
Tehnička pomoć entitetskim ministarstvima pravde i geodetskim upravama u modernizaciji usluga iz domene zemljišne administracije	Njemačka	2.90
Projekt registracije zemljišta	Njemačka	2.90
Program pravosudne reforme u BiH	Norveška	2.67
(OPDAT) Prekomorski razvitak tužiteljstava, pomoć i obuka u inozemstvu u BiH (OPDAT) (ukupna vrijednost projekta tek se treba utvrditi)	USA/USAID	2.63
Branitelji građanskih prava	Švedska/Sida	2.19
Pristup pravdi: Suočavanje s prošlošću i izgradnja povjerenja za budućnost	UNDP	2.03
Statistika u BiH	Švedska /Sida	2.04
Izgradnja državnog zatvora	Švedska /Sida	2.00
Projekt registracije zemljišta - II Modernizacija sustava zemljišnih registara u BiH	Švedska /Sida	1.72
Dodatak statističkoj fiši IPA 2008.	Švedska /Sida	1.70
Informacijska i komunikacijska tehnologija/Projekt sustava upravljanja predmetima	Njemačka	1.55
Podrška za FIGAP – Fond za provedbu Gender akcijskog plana BiH	Švedska /Sida	1.50
Olof Palme Centar (OPC)	Švedska /Sida	1.34
Podrška Sudu BiH / Uredu registrara Odjela za ratne zločine	Norveška	1.31
Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Europu - pravna reforma	Njemačka	1.15
Podrška Sudu BiH/Odjelu za ratne zločine u BiH	Austrija/ADC	1.00
Sektorska potpora državnim pravosudnim institucijama	Španjolska/AECID	1.00
Maloljetničko pravosuđe, UNICEF	Švedska /Sida	0.90

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Reforma javne uprave

Prema DAC definiciji, podsektor reforme javne uprave obuhvata sljedeće: reformu institucija vlasti, uključujući, ali ne isključivo samo njih, parlament, lokalne skupštine, lokalnu izvršnu vlast, državnu službu, upravne zgrade, itd.; financijsko upravljanje u javnom sektoru.

Donatori koji su pomagali reformu javne uprave u 2009. i 2010. godini su: Švicarska/SDC/SECO, UK/DFID, Norveška, EC, UNDP, Švedska/Sida, Nizozemska i Španjolska/AECID. U 2009. godini ovaj podsektor je dobio 13%, a do danas u 2010. godini 15% od ukupnih sredstava izdvojenih za sektor dobre uprave i izgradnje institucija.

UK/DFID, Švedska/Sida, Nizozemska i EC uspostavili su zajednički donatorski fond za reformu javne uprave u BiH. Nastavili su pružati pomoć reformskim procesima unutar okvira uspostavljenog Strategijom reforme javne uprave u BiH.

Donatorska potpora za reformu javne uprave pružana je kroz sljedeće glavne aktivnosti:

Pomoć za PARCO: izgradnja kapaciteta PARCO-a: provedba aktivnosti definiranih u AP1 strategije reforme javne uprave za razvitak, jačanje i harmoniziranje šest reformskih područja do 2014. godine kada se očekuje da će BiH ostvariti zahtjeve u svezi sa *acquisom*.

Pomoć Agenciji za javne nabavke: razvitak softwara kako bi se omogućilo simultano objavljivanje obavijesti o javnoj nabavci na web stranici Agencije za javne nabavke i u Službenom glasniku BiH.

Potpoma EU integracijama: priprema javne uprave za pregovore o pristupanju EU sa fokusom na lobiranje, pregovaranje i usklađivanje sa EU legislativom; pravljenje funkcionalne analize sektora za planiranje BiH; tehnička pomoć DEI BiH za razvitak decentraliziranog sustava provedbe (DIS); četvrti ciklus podrške statističkom sektoru BiH kako bi postigao punu usklađenost sa zahtjevima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u oblasti strukturne poslovne statistike, indeksa industrijske proizvodnje, indeksa cijena proizvođača, IT obuke i institucionalnog jačanja.

Podrška Vijeću ministara BiH: razvitak i promocija servisa e-Vlade u svrhu povećanja učinkovitosti, djelotvornosti i integraciju procesa unutar vlade.

Pomoć ministarstvima financija na svim razinama, uključujući kantone: potpora planiranju, analizi i upravljanju javnim resursima za strateško planiranje i razvitku politika; promicanje povezanosti planiranja i pravljenja proračuna u resornim ministarstvima na državnoj i entitetskim razinama; institucionalizacija proračunskog procesa i njegove povezanosti sa procesom donošenja politika na svim razinama vlasti.

Pomoć Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu i Graničnoj policiji BiH: povećanje kapaciteta istražiteljskih disciplina kroz nabavu opreme za promicanje borbe protiv organiziranog kriminala, prekograničnog kriminala i kršenja propisa u domeni kretanja kontroliranih roba.

Pomoć MoFTER-u: uspostava sustava plaćanja, procedura administrativnog upravljanja i odgovarajućih zakona za upravljanje i plaćanja poljoprivrednih poticaja sukladno propisima EU i zahtjevima IPARD-a; promicanje osjetljivih, strateških i funkcija s dvojnog namjenom licenciranja roba i kontrole izvoza kroz osposobljavanje, promicanje računarskih sustava i usklađivanje s EU standardima i zahtjevima.

Pomoć institucijama FBiH i Agenciji za državnu službu FBiH: uspostava suvremene funkcije upravljanja ljudskim resursima; uvođenje softwara za upravljanje ljudskim resursima (HRIS); ažuriranje opisa i specifikacija poslova; dizajniranje i provedba kampanje, koja treba stvoriti pozitivno poimanje među relevantnim akterima o planiranim reformama u institucijama FBiH i Agenciji za državnu službu FBiH.

Pomoć lokalnim vlastima: podrška institucionalnom i organizacijskom razvitku odabranih općina; jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva; promicanje suradnje između općina u sjeverozapadnom dijelu BiH; promicanje dobrog upravljanja vodama i okolinske sanitacije u oba entiteta.

Promicanje koordinacije pomoći i djelotvornosti međunarodne pomoći: razvitak kapaciteta za djelotvorniju pomoć, koordiniranje integrirane obuke, podrška upravljanju i razvitku alata; povezivanje ostalih procesa planiranja, kao što su razvitak strateškog planiranja temeljenog na sektorima i izrade *Strategije razvoja BiH*.

Usprkos očitom napretku u provedbi Strategije reforme javne uprave, nedovoljni ljudski potencijali u oba entiteta i Brčko distriktu BiH, mogli bi usporiti procese reformi na srednjoj razini vlasti. Složena procedura odobravanja nabavke roba i usluga, doprinosi kašnjenjima i sporij provedbi AP1. Predviđena sredstva IPA u 2010. godini za reformu javne uprave iznose 3% od ukupnog programa IPA 2010.

Glavni projekti u podsektoru reforme javne uprave u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Program jačanja javne uprave na središnjoj razini	Njemačka	5.70
Projekat dobre uprave u oblasti voda i okoliša (GOV-WADE)	Švicarska/SDC/SECO	5.18
Projekta jačanja upravljanja javnim financijama III	UK/DFID	3.21
Fond za reformu javne uprave	Švedska/Sida, UK/DFID, Nizozemska	2.78
Jačanje kapaciteta BiH za strateško planiranje i razvitak politika djelovanja (SPPD)	EC, Norveška, UNDP, Nizozemska	1.84
Izgradnja kapaciteta Ureda koordinatora za reformu javne uprave	EC	1.35
E-Vlada pri Vijeću ministara BiH, faza I	EC, UNDP	1.08
Projekt koordinacije i učinkovitosti pomoći (ACE)	UK/DFID	1.02
E-Vlada pri Vijeću ministara BiH - faza II	EC, UNDP	0.94

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Civilno društvo

Prema DAC definiciji podsektor civilnog društva uključuje sljedeće: sudjelovanje i razvitak zajednica; kooperative; nehijerarhijske decentralizirane ciljano orijentirane organizacije (tzv. grass-root organizacije); razvitak ostalih procedura i institucija u domeni participatornog planiranja.

Donatori koji su podržavali podsektor civilnog društva u 2009. i 2010. godini su: Kanada/CIDA, EC, Italija/IC, Norveška, Nizozemska, Švicarska/SDC/SECO, USA/USAID i Mađarska. U 2009. godini, ovaj podsektor je dobio 15%, a do danas u 2010. godini 9% od ukupnog iznosa pomoći u sektoru dobre uprave i institucionalne izgradnje.

Donatorska pomoć razvitku civilnog društva u 2009. i 2010. godini pružana je kroz sljedeće glavne aktivnosti:

IPA programi: potpora podsektoru civilnog društva u suočavanju s ključnim izazovima s kojim se susreće NVO sektor³⁸; upostava dijaloga između vladinog i nevladinog sektora; sektorska suradnja među nevladinim organizacijama; promicanje transparentnosti raspoređivanja sredstava iz proračunskih izvora; razvitak i promicanje dijaloga socijalnih partnera pokrenuto u 2009. godini (financira se iz IPA 2007. programa).

Pomoć razvitku organizacija civilnog društva: podržavanje interesa građana u BiH, kroz fondaciju za lokalne i regionalne nevladine organizacije i manje inicijative, sa svrhom da organizacije civilnog društva provode javne kampanje; dodjela malih grantova organizacijama civilnog društva za glavne strukturalne, političke, socijalne i ekonomske reforme, koje trebaju BiH približiti EU integracijama; izgradnja dobre uprave kroz uključivanje

građana na lokalnoj razini, kako bi se omogućilo trajno partnerstvo i održivi dijalog između organizacija civilnog društva i vlasti na različitim razinama vlasti; osiguravanje obuke državnim službenicima, jačanje kapaciteta nevladinih udruga u samozagovaranju – podržavanju svojih ciljeva.

Pomoć u uzajamnim nadležnostima: uspostava mreže između javnih institucija u Italiji i javnih institucija na Balkanu, kako bi se jačale uzajamne nadležnosti i integrirao razvitak teritorija s ciljem potpore zemljama Jugoistočne Europe u pristupanju EU.

Pomoć istraživačkom novinarstvu i dobroj upravi: osiguravanje održivih programa obuke; širenje suradnje organizacija civilnog društva u regiji Balkana; potpora odabranim radio i TV postajama u izgradnji kapaciteta; istraživanje tržišta; proizvodnja radio i TV emisija kroz koje će se razvijati neovisni mediji i kvalitetno izvješćivanje.

Pomoć Sindikatu radnika trgovine BiH (STBIH): jačanje uloge i strukture STBIH kroz promoviranje sindikalnih prava i razvitak politika.

Pomoć regionalnim programima podrške organizacijama civilnog društva: razvitak usluga i kapaciteta u zdravstvu, obrazovanju i sektoru vladavine prava; poticanje održivog partnerstva između vlasti i civilnog društva u BiH, Srbiji i Crnoj Gori.

Od 1. siječnja 2010. godine organizacije civilnog društva, koje su aktivne u BiH, imaju pravo na Matra potporu,³⁹ što doprinosi demokraciji, raznolikosti i dobroj upravi u tranzicijskim zemljama u regiji.

³⁸ Na osnovu USAID-ove analize sektora civilnog društva u BiH i dokumenta EU, Mapping of Unstate Actors (Pregled aktera izvan državnog sektora).

³⁹ Financira je Nizozemska.

Glavni projekti u podsektoru civilnog društva u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/Financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Program lokalnih inicijativa	Kanada/CIDA	3.05
SEENET II: Mreža za suradnju između Italije i Jugoistočne Europe	Italija/IC	0.5 ⁴⁰
Projekt "Bosna: istraživanje i razvitak" (BOSRED) – faza III	Nizozemska	2.38
Jačanje lokalne demokracije	EC	1.50
Jačanje lokalne demokracije - LOD	EC, UNDP	1.55
Izgradnja kapaciteta civilnog društva za sudjelovanje u političkom dijalogu	EC	1.21
Osnivanje zaklade za socijalno uljučivanje	Švicarska/SDC/SECO	1.09
Civilno društvo i građani BiH	Nizozemska	0.97
VEZZA - Mreža za zajednički angažman	Švicarska/SDC/SECO	0.96
Povjerenstvo za demokraciju - Democracy Commission	USA/USAID	0.93

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Ljudska prava i ostali trendovi u oblasti dobre uprave i institucionalne izgradnje

Na temelju DAC definicije, u podsektor ljudskih prava spadaju sljedeći elementi: monitoring poštovanja ljudskih prava; potpore državnim i regionalnim tijelima zaduženim za pitanja ljudskih prava; zaštita etničkih, vjerskih i kulturnih manjina.

Donatori koji su u 2009.-2010. pružali pomoć u podsektoru ljudskih prava obuhvataju: UNICEF, EC, Italiju/IC, Norvešku, Švedsku/Sida, Švicarsku/SDC/SECO i Austriju/ADC. Ovaj je sektor u 2009. godini primio 3%, a u 2010. godini do danas 6% od ukupnog iznosa pomoći izdvojene za potrebe sektora dobre uprave i institucionalne izgradnje. Aktivnosti koje se ne mogu svrstati pod postojeće podsektore dobile su 5% od ukupnog iznosa sredstava namijenjenih sektoru dobre uprave i institucionalne izgradnje u 2009. i 15% u 2010. godini.

Članice DCF-a su u 2009.-2010. financirale programe koje

promiču zaštitu ljudskih prava, poput: potpore aktivnostima, organiziranim na korist djece i mladeži; zaštitu djece u riziku i djece u kontaktu s pravosuđem; dragovoljni povratak ilegalnih migranata zatečenih u BiH; uvođenje Euroskog regionalnog magistarskog studija demokracije i ljudskih prava; jačanje domaćih kapaciteta za prevenciju trgovine ljudima; te potporu ugroženim romskim skupinama. U 2009. financirani su manji projekti namijenjeni domaćim organizacijama civilnog društva s fokusom na aktivnosti s izraženim komponentama iz oblasti ljudskih prava, dok je inkorporiranje pitanja jednakopravnosti spolova podržavano kroz provedbu aktivnosti FIGAP-a.

UK/DFID je u 2009. i 2010. godini pružao pomoć Direkciji za ekonomsko planiranje (DEP) Vijeća ministara BiH. Cilj je projekta osigurati da proces planiranja u javnome sektoru u BiH služi, kako bi se ubrzao socio-ekonomski razvitak zemlje i unaprijedio prioritetni državni cilj – EU integracije.

Glavni projekti u podsektoru ljudskih prava i projekti koji nisu svrstani ni u jedan od postojećih podsektora u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Project Value (Euros millions)
Promicanje kulturnog razumijevanja u BiH (zajednički projekt MDG-F, Fond Kraljevine Španjolske)	UNDP, UNICEF	6.61
Podrška vlastima BiH u procesu europskih integracija i koordinaciji pomoći Zajednice – III faza	EC	1.70
Promicanje aktivnog tržišta rada u BiH	EC	1.18
Zaštita djece izložene riziku i kontaktu sa zakonom u Bosni i Hercegovini	Švedska/Sida	1.09
Podrška EU provedbi programa prekogranične suradnje u okviru IPA - EUCORIN II	EC	1.00
Mape razvitka država i europskih integracija	Norveška	0.98
Podrška procesu socio-ekonomskog planiranja	UK/DFID	0.97

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

⁴⁰ Ukupna vrijednost projekta je 1,6 milijuna eura. DCF baza podataka sadrži cifre za izdvajanja u 2010. godini u iznosu od 0,5 milijuna eura.

Strategije sektora

Trenutačno je u tijeku postupak revidiranja Strategije reforme javne uprave (PAR), usvojene 2006. godine s ciljem promicanja općih kapaciteta uprave u BiH. AP1 daje pregled provedbe strateških ciljeva.⁴¹ Donatorske agencije ističu pozitivan napredak, te se očekuje da će do 2011. godine biti izrađen i AP2, koji će se uglavnom fokusirati na sektorske reforme i aktivnosti glede *acquisa*.

Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini 2008.-2012. služi kao vodeći dokument u sektoru pravde. Pet stupova JSRS su: pravosuđe, izvršenje kaznenih sankcija, pristup pravdi, potpora ekonomskom rastu i uspješna koordinacija i upravljanje sektorom. Njenu provedbu prati pet funkcionalnih skupina, koje čine predstavnici ministarstava. Postoji određena zabrinutost u smislu nedovoljnih kapaciteta za provedbu strateških ciljeva na kantonalnoj razini, te potreba za aktivnijim angažmanom oba entiteta.

Nacionalna strategija za procesuiranje ratnih zločina usvojena je 2008. godine. Zbog financijskih ograničenja još uvijek nije provedeno četrdeset i osam mjera iz ove Strategije. MoJ BiH i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (MHRR) su, u 2008. godini, uz pomoć UNDP-a izvršili pripreme za izradu *Strategije tranzicijske pravde BiH*. U okviru ovoga procesa izrađena je studija izvedivosti, koja je rezultirala nacrtom Vodiča kroz tranzicijsku pravdu u BiH. Prvi sastanci u svrhu podrške izradi *Strategije tranzicijske pravde BiH* organizirani su u prvoj polovici 2010. godine.

Zbog kašnjenja u provedbi aktivnosti, na državnoj razini i dalje nije provedena *Strategija protiv maloljetničkog prijestupništva u BiH za period 2006.-2010.*, te Akcioni program, koji je Vijeće ministara BiH usvojilo 2006. godine. Napredak je, ipak, ostvaren na lokalnoj razini – poput napretka ostvarenog u Tuzlanskom kantonu. Općenito uzevši, proces reformi napreduje sporo, te je potrebno uložiti dodatne napore, kako bi se osigurala zaštita dječjih prava.

Vijeće ministara BiH je, u siječnju 2010. godine u parlamentarnu proceduru i na usvajanje poslalo ažuriranu *Revidiranu strategiju BiH za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma*. Strategija je usvojena u lipnju 2010. godine i bit će provedena do siječnja 2014. Provedba ove Strategija rezultirala bi iznalaženjem trajnih rješenja za 113 000 raseljenih osoba. Ova Strategija predstavlja okosnicu uspješnije provedbe Aneksa VII, a za njenu realizaciju će biti potrebni znatni resursi.

U podsektoru civilnoga društva, u MoJ BiH je trenutačno u tijeku proces izrade dugoročne strategije za održivo civilno društvo, te niz drugih razvojnih dokumenata.

Koordinacija rada donatora

Za potrebe koordiniranja aktivnosti, koje se odnose na PAR na razini PARCO-a, četiri se donatora sastaju kvartalno ili prema potrebi. Donatori PAR fonda se redovito sastaju s predstavnicima BiH, FBiH, RS i Brčko distrikta BiH. Ostali se upravni odbori projekta također sastaju, kako bi razmatrali napredak u provedbi aktivnosti. Od kada je MoFT/SCIA BiH preuzeo na sebe organiziranje sastanaka članica DCF-a u siječnu 2009. godine, PARCO dobiva redovite pozive da ovome forumu prezentira svoj napredak. Donatori su izrazili svoje zadovoljstvo vodećom ulogom PARCO-a u usuglašavanju aktivnosti definiranih postojećom PAR strategijom. Koordinacija s drugim donatorima i institucijama je neformalna.

Nastojanja donatora u oblasti LJR prate se i usuglašavaju putem sastanaka svaka tri mjeseca. Ove sastanke vodi Sektor za strateška planiranja, koordinaciju pomoći i europske integracije (SSPACEI) Ministarstva pravde BiH. Sukladno *Strategiji za uvođenje decentraliziranog sustava upravljanja programima pomoći Europske Unije u BiH* koju je usvojilo Vijeće ministara BiH, te aktivnostima na uspostavi zajedničkog donatorskog fonda za provedbu JRSS BiH, sektor pravde se fokusira na jačanje koordinacijskih kapaciteta domaćih institucija. Organizirano je više sastanaka u svrhu promicanja strateških ciljeva i usmjeravanja pomoći donatora u najpotrebnija područja unutar sektora. Ministarstvo pravde održava bazu podataka o donatorskoj pomoći ovome sektoru. Organiziraju se polugodišnje konferencije ministara pravde i HJCP. Na svakoj od ovih konferencija organiziraju se i događanja namijenjena donatorima. Ured registrara je domaćin sastanaka donatora, koji se održavaju tromjesečno. Sa svim je institucijama i relevantnim donatorima poput USA, Švedske, Norveške, EUSR-a, OHR-a i OSCE, uspostavljena snažna bilateralna suradnja.

Donatori sektor civilnog društva u BiH podržavaju kroz izravno financiranje provedbe projekata. U tom su smislu razvili partnerske odnose. Kako bi se izbjeglo preklapanje aktivnosti između CSO-a odvija se neformalna koordinacija na ad-hoc osnovi. Ministarstvo pravde BiH uspostavilo je Sektor za civilno društvo, kako bi osiguralo preduvjete za usvajanje zakonske regulative i strategija povoljnijih po razvitak civilnoga društva. Viši službenik za programe pomoći (SPO) Ministarstva pravde BiH je veza između državnog IPA koordinatora, potencijalnih aplikanata i zajednice donatora.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je uspostavilo Konzultativnu radnu skupinu za pitanja povratka – kao instrument za koordinaciju i suradnju po pitanjima iz nadležnosti ovoga sektora.

⁴¹ Na osnovu općeg koncepta PAR strategije, Akcioni plan sadrži usaglašene aktivnosti za šest glavnih oblasti politika javne administracije kako bi se povećali opći kapaciteti javne uprave.

Buduće aktivnosti

Premda je za sektor dobre uprave i institucionalne izgradnje u 2009.-2010. godini izdvojena značajna donatorska pomoć, nastavak reformskih procesa, posebice u smislu podsektora LJR i PAR, zahtijevat će dodatne napore i angažman, kako domaćih, tako i međunarodnih aktera.

Trenutačno se revidira AP1, kako bi se izradila metodologija za procjenu projekta. AP2 će se baviti vertikalnom reformom u trideset i tri sektora, kao i napretkom u primjeni *acquisa*. Očekuje se da će taj plan biti finaliziran do kraja 2010. godine. Prisutna je nada da će se u ovaj podsektor uključiti novi donatori, s obzrom na to da su donatori model PAR istaknuli kao primjer najbolje prakse za druge sektorske reforme. DFID i Nizozemska će krajem 2010. godine okončati podršku, koju su pružili PAR-u. Švedska/Sida i EC potporu će u ovoj oblasti nastaviti i u 2011. godini.

U okviru procesa zakonodavne i reforme pravosuđa i dalje će se osiguravati potpora Uredu registrara za provedbu *Državne*

strategije za rad na predmetima ratnih zločina. I HJCP-u će biti osigurana pomoć za nabavku roba i radova. Ministarstvu pravde BiH će tijekom 2010.-2011. godine biti osigurana tehnička pomoć za potrebe strateškog planiranja, koordinacije pomoći i EU integracija. Opći fokus EU bit će usmjeren na podršku vladavini prava i pristupanju EU. Veleposlanstvo UK u BiH, Švedska/Sida i Španjolska u 2010. godini planiraju, za potrebe promicanja djelotvornosti pomoći i integriranog planiranja proračuna, pružiti potporu uspostavi zajedničkog donatorskog Fonda za provedbu *Strategije za reformu sektora pravde u BiH*. Ovim će se fondom omogućiti protok međunarodne pomoći od donatora ka odgovarajućim institucijama BiH. Trenutačno su u tijeku i pregovori s EC po pitanju priključivanja ovoj inicijativi.

Ostale inicijative donatora, koje se planiraju provesti u 2010. godini i nakon toga, uključuju pomoć provedbi popisa stanovništva i kućanstava u BiH, te dodatnu potporu BiH.

Sektor prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti

4

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Austrija/ADC, Kanada/CIDA, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija/IC, Nizozemska, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, USA, EC, UNDP, UNICEF, Švicarska/SDC/SECO.
Ostale ključne međunarodne organizacije (IO)	Agencija Kraljevine Danske za upravljanje u izvanrednim situacijama (DEMA), Policijska misija Europske Unije (EUPM), Međunarodni fond za deminiranje i pomoć žrtvama mina (ITF), Ured visokoga predstavnika i posebnoga predstavnika Europske Unije (OHR), Snage Europske Unije (EUFOR), Sjedište Sjevernoatlantskoga saveza u Sarajevu (NHQSa), Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE).
Ključni partneri među institucijama vlasti	Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo obrane BiH, Obavještajno-sigurnosna agencija BiH (OSA), Agencija za istrage i zaštitu (SIPA), Ministarstvo unutarnjih poslova FBiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Međunarodno povjerenstvo za nestale osobe (ICMP).
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 33,60 milijuna eura u grantovima 2010.: 32,98 ⁴² milijuna eura u grantovima
Sektorske strategije	<i>Bijela knjiga odbrane BiH iz 2005. godine; Strategija o radu policije u zajednici u Bosni i Hercegovini; Strategija integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini; Strategija u oblasti imigracije i azila, za period od 2008. do 2011. godine; Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini, za period od 2009. do 2013. godine; Strategija i Akcioni plan kontrole malog oružja i lakog naoružanja (SALW) za BiH, za period od 2008. do 2012. godine; Strategija protivminskoga djelovanja u Bosni i Hercegovini, za period od 2009. do 2019. godine; Strategija za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH, za period od 2009. do 2013. godine i Akcioni plan; Strategija BiH za borbu protiv organiziranoga kriminala, za period od 2009. do 2012. godine; Strategija Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma, za period od 2010. do 2013. godine; Strategija za borbu protiv korupcije, za period od 2009. do 2014. godine s Akcionim planom.</i>
Koordinacija rada donatora	Ne postoje formalni mehanizmi koordinacije rada donatora na razini sektora, međutim, prisutne su ad hoc inicijative glede koordinacije aktivnosti.

⁴² Uključujući i projekte u postupku razmatranja kod EC za 2010. godinu, u ukupnome iznosu od 5,73 milijuna eura.

Pregled

Sektor prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti podijeljen je na tri podsektora. U okviru podsektora, reforma sektora sigurnosti i civilno upravljanje izgradnjom mira vršit će se razmatranje reformi obrane i policije, civilne zaštite i reagiranja na izvanredne situacije, kao i aktivnosti građanskoga upravljanja izgradnjom mira. Podsektor, pod nazivom reintegracija vojnika i kontrola nad malim oružjem i lakim naoružanjem (SALW) i streljivom, bavi se pitanjima reintegracije demobiliziranih vojnika, te kontrolom malokalibarskog oružja i lakog naoružanja i streljiva. Podsektor deminiranja bavi se problemima proisteklim iz kontaminacije minama u Bosni i Hercegovini.

Bosna i Hercegovina ostvarila je značajan napredak u razdoblju od 2009. do 2010. godine u oblastima sigurnosti, obrane i vojnih poslova, javne diplomacije i zaštite sigurnosti. Dva najvažnija dostignuća uključuju: uvjetno odobrenje Akcionoga plana za članstvo BiH (MAP) u NATO savezu, iz travnja 2010. godine, i ispunjenje svih uvjeta za liberalizaciju viznoga režima, ostvareno u rujnu 2010. godine. Kako bi mogla pristupiti MAP-u i steći pravo na bezuvjetno članstvo u Savezu, Bosna i Hercegovina mora riješiti status imovine na način koji je prihvatljiv svim stranama. Očekuje se da će zahtjevi glede viza, za građane BiH koji putuju u države EU, prestati važiti do konca 2010. godine.

Uz uvjetno odobrenje Akcionoga plana za članstvo u NATO-u, u procesu reforme obrane u Bosni i Hercegovini, u razdoblju od 2009. do 2010. godine, ostvaren je napredak, koji se ogleda u implementaciji programa u okviru *Individualnoga akcionog plana partnerstva (IPAP)*. Nakon uspješne realizacije prvoga ciklusa *Individualnoga akcionog plana partnerstva* tijekom 2008. godine, pripremljen je prvi prijedlog dokumenata za novi ciklus za razdoblje od 2010. do 2012. godine, koji je u postupku razmatranja u sjedištu NATO saveza u Briselu. Ljudska prava i temeljne slobode pripadnika Oružanih snaga i zaposlenika u Oružanim snagama BiH regulirane su usvajanjem *Zakona o parlamentarnome vojnom povjereniku*⁴³ 2009. godine.

U domeni institucionalnoga jačanja policijskih struktura u BiH ostvaren je dodatni napredak 2009. godine uspostavom Nadzornoga odbora policije. Direkcija za koordinaciju rada policijskih tijela i agencija u BiH počela je s radom 2010. godine. Očekuje se da će Direkcija započeti s radom u punome kapacitetu do konca 2010. godine, kada bude završen postupak primanja djelatnika u radni odnos. Implementacija Strategije o radu policije u zajednici u BiH iz 2007. godine unaprijeđena je 2010. godine objavljivanjem Priručnika o radu policije u zajednici u BiH. Ovaj će Priručnik koristiti ne samo djelatnici policije u svome radu, već će se on koristiti i kao nastavno sredstvo pri izvođenju nastave na policijskim akademijama.

Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara

od prirodnih ili drugih nesreća u BiH usvojen je 2008. godine. Odredbe, kojima se propisuje uspostava Koordinacijskoga odbora, provedene su u ožujku 2009. godine. Izrada Pravilnika o organizaciji, uvjetima i funkcioniranju operativno-komunikacijskoga centra u BiH okončana je u lipnju 2009. godine.

Konačno, pozivni centar BiH 112 otvoren je u svibnju 2009. godine, a počeo je s radom u siječnju 2010. godine. Koordinacijski je odbor osnovan u kolovozu 2009. godine. Najvažniji zadatak pozivnoga centra – 112 jeste da osigura pravodobnu reakciju i zaštiti građane i materijalna dobra od prirodnih i drugih nepogoda. Dalje dopune zakonskoga okvira u domeni civilne zaštite u BiH predstavljaju jedan od preduvjeta za pridruženje EU, a sukladni su i s *Hyogo Okvirnim akcionim planom za razdoblje od 2005. do 2015.*⁴⁴ godine, pod naslovom: *Jačanje spremnosti naroda i zajednica da se suoče s nepogodama*. U lipnju 2010. godine, u Sarajevu je organizirana dvodnevna konferencija pod nazivom: "Dijalog o upravljanju državnim politikom rada u cilju smanjenja rizika od prirodnih i drugih nepogoda". Navedena konferencija organizirana je u okviru regionalne inicijative UNDP-a u domeni smanjenja rizika prouzročenih prirodnim nepogodama i drugim katastrofama u Jugoistočnoj Europi, u suradnji s EC i Svjetskom meteorološkom organizacijom (WMO).

Zbog ratnih operacija u BiH zabilježena je, kako veća količina, tako i veća dostupnost malokalibarskog oružja i lakog naoružanja. Iako institucije u BiH poduzimaju mjere, kako bi umanjile rasprostranjenost pojave nezakonitoga posjedovanja oružja, u porastu je broj incidenata, ne samo na javnim mjestima, nego i u domovima građana. Prema navodima iz izvješća pod nazivom: "Procjena utjecaja oružanoga nasilja", koji je izrađen 2009. godine, u okviru zajedničke inicijative donatora aktivnih u domeni kontrole malokalibarskog oružja i lakog naoružanja u BiH (SACBiH), broj oružanih incidenata, od travnja 2008. do travnja 2009. godine, povećao se za 403%. U razdoblju od 2006. do 2009. godine uništeno je ukupno 6.763.331 tona nestabilnoga streljiva i pirotehničkih sredstava. 5,1 milijuna tona skladišteno je u vojnim objektima, dok je 1,7 milijun tona skladišteno u komercijalnim objektima. Uništenje streljiva provođeno je u okviru SACBiH inicijative, uz korištenje metoda koje nisu štetne po okoliš. Sukladno odluci Predsjedništva BiH iz ožujka 2010. godine, svi bi viškovi malokalibarskog oružja (80.000 komada) trebali biti uništeni do lipnja 2011.⁴⁵ godine.

Glede zakonskoga okvira, *Zakon o oružju* BiH, za čiju je izradu UNDP pružio tehničku pomoć, a koji je usvojilo Vijeće ministara BiH u ožujku 2008. godine, još uvijek čeka na usvajanje od strane Parlamentarne skupštine BiH. U FBiH je u tijeku izrada nacrtu Zakona o oružju, koji bi trebao biti usklađen s odredbama Direktive EC broj: 91/477/EEC o nabavci i posjedovanju oružja. U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine također je u tijeku izrada nacrtu *Zakona o oružju*. *Zakon o oružju RS* usvojen je 2007. godine, a njegove izmjene i dopune usvojene su 2009. godine. *Zakon o prijevozu opasnih materija BiH* i *Zakon o kontroli*

⁴³ Službeni list BiH, br. 49/09.

⁴⁴ Hyogo Okvirni akcioni plan predstavlja temelj svih aktivnosti u domeni smanjenja rizika od katastrofa, a plan rada za razdoblje od deset godina prihvatilo je 168 država, na međunarodnoj konferenciji posvećenoj smanjenju pogubnoga utjecaja katastrofa, u siječnju 2005. godine.

⁴⁵ Bilten Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH, br: 4, svibanj 2010. godine

kretanja oružja i vojne opreme BiH usvojeni su 2009. godine. U lipnju 2010. godine, Ministarstvo sigurnosti BiH pripremlilo je *Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti*. Zakon je sada usklađen sa standardima EU, te je upućen Vijeću ministara BiH na usvajanje. Najvažnija odredba sadržana u navedenom Zakonu propisuje uspostavu posebne agencije za financijske informacije, koja će biti u potpunosti neovisna o ostalim policijskim agencijama u BiH. Vijeće ministara BiH, u lipnju 2009. godine usvojilo je *Strategiju i Akcioni plan kontrole malog oružja i lakog naoružanja (SALW) u BiH, za razdoblje od 2008. do 2012. godine*. Ostali bitni strateški dokumenti, usvojeni tijekom 2009. godine, uključuju *Strategiju za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH, za razdoblje od 2009. do 2013. godine s Akcionim planom*; *Strategiju BiH za borbu protiv organiziranoga kriminala, za period od 2009. do 2012. godine* i *Strategiju za borbu protiv korupcije, za period od 2009. do 2014. godine s Akcionim planom*. *Strategija Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma, za period od 2010. do 2013. godine*, usvojena je u ožujku 2010. godine.

Bosna i Hercegovina je država sa najvišom razinom kontaminacije minama u regiji. Trenutačno postoji 18.600 registriranih minskih polja, na kojima se nalazi više od 670.000 mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava. Još uvijek se sumnja na kontaminaciju otprilike 3,04% teritorija BiH (+/-1.500 četvornih kilometara). Državna institucija, nadležna za uklanjanje mina, je Ministarstvo civilnih poslova BiH. Stručno tijelo Povjerenstva za deminiranje⁴⁶, koje djeluje u okviru

Ministarstva civilnih poslova BiH, je Centar za uklanjanje mina (BHMAC), koji je nadležan za provedbu programa uklanjanja mina. Čeka se na usvajanje novoga *Zakona o deminiranju*. Po usvajanju Zakona, BHMAC će se transformirati u Agenciju za deminiranje BiH, koja će djelovati kao administrativna organizacija unutar Ministarstva civilnih poslova BiH. Na taj će način biti stvoreni uvjeti za sufinansiranje implementacije *Strategije protivminskoga djelovanja u BiH za period od 2009. do 2019. godine* na svim razinama. Usvajanjem navedenoga Zakona, Bosna i Hercegovina preuzima punu odgovornost za preventivnu zaštitu od nesreća do kojih može doći na minskim poljima, uključujući tu i obilježavanje minskih polja, izdavanje upozorenja o minama, utvrđivanje prioriteta, te provedbu kaznenih mjera za uklanjanje i krađu oznaka minskih polja i neovlašteno obavljanje deminiranja.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom FBIH usvojen je u lipnju 2010. godine. Kako bi se omogućila njegova provedba, potrebno je oformiti Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. U FBIH, više od 10% stanovništva čine osobe s invaliditetom, a oko 80% navedene skupine čine nezaposleni. Sličan je zakon u RS usvojen tijekom 2009. godine. Oba zakona sadrže odredbe o pomoći osobama s invaliditetom, kao i odredbe o mogućim poslodavcima.

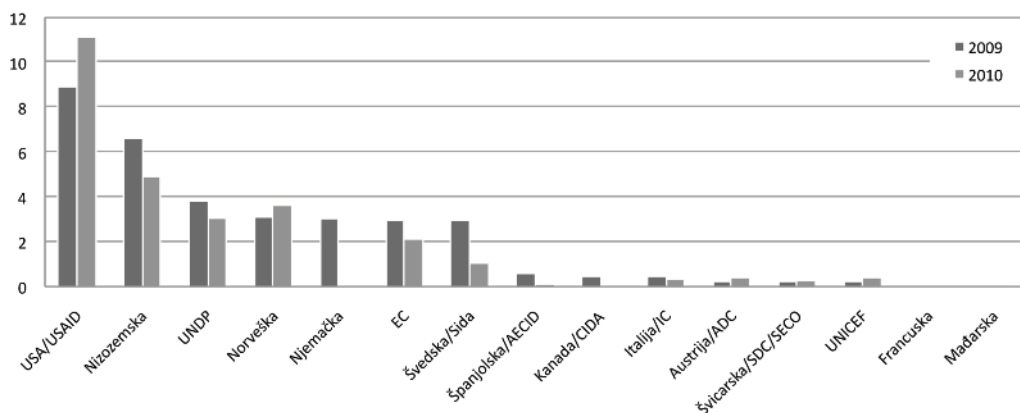
Za ovaj sektor u 2009. godini izdvojeno je 4% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 4% ne uključujući popis projekata EC-a za 2010. godinu.

Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a, koje su bile aktivne u sektoru prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti tijekom 2009. i 2010. godine, su: Austrija/ADC, Kanada/CIDA, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija/IC, Nizozemska, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, USA, EC, UNDP i UNICEF.

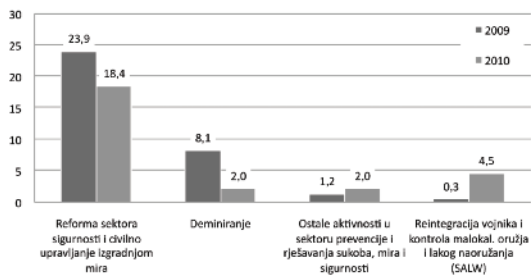
Ukupna su izdavanja članica DCF-a za sektor prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti u 2009. godini iznosila 33,6 milijuna eura, a u 2010. godini 32,98 milijuna eura do sada (uključujući tu i projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC, u ukupnome iznosu od 5,73 milijuna eura), i sva su bila u obliku grantova. Projekti za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC nisu prikazani u grafikonima u donjem dijelu teksta.

Grafikon 4.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti 2009.-2010. (milijuna eura)

⁴⁶ Povjerenstvo za deminiranje dio je Ministarstva civilnih poslova i čine ga tri člana.

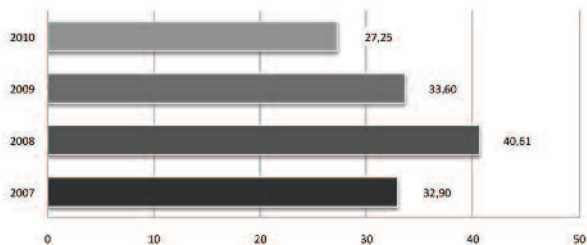
Grafikon 4.2. Tokovi pomoći po podsektorima u sektoru prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti 2009.-2010. (milijuna eura)

Kao što to pokazuje grafikon 4.2. tijekom 2009. i 2010. godine, za potrebe podsektora reforma sektora sigurnosti i civilno upravljanje izgradnjom mira, izdvojen je najveći dio pomoći u cjelokupnome sektoru prevencije sukoba, a potom slijedi podsektor deminiranja.

Iznos se potpore podsektoru reintegracije vojnika i kontrole malokalibarskog oružja i lakog naoružanja znatno povećao u 2010. godini.

Grafikon 4.3. Distribucija donatorske pomoći za sektor prevencije i rješavanja sukoba, mira i sigurnosti 2007.-2010. (milijuna eura)

Financiranje sektora umanjeno je u razdoblju od 2008. do 2010. godine. Može se desiti da donatori izdvoje dodatna sredstva za potrebe sektora tijekom godine.

Reforma sektora sigurnosti i civilno upravljanje izgradnjom mira

Tijekom 2009. i 2010. godine, donatori DCF-a, koji su pružili potporu radu podsektora reforme sektora sigurnosti i civilnoga upravljanja izgradnjom mira, bili su: EC, Francuska, Njemačka, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Nizozemska, USA, Švicarska/SDC/SECO, UNDP, UNICEF i Austrija/ADC. Podsektor reforme sektora sigurnosti i civilnoga upravljanja izgradnjom mira sastoji se od četiri područja, i to: reforme obrane, reforme policije, civilne zaštite i odgovora na izvanredne situacije i civilne izgradnje mira.

Reforma obrane

Bosna i Hercegovina radi na implementaciji *NATO-vih programa Partnerstvo za mir (PfP) i Individualni partnerski akcioni plan (IPAP)*. U Talinu, 22. travnja 2010. godine, na zasjedanju Vijeća Sjevernoatlantskoga saveza (NAC), delegacija BiH dobila je uvjerljive naznake o primitku poziva za pristupanje Akcionom planu za članstvo (MAP), na putu ka ostvarenju punopravnoga članstva u NATO savezu. Osim toga, u listopadu 2009. godine, Koordinacijski je tim Vijeća ministara BiH pokrenuo aktivnosti izrade dokumenata potrebnih za realizaciju novoga ciklusa *Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP)* za razdoblje od 2010. do 2012. godine. Prvi je nacrt pripremljen početkom 2010. godine.

USA pruža potporu procesu reforme obrane još od 1996.

godine. Koncem 2009. godine, okončan je program USA-a, usmjeren na pružanje pomoći u reformi obrane.

Veleposlanstvo USA-a u BiH i Zapovjedništvo Oružanih snaga USA-a u Europi (USEUCOM), tijekom 2009. godine nastavili su pružati potporu Oružanim snagama BiH (AFBiH) posredstvom Ureda za suradnju u domeni obrane (ODC). Pružena pomoć sastojala se od vojne opreme i obuke, isporuke kamuflažnih odora i pušaka, pružanja potpore vojnome osoblju, isporuke uredskih računala, opreme za komunikaciju putem satelita, opreme za zaštitu od nuklearnih/biloških/kemijskih agensa i robota za uništenje eksplozivnih naprava, kao i drugih sredstava i obuke za iste namjene. U kolovozu 2009. godine otvoren je Operativni centar pri Ministarstvu obrane BiH, za čije je otvorenje izdvojeno 6 milijuna američkih dolara.

Tijekom 2009. godine, Norveška je pokrenula projekt informiranja, čiji je cilj bio podizanje razine svijesti građana o NATO-u i integraciji BiH u NATO savez.

Reforma policije

Nadzorni je odbor policije osnovan 2009. godine. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela i agencija počela je s radom 2010. godine, a trenutačno je u tijeku postupak primanja djelatnika u radni odnos. Do konca 2010. godine Direkcija bi trebala funkcionirati punim kapacitetom. Mandat Direkcije uključuje koordinaciju i suradnju s policijskim tijelima na državnoj razini, s drugim policijskim tijelima u BiH i s međunarodnom policijom. Izrađen je i Pravilnik o organizaciji

i sistematizaciji radnih mjesta, koji je upućen na usvajanje Vijeću ministara BiH, u srpnju 2010. godine. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela i agencija BiH bit će nadležna za rad Odjela SIPA-e za zaštitu osoba i objekata, te za rad INTERPOL-a i EUROPOL-a u BiH. Napredak je procesa reforme policije obilježen sklapanjem sporazuma o razmjeni elektronskih podataka između policijskih tijela i tužiteljstava u BiH, koji će omogućiti veću učinkovitost rada i ojačati suradnju među navedenim institucijama.

Daljnji napredak u realizaciji *Strategije o radu policije u zajednici u BiH* ostvaren je 2010. godine, kada je objavljen *Priručnik za rad policije u zajednici u BiH*, koji će koristiti ne samo policijski djelatnici u realizaciji svojih svakodnevnih aktivnosti, već i edukatori policijskih akademija. Realizaciju ovih aktivnosti poduprla je Švicarska/SDC/SECO.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (BiH MoHRR), i Policijska misija EU (EUPM) su, u lipnju 2010. godine, prezentirali izvješće pod nazivom: *"Žene u policiji – stanje u Bosni i Hercegovini"*.⁴⁷ Ova je zajednička inicijativa odraz posvećenosti navedenih agencija realizaciji i poticanju mjera, politika rada i programa, koji su sukladni Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 1325 o ženama, miru i sigurnosti. Navedeno izvješće pokazuje da je samo 6,3% policijskih djelatnika i zaposlenih koji trenutno rade u policijskim snagama u BiH ženskoga spola. Malo je žena koje su uspjele napredovati i steći viši čin.

Tijekom 2009. i 2010. godine, reformu policije podupirale su Švicarska/SDC/SECO, USA, Francuska, Norveška i EC. Izdvojena su sredstva korištena za realizaciju sljedećih aktivnosti:

- Jačanje kapaciteta i institucionalno jačanje obavještajnoga i sigurnosnog sektora u BiH.
- Provedba obuke za policijske djelatnike i vatrogasce, sukladno europskim standardima.
- Obuka policijskih djelatnika visokih i viših činova u domeni upravljanja radom policije u zajednici; provedba kampanja preventivnoga djelovanja; uvođenje mehanizama sigurnosti zajednice; provedba i analiza transakcija; rekonstruktivni rad u službenim prostorijama policijskih institucija; komunikacija s medijima i provedba kampanja u domeni odnosa s javnošću.
- Jačanje sustava izdavanja dozvola za izvoz i kapaciteta za detekciju; jačanje regionalne suradnje između policijskih agencija u provedbi aktivnosti borbe protiv širenja naoružanja, što vodi jačanju prevencije niza prekograničnih kriminalnih aktivnosti.
- Jačanje sudskih i policijskih organa BiH u interesu održivoga i učinkovitog rada na borbi protiv terorizma i kriminalnih aktivnosti, uključujući tu trgovinu narkoticima, ljudima, te pranje novca, korupciju javnih dužnosnika i organizirani kriminal.
- Isporuku opreme i vozila za agencije i institucije vlasti.

Tijekom 2009. i 2010. godine, EC je pružila potporu reformi

policije realizacijom niza inicijativa, poput: isporuke opreme za potrebe Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (IDDEAA) i Obavještajno-sigurnosnu agenciju BiH, isporuku vozila za Prijemni centar za neregularne migrante u BiH i Ministarstvo sigurnosti BiH, te Agenciju za prevenciju pranja novca i zlouporabu droga i ostale agencije.

Civilna zaštita i odgovor na izvanredne situacije

Sustav je zaštite i spašavanja na državnoj razini u nadležnosti Ministarstva sigurnosti BiH, tj. njegovog sektora za civilnu zaštitu, koji ima sljedeće obveze: provedbu međunarodnih obveza i ostvarenje suradnje u domeni civilne zaštite; koordinaciju rada s entitetskim službama za civilnu zaštitu; usklađivanje planova djelovanja u izvanrednim situacijama i izradu planova i programa zaštite i spašavanja. Na entiteskoj razini i razini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine djeluju: Direkcija za civilnu zaštitu FBiH, Direkcija civilne zaštite RS i Odjel za javnu sigurnost Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Podsektor civilna zaštita i odgovor na izvanredne situacije ima najmanje donatora. Malobrojne donatorske agencije, koje su aktivno radile u ovoj domeni tijekom 2009. godine su: Austrija/ADC, UNDP i Italija/IC. Tijekom 2010. godine u bazi podataka DCF-a nisu zabilježene aktivnosti u domeni civilne zaštite i odgovora na izvanredne situacije. Međutim, civilna zaštita i odgovor na izvanredne situacije zastupljeni su u realizaciji nekoliko projekata o kojima se govori u drugim poglavljima ovoga izvješća.

Članovi DCF-a poduprli su aktivnosti jačanja kapaciteta u domeni upravljanja i smanjenja rizika, koji sa sobom nose izvanredne situacije, pripremu inicijativa na polju spremnosti na različite vrste katastrofa do kojih može doći u Jugoistočnoj Europi, izradu zakonske regulative, izvođenje obuke i organiziranje studijskih putovanja za vatrogasce i prijenos znanja i iskustava djelatnicima MoS-a BiH.

Nakon poplava iz svibnja/lipnja 2010. godine, koje su dovele do oštećenja infrastrukture, stambenih objekata i poljoprivrednih proizvođa, Veleposlanstvo USA-a u BiH najavilo je da će Vlada Sjedinjenih Američkih Država⁴⁸ pružiti pomoć u ukupnome iznosu od 60.000 američkih dolara u vidu urgentne humanitarne pomoći, namijenjene sanaciji

⁴⁷ U izvješću se iznosi ocjena različitih aspekata nazočnosti žena u policijskim snagama u Bosni i Hercegovini, uključujući tu: sudjelovanje žena, proces zapošljavanja, napredovanje, obuku, stegovni postupak, seksualno uznemiravanje, ostvarenje skladnoga odnosa između rada i obitelji, radne uvjete općenito, suradnju i udruživanje.

⁴⁸ Putem Američke agencije za međunarodni razvitak (USAID) i Zapovjedništva Oružanih snaga SAD-a u Europi (EUCOM).

područja pogođenih poplavom. Uz pomoć navedenih sredstava, Crveni križ BiH izvršit će nabavku robe i vlastima BiH distribuirati opremu za sanaciju područja pogođenih poplavom.⁴⁹

Civilno upravljanje izgradnjom mira

Pomoć donatora u civilnoj izgradnji mira usmjerena je na pružanje potpore u traženju i identifikaciji nestalih osoba, promoviranju mira i dijaloga, pomirenju i integraciji, kao i borbi protiv trgovine ljudima i dječje pornografije.

Agencija je za ravnopravnost spolova BiH izradila Akcioni plan za implementaciju Rezolucije UN-a 1325, koja je usvojena u srpnju 2010. godine. Tijekom 2010. godine, Vijeće sigurnosti UN-a pripremiло je niz pokazatelja, namijenjenih praćenju daljnjega napretka u implementaciji ove Rezolucije. Očekuje se da će navedeni pokazatelji biti usvojeni do konca 2010. godine.

Tijekom 2009. i 2010. godine, civilnoj izgradnji mira pomoć su pružili brojni članovi DCF-a, uključujući i: USA/USAID, Njemačku, UNICEF, Nizozemsku, Španjolsku/AECID, Norvešku, EC, i Švedsku/Sidu. Njihove aktivnosti uključuju:

- Jačanje kapaciteta institucija vlasti BiH u borbi protiv trgovine ljudima i implementaciji državnoga akcionog plana, koji se bavi navedenom problematikom.

- Procjenu i poboljšanje učinkovitosti rada agencija na državnoj razini u prevenciji terorističkih djela.
- Pružanje potpore žrtvama i svjedocima ratnih zločina.
- Traženje i identifikaciju nestalih osoba na temelju DNK analize; pomirenje i integraciju kroz provedbu aktivnosti obrazovanja i vođenja dijaloga u etnički podijeljenim zajednicama.
- Mir, pomirenje, toleranciju i međuetničku izgradnju zajednice u Stocu, kroz glazbu i druge vidove rada, rad u školi i organizaciju športskih aktivnosti za djecu na razini zajednice.
- Poticaj sudjelovanju mladeži kroz pružanje pomoći, stručnoga i općeg usavršavanja i obuke u Srebrenici, te otvaranje centra za ugrožene skupine u Hercegovačko-neretvanskome kantonu.
- Povećanje obujma integracije, promicanje obrazovnoga sustava u srednjim školama i davanje doprinosa procesu pomirenja u Stocu.
- Pružanje potpore reformi socijalnoga stambenog zbrinjavanja u BiH; pronalaženje rješenja za preostale izbjegle i interno raseljene osobe u regiji Srebrenice, i šire, u BiH.
- Pružanje potpore specijaliziranome projektu novinske agencije SENSE, pod nazivom SENSE – TRIBUNAL, sa sjedištem u Međunarodnome krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju u Haagu.
- Angažman međunarodnih djelatnika OHR-a.

Glavni projekti u podsektoru reforma sistema sigurnosti i civilno upravljanje izgradnjom mira u 2009.-2010. godine, su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Potpore Međunarodnome povjerenstvu za nestale osobe (ICMP) (grant)	EC, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Nizozemska, USA/USAID	19.2
(ICITAP) Pomoć policijskim agencijama	USA	16.55
Američka pomoć reformi obrane	USA	13.24
Projekt regionalnoga oporavka u Srebrenici III	Nizozemska	8.44
Integrirani program uklanjanja mina (IMAP)	Kanada/CIDA, UNDP	5.13
Aktivnosti ICMP-a u BiH	Nizozemska	3.67
Socijalno stambeno zbrinjavanje u Bosni i Hercegovini	Nizozemska	2.60
(EXBS) Kontrola izvoza i sigurnost granice	USA	1.62
Sustav ranoga upozorenja u BiH	Austrija/ADC, UNDP i Fond otvoreno društvo	1.48
Pomoć u borbi protiv terorizma	USA	1.34
Rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini	Švicarska/SDC/SECO	1.09
Reintegracija vojnoga osoblja u BiH	Nizozemska	1.00
Potpore vojnome osoblju u BiH nakon otpuštanja iz službe	Norveška	0.90
(SUSTAIN) Održive intervencije u borbi protiv trgovine ljudima u BiH	USA	0.85

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Donatori, poput Norveške, EC, Njemačke, Španjolske i Nizozemske su, tijekom 2009. i 2010. godine, također financirali brojne projekte manjih razmjera.

⁴⁹ Ova podrška nije uključena u ukupna izdavanja donatora prezentirana u ovome izvješću.

Reintegracija vojnika i kontrola malokalibarskoga oružja i lakog naoružanja (SALW) i municije

Na temelju definicije DAC-a, podsektor kontrola malokalibarskog oružja i lakog naoružanja odnosi se na reintegraciju demobiliziranoga vojnog osoblja u gospodarske tokove; preustroj proizvodnih postrojenja, kako bi, umjesto vojnim, mogla služiti civilnim namjenama i ostvarenje tehničke suradnje u cilju kontrole, prevencije i/ili smanjenja širenja malokalibarskog oružja i lakog naoružanja.

Sukladno odluci Predsjedništva BiH o obujmu, strukturi i rasporedu Oružanih snaga BiH (BiH AF), u BiH AF trebalo bi biti 10.000 profesionalnih vojnika. U cilju pružanja pomoći vojnom osoblju, čija je služba prestala, da se ponovno uključe u civilne tokove, Ministarstvo je obrane BiH, 2010. godine, osnovalo NATO Trust Fond za BiH (NTF II). Norveška, Finska, Švedska, Nizozemska, Austrija, Italija, UK i USA najavile su svoje planove da daju svoj doprinos u korist Fonda, koji će, uz potporu iz proračuna BiH, pružiti realnu osnovu za održivu integraciju vojnoga osoblja, čija je služba u Oružanim snagama BiH prestala, u civilne tokove. Uspostavom NTF II, BiH i NATO omogućit će nastavak ranije započetih zajedničkih aktivnosti, ostvarenje suradnje i upravljanje reformama sustava obrane u očekivanju članstva u NATO-u i EU.⁵⁰

Projekt potpore reintegraciji djelatnika obrambenoga sektora, čija je služba prestala, a koji je financirala Nizozemska, okončan je 2009. godine. U bazi podataka DCF-a nisu zabilježene nove inicijative u ovoj domeni u 2010. godini.

Pronalaženje odgovarajućega rješenja za nezakonito širenje oružja predstavlja jedno od ključnih pitanja, od značaja za smanjenje nasilja i oružanih incidenata. Rastući broj incidenata, u kojima je korišteno oružje, uključujući tu i nasilje nad ženama, zahtijeva odlučne mjere institucija vlasti, kao i snažno uključivanje nevladinoga sektora. Uspostava središnjega registra civila vlasnika naoružanja, u velikoj bi mjeri pomogla promicanju kontrole oružja u BiH.

Glavni projekti u podsektoru reintegracija vojnika i kontrola oružja i lakog naoružanja u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Projekt kontrole i redukcije malokalibarskoga i lakog naoružanja i municije u BiH (SACBiH)	EC, Španjolska/AECID, Nizozemska, UNDP	9.85
Program kontrole malokalibarskog oružja	EC	2.09
Projekt prevencije malokalibarskog oružja i oružanog nasilja	UNICEF	0.16

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Oružane snage BiH posjeduju 105.465 komada različitih vrsta naoružanja i, otprilike, 27.157 tona streljiva i pirotehničkih sredstava. Oko 19.657 streljiva i pirotehničkih sredstava u posjedu Oružanih snaga BiH proglašeno je viškom.

Članovi DCF-a, koji su pružili pomoć podsektoru reintegracija vojnika, i kontroli malokalibarskog oružja i lakog naoružanja i streljiva, u 2009. i 2010. godini su: Nizozemska, UNICEF, EC, Španjolska/AECID i UNDP.

Oni su pružili potporu u cilju:

- Reintegracije obrambenoga osoblja, čija je služba prestala, te dali svoj doprinos NATO/PFP Trust fondu.
- Jačanja kapaciteta države u rješavanju pitanja malokalibarskog oružja i prijetnje od oružanog nasilja, primjenom mehanizama prikupljanja podataka i praćenja, kao i kroz formuliranje i provedbu programa prevencije oružanoga nasilja i širenja malokalibarskog oružja, utemeljenih na raspoloživim informacijama.
- Pružanje koordinirane međunarodne potpore uspostavi odgovarajućih mjera kontrole SALW-a, te uspostavi sigurnoga i učinkovitog sustava uništenja streljiva, kako bi se umanjila opasnost i rizik, povezani s velikim količinama streljiva.

⁵⁰ Bilten Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH, br. 4, svibanj 2010. godine

Deminiranje

Prema definiciji DAC-a, podsektor deminiranja odnosi se na uklanjanje eksplozivnih mina u službi razvitka.

Centar je za uklanjanje mina BiH (BHMACH) zabilježio 28 ozljeda građana BiH usljed eksplozije mina u prvih šest mjeseci 2009. godine, od čega je devet eksplozija za posljedicu imalo smrtni ishod. Tijekom prvoga kvartala 2010. godine zabilježena su ukupno dva incidenta, prouzročena eksplozijom mina, u kojima je jedna osoba izgubila život, dok su druge dvije osobe ranjene.⁵¹ Od 1996. godine do konca prvoga kvartala 2010. godine, zabilježeno je ukupno 1697 žrtava eksplozije mina, od čega je 496 poginulih.

Tijekom 2009. godine deminirano je oko 13,5 četvornih kilometara teritorija BiH. Površina je zemljišta, za koje se smatra da je kontaminirano minama, smanjena za otprilike 125 četvornih kilometara, nakon provedbe sustavnoga nadzora. I dalje se sumnja da mine postoje na oko 1.500 četvornih kilometara teritorija BiH (3,04%). BHMACH cijeni da će u aktivnostima deminiranja biti očišćeno oko 500 četvornih kilometara.

Očekuje se da će aktivnosti deminiranja biti okončane do 2017./2019. godine. Puna provedba *Strategije protivminskoga djelovanja BiH za period od 2009. do 2019. godine* ovisi o iznosu raspoloživih sredstava. Tijekom 2009. godine, oko 23 milijuna eura osigurano je kroz donacije. To predstavlja smanjenje u iznosu od 5,1 milijun eura za realizaciju Akcionoga plana. Navedeno u velikoj mjeri utječe na dinamiku deminiranja u BiH. Plan BHMACH-a za 2010. godinu uključuje čišćenje oko 30 četvornih kilometara sumnjivoga terena i smanjenje teritorija, za koji se sumnja da je miniran, za 120 četvornih kilometara, primjenom nadzora.

Međunarodni fond za deminiranje i pomoć žrtvama mina (ITF),⁵² koji je osnovala Vlada Slovenije u ožujku 1998. godine, u cilju pružanja pomoći BiH u implementaciji Dejtonskoga mirovnog sporazuma i prikupljanja sredstava za te namjene, bavi se pružanjem usluga i upravljanjem projektima uklanjanja mina. Od osnutka ITF-a, USA su bile njegov najveći donator. BiHMAC je najvažniji partner ITF-a BiH u domeni uklanjanja mina. BHMACH, BiH AF, kao i entitetske službe civilne zaštite i službe civilne zaštite Brčko distrikta Bosne i Hercegovine aktivno sudjeluju u procesu deminiranja.

Implementacija *Strategije protivminskoga djelovanja u BiH za period od 2009. do 2019. godine* dobila je dodatni poticaj u lipnju 2010. godine, kada je promovirano 37 novih instruktora za obrazovanje o riziku od mina.

Oni su sada u potpunosti osposobljeni da svoje znanje o zaštiti od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava prenesu djelatnicima u školama i u drugim društvenim organizacijama. ITF je osigurao oko 12 milijuna američkih dolara u sredstvima,⁵³ namijenjenim uklanjanju mina u Jugoistočnoj Europi u 2010. godini. 35% od navedenoga iznosa bit će utrošeno na različite aktivnosti uklanjanja mina, kao i na pružanje pomoći žrtvama mina u BiH. Slično tomu, aktivnosti deminiranja u Kantonu Sarajevo nastavljene su i tijekom 2010. godine, uz pomoć koju je pružilo Veleposlanstvo Švicarske Konfederacije u BiH⁵⁴ za potrebe čišćenja 1.800.000 četvornih metara kontaminiranoga područja.

Prema *Strategiji protivminskoga djelovanja u BiH za period od 2009. do 2019. godine*, doprinos iz proračuna BiH za realizaciju aktivnosti deminiranja trebao bi iznositi otprilike 15,3 milijuna eura⁵⁵ godišnje. Članice DCF-a, koji su pružile potporu aktivnostima deminiranja u BiH tijekom 2009. i 2010. godine su: Austrija/ADC, Kanada/CIDA, Njemačka, Mađarska, Italija/IC, Norveška, Švedska/Sida, EC, UNDP i UNICEF.

Navedeni donatori pružili su potporu u cilju realizacije:

- Aktivnosti deminiranja;
- Tehničkih ispitivanja;
- Provedbe obrazovanja o prevenciji rizika od mina;
- Promicanja životnih uvjeta i održivoga povratka u lokalne zajednice u Boderišću;
- Obrazovanja djece školskoga uzrasta o riziku od mina u zajednicama na čijem se teritoriju nalaze minska polja u Vidovicama-Orašju.

⁵¹ <http://www.bhmac.org/ba/stream.daenet?kat=50>

⁵² U razdoblju od 1998. do 2009. godine, provedbom različitih vrsta aktivnosti na polju uklanjanja mina u BiH, ITF je realizirao više od 145 milijuna američkih dolara donatorske pomoći, a očišćeno je više od 52 milijuna četvornih metara teritorija minska polja.

⁵³ ITF je potpisao sporazum s Ministarstvom vanjskih poslova USA, kojim je dat doprinos u iznosu od 12,08 milijuna američkih dolara u cilju pružanja potpore aktivnostima uklanjanja mina u regiji Jugoistočne Europe za 2010. godinu.

⁵⁴ Sredstva, koja je izdvojilo Veleposlanstvo Švicarske Konfederacije u BiH – oko 0,2 milijuna eura (0,39 milijuna KM), nisu uključena u ukupni iznos pomoći, naveden u ovome izvješću.

⁵⁵ 30 milijuna konvertibilnih maraka

Glavni projekti u podsektoru deminiranja u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Integrirani program uklanjanja mina (IMAP)	Kanada/CIDA, UNDP	5.13
Program uklanjanja mina	Norveška	5.44
Deminiranje	Švedska/Sida	3.40
Čišćenje mina i tehnička ispitivanja	EC	1.50
Deminiranje	Njemačka	1.25
UNICEF Integrirani program obrazovanja o prevenciji rizika od mina i malokalibarskog oružja	UNICEF	0.59
Potpora programu uklanjanja mina u BiH u razdoblju od 2008. do 2010. godine	Austrija/ADC	0.50
Izravni projekt deminiranja, faza III	Italija/IC	0.44
Humanitarni projekt deminiranja – faza IV	Italija/IC	0.30
Promicanje životnih uvjeta i održivi povratak u lokalnoj zajednici Boderišće	Mađarska	0.007
Obrazovanje djece školskoga uzrasta i nastavnika o riziku od mina u Vidovicama-Orašju	Mađarska	0.005

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Tijekom 2009. godine, Njemačka je imala pet projekata u domeni uklanjanja mina, ukupne vrijednosti 6,4 milijuna eura. Implementacija je u četiri, od navedenih pet projekata, nastavljena i tijekom 2010. godine. Tijekom 2009. godine, Mađarska je osigurala sredstva za dva projekta malih razmjera, čija je realizacija sada okončana.

Ostalo

Aktivnosti koje nisu klasificirane u okviru podsektora navedenih u gornjem dijelu teksta, a koje pružaju potporu

programima sektora prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost tijekom 2009. i 2010. godine su:

- Pomoć osobama pogođenim ratom da postanu pokretači pomirenja i pružanje institucionalne potpore pomirenju.
- Pružanje prilika mladim osobama da steknu samopouzdanje, razviju sposobnosti rukovođenja i steknu iskustvo u upravljanju u realizaciji inicijativa, čiji su nositelji mladi ljudi.
- Pružanje potpore regionalnim postkonfliktnim aktivnostima.

Glavni projekti koji nisu klasificirani u okviru postojećih podsektora u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Suradnja između glazbenih akademija Zapadnoga Balkana i Kraljevske glazbene akademije iz Stockholma, uključujući tu i regionalni projekt u BiH koji financira Švedska/Sida	Švedska/Sida	1.1
(CPT) Biramo mir zajedno u Bosni i Hercegovini	USA/USAID	0.42
Mirenje zajedničke budućnosti – Program mladeži na Balkanu	USA/USAID	0.42
RECOM	Nizozemska	0.19

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Strategije sektora

Bijela knjiga odbrane BiH, koja je usvojena 2005. godine, dokument je koji usmjerava reformu obrane. Navedeni dokument precizira tri najvažnija prioriteta u oblasti sigurnosti, i to su: opća sigurnost, ekonomska i vojna sigurnost i pristupanje i moguće članstvo u NATO savezu, koje je ujedno i pokretač procesa reforme obrane. *Zakonom o parlamentarnome vojnom povjereniku* iz 2009. godine zadužuje se vojni povjerenik za provedbu aktivnosti u svezi s jačanjem vladavine prava, zaštitom ljudskih prava i sloboda vojnoga osoblja i polaznika vojnih učilišta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH (BiH MoD).⁵⁶

Tijekom 2009. i 2010. godine, postojeći zakonski okvir, koji se odnosi na sektor prevencije sukoba, dopunjen je usvajanjem i izradom strateških dokumenata i zakona. *Strategija za sprečavanje pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u BiH za period od 2009. do 2013. godine i Akcioni plan* usvojeni su u listopadu 2009. godine. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih organizacija* upućen je u parlamentarnu proceduru u lipnju 2010. godine. *Strategija BiH za borbu protiv organiziranoga kriminala 2009. – 2012.* usvojena je u rujnu 2009. godine, dok je *Strategija Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma za period od 2010. do 2013. godine* usvojena u ožujku 2010. godine. *Strategija za borbu protiv korupcije 2009. – 2014. i Akcioni plan* usvojeni su u listopadu 2009. godine.

Strategija za pomoć žrtvama mina u BiH za razdoblje od 2009. do 2019. godine usvojena je 2009. godine, kako bi omogućila pružanje pomoći nastradalima u eksplozijama mina u njihovoj rehabilitaciji i ekonomskoj reintegraciji u društvo. Tijekom 2009. godine, implementacija *Strategije protivminskoga djelovanja u BiH za period od 2009. do 2019. godine* bila je usporena u očekivanju usvajanja izmjena i dopuna *Zakona o deminiranju*. Prijedlog navedenoga Zakona izradilo je Ministarstvo civilnih poslova BiH, uz potporu UNDP-a. Novi prijedlog predviđa uspostavu fonda za deminiranje na državnoj razini, koji bi djelovao kao državno tijelo nadležno za tenderski postupak. Novim Zakonom predviđa se transformacija Povjerenstva za deminiranje u međuresorno tijelo.

Osim toga, postoji i ozbiljna zabrinutost zbog činjenice da bi nedovoljna sredstva, kao i nepostojanje *Zakona o spašavanju ljudi*, mogli usporiti implementaciju *Strategije protivminskoga djelovanja* u okviru zadanoga roka.

Rizik od katastrofa reguliran je *Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća*, koji također propisuje postupak procjene rizika i ugroženosti.⁵⁷ Trenutačno, ne postoji strategija o smanjenju rizika od katastrofa na državnoj razini. Drugi strateški dokumenti i zakoni od značaja za ovaj sektor su: *Strategija i Akcioni plan kontrole malog oružja i lakog naoružanja (SALW), za period od 2008. do 2012. godine; Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga i Bosni i Hercegovini, za period od 2009. do 2013. godine;*

Strategija o radu policije u zajednici u BiH; Strategija integriranoga upravljanja granicom u BiH; Strategija u oblasti imigracije i azila u BiH i Akcioni plan za period od 2008. do 2011. godine.

Koordinacija rada donatora

Ured visokoga predstavnika i posebnog povjerenika EU, EUFOR, Sjedište Sjevernoatlantskoga saveza u Sarajevu, EUPM i Organizacija za europsku sigurnost i suradnju, ne ulaze u sastav DCF-a, iako aktivno sudjeluju u koordinaciji aktivnosti unutar sektora za prevenciju sukoba u BiH.

U sektoru prevencija sukoba ne postoji formalan forum za koordinaciju rada donatora na državnoj razini. Koordinacija se rada donatora realizira na razini podsektora. U domeni kontrole malokalibarskog oružja i lakog naoružanja postoji koordinacijski odbor koji je popunjen predstavnicima SIPA-e, Granične policije BiH, INTERPOL-a i nadležnih ministarstava. ITF djeluje kao koordinacijsko tijelo, koje koordinira aktivnosti brojnih donatora, dok BHMAC organizira ad hoc prezentacije. Donatori su zadovoljni aktivnostima koordinacije u domeni kontrole malokalibarskog oružja i lakog naoružanja. Svi podsektori primaju pomoć donatora, a aktivnosti se realiziraju bez međusobnoga podudaranja.

Buduće aktivnosti

Predstojeće aktivnosti u oblasti reforme obrane povezane su s usklađivanjem IPAP-a BiH sa zahtjevima NATO saveza, usvajanjem dokumenta od strane Vijeća ministara BiH i konačnim odobrenjem od strane NATO-a. Trebalo bi održati pozitivan trend uočen u sigurnosnim poslovima, obrani, vojnim poslovima, javnoj diplomaciji i upravljanju u kriznim situacijama, kako bi se osigurao nastavak suradnje s NATO savezom.

Pravilno će funkcioniranje Trust fonda u budućnosti pomoći u reintegraciji vojnoga osoblja, čija je služba prestala. U oblasti kontrole malokalibarskog oružja i lakog naoružanja i streljiva, planovi uključuju ostvarenje potpune kontrole nad oružjem do 2011. godine i uništenje 50% viškova oružja tijekom 2010. godine.

Uspostava Operativno-komunikacijskoga pozivnog centra 112 u BiH predstavljala je prvu fazu u realizaciji inicijative upravljanja u izvanrednim situacijama. U fazama koje slijede, Centar će biti povezan u mrežu s operativnim centrima u drugim institucijama i tijelima BiH, entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. Pozivni će centar 112 također biti povezan i s mrežom operativnih centara susjednih država i država regije, operativnim centrima UN-a i regionalnih organizacija, poput Euroatlantskoga koordinacijskog centra za odgovor na katastrofe (NATO/EADRCC) i Centra za monitoring i informiranje u EU (EU/MIC).

Predstojeće će aktivnosti u domeni uklanjanja mina biti fokusirane na čišćenje prioriteta područja, koja imaju potencijal za razvitak turizma i gospodarstva. Ostali utvrđeni prioriteti su: tehničko praćenje, uništenje neeksploziranih ubojnih sredstava i podizanje razine svijesti građana o kontaminaciji minama.

⁵⁶ Zakonski okvir kojim se propisuje rad vojnoga povjerenika zaokružen je 2009. godine, usvajanjem pravilnika o suradnji s BiH MoD i Oružanim snagama BiH.

⁵⁷ Ministarstvo sigurnosti BiH i UNDP zajednički su izradili procjenu rizika i ugroženosti, koristeći sredstva koja je osigurala EC.

Sektor infrastrukture

5

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Njemačka, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, USA/USAID, EBRD, EC, EIB, Svjetska banka, UNDP.
Ostale ključne međunarodne organizacije (IOs) i međunarodne financijske institucije (IFIs)	Međunarodni monetarni fond (IMF), Ured visokoga predstavnika i posebnoga predstavnika EU (OHR), Energetska zajednica, Transportni opservatorij Jugoistočne Europe (SEETO), Stalno tajništvo Koridora Vc.
Ključni partneri među institucijama vlasti	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH; Ministarstvo prometa i komunikacija FBiH; Direkcija za civilno zrakoplovstvo FBiH; Federalna direkcija za izgradnju, upravljanje i održavanje autocesta; Odjel za energetiku pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (MoFTER); Ministarstvo energije, rudarstva i industrije FBiH; Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH; Ministarstvo privrede, energetike i razvitka RS; Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS.
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 301,38 milijuna eura, od čega je 10,84 milijuna eura u grantovima i 290,54 milijuna eura u zajmovima 2010.: 282,30 milijuna eura ⁵⁸ , od čega je 33,36 milijuna eura u grantovima i 248,94 milijuna eura u zajmovima
Sektorske strategije	Nova <i>Strategija razvoja BiH (2010.-2013.)</i> je izrađena i očekuje se da će biti usvojena u 2010. godini. Sektorske strategije su izrađene, ali se još ne provode. Ne postoji strategija na polju Sektora infrastrukture na razini države. Transport i skladištenje: izrađena je <i>Strategija sektora transporta</i> na razini države. Komunikacije: ne postoji strategija na razini države. Proizvodnja i distribucija energije: ne postoji strategija na razini države. Vodoopskrba i sanitacija: <i>Strategija upravljanja vodama FBiH (2010.-2022.)</i> podnesena je u parlamentarnu proceduru u lipnju, 2010. godine; RS priprema sličan dokument; <i>BiH - Plan zaštite voda</i> , Strateški plan za implementaciju EU UWWT Direktive; FBiH i RS usvojili su Zakone o zaštiti voda u 2006. godini, sukladno odredbama Okvirne direktive o vodama; izrađeni su provedbeni propisi, prema odredbama <i>Zakona o vodama</i> . ⁵⁹
Koordinacija rada donatora	Ne postoji mehanizam koordinacije rada donatora koji se odnosi na cjelokupan sektor. Donatori sudjeluju na neredovitim sastancima koji se sazivaju u cilju razmjene informacija.

⁵⁸ Uključujući 22,7 milijuna eura za EC 2010 Pipeline projekte u 2010. godini, koji još nisu otpočeli.

⁵⁹ <http://web.rec.org/documents/peip/3.2%20Bosnia%20and%20Hercegovina%20presentation.pdf>

Pregled

Sektor infrastrukture se sastoji od četiri podsektora, a to su: transport i skladištenje, proizvodnja i distribucija energije, vodoopskrba i sanitacija i komunikacije. Aktivnosti donatora/financijskih institucija u razdoblju 2009. – 2010. godina u sektoru infrastrukture bile su usmjerene na obveze koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA)⁶⁰, a koji predstavlja program suštinskih ekonomskih i strukturalnih reformi i prvi korak ka integraciji u EU.

Ulaganja u kapitalne projekte na polju infrastrukture nastavljaju se usprkos trenutačnoj ekonomskoj situaciji. Mnoge donatorske/financijske institucije podržale su inicijative i programe za povećanje institucijskih kapaciteta i kapaciteta stručnoga kadra, obnovu, odnosno izgradnju transportne infrastrukture, infrastrukture vodoopskrbe i

sanitacije, postrojenja za čvrsti otpad, željezničke pruge, proizvodnju i distribuciju energije, stambeno zbrinjavanje i provedbu mehanizma Protokola iz Kyota. Područja ovih ulaganja, također podrazumijavaju zaštitu okoliša i stvaranje održivih sustava razvitka, koji će osigurati ekonomski rast i oporavak državne ekonomije.

Sektor infrastrukture posjeduje potencijal za promicanje ekonomskoga razvitka države. Partnerski odnosi između javnoga i privatnoga sektora mogli bi ubrzati daljnji razvitak ovoga sektora i osigurati bolje usluge svim građanima.

Za ovaj sektor u 2009. godini izdvojeno je 41% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 40% ne uključujući projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

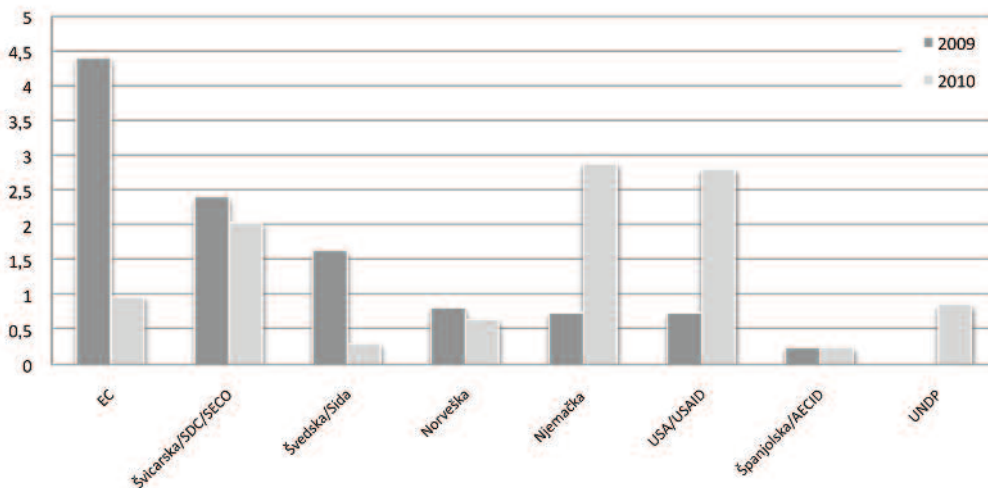
Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a, koje su bile aktivne u sektoru infrastrukture tijekom 2009. godine su: EC, Švicarska/SDC/SECO, Švedska/Sida, Norveška, Njemačka, USA/USAID, Španjolska/AECID, EBRD, EIB, i Svjetska banka. UNDP im se pridružio 2010. godine.

Energetska zajednica Jugoistočne Europe (ECSEE) i Europska energetska zajednica (EEC)⁶¹, kao i aktivnosti Međunarodnoga monetarnog fonda (IMF), uveliko utječu na razvitak sektora infrastrukture.

Ukupna sredstva izdvojena za sektor infrastrukture za 2009. godinu od strane donatora DCF-a iznose 301,37 milijuna eura, od čega je 10,84 milijuna eura dodijeljeno u grantovima i 290,54 milijuna eura u zajmovima. Do danas, u 2010. godini, članovi DCF-a izdvojili su 282,30 milijuna eura (uključujući tu i projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC-a u vrijednosti od 22,7 milijuna eura). U 2010. godini, 33,36 milijuna eura je izdvojeno u obliku grantova. Iznos izdvojen u zajmovima je 248,94 milijuna eura. Projekti za 2010. godinu u razmatranju kod EC-a nisu obuhvaćeni grafikonima.

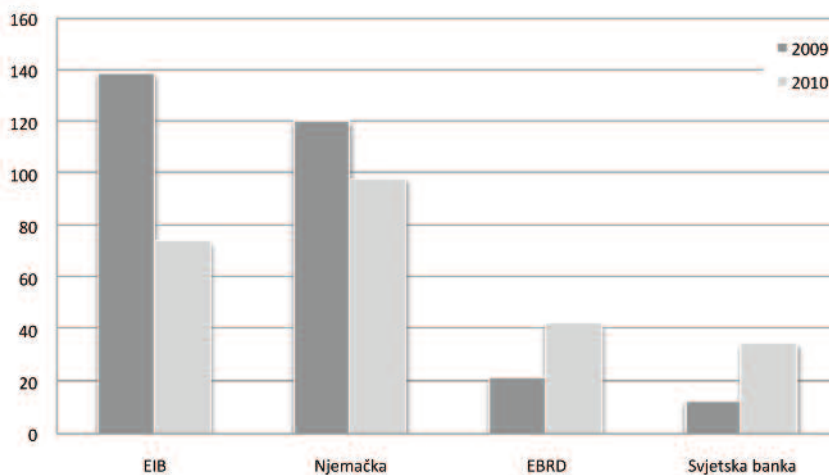
Grafikon 5.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru infrastrukture 2009.-2010. samo grantovi (milijuna eura)

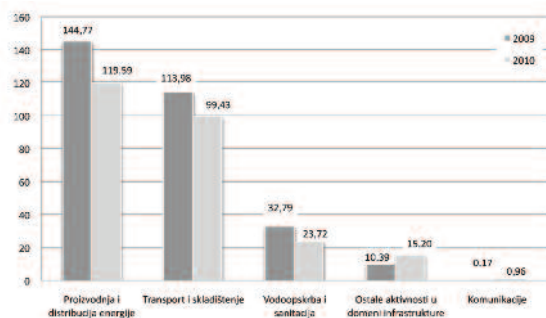
⁶⁰ SAA je potpisan u lipnju, 2008. godine.

⁶¹ Energetska zajednica (poznata kao Energetska zajednica Jugoistočne Europe i Europska energetska zajednica) jeste zajednica uspostavljena između Europske Unije i određenoga broja država u razvitku, s ciljem proširenja unutrašnjeg energetskog tržišta EU na države Jugoistočne Europe i šire. Sporazum kojim je osnovana Energetska zajednica potpisan je u Ateni, u Grčkoj, 25. listopada 2005. godine, a stupio je na snagu 1. srpnja. 2006. godine. Energetska zajednica je uspostavila zajednički regulatorni okvir za energetske tržište time što je proširila nadležnost *acquis communautaire* Europske Unije na teritorije država članica. Okvir pokriva područje energetike, okoliša i konkurentnosti zakonodavstva EU. Energetska zajednica je aktivna na polju električne energije, prirodnog plina i naftnih derivata.

Grafikon 5.2. Tokovi pomoći u sektoru infrastrukture 2009.-2010. samo zajmovi (milijuna eura)

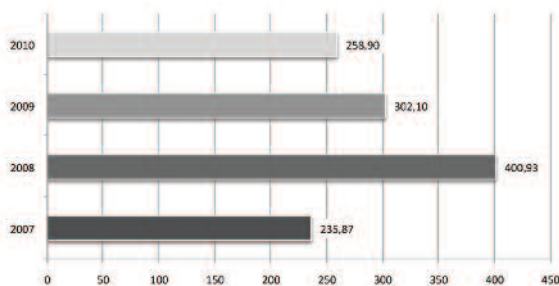

Grafikon 5.3. Tokovi pomoći po podsektorima u sektoru infrastrukture 2009.-2010. (milijuna eura)

Proizvodnja i distribucija energije je područje koje je zaprimilo najveću podršku u 2009. godini, iza kojeg slijedi podsektor transporta i skladištenja i vodoopskrba i sanitacija. Komunikacije su podsektor koji je zaprimio najmanje finansijskih sredstava u 2009. godini, kao i u 2010. godini.

Grafikon 5.4. Distribucija pomoći donatora/IFI za sektor infrastrukture 2007.-2010. (milijuna eura)

Financiranje sektora se smanjilo sa 400,93 milijuna eura u 2008. godini na 301,38 milijuna eura u 2009. godini.

Brojke za 2010. godinu pokazuju smanjenje pomoći ODA-e. Međutim, moglo bi doći do dodatnih izdvajanja za sektor infrastrukture tijekom 2010. godine.

Transport i skladištenje

Prema definiciji Odbora za pomoć u razvitku (DAC), podsektor transport i skladištenje obuhvata sljedeće: skladištenje; transportnu politiku i rukovođenje; i cestovni, željeznički, vodni i zračni promet.

Glavni prioriteti ekonomskoga i društvenoga razvitka države su oporavak postojeće transportne infrastrukture, izgradnja nove infrastrukture i usklađivanje zakonodavnog okvira BiH s *acquiem* EU. Podsektor transporta BiH postupno će se proširiti i ući u proces europskih integracija, imajući u vidu da je trenutačna politika djelovanja usmjerena na regionalni razvitak kao osnovu za daljnji razvitak. Transportni opservatorij Jugoistočne Europe (SEETO), regionalna transportna organizacija, uspostavljen je Memorandumom o razumijevanju, 2004. godine, o razvitku Osnovne regionalne prometne mreže.⁶² Cilj SEETO-a jeste promicanje suradnje na polju razvitka glavne i pomoćne infrastrukture multimodalne osnovne regionalne prometne mreže Jugoistočne Europe, kao i promicanje i poboljšanje lokalnih kapaciteta za provedbu investicijskih programa, kapaciteta za upravljanje podacima i njihovo prikupljanje i analizu za potrebe Osnovne regionalne prometne mreže.⁶³

Državni koordinator BiH pruža tehničku podršku aktivnostima i programima SEETO-a i predstavlja vezu između vlasti BiH i Stalnog tajništva SEETO-a. Razvojni plan SEETO-a trenutačno služi kao temelj za pripremu godišnjih akcijskih planova u podsektoru transporta BiH, a obuhvata prioritetne investicione programe. Napredak, koji je postignut u ovom podsektoru, očit je. U smislu osiguranja institucijske i financijske održivosti čitavog sektora, ovaj podsektor i dalje ostaje jedan od najvećih izazova za BiH u sljedećem razdoblju.⁶⁴

Cestovna mreža

Članice DCF-a koje aktivno financiraju projekte na polju cestovne mreže za razdoblje 2009.-2010. godina su: EIB, EBRD i Svjetska banka.

Budući da se najveći dio robe i putnika prevozi cestovnim putem, mreža cestovnog prometa ima ključnu ulogu u ekonomiji BiH. Upravljanje cestovnom mrežom i njena izgradnja u nadležnosti su entiteta. Javna korporacija za cestovnu infrastrukturu BiH je odgovorna za koordinaciju aktivnosti na državnoj razini. Trenutačno postoji oko 22,891 km kategoriziranih puteva u BiH, od čega 37 km čine autoceste. Planirana je izgradnja dodatnih 20 km od Vlakova do Tarčina tijekom 2010. godine. Prvi korak u povezivanju BiH s europskim prometnim sustavom jeste potvrda rute

Koridor Vc, koja će povezivati BiH s Hrvatskom, Mađarskom i središnjom Europom. Koridor Vc je osmišljen kao državni razvojni projekt s preko 336 km, a sukladno provedbenom planu, trebao bi biti završen do kraja 2018. godine.⁶⁵

U tijeku je rekonstrukcija regionalnih puteva i autoputeva u čitavoj BiH. Svi putevi koji nisu redovito održavani, trebali bi biti obnovljeni u roku od dvije godine.

U veljači, 2010. godine, Vanjskotrgovinska komora BiH počela je izdavati TIR karnete (Transports Internationaux Routiers) u BiH. TIR karneti će pojednostaviti carinski postupak u robnom prometu. Oni će omogućiti slobodan protok robe u međunarodnom prometu, bez carinskih i poreskih troškova, a osigurat će i smanjenje ukupnih troškova prijevoza. U lipnju, 2009. godine, Predsjedništvo BiH donijelo je odluku o pridruživanju *Konvenciji o karnetu ATA*⁶⁶ za privremeni prihvata robe. Pored toga, Dom naroda BiH je, u svibnju 2010. godine, usvojio *Okvirni zakon o digitalnim tahografima*, a do sredine lipnja 2010. godine, sva vozila koja su teška preko 3,5 tona i imaju preko devet sjedišta, morala su imati instalirane digitalne tahografe, kako bi se omogućio transport robe i putnika u inozemstvo. Od 1. siječnja 2011. godine, vozilima koja ne budu ispunjavala ove zahtjeve, neće biti dopušten transport robe i putnika u inozemstvo. U lipnju 2010. godine, usvojene su izmjene i dopune *Zakona o sigurnosti prometa na cestama u BiH*. Ove izmjene i dopune predstavljaju korak naprijed u procesu usklađivanja zakonodavnog okvira BiH sa standardima EU, sustava revizije i ocjene sigurnosti cestovnog prometa.

⁶² Memorandum o razumijevanju su 11. svibnja 2004. godine potpisale vlade Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije, Crne Gore, Srbije, Misije UN-a na Kosovu i Europska komisija. Mreža SEETO-a obuhvata cestovne i željezničke puteve, zračne i pomorske luke, rijeke i unutrašnje plovne puteve.

⁶³ <http://www.seetoint.org/>

⁶⁴ Nacionalno izvješće o prometu za BiH

⁶⁵ Studija o izvodljivosti izgradnje autoceste Koridora Vc kroz Bosnu i Hercegovinu.

⁶⁶ Karnet ATA je međunarodni carinski dokument koji omogućava prijevozniku privremen (do godinu dana) uvoz robe bez plaćanja redovitih carinskih pristojba i poreza, u što spada i porez na dodanu vrijednost. Ovim se karnetom uklanja potreba za kupovinom obveznica za privremeni uvoz. Ako se roba ponovno izveze u okviru dopuštenoga vremenskog okvira, ne plaćaju se pristojbe ili porezi.

Glavni projekti na polju cestovne mreže 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Prva faza izgradnje Koridora Vc – Sjever (Zajam)	EIB	75
Državni putevi, Banjaluka-Gradiška (Zajam) – Izgradnja četvertračne autocestovne dionice između Banjaluke i Gradiške, što obuhvata i most preko rijeke Save	EIB	65
BiH Putevi (Zajam) – Obnova cestovne mreže RS-a; Sarajevska zaobilaznica; Čapljinski most - Koridor Vc	EIB	60
Obnova cesta u Federaciji BiH (Zajam) Obnova kolnika izvjesnog broja dionica glavne i regionalne cestovne mreže	EIB	50
Obnova cesta u Republici Srpskoj (Zajam) – Obnova 55 dionica puta ukupne dužine od oko 1105 km u RS	EIB	40
Čvorište Mahovljani (Zajam) – Izgradnja čvorišta Mahovljani na autocesti Banjaluka – Gradiška	EBRD	21 ⁶⁷
Projekt na polju cestovne infrastrukture i sigurnosti (Zajam)	Svjetska banka	17.66
Gasifikacija Srednjobosanskog kantona (Zajam)	EBRD	17

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Željeznička mreža

U BiH trenutno postoji 1034 km željezničkih pruga, od čega u FBiH 607 km, a 427 km u RS. Oko 63% bruto domaćeg proizvoda (GDP) proizvodi se u blizini željezničkih tračnica, a 90% tvornica smješteno je blizu željezničkih pruga. Ovaj je sektor pogođen recesijom i, u usporedbi s 2008. godinom, količina robe koja je prevezena željeznicama tijekom 2009. godine smanjena je za 15,8%.⁶⁸

Regulatorni odbor za željeznice (RBB), upravna organizacija u sklopu Ministarstva komunikacija i prometa BiH, odgovorna je za prijenos odredaba o željeznicama iz zakonodavstva EU u zakonodavstvo BiH. Ovaj Odbor je tijekom 2009. godine izdao 46 dozvola za korištenje obnovljenih Gbs vagona za željeznički prijevoz u FBiH. Tijekom razdoblja 2009.-2010. godina, rukovodeća tijela zadužena za pitanja željeznica u BiH zaprimila su pomoć u usklađivanju propisa na polju održavanja željezničke infrastrukture i voznog parka pružnih vozila s direktivama EU. Trenutačno se čeka na potpuno izvršenje direktiva EU i provedbu Aneksa o rekonstrukciji željezničkog prometa u Europi.

Značajan napredak je postignut u obnovi željezničkih pruga. U studenom 2009. godine, EBRD i EIB osigurale su zajam za obnovu željezničkih pruga od Čapljine do Konjica i od Doboja do Banjaluke. Iduća dionica, koja će biti obnovljena u BiH je od Sarajeva do Ploča, osim dijela između Sarajeva i Bradine, a bit će rekonstruiran i tunel Ivan. Ove dvije dionice željezničke pruge predmet su budućih ulaganja. Djelomično financiranje⁶⁹ ovih dionica i popratna dokumentacija trenutno su u fazi pripreme. Europska komisija podržava pripremu dokumentacije za buduće planove, u koje spada obnova sjevernog dijela željezničke pruge na Koridoru Vc od Sarajeva do Šamca, sve do hrvatske granice. Također je planirana i izrada dizajna i studije željezničke pruge Čapljina – Trebinje - Nikšić,⁷⁰ izrada dizajna i studije obnove željezničke pruge od Podlugova do Sarajeva, kao i finalizacija dokumentacije za povezivanje Tuzlanskog kantona i Kantona Sarajevo.

Među članicama DCF-a koje su podržale obnovu i razvitak željezničke mreže za razdoblje 2009.-2010. godina, nalaze se EIB i EC.

Glavni projekti na polju željezničke mreže u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
BiH Željeznice II (zajam) – Prioritetno ulaganje u nekoliko dionica željezničke pruge u BiH na potezu sjever-jug i istok-zapad	EIB	86
Pružanje tehničke pomoći tijelima željezničke uprave u BiH u procesu usklađivanja propisa na polju održavanja željezničke infrastrukture i voznog parka pružnih vozila s direktivama EU (grant)	EC	1
Izrada preliminarog dizajna, studije i dokumentacije za prostorno planiranje za potrebe regionalne željeznice na potezu Čapljina-Trebinje-(Nikšić) u BiH (grant)	EC	0.5

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

⁶⁷ Ukupna vrijednost projekata iznosi 35 milijuna eura. Ukupna sredstva koje je izdvojio EBRD iznose 21 milijun eura.

⁶⁸ Prometna statistika, BHAS 2010. http://bhas.ba/Arhiva/2010/sao/TRA_2009_001_01-bh.pdf

⁶⁹ OPEC će izdvojiti dio sredstava. OPEC nije član DCF-a.

⁷⁰ Sukladno Memorandumu o razumijevanju potpisanom između BiH i Crne Gore.

Transportna mreža vodenim putem

Ponovna afirmacija plovnog puta rijeke Save⁷¹ i njena reintegracija u regionalni prometni sustav, kao i prometni sustav dunavske regije, predstavlja prioritet, posebice zbog direktiva EU koje nalažu da se svaki opasan teret mora prevoziti riječnim putem kako bi se rasteretio cestovni i željeznički promet. Ove inicijative vodi Ministarstvo komunikacija i prometa u koordinaciji s relevantnim entiteskim ministarstvima.

Obnova i modernizacija plovnoga toka rijeke Save dobro napreduje. Markiranje plovnog puta od Siska (Hrvatska) do Brčkog (BiH) je dovršeno, čime će se omogućiti korištenje rijeke Save za prijevoz nafte. Očekuje se da će markiranje plovnog puta rijeke Save od Beograda do Siska (oko 594 km) biti dovršeno do 2016. godine. Planirana je i daljnja obnova plovnog puta rijeke Save nizvodno od Brčkog, kao i modernizacija luke Brčko. U studiji o izvodivosti za luku Brčko, izrađenoj u suradnji sa Svjetskom bankom, predlaže se javno-privatni partnerski odnos s Brčko distriktom BiH.

Svjetska banka osigurala je izdvajanja za obnovu plovnog puta rijeke Save, u što spadaju i aktivnosti na razminiranju. Oko 5 milijuna eura iz pristupnog fonda IPA-e namijenjeno je za pripremu dokumentacije.

Španjolska je osigurala financijska sredstva u iznosu od 450.000 eura u 2009.-2010. godini kako bi se izradio održiv plan upravljanja vodama rijeke Neretve.⁷² Projekt PORTUS, koji je financirala Europska komisija, a putem kojeg je razvijen integrirani sustav logistike između jadranskih luka i njihovih poveznica s postojećim paneuropskim koridorima i osovinom, okončan je u 2009. godini.⁷³

Zračni promet

Zrakoplovna tvrtka BiH Airlines u Federaciji BiH, privatizirana je 2009, dok je Sky Srpska javno poduzeće koje je Vlada RS osnovala 2007. godine.

Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (BHDCA), kao regulatorno tijelo, uspostavljena je u sklopu Ministarstva komunikacija i prometa, sukladno *Zakonu o civilnom*

zrakoplovstvu BiH iz 2008. godine. BHDCA predstavlja Bosnu i Hercegovinu u vladinim i nevladinim međunarodnim organizacijama i tijelima civilnog zrakoplovstva.

Prva standardizacijska inspekcija zrakoplovnih vlasti u BiH obavljena je od strane Europske agencije za sigurnost zrakoplovstva (EASA) u lipnju 2010. godine. Ona označava početak standardizacije zrakoplovnih vlasti u BiH od strane EASA-e.⁷⁴ Standardizacijski sustav EASA-e predstavlja vodič za *Zakon o zrakoplovstvu BiH* i druge propise u procesu usklađivanja s propisima i standardima EU. EASA će također osigurati da se zrakoplovne vlasti u BiH osposobe za nadgledanje provedbe ovih standarda.⁷⁵

Uspostava Agencije za pružanje usluga u civilnom zračnom prometu BiH (BHANSA), koja bi trebala biti zadužena za kontrolu leta, očekuje se tijekom 2010. godine. Još uvijek nema novih dešavanja glede uspostave neovisnog tijela za istraživanje nesreća u civilnom zrakoplovstvu. Testiranje Sustava upravljanja zračnim prometom BiH (BHATM) i postupno uvođenje neovisnih operacija trebalo je biti izvršeno u studenom 2010. godine. Potpuni prijenos nadležnosti nad sustavom BHATM-a u nadležnost vlasti BiH očekuje se u studenom 2011. godine.

U 2010. godini, EBRD je odobrio izdvajanje sredstava u obliku zajma (32 milijuna eura) za proširenje putničkog terminala i poboljšanje i proširenje sletne piste i platforme u Međunarodnoj zračnoj luci Sarajevo. To će olakšati promet putnika, koji je u stalnom porastu u međunarodnoj zračnoj luci.

Komunikacije

Prema definiciji odbora za pomoć u razvitku (DAC), podsektor komunikacije obuhvata: komunikacijsku politiku i upravu, telekomunikacije, radio, televiziju, tiskane medije i informatičku tehnologiju (ICT).

U razdoblju 2009.-2010. godina, u telekomunikacijama je postojao trend uvođenja novih usluga i novih tarifnih modela za različite kategorije korisnika svih operatera, kao i daljnje liberalizacije tržišta telekoma. Pored tri dominantna, fiksna telefonska operatera, devet novih operatera je dobilo dozvolu za rad. Broj fiksnih telefonskih konekcija je opao krajem 2009. godine za 25%, a broj konekcija mobilne telefonije je opao za 83%. U usporedbi s 2008. godinom, 77 servisa za pružanje usluga interneta bili su operativni u BiH u razdoblju 2009.-2010. godina. Širokopojasni pristup internetu je postao popularniji kod pretplatnika, te se postotak pretplatnika za korištenje usluga interneta povećao na 73% od ukupnog broja pretplatnika.⁷⁶

⁷¹ BiH, Hrvatska, Slovenija i Srbija potpisnice su Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save i osnivači Povjerenstva za sliv rijeke Save, koje ima za cilj reguliranje i poboljšanje plovidbe riječnim brodovima, korištenja voda i turizma na rijeci Savi.

⁷² Inicijative su dostupne u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora – www.donormapping.ba

⁷³ PORTUS – Perspektive interregionalnog transportnog unitarnog sustava

⁷⁴ U sklopu nadležnosti EC, sukladno Aneksu I Multilateralnog sporazuma o uspostavi zajedničke europske zrakoplovne zone (ECAA), gdje se odredbama Protokola II Aneksa V, propisuje vođenje ovog procesa u dvije faze.

⁷⁵ <http://www.1.bhdca.gov.ba/eng/content/blogcategory/19/72/>

⁷⁶ CAR Godišnje izvješće za 2009. godinu

*Pravilnik o modelu tarifnog rebalansa glasovnih telefonskih usluga u BiH za razdoblje 2010.-2012. godina*⁷⁷ usvojen je 2009. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 2010. godine. *Pravilo o prenosivosti telefonskih brojeva*⁷⁸ u fazi je finalizacije i očekuje se da će stupiti na snagu krajem 2010. godine. Ova će pravila značajno smanjiti vrijeme koje je potrebno za administrativnu obradu prijave za izdavanje dozvola s dostupnim pristojbama.⁷⁹

Pružanjem tehničke pomoći Regulatornoj agenciji za komunikacije (CRA) u okviru pristupne pomoći IPA-e 2007., počevši od travnja 2010. godine, omogućit će se izgradnja kapaciteta CRA na polju telekomunikacija, kao i u procesu usklađivanja regulatornog okvira za telekomunikacije s acquiem Europske Unije, posebice u smislu analize tržišta na temelju standarda EU.

Aktivnosti vezane za prelazak s analogne na digitalnu zemaljsku televiziju u BiH nastavljene su tijekom razdoblja 2009.-2010. godina i formiran je digitalni forum (DTT) sa CRA. Planirano vrijeme uvođenja digitalnog televizijskog signala u BiH je 2011. godina.

Glavni projekti u podsektoru komunikacije u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Tehnička pomoć Regulatornoj agenciji za komunikacije (CRA) glede telekomunikacija i telekomunikacijskog regulatornog okvira (grant)	EC	0.96
Uvođenje infrastrukture javnih ključeva (Public key infrastructure -PKI) u Sustav zaštite identiteta građana (CIPS) BiH (grant)	EC	0.17

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Proizvodnje i distribucije energije

Na temelju definicije DAC-a, podsektor proizvodnja i distribucija energije obuhvata: energetska politiku i upravljanje administracijom, proizvodnju energije i (ne)obnovljive izvore, prijenos i distribuciju električne energije, distribuciju plina, obrazovanje, odnosno obuku u oblasti energetike i istraživanje u oblasti energetike.

Kategorizacija energetskog sektora je 2009. godine preuzeta iz *Srednjoročne razvojne strategije (MTDS) za razdoblje od 2004. do 2007. godine*.⁸¹ U novoj *Strategiji razvoja BiH*, koja je trenutno u fazi izrade i čije se usvajanje očekuje na različitim razinama vlasti, energetski sektor je svrstan u cilj pod nazivom: Održivi razvitak, s podciljem pod nazivom: Okoliš i obnovljivi izvori energije.

Obnova čitavog energetskog sustava u BiH traje još od 1996. godine, a trenutna proizvodnja električne energije dostigla je 85% prijeratne proizvodnje. Planovi ekonomskog razvitka BiH predviđaju izgradnju novih kapaciteta, jer je BiH jedini izvoznik električne energije u regiji.

Inicijativa za elektronsku Jugoistočnu Europu - (e-SEE) Agenda Plus za razvitak informacionog društva u Jugoistočnoj Europi u razdoblju 2007.-2012. godina, revidirana je od strane e-SEE Tajništva i nakon konzultacija s predstavnicima vlada država Jugoistočne Europe, Regionalno vijeće za suradnju (RCC) i e-SEE Tajništvo planiraju organizirati ministarsku konferenciju na kojoj će se usvojiti revidirana *e-SEE Agenda Plus*. Nova revidirana verzija sadrži izmjene trenutnih krajnjih rokova i redefinirane dijelove sadržaja, čime je čitav dokument usklađen s postojećim strategijama Europske Unije i regionalnim razvojnim potrebama.⁸⁰

Zakon o uspostavi Agencije za informaciono društvo na državnoj razini, koja će biti zadužena za provedbu *Strategije razvoja informacionog društva u BiH*, nije usvojen. Ispunjenje zahtjeva propisanih *Zakonom o elektroničkom potpisu (2006)* odvija se sporo. Podzakonski akti vezani za *Zakon o elektroničkoj trgovini* usvojeni su od strane Vijeća ministara BiH, 2009. godine. Republika Srpska usvojila je vlastiti *Zakon o elektroničkom upravljanju i Strategiju razvoja e-Vlade RS 2009-2012.*

Oba entiteta imaju vlastite operatere i regulatorna povjerenstva za električnu energiju. Državno regulatorno povjerenstvo za električnu energiju (SERC) upravlja elektrodistribucijskim sustavom u BiH i odgovorno je za međunarodnu trgovinu električnom energijom, sukladno međunarodnim normama i standardima Europske Unije.

Usprkos nepovoljnim trendovima u 2009. godini, podsektor energije povećao je proizvodnju za oko 6% u usporedbi s obujmom proizvodnje u 2008. godini. Stabilna situacija u proizvodnji hidroelektrične energije i neometan rad termoelektričnih postrojenja tijekom 2009. godine, osigurali su povećanje proizvodnje električne energije. Zahvaljujući

⁷⁷ Faza III rebalansa cijena je bila na snazi. To je zadnja faza propisana Pravilom 24/2005 o modelu tarifnog rebalansa glasovnih telefonskih usluga u BiH.

⁷⁸ Pravilo o izmjenama i dopunama Pravila o prenosivosti telefonskih brojeva objavljeno je u Službenom glasniku BiH, br. 102/09, 29. prosinca 2009. godine

⁷⁹ CAR Godišnje izvješće za 2009. godinu

⁸⁰ Godišnje izvješće Regionalnog vijeća za suradnju za razdoblje 2009.-2010., <http://www.eeseinitiative.org/>

⁸¹ Energetski sektor u okviru MTDS-a podijeljen je u pet glavnih skupina: električna energija, uglj, zemni plin, nafta i centralno grijanje.

povećanju proizvodnje i smanjenju od 30% u korištenju električne energije u domaćoj industriji (u odnosu na 2008. godinu), višak električne energije prodan je na međunarodnom tržištu po povoljnim cijenama. Kao rezultat toga, sva tri elektrodistribucijska poduzeća zabilježila su najveći profit u zadnjih šest decenija. SERC je 2009. godine izmijenio svoj unutarnji ustroj, kako bi ga uskladio s ustrojem sličnih regulatornih tijela u državama regije.⁸² Uveo je i nove tarifne stope⁸³ u travnju 2010. godine, dok je Regulatorna komisija za energetiku RS (RSDERC)⁸⁴ uvela nove tarifne stope u prosincu 2009. godine. Tarifne stope koje 2007. godine usvojila Regulatorna komisija za električnu energiju FBiH (FERK), još su uvijek na snazi.

Ne postoji pravni okvir na razini države za regulaciju plina. Republika Srpska ima vlastiti zakon o plinu, dok je nadležnost za reguliranje dodijeljena regulatornom tijelu za električnu energiju. U Federaciji BiH, odgovorno tijelo je Ministarstvo energetike, rudarstva i industrije. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nedavno je obavilo studiju o izvodivosti provedbe direktive Europske Unije, prema kojoj su sve države članice energetske zajednice dužne posjedovati naftne zalihe dovoljne za razdoblje od 90 dana.

Nadležnost za sustav prijenosa električne energije dodijeljena je dvjema tvrtkama: neovisnom operateru sustava (ISO) 2005, zaduženom za upravljanje prijenosnom mrežom i državnim poduzeću za prijenos električne energije (TRANSCO) 2006., odgovornom za distribuciju, održavanje i izgradnju.

Glavni projekti u podsektoru proizvodnje i distribucije energije u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Rekonstrukcija električne energije II (zajam)	EIB	103
Program energetskog sektora IV (zajam i grant)	Njemačka	100.45 ⁸⁶
Obnovljivi izvori energije II (Park vjetrenjača RS faza 1) (zajam)	Njemačka	50 ⁸⁷
Hidroelektrana „Cijevna 3“ (zajam)	Njemačka	50 ⁸⁸
Energetska zajednica Jugoistočne Europe (ECSEE) APL 3	Svjetska banka	25.36
Projekt pomoći u regulatornim poslovima i proizvodnji energije (REAP)	USA/USAID	3.46
Fond za energetska učinkovitost Zapadnog Balkana (zajam)	EIB	3 ⁸⁹
Energetska učinkovitost - Consulting u Bosni i Hercegovini (grant)	Njemačka	2
(3E) Energetska učinkovitost poduzeća (grant)	USA/USAID	1.83
Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Europu-Energija (grant)	Njemačka	1.79
BHZ. Distribucija električne energije u Srebrenici (grant)	Norveška	1.11
Elektrifikacija u područjima gdje je ostvaren povratak (grant)	UNDP	0.84
Elektrifikacija u područjima gdje je ostvaren povratak (grant)	Norveška	0.79
Mehanizam čistog razvitka u BiH (Clean Development Mechanism) (grant)	Norveška	0.25
Obnovljivost i učinkovitost energije – Podrška politikama rada na lokalnoj razini na polju energetike (grant)	EC	0.08

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

⁸² DERK 2009. Izvješće o radu, <http://www.derk.ba/DocumentsPDFs/DERK%20izvjestaj%20o%20radu%202009%20-%20b.pdf>

⁸³ Odluka o tarifama za usluge prenosa 27. travnja 2010.; Odluka tarifa za rad NOS-a 27. travnja 2010.; Odluka o izmjenama Odluke o određivanju tarifa za pomoćne usluge 27. travnja 2010.

⁸⁴ <http://www.reers.ba/lat/node/676>

⁸⁵ Nije primjenjivo na hidroelektrane snage preko 10 MW.

⁸⁶ Provedba projekta otpočet će 2011. godine i trajati do 2016. godine.

⁸⁷ Provedba projekta otpočet će 2012. godine i trajati do 2016. godine.

⁸⁸ Provedba projekta otpočet će 2011. godine.

⁸⁹ U vrijeme pisanja ovoga izvješća, ukupan doprinos EIB-a za BiH iznosio je 3 milijuna eura. Predloženi financijski okvir EIB-a za regionalne inicijative iznosi do 25 milijuna eura, a ukupni predviđeni troškovi iznose 65 milijuna eura. <http://www.eib.org/projects/pipeline/2009/20090047.htm>

Nova *Strategija razvoja BiH* propisuje energetska učinkovitost i korištenje obnovljive energije kao podcilj u sklopu prioritetnog cilja Održivog razvitka. U prosincu 2008. godine, svim postrojenjima, koja koriste obnovljive izvore energije za proizvodnju električne energije⁸⁵ odobren je popust od 50% za priključnu naknadu. Sukladno obvezama iz Sporazuma iz Atene, do 2020. godine, 20% energije bi se trebalo proizvoditi iz obnovljivih izvora energije. U lipnju 2010. godine, vlasti Federacije BiH usvojile su Pravilnik o korištenju obnovljivih izvora energije i sugeneracije. Vlasti RS rade na ispunjenju svojih obveza iz Sporazuma iz Atene, tako što potiču izgradnju novih postrojenja za energiju, koje ne štete okolišu. Kao država s ogromnim hidroelektričnim potencijalom, BiH je odobrila oko 400 koncesija za male hidroelektrane, a oko 50% ukupne električne energije se proizvodi iz vodnih resursa.

Od siječnja 2008. godine, svi potrošači, osim privatnih kućanstava, imaju pravo odabrati vlastitog distributera električne energije. Međutim, zbog nedostatka tehnoloških i mjernih kapaciteta, ova praksa još nije zaživjela. U tijeku su aktivnosti na uvođenju daljinskog očitavanja brojila potrošnje električne energije. Očekuje se da će od 2015. godine svi potrošači, pa i kućanstva, biti u mogućnosti koristiti novi unaprijeđeni sustav.

Donatori/međunarodne financijske institucije koje aktivno sudjeluju u razvitku podsektora proizvodnje i distribucije energije u razdoblju 2009.-2010. godina su: EC, EIB, Norveška, Svjetska banka, Njemačka i UNDP.

Podsektor vodoopskrbe i sanitacije

Podsektor vodoopskrba i sanitacija odnosi se na: politiku vodoopskrbe i upravljanje administracijom, zaštitu vodnih resursa, vodoopskrbu i sanitaciju – velike sustave, osnovnu opskrbu pitkom vodom i osnovne komunalne usluge, razvitak rijeka, upravljanje otpadom i odlaganje otpada.⁹⁰

Siguran, adekvatan i visokokvalitetan sustav vodoopskrbe i sanitacije, kao i pravilno upravljanje sustavom, neophodan je u smislu ljudskog razvitka, zdravog okoliša i aktivnosti na polju ekonomije. Nadležnost nad uslugama vodoopskrbe i sanitarnog sustava u BiH ima općinska razina vlasti. Ovaj podsektor nije reguliran na središnjoj razini vlasti. Poboljšanja u pružanju usluga, posebice u sektoru vodoopskrbe, ocijenjena su kao prioritetno područje primjene nove *Strategije razvoja BiH*.

Bez obzira na značajna ulaganja u poboljšanje infrastrukture vodoopskrbe i sanitacije u proteklom razdoblju, još uvijek nisu sva gradska i seoska područja adekvatno pokrivena

ovim uslugama. Problemi koji su ustanovljeni u proteklom razdoblju još uvijek opterećuju podsektor vodoopskrbe: nedostatan prihod, neekonomične cijene plaćanja vode, nedosljedan sustav računanja potrošnje vode, stara infrastruktura. Zbog ovih problema, komunalna poduzeća ne mogu pravilno upravljati i održavati objekte, pokretati investicijske projekte, učinkovito djelovati i pružati bolje usluge svojim klijentima.

Ne postoji središnje regulatorno tijelo, koje bi reguliralo sektor vodoopskrbe i sanitacije i općinskih komunalnih poduzeća. Rukovanje otpadnim vodama ne zadovoljava standarde. Nekim općinskim komunalnim poduzećima nedostaju financijska sredstva i osoblje, kako bi mogli kontrolirati i obavljati kontrolu kvalitete pitke vode.

Članice DCF-a, koje aktivno sudjeluju u pružanju podrške razvitku podsektora vodoopskrbe i sanitacija za razdoblje 2009.-2010. su: Njemačka, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, EIB i Svjetska banka.

Glavni projekti u podsektoru vodoopskrbe i sanitacije u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Vodoopskrba i sanitacija u FBiH (zajam)	EIB	60
Projekt upravljanja otpadnim vodama Sarajevo (zajam)	Svjetska banka	24.6
Voda i komunalije BiH II	Njemačka	19.50 ⁹¹
Projekt vodoopskrbe Prijedora (grant)	Švicarska/SDC/SECO	7.9
Otvoreni regionalni fond (ORF) za modernizaciju općinskih službi u Jugoistočnoj Europi (grant)	Njemačka	0.74
Poslijediplomski specijalistički studij na temu općinske okolišne infrastrukture (grant)	Švedska/Sida	0.46

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Ostale aktivnosti u sektoru infrastrukture

Glavni projekti koji nisu obuhvaćeni postojećim podsektima u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Drugi projekt na polju upravljanja čvrstim otpadom (zajam)	Svjetska banka	28.14
Projekt na polju upravljanja čvrstim otpadom (zajam)	Svjetska banka	18.98
Projekt na polju prostorne infrastrukture i pružanja usluga (zajam)	Svjetska banka	18.12
Tri projekta na polju stambenog zbrinjavanja Roma (grant)	Švedska/Sida	2.3
Sigurnosna infrastruktura (grant)	EC	1.6
Romski akcijski plan o stambenom zbrinjavanju (grant)	Švedska/Sida	1.32
Jačanje sustava meteorologije (grant)	EC	1

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Forum za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Sredstva iz fondova pristupne pomoći IPA-e 2007. i 2008. izdvojena su za financiranje novih projekata na polju energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije u 2010. godini. Pored toga, sredstva iz fonda pristupne pomoći IPA-e 2009. trenutno su predmetom pregovora u smislu izdvajanja sume od 5,5 milijuna eura kao doprinos Europske komisije izgradnji male hidroelektrane (Cijevna III) u vrijednosti od 50 milijuna eura, a čiju će izgradnju financirati *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (KfW), u obliku zajma.

⁹⁰ Definicija sektora: Pravilnik DAC-a 140

⁹¹ Provedba će projekta otpočeti 2011. godine.

Strategije sektora

Izrađena je nova *Strategija razvoja BiH* i *Strategija socijalne uključenosti*, i njihovo usvajanje se očekuje do kraja 2010. godine. Trenutačno ne postoji nacionalna strategija na polju infrastrukture.

Transport: *Transportna strategija BiH s Akcionim planom* izrađena je 2007. godine. Ne može biti odobrena sve dok se ne usvoji *Nacrt Transportne politike BiH (2008.-2020.)*, koji je pripremio Ministarstvo prometa i komunikacija BiH. U nedostatku drugih propisa u podsektoru transporta, još uvijek se koristi *Master Plan* iz 2005. godine⁹², kao vodeći dokument. Razvojni plan SEETO-a koristi se kao temelj za pripremu godišnjih akcijskih planova BiH. Svjetska banka je, 2009. godine, otpočela Reviziju sektora transporta u BiH, koja je finalizirana 2010. godine. Ova sveobuhvatna analiza sektora transporta i njegovih podsektora, obuhvatila je i preporuke za sljedeće aktivnosti. Ministarstvo prometa i komunikacija BiH, zajedno s relevantnim entitetskim ministarstvima, aktivno je sudjelovalo u procesu konzultacija i osiguralo ulazne informacije za konačno izvješće, koje može poslužiti kao temelj za pripremu strategija na polju sektora transporta.

Ministarstvo prometa i komunikacija BiH je, 2009. godine, potpisalo Memorandum o razumijevanju s UNDP-om o pružanju pomoći u procesu pripreme strateških dokumenata, čija se finalizacija očekuje tijekom 2010. godine. Provedbeni će plan obuhvatiti propise i popis prioriteta, organizacijskih potreba i reforme. Ovim aktivnostima će se baviti ministarstvo na državnoj razini i relevantna entitetska ministarstva.

Ceste: Ne postoji zakon o cestama na državnoj razini. Oba entiteta imaju vlastite zasebne propise (*Zakon o javnim putevima RS*⁹³ 2004. i *Zakon o cestama FBiH* 2002.⁹⁴), s različitim klasifikacijama cesta. Federacija BiH je, 2008. godine, usvojila *Polazne osnove strategije sigurnosti drumskog prometa u FBiH 2008.–2013.* Akcijski plan za provedbu ove Strategije predviđa smanjenje od 30% u broju prometnih nesreća, stradalih osoba i povrijeđenih, do 2013. godine.

Komunikacije: Trenutačno ne postoji strategija za komunikacije na državnoj razini. U prosincu 2008. godine, Vijeće ministara BiH usvojilo je *Odluku o politici sektora telekomunikacija BiH za period 2008.-2012.*⁹⁵ *Odluka o usvajanju politike sektora emitiranja u BiH* usvojena je 2006. godine.

Zračni promet: Područje je zračnoga prometa regulirano i u travnju 2009. godine usvojen je *Zakon o zračnom prometu*⁹⁶. *Strategija upravljanja zračnim prostorom u BiH* usvojena je 2005. godine.

Energetika: Budući da ne postoji strategija na polju energetike u BiH, ECSEE i EEC sporazumi i Protokol iz Kyota koriste se kao smjernice za reguliranje sektora energetike i tržišta. U travnju 2008. godine, pripremljena je studija energetskog sektora kako bi se izradila sveobuhvatna strategija u BiH. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa definiralo je politike rada na polju energetike i trebalo bi otpočeti s pripremom *Zakona o energetici* na državnoj razini, što predstavlja jednu od preporuka studije. U svibnju 2010. godine, vlasti RS usvojile su *Nacrt strategije razvoja energetskog sektora do 2030. godine, Akcijski plan* i *Plan razvoja energetike RS do 2030. godine*. Vodeće načelo na kojem počiva ova Strategija je održiv razvitak energetskog sektora koji će zadovoljiti potrebe za energijom bez smanjenja mogućnosti za buduće generacije. U nedostatku strateškog dokumenta u energetskom sektoru, za procese reformi koristi se *Strateški plan i program razvoja energetskog sektora FBiH do 2022. godine*, a podrazumijeva: modernizaciju postojećih postrojenja i izgradnju modernih postrojenja i infrastrukture s visokom razinom djelotvornosti u proizvodnji energije i održiv razvitak.

Sektor voda: Zahtjevi za zaštitom okoliša predstavljaju sastavni dio novog zakona BiH i *Nacionalnog akcionog plana za okoliš 2003/NEAP BiH*, koji sadrži sveobuhvatnu analizu okolišnih uvjeta i koristi se kao temeljni okvir za zaštitu okoliša. Ugradnja Direktiva na polju sektora vode je u nadležnosti Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. Ubrzanje procesa prenošenja i ugradnje odredaba ovih direktiva omogućit će Uredba o prenošenju odredaba direktiva. *Strategija upravljanja vodama FBiH (2010.-2022.)* usvojena je od strane vlade Federacije BiH i podnesena u parlamentarnu proceduru u lipnju 2010. godine. Ovim dokumentom definirane su politike upravljanja vodama i njihove zaštite, kao primjerice, strateški pravci u procesu zaštite voda od štetnih aktivnosti i održiva upotreba vodnih resursa.

Koordinacija rada donatora

Koordinacija aktivnosti unutar sektora infrastrukture nije se promijenila. Neformalna i *ad hoc* koordinacija postoji među donatorskim organizacijama i financijskim institucijama, kao što su Svjetska banka, EIB, EBRD i KfW, s povremenim

⁹² Pripremljen uz potporu JICA-e.

⁹³ http://www.civilnodrustvo.ba/files/docs/zakoni/Zakoni%20i%20pravilnici%20u%20RS/ZAKON_O_JAVNIM_PUTEVIMA.pdf

⁹⁴ http://www.jpdcfbh.ba/ba/o_nama/Legislativa/Zakon%20o%20cestama%20Federacije%20Bosne%20i%20Hercegovine%20SLFBiH%2006-02.pdf

⁹⁵ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 8/9, 2. veljače 2009. godine.

⁹⁶ http://www1.bhdca.gov.ba/bih/dokumenti/zakon%20o%20zrakoplovstvu_bs.pdf

sudjelovanjem Ministarstva komunikacija i prometa. Usprkos ovakvom neformalnom sudjelovanju, rezultati se postižu i izbjegava se preklapanje aktivnosti.

Mnogi donatori su uskladili svoje aktivnosti s popisom prioriteta, koji su sadržani u programu pristupanja Europskoj Uniji i udružuju financijska sredstva, kako bi podržali realizaciju aktivnosti. Financijska sredstva, koja je izdvojila Europska komisija spojena su sa zajmovima, koje osiguravaju: EIB, EBRD i Svjetska banka.

Inicijative za uspostavu formalne koordinacije u podsektoru transporta pokretane su još 1996. godine. Ministarstvo komunikacija i prometa BiH je, 2000. godine, preuzelo odgovornost za transportnu bazu podataka. Sastanci radnih skupina održavaju se na dvogodišnjoj osnovi. Ministarstvo komunikacija i prometa BiH ažurirat će bazu podataka do kraja 2010. godine i organizirati sastanak s donatorima. Redoviti bilateralni sastanci održavaju se između Ministarstva komunikacija i prometa BiH i donatora, koji aktivno sudjeluju u razvitku ovoga sektora. U nedostatku koordinacijskog tijela na državnoj razini u podsektoru transporta, druga međunarodna tijela, kao što su Povjerenstvo za rijeku Savu i SEETO, koordiniraju aktivnosti⁹⁷ na polju transporta u državama Jugoistočne Europe. Glede željezničkog i zračnog prometa, podjela poslova i odgovornosti jasno je definirana zakonodavstvom. Glede cestovnog prometa i plovidbe, ne postoji jasna podjela odgovornosti. Sve aktivnosti koordinira odbor, odnosno tijelo koje se sastoji od predstavnika Ministarstva komunikacija i prometa BiH i entitetskih ministarstava.

Koordinacija aktivnosti u podsektoru voda je izazov, djelomice zbog decentralizirane vlasti i dogovornosti koje počivaju na kantonalnoj razini vlasti. Ipak, Europska komisija upravlja i koordinira aktivnosti u podsektoru voda. Europska komisija ima vodeću ulogu u nedostatku formalnih koordinacijskih mehanizama.

Odjel za prirodne resurse, energetiku i zaštitu okoliša pri Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, odgovoran je za koordinaciju i provedbu obveza sadržanih u Sporazumu iz Atene.

Buduće aktivnosti

Prema sudionicima ovog sektora, buduće bi aktivnosti trebale biti usmjerene na oporavak čitavog sektora i na nastavak procesa reforme. Djelotvorno upravljanje infrastrukturnim objektima je od suštinskog značaja za održavanje sustava, koji funkcionira na pravilan i rentabilan način.

Zbog recesije, količina prevezene robe i broja ljudi u regiji je smanjena. Pored toga, statistički podaci u oblasti transporta u BiH još uvijek nisu dostigli brojke iz 1992. godine. Izgradnja nove transportne infrastrukture i promicanje postojeće infrastrukture i dalje ostaje prioritet, kako bi se ubrzao proces reformi i kako bi se oživjela ekonomija u ovoj državi.

Prema izjavama predstavnika domaćih institucija, glavni proces reforme na polju razvitka željeznice trebao bi obuhvatiti sljedeća pitanja: prenošenje odredaba Paketa II i III direktiva Europske unije, ispunjenje zahtjeva *acquisa* glede restrukturiranja, ulaganja u željezničku infrastrukturu, daljnja edukacija osoblja, kao i vertikalna integracija željezničkih poduzeća.

Potrebno je obaviti usklađivanje propisa na polju riječne plovidbe. Obnova i oporavak sustava vodoopskrbe, infrastruktura otpadnih voda i upravljanje čvrstim otpadom zahtijeva dodatnu potporu donatora i financijskih institucija.

⁹⁷ Cilj SEETO-a jeste promicanje suradnje na polju razvitka glavne i pomoćne infrastrukture u sklopu multimodalne Osnovne regionalne prometne mreže Jugoistočne Europe, kao i promicanje i poboljšanje lokalnih kapaciteta za provedbu investicijskih programa, kapaciteta za upravljanje podacima i njihovo prikupljanje i analiza za potrebe Osnovne regionalne prometne mreže. <http://www.seetoint.org/>

Sektor ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite

6

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Austrija/ADC, Njemačka, Italija/IC, Japan/JICA, Nizozemska, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, UK/DFID, USA/USAID, EBRD, EC, EIB, UNDP, UNICEF, Svjetska banka
Ostale ključne međunarodne organizacije (IOs) i međunarodne financijske institucije (IFIs)	Međunarodni monetarni fond (IMF), Međunarodna organizacija rada (ILO), Europski sud za ljudska prava, Ured visokoga predstavnika i posebnoga predstavnika EU (OHR).
Ključni partneri među institucijama vlasti	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo financija i trezora BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH, Ministarstvo razvitka, poduzetništva i obrta FBiH, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS, Agencija za promicanje izvoza BiH, Agencija za osiguranje depozita BiH, Centralna Banka BiH, Agencija za statistiku BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, Direkcija za europske integracije BiH.
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 233,04 milijuna eura - 32,04 milijuna eura u grantovima i 201 milijun eura u zajmovima 2010.: 288,13 milijuna eura ⁹⁸ - 40,90 milijuna eura u grantovima i 247,23 milijuna eura u zajmovima
Sektorske strategije	<p>Potpura makroekonomske politici: u 2010. godini očekuje se usvajanje <i>Strategije razvoja BiH</i> na državnoj razini i <i>Strategije socijalne uključenosti</i>. Republika Srpska i Brčko distrikt BiH imaju vlastite razvojne strategije na ovom polju, dok Federacija BiH trenutačno radi na izradi strategije za razdoblje 2010.-2020. godina. Ne postoji strategija na državnoj razini na polju industrijskoga razvitka.</p> <p>Potpura malim i srednjim poduzećima i promicanje poslovnoga okruženja: Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća u BiH usvojena je 2009. godine. Ne postoji strategija na državnoj razini na polju turizma.</p> <p>Izravna potpora kapitalu – sektor financija: Vijeće ministara BiH usvojilo je <i>Strategiju javne interne financijske kontrole (PIFC)</i> krajem 2009. godine.</p> <p>Socijalna zaštita: Očekuje se usvajanje <i>Strategije socijalne uključenosti</i> tijekom 2010. godine. <i>Zakon o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH</i> čeka na usvajanje od strane Doma naroda BiH. Srpnja 2010. godine, Vijeće ministara BiH usvojilo je <i>Strategiju zapošljavanja u Bosni i Hercegovini 2010.-2014.</i></p>
Koordinacija rada donatora	Ne postoji mehanizam koordinacije rada donatora, koji se odnosi na cjelokupan sektor. Donatori sudjeluju na neformalnim sastancima, koji se sazivaju u svrhu razmjene informacija.

⁹⁸ Uključujući i 13,88 milijuna eura za EC projekte u 2010. godini, koji su još u fazi razmatranja.

Pregled

Bosna i Hercegovina počela se 2009. godine suočavati s posljedicama globalne financijske i ekonomske krize iz 2007./2008. godine, kroz smanjenja u doznačenim novčanim iznosima, izvozu, zapošljavanju i dostupnosti zajmova. Glede rasta GDP-a, prvi znaci oporavka postali su vidljivi u drugom kvartalu 2010. godine, zahvaljujući povećanju od 31% na polju izvoza.

Provedba Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA), osigurala je potrebni poticaj za iniciranje dodatnih reformi. Sporazum je, također, poticaj na putu buduće integracije u Europsku Uniju, kao i poticaj dodatnome priljevu financijske potpore iz Europske Unije, potrebne na polju razvitka države.

Izrađena je nova *Strategija razvoja BiH (CDS)* i *Strategija socijalne uključenosti (SIS)* i njihovo usvajanje se očekuje do kraja 2010. godine. U ovim strategijama definirani su strateški ciljevi i prioriteta u sklopu tih ciljeva. Pored toga, sadrže i popis metoda mjerenja postignutih rezultata u sklopu definiranih zadataka.

Kako bi se pomoglo državnoj ekonomiji, koja je pogođena smanjenjem ukupnih prihoda od poreza u BiH, država je dogovorila novi trogodišnji stand-by aranžman s Međunarodnim monetarnim fondom (IMF). Ovim aranžmanom utvrđen je niz restriktivnih mjera i reformskih zahtjeva, posebice u sektoru socijalne pomoći i mirovinskoga sustava.

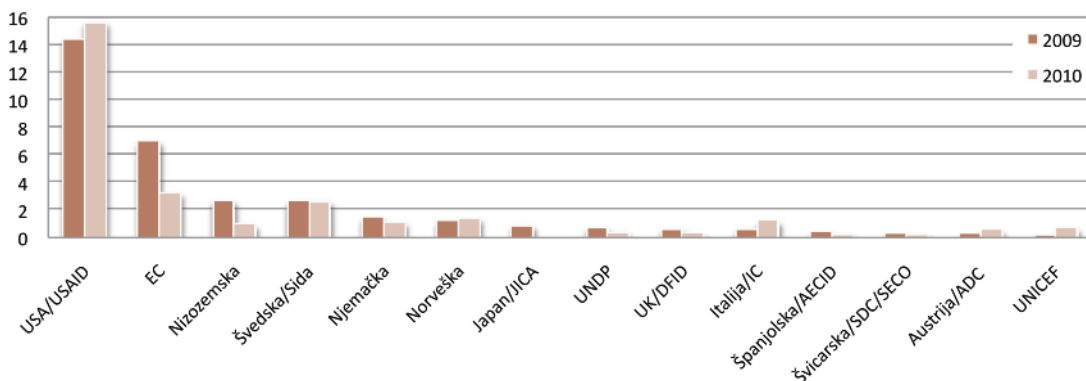
Postignut je napredak na području financijske kontrole u BiH.

Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a koje su aktivno djelovale u sektoru ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite tijekom 2009. godine su: Austrija/ADC, Njemačka, Italija/IC, Japan/JICA, Norveška, Nizozemska, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, UK/DFID, USA/USAID, EBRD, EC, EIB, UNICEF i UNDP. Svjetska banka se pridružila ovome sektoru 2010. godine.

Ukupna sredstva izdvojena za sektor ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite za 2009. godinu od strane članica DCF-a iznose 233,04 milijuna eura, od čega je 32,04 milijuna eura dodijeljeno u grantovima i 201 milijun eura u zajmovima. Do danas, u 2010. godini, članice DCF-a izdvojile su 288,13 milijuna eura (uključujući i projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC, u vrijednosti od 13,88 milijuna eura). U 2010. godini, 40,90 milijuna je izdvojeno u grantovima, dok je u zajmovima izdvojeno ukupno 247,23 milijuna eura. Projekti u razmatranju (EC Pipeline 2010) nisu obuhvaćeni grafikonima.

Grafikon 6.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru ekonomskog razvitka i socijalne zaštite 2009.-2010. samo grantovi (milijuna eura)

Osnovan je Stalni komitet za financijsku kontrolu na državnoj razini, potpisana je Bečka inicijativa i usvojena je *Strategija javne interne financijske kontrole (PIFC)* krajem 2009. godine.

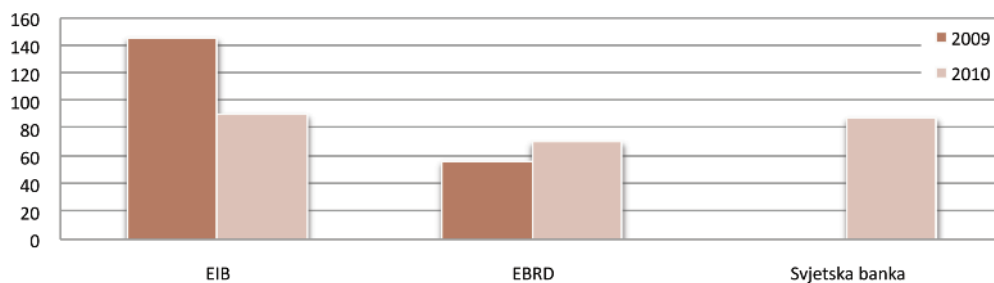
U 2009. godini, podsektor potpore malim i srednjim poduzećima i promicanja poslovnoga okruženja, doživio je velik napredak kroz usvajanje državne *Strategije razvoja malih i srednjih poduzeća u BiH 2009.-2011.* Provedba strategije omogućit će BiH pristup fondu Okvirnoga programa za konkurentnost i inovacije. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH trenutno radi na izradi strategije promicanja izvoza na državnoj razini.

Strategija zapošljavanja u BiH 2010.-2014. na državnoj razini, usvojena je od strane Vijeća ministara u lipnju 2010. godine. Provedbom ovoga strateškog dokumenta povećat će se kvantitet i kvaliteta radnih mjesta, istodobno promičući socijalnu uključenost i ravnopravnost spolova.

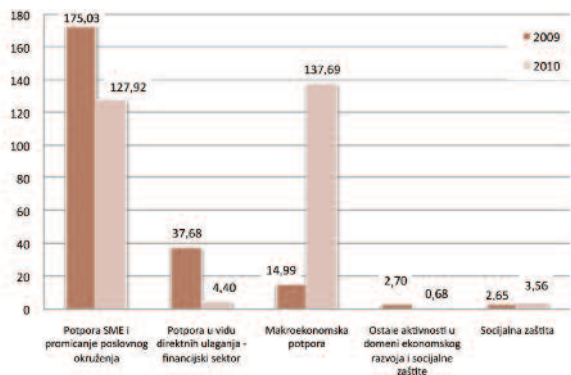
Sektor ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite od ključnoga je značaja za napredak države na ekonomskom, političkom i društvenom planu. Zato postoji snažna potreba za sinkroniziranjem postojećih razvojnih strategija, njihovom uskladbom i koordiniranošću na svim razinama. Utvrđivanje i potpora strateškim industrijskim granama i razvitku privatnoga sektora također se smatraju ključnim čimbenicima koji utječu na budući razvitak.

Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno 32% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 42% ne uključujući projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

Grafikon 6.2. Tokovi pomoći u sektoru ekonomskog razvitka i socijalne zaštite 2009.-2010. samo zajmovi (milijuna eura)

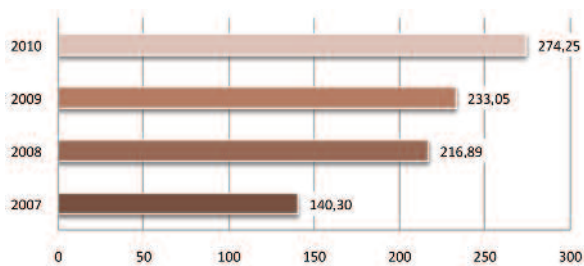
Grafikon 6.3. Tokovi pomoći po podsektorima u sektoru ekonomskog razvitka i socijalne zaštite 2009.-2010. (milijuna eura)

Podsektor potpore malim i srednjim poduzećima i promicanja poslovnoga okruženja zaprimio je najveću potporu tijekom 2009. godine, iza kojeg slijedi podsektor potpore u vidu direktnih ulaganja – finansijski sektor. Za podsektor socijalne zaštite izdvojeno je najmanje finansijskih sredstava tijekom 2009. godine.

U 2010. godini, podsektor za koji je izdvojeno najviše sredstava je potpora makroekonomskoj politici, iza kojega slijedi sektor potpore malim i srednjim poduzećima i promicanja poslovnoga okruženja.

Grafikon 6.4. Distribucija pomoći donatora/IFI za sektor ekonomskog razvitka i socijalne zaštite 2007.-2010. (milijuna eura)

Zabilježen je stalni porast u financiranju sektora u razdoblju od 2007. do 2010. godine.

Brojke za 2010. godinu pokazuju značajan porast u pomoći ODA-e u odnosu na izdvajanja tijekom 2008. i 2009. godine.

Potpora makroekonomskoj politici

Prema definiciji DAC-a, podsektor potpore makroekonomskoj politici, obuhvata aktivnosti, koje za cilj imaju pružanje pomoći u izradi i planiranju makroekonomske, fiskalne i monetarne politike, kao i u izradi ekonomskih i socijalnih analiza i predviđanja. Nenamjenski doprinosi proračunu vlade za potrebe provedbe makroekonomskih reformi i opću programsku pomoć, također ulaze u okvire ove kategorije.

Nakon niza godina ekonomske ekspanzije i relativno visokih stopa rasta, u 2009. godini u BiH je zabilježen zastoj u ekonomskome rastu, nastao kao posljedica globalne recesije.⁹⁹ U drugom kvartalu 2010. godine, došlo je do značajnoga oporavka u smislu rasta GDP-a, zahvaljujući porastu od 2,6% u industrijskoj proizvodnji i povećanju od 31% na polju izvoza.

Prema *Godišnjem izvješću Centralne banke BiH za 2009. godinu*¹⁰⁰, u prethodnoj godini zabilježen je negativan rast GDP-a od -3,2%, a stopa nezaposlenosti porasla je za 0,7% i iznosila je 24,1%. Pored toga, došlo je do smanjenja broja zajmova i pada vrijednosti stranih izravnih ulaganja. Neto priljev iznosio je, ukupno, oko 357,55 milijuna eura, što predstavlja smanjenje od 50,1% u odnosu na 2008. godinu. Došlo je i do smanjenja od 17% na polju izvoza i smanjenja od 26% na polju uvoza. Inflacija¹⁰¹ je bila ispod 2% tijekom čitave godine. Bankarski sektor ostao je stabilan uz potporu politike obvezne rezerve, jedinog instrumenta monetarne politike dostupnog u BiH.

Došlo je i do smanjenja ukupnih prihoda od poreza u BiH. Kao posljedica izravnog utjecaja globalne financijske krize, prihodi od neizravnih poreza opali su za 10% u 2009. godini. Zabilježen je negativan trend i kod prihoda od izravnih poreza tijekom 2009. godine.¹⁰² Kao rezultat toga, sklopljen je novi trogodišnji stand-by aranžman s IMF-om. Očekuje se kako će ovaj sporazum očuvati snagu aranžmana Valutnog odbora, konsolidirati javne financije, održati likvidnost banke smanjenjem redovitih vladinih rashoda kroz reformu isplata socijalne pomoći, kao i kroz reformu javne uprave i proceduru usvajanja proračuna. Putem ovog aranžmana bit će plaćene četiri tranše. Prva tranša stand-by aranžmana, u ukupnom iznosu od oko 197,61 milijun eura, izdvojena je za BiH u srpnju 2009. godine.¹⁰³

Integracija državne trgovine s trgovinom država Europske Unije napreduje kroz provedbu odredaba Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA).¹⁰⁴ Neka od ovih pozitivnih događanja povezana su sa slobodnim protokom industrijskih i poljoprivrednih proizvoda, kao što su tarifne koncesije BiH za robu koja potječe iz EU, s regionalnom suradnjom, metrologijom, intelektualnim vlasništvom i određenim političkim kriterijima.

U srpnju 2009. godine, Europska je Unija usvojila

Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD) za BiH 2009.-2011.

Temeljem ovog dokumenta, Bosni i Hercegovini bit će ponuđena financijska pomoć kao potpora trima glavnim oblastima: političkoj reformi – izgradnja demokratskih institucija, ekonomskoj reformi i sposobnosti za preuzimanje obveza iz članstva u Europskoj Uniji u procesu približavanja europskim standardima na polju internog tržišta, sektorskih politika rada, pravosuđa, slobode i sigurnosti. Posebna komponenta programa posvećena je prekograničnoj suradnji.¹⁰⁵ Novi ovakav dokument je već u fazi pripreme i pokrivat će razdoblje od 2011. do 2013. godine. Koncept novoga dokumenta odražavat će postupni prelazak s pristupa utemeljenoga na projektu, na pristup utemeljen na sektoru. Ovaj proces otpočeo je u srpnju 2010. godine, s dva seminara, odnosno, konzultacije na temu pristupa utemeljenog na sektoru na polju reforme pravosudnoga sustava i javne uprave.¹⁰⁶ Prioriteti utvrđeni u Dokumentu za razdoblje 2011.-2013. godina, poslužit će kao temelj izrade godišnjih planova i izdvajanja financijskih sredstava Europske Unije za 2011., 2012., i 2013. godinu.

Jedna od velikih donatorskih inicijativa u sklopu ovoga podsektora jeste kreditna linija koju je osigurala Svjetska banka. Njen cilj je povećati socijalnu pomoć, smanjiti fiskalni deficit i stvoriti fiskalni prostor za smanjenje rasta stope siromaštva kroz promicanje strukture i djelotvornosti javnih rashoda.

Pored toga, EBRD je osigurao kreditnu liniju Agenciji za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine, kako bi se ojačao financijski sektor. Cilj je ovoga projekta uspostava stabilne sheme osiguranja depozita, koja će ponuditi veću zaštitu malim depoziterima. Ovaj projekt je sličan projektima provedenim u susjednim državama, a koji su nedavno potpomogli povećanje pokrivenosti osiguranja depozita.

Centralna banka BiH je, 1. rujna 2009. godine, u suradnji s Centralnom bankom Njemačke „Deutsche Bundesbank“ i češkom Nacionalnom bankom, pokrenula provedbu projekta izgradnje kapaciteta na polju rukovođenja stručnoga kadra Centralne banke BiH. Ova inicijativa za tehničkom pomoći i izgradnjom institucijskoga kapaciteta ima za cilj jačanje kadrovskoga odjela kroz modernizaciju sustava i promicanje sustava rukovođenja stručnoga kadra.

Članice DCF-a, koje su pružile potporu podsektoru makroekonomske politike za razdoblje 2009.-2010. su: Svjetska banka, Švedska/Sida, USA/USAID, Njemačka, Japan/JICA, EC, UNICEF, Švicarska/SDC/SECO, UNDP, Španjolska/AECID i Norveška.

⁹⁹ Tri glavna kanala prijenosa krize na sve države s tržištima u nastajanju bila su: brzo smanjenje u dotoku kapitala, manji zahtjevi za izvozom i smanjenje cijene metala. http://www.cbbh.ba/files/godisnji_izvjestaji/2009/GI_2009_bs.pdf

¹⁰¹ U odnosu na okolne države, BiH ima najnižu stopu inflacije, osim Makedonije, čija stopa deflacije iznosi 0,8%.

¹⁰² *Ekonomski trendovi u BiH, Godišnje izvješće za 2009.*, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH.

¹⁰³ Ukupna vrijednost stand-by aranžmana iznosi 1,2 milijarde eura.

¹⁰⁴ SAA je potpisan 1. srpnja 2008.

¹⁰⁵ <http://www.delbih.ec.europa.eu/?akcija=vijesti&akcija2=pregled&jezik=2&ID=468>

¹⁰⁶ Informacija sa sastanka DCF-a održanoga 16. veljače 2010. godine.

Glavni projekti u podsektoru potpore makroekonomskoj politici u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Project Title	Donor/Financial Institution	Project Value (Euros millions)
Izrada razvojne politike na polju javnih rashoda (Zajam)	Svjetska banka	78.09
Agencija za osiguranje depozita BiH (Zajam)	EBRD	50
Pojednostavljenje izdavanja dozvola i režima inspekcija (SPIRA) (Grant)	USA/USAID	9.40
Projekt promicanja pokretljivosti tržišta rada (ELMO) (Grant)	USA/USAID	8.92
Projekt porezne reforme (TARA) (Grant)	USA/USAID	8.75
Promicanje malih i srednjih poduzeća u sektoru voća i povrća u BiH (Grant)	Švicarska/SDC/SECO	6.67

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Potpورا u vidu direktnih ulaganja – finansijski sektor

Potpura u vidu direktnih ulaganja – finansijski podsektor, obuhvata sljedeće elemente: politiku finansijskoga sektora, planiranje i programe, institucijsku izgradnju kapaciteta i savjetodavne usluge, finansijska tržišta i sustave, sve finansijske posrednike u formalnom sektoru, kreditne linije, osiguranje, lizing, poduzetnički kapital, mikrokreditiranje, štednju i kreditne zadruge.

Veliki događaj 2009. i 2010. godine u bankarskom i finansijskom sektoru u cjelini, bio je potpisivanje Bečke inicijative. Ova inicijativa obvezuje komercijalne banke s filijalama, koje posluju u BiH, da ostanu kreditno aktivne i adekvatno kapitalizirane u državi.

Ovaj je dokument potpisan na inicijativu IMF-a i EBRD-a. Centralna banka BiH je potpisnica dokumenta. Zajedno s entitetskim bankarskim agencijama, Centralna banka BiH otpočela je testiranje komercijalnih banaka na stres kako bi pratila situaciju u sektoru bankarstva u BiH.¹⁰⁷

Područje se finansijske kontrole poboljšalo s usvajanjem *Strategije javne interne finansijske kontrole BiH (PIFC)*¹⁰⁸, krajem 2009. godine. Temeljem ove Strategije, bit će uspostavljen jedinstveni sustav od strane Vijeća ministara i entitetskih vlada, za kontrolu, reviziju i izvješćivanje o korištenju proračunskog novca i fondova EU.¹⁰⁹ Usvajanje ove Strategije jedan je od zahtjeva propisanih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Prema ovom dokumentu,

Glavni projekti u podsektoru potpore u vidu direktnih ulaganja - finansijski podsektor u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/finansijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
HAA GROUP BIH GL II (Zajam)	EIB	75
Uprava za razvojni kredit (DCA) (Grant)	USA/USAID	9.97

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

funkcija PIFC-a bit će utvrđena kroz Središnju jedinicu za usklađivanje pri Ministarstvu financija i trezora. Entitetske strategije se trenutno nalaze u parlamentarnoj proceduri.¹¹⁰

Stalni komitet za finansijsku kontrolu u BiH¹¹¹ održao je svoj prvi sastanak u svibnju 2010. godine. Na ovom sastanku je zaključeno kako finansijski sektor u BiH i dalje pokazuje znakove stabilnosti. Međutim, u prvom tromjesečju 2010. godine, zabilježen je rast niskokvalitetnih zajmova i problemi s profitabilnošću bili su očiti u velikom broju banaka.

Članice DCF-a, koje su pružile potporu finansijskome sektoru u razdoblju 2009.-2010., su EIB i USA/USAID.

¹⁰⁷ Godišnje izvješće Centralne banke za 2009. godinu

¹⁰⁸ <http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/zakljucci/?id=9817>

¹⁰⁹ EC će i dalje davati doprinos razvitku Sustava upravljanja javnim financijama i Javnoj internoj finansijskoj kontroli kroz fond pristupne pomoći IPA za 2010. godinu.

¹¹⁰ Sve tri strategije su iste, jer su temeljni zahtjevi PIFC-a, obično preporučeni od strane EC, isti.

¹¹¹ Članovi ovog komiteta su državni i entitetski ministri financija, ravnatelji entitetskih bankarskih agencija i ravnatelj Agencije za osiguranje depozita BiH.

Potpora malim i srednjim poduzećima i promicanje poslovnoga okruženja

Podsektor potpore malim i srednjim poduzećima (SME) i promicanja poslovnoga okruženja obuhvata izravnu pomoć donatora razvitku SME u industrijskome sektoru, uključujući tu računovodstvene, revizorske i savjetodavne usluge, kao i politiku na polju turizma i upravljanje administracijom.

Strategija razvoja malih i srednjih poduzeća u BiH 2009.-2011. na državnoj razini, usvojena je u travnju 2009. godine. Ovom Strategijom predviđa se uspostava Vijeća za poduzetništvo. Predviđeno je i osnivanje Agencije za mala i srednja poduzeća na državnoj razini i fonda za mala i srednja poduzeća. Prema ovoj Strategiji, funkcija će Agencije biti inkorporirana u rad sektora pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. Neke od predviđenih aktivnosti podrazumijevaju mjere, koje bi omogućile malim i srednjim poduzećima u BiH popuniti prazninu u tehnološkome razvitku i konkurentnosti u odnosu na poduzeća država EU i susjednih država. Pored toga, usvajanje ove Strategije omogućit će BiH pristup CIP-ovom¹¹² fondu.¹¹³

U nedostatku *Zakona o promociji malih i srednjih poduzeća u BiH*, koji se trenutačno nalazi u parlamentarnoj proceduri, došlo je do kašnjenja u provedbi ove Strategije. Zakon o malim i srednjim poduzećima na državnoj razini je neophodan kako bi se stvorili uvjeti za korištenje fondova pristupne pomoći IPA-e i drugih stranih resursa na polju razvitka malih i srednjih poduzeća. Usvajanje ovakvoga zakona predstavlja kratkoročni prioritet u sklopu europskoga partnerstva za BiH.

Također, nije izrađena ni sveobuhvatna strategija na polju industrije na državnoj razini. U tijeku je izrada akcijskoga plana za *Sektorsku strategiju razvoja industrije RS za period 2009.-2013.* Strategija razvitka industrije FBiH usvojena je u obliku projektnoga dokumenta pod nazivom: *Izrada politike djelovanja na polju industrije u FBiH u 2010. godini.*

Do danas nije izrađen niti jedan zakon o korporativnom upravljanju u čitavoj državi.¹¹⁴ Pored toga, niti jedan sustav poslovne registracije, koji bi vrijedio za čitavu državu, nije operativan, iako su poduzete inicijative na entitetskoj razini u cilju pružanja potpore malim i srednjim poduzećima na polju promicanja procesa inspekcije i izdavanja dozvola.¹¹⁵

Institucijski okvir za promicanje izvoza ojačan je kroz uspostavu Vijeća za promicanje izvoza. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH trenutačno je u procesu pripreme izrade strategije promicanja izvoza na državnoj razini uz potporu projekta promicanja izvoza, koji financira Europska Unija, a koji je pokrenut u veljači 2010. godine.¹¹⁶ Za razliku od FBiH, Republika Srpska je usvojila *Strategiju podsticanja izvoza za period 2009.-2012.* u lipnju 2009. godine.

Jedan od velikih programa na polju potpore razvitka malih i

srednjih i poduzeća, pokrenut je 2010. godine na temelju zajmova koje je osigurala Svjetska banka. Suština ovoga projekta jeste poboljšati pristup malih i srednjih poduzeća u BiH izvorima financiranja. Ovim projektom pružit će se potpora bankarskome sustavu ove države u zadovoljenju potreba malih i srednjih poduzeća, kao važnih čimbenika ekonomskoga rasta i zapošljavanja. Zbog toga je ključni faktor uspjeha ovoga projekta sposobnost komercijalnih banaka da osiguraju financiranje malih i srednjih poduzeća po povoljnim uvjetima.¹¹⁷

Krajem 2009. godine, tri slične kreditne linije osigurao je EIB za financiranje projekata ograničenoga obujma na polju potpore razvitka malih i srednjih poduzeća i projekata na polju mjesne infrastrukture, iniciranih od strane mjesnih vlasti kroz pristup dugoročnome financiranju po povoljnim kamatnim stopama.

Još jedna velika donatorska inicijativa u ovome podsektoru tijekom 2009. i 2010. godine, bila je pokretanje projekta *Razvojne intervencije za brzo napredovanje na tržištu (FIRMA)*, rujna 2009. godine. Ovaj petogodišnji projekt financiraju USAID i Švedska/Sida kao potporu održivome ekonomskom rastu, zapošljavanju i povećanju prihoda kućanstava u BiH, uglavnom kroz pružanje potpore razvitku malih i srednjih poduzeća. Projekt FIRMA bit će proveden u tri sektora bosanskohercegovačke ekonomije, a to su: obrada drveta, turizam i laka industrija. Ova tri sektora zajedno čine oko jednu četvrtinu GDP-ija u BiH i preko jedne trećine izvoza.¹¹⁸

Sporazum između Europske Unije i KfW-a na polju promicanja poslovnoga okruženja za izvozna poduzeća, bit će zaključen u zadnjem tromjesečju 2010. godine.¹¹⁹

Članice DCF-a, koje su pružile potporu podsektoru pomoći malim i srednjim poduzećima i promicanju poslovnoga okruženja za razdoblje 2009.-2010., su: Njemačka, EC, Austrija/ADC, Italija/IC, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, USA/USAID, Švicarska/SDC/SECO, Nizozemska, EIB, Svjetska banka i EBRD.

¹¹² Program EU koji potiče konkurentnost među europskim poduzećima.

¹¹³ Ekonomski trendovi u Bosni i Hercegovini, Godišnje izvješće za 2009. godinu.

¹¹⁴ Kodeks korporativnog upravljanja, za kompanije uvrštene na tržište Sarajevske berze (SASE), strukturiran je na temelju načela korporativnog upravljanja OECD-a.

¹¹⁵ Izvješće o napredovanju Bosne i Hercegovine za 2009. godinu.

¹¹⁶ Prema Godišnjem izvješću Centralne banke BiH za 2009.: ukupna smanjenja na polju izvoza u 2009. godini u odnosu na prethodnu godinu iznose 17,6%.

¹¹⁷ Prema ovom sporazumu, FBiH će dobiti 60%, a RS 40% od ukupnog iznosa financijskih sredstava.

¹¹⁸ <http://www.firmaproject.ba/about/facts.aspx>

¹¹⁹ Informacija sa sastanka DCF-a održanoga 16. veljače 2010. godine.

Glavni projekti u podsektoru pomoći malim i srednjim poduzećima i promicanja poslovnoga okruženja u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
HAA GROUP BOSNIA GL (Zajam)	EIB	75
Kreditna linija Razvojne banke Republike Srpske	EIB	50
INTESA zajmovi za mala i srednja poduzeća i prioritarne projekte (Zajam)	EIB	50
Povećanje pristupa malih i srednjih poduzeća financijskim sredstvima (Zajam)	Svjetska banka	49.25
Unicredit banka i Unicredit lizing (Zajam)	EBRD	45
RZB zajmovi za mala i srednja poduzeća i prioritarne projekte (Zajam)	EIB	40
NOVA BANJALUČKA BANKA GL (Zajam)	EIB	25
UPI BANKA GL (Zajam)	EIB	25
Intesa San Paolo kreditna linija za mala i srednja poduzeća	EBRD	20
Razvojne intervencije za brzo napredovanje na tržištu (FIRMA) (Grant)	Švedska/Sida, USA/USAID	11.47 ¹²⁰
NERDA Regionalni ekonomski razvitak CREDO (Grant)	Švedska /Sida	3.00
REDAH-Regionalna razvojna agencija za Hercegovinu (CREDO) (Grant)	Švedska /Sida	2.00
Vrijednosni lanci za projekt zapošljavanja (Grant)	Nizozemska	1.41

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Socijalna zaštita

Prema definiciji DAC-a, podsektor socijalna zaštita obuhvata sljedeće komponente, a to su : socijalni propisi i upravljanje administracijom; izgradnja kapaciteta institucija i savjetodavne usluge; socijalna sigurnost i ostale socijalne sheme; posebni programi za stare osobe, djecu bez roditeljske skrbi, osobe s invaliditetom i „djecu ulice“; socijalne dimenzije strukturalne prilagodbe; ostala socijalna infrastruktura i usluge, uključujući tu i zaštitu potrošača.

Sustav socijalne zaštite u BiH sastoji se od 13 neovisnih sustava. Politike djelovanja na polju socijalne zaštite definirane su na entitetskoj razini. Sustav u RS je centraliziran, dok su stvarne nadležnosti u FBiH prenesene na razinu županijske vlasti. Sustav socijalne skrbi utemeljen je na shemi socijalnoga osiguranja: (i) financira se iz doprinosa na plaće i (ii) iz općih prihoda na razini države. Mirovinski sustav, koji funkcionira po načelu „pay as you go“, definiran je na entitetskoj razini.¹²¹ *Strategija reforme penzijskog sistema RS* usvojena je u svibnju 2010. godine. Prijedlog strategije na polju mirovinskoga sustava FBiH trenutno se nalazi u parlamentarnoj proceduri.

Sveukupno, BiH troši značajan udio svoga GDP-ija na isplate naknada socijalne zaštite koje nisu zasnovane na osiguranju. Prosječan iznos javne potrošnje, koji je izdvajan na transfere tijekom zadnjih nekoliko godina, je oko 4% GDP-ija. Štoviše, raspodjela beneficija socijalne zaštite je regresivna. Oni koji

potpadaju pod najsiromašniji kvintil¹²² (20% stanovništva) primaju otprilike 17% ukupnih beneficija socijalne zaštite. Raspodjela ukupnih beneficija socijalne zaštite je nešto progresivnija u Republici Srpskoj, gdje oni koji potpadaju pod najsiromašniji kvintil primaju oko 26% socijalnih beneficija koje se ne isplaćuju iz doprinosa, u odnosu na oko 14% osoba koje potpadaju pod najsiromašniji kvintil u FBiH.¹²³

Strategija socijalne uključenosti BiH na državnoj razini izrađena je kroz zajedničko sudjelovanje svih razina vlasti. Njeno se usvajanje očekuje do kraja 2010. godine. U smislu provedbe Strategije, bit će potreban snažan angažman nevladinih organizacija, njihov koordiniran razvitak i snažniji fokus, posebice na ugrožene kategorije stanovništva. Pored toga, izgradnja institucijskoga kapaciteta i postojanje pravnoga okvira od suštinskog su značaja za provedbu Strategije. Također, predstavljaju preduvjet za povlačenje financijskih sredstava iz Europskoga socijalnoga fonda.

Bosna i Hercegovina je ratificirala revidiranu Europsku socijalnu povelju, listopada 2008. godine, prihvativši 51 od ukupno 98 stavaka Povelje. Ministarstvo civilnih poslova trenutno radi na pripremi prvoga državnoga izvješća koji će se ticati prihvaćenih odredaba revidirane Povelje u svezi s Tematskom skupinom 4 pod nazivom „Djeca, migranti i obitelji“.¹²⁴

Otpočele su pripreme za provedbu popisa stanovništva za 2011. godinu.¹²⁵ *Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i*

¹²⁰ Ukupna izdvajanja za projekt iznose 21 milijun dolara. Godišnja izdvajanja USA/USAID-a nakon 2010. godine tek trebaju biti unesena u bazu podataka DCF-a.

¹²¹ www.fes.ba/.../2009-09-policy-paper-Cenic-socijalna-marginalizacija.pdf

¹²² Kvintili prihoda – podjela kućanstava po primanjima.

¹²³ <http://siteresources.worldbank.org/INTBOSNIAHERZ/Resources/PolicyNoteEngFinal.pdf>

¹²⁴ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/CountryFactsheets/BH_en.asp;glanci.7.,.8.,.16.,.17.,.19.,.27.i.31.

¹²⁵ <http://www.delbih.ec.europa.eu/docs/ProgressReport20091.pdf>

stanova u BiH usvojen je od strane Zastupničkoga doma BiH. Očekuje se njegovo usvajanje od strane Doma naroda.

Ožujka 2010. godine, Vijeće ministara BiH usvojilo je Socijalni akcijski plan za Bosnu i Hercegovinu u svezi s Memorandumom o razumijevanju o socijalnim pitanjima u kontekstu energetske zajednice.¹²⁶

Napredak je postignut i na polju socijalne uključenosti i borbe protiv diskriminacije. *Zakon o zabrani diskriminacije u BiH* usvojen je u srpnju 2009. godine i obuhvata velik broj sektora, u koje spadaju i socijalna uključenost i zapošljavanje.

U cilju promicanja ljudskih prava osoba s invaliditetom, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je, u suradnji s predstavnicima vladinog i nevladinog sektora, obavilo pripreme za izradu *BiH Akcionog plana za promicanje prava i punoga učešća osoba s invaliditetom u društvu 2010.-2015.*,¹²⁷ kao i aktivnosti na uspostavi Vijeća za osobe s invaliditetom na državnoj razini. Ove aktivnosti imaju za cilj smanjenje nesrazmjera u raspodjeli socijalne pomoći civilnim žrtvama rata, ratnim vojnim invalidima¹²⁸ i neratnim invalidima, kao i rješavanje problema u svezi s prilikama za zaposlenje i s uključivanjem osoba s invaliditetom u javni i kulturni život.

U tijeku je provedba zajedničkoga projekta Europske Unije, Norveške i UK/DFID-a pod nazivom *Promicanje sustava socijalne zaštite i uključenosti djece u Bosni i Hercegovini*. Provedbom ovoga projekta, promicat će se kapaciteti BiH na polju bolje djelotvornosti i značaja Sustava socijalne zaštite i uključenosti djece i obitelji (SPIS), sukladno procesima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Pariške deklaracije. Projekt je poslužio kao temelj za izradu *Strategije socijalne uključenosti BiH*.

U srpnju 2010. godine, Agencija za statistiku BiH, uz potporu koju je pružio UK/DFID, organizirala je konferenciju pod nazivom: *Aspekti siromaštva i socijalne uključenosti*, na kojoj su predstavljeni najnoviji nalazi o informiranosti o siromaštvu i socijalnoj uključenosti.

U smislu smanjenja ogromnoga broja nezaposlenih osoba u BiH, poboljšanja na polju tržišta rada predstavljaju prioritarno pitanje. U lipnju 2010. godine, Europska komisija je organizirala dvodnevnu konferenciju pod nazivom: *Zapošljavanje – budućnost i perspektive*, na kojoj je predstavljena i pokrenuta nova projektna inicijativa.¹²⁹ Cilj konferencije bio je pružiti potporu smanjenju stope nezaposlenosti i poboljšanju kvalitete zapošljavanja, te na taj način pružiti potporu i društvenoj povezanosti.

Članice DCF-a, koje su pružile potporu području socijalne zaštite za razdoblje 2009.-2010., su Austrija/ADC, Njemačka, Svjetska banka, EC, UK/DFID, Norveška, UNDP i UNICEF.

Glavni projekti u podsektoru socijalne zaštite u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Project Title	Donor/Financial Institution	Project Value (Euros millions)
Projekt potpore uspostavi mreže socijalne sigurnosti i zapošljavanja (Zajam)	Svjetska banka	10.55
Promoviranje sustava socijalne zaštite i uključenosti djece u BiH (Grant)	EC, Norveška, UK/DFID	4.75
Socijalno stambeno zbrinjavanje u Goraždu: stvaranje poticajnoga okruženja (Grant)	UNDP	0.41
Promoviranje izrade politike rada utemeljene na dokazima u BiH (Grant)	UNDP	0.64 ¹³⁰
Potpura reformi sustava zaštite djece u BiH (Grant)	UNICEF	0.27
1. Razvitak mehanizama za upućivanje predmeta nasilja utemeljenoga na spolu i zlostavljanja djece u BiH ; 2. Potpora reformi sustava maloljetničkoga pravosuđa u BiH (Grant)	UNICEF	0.25

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

¹²⁶ Cilj ovoga Akcijskoga plana jeste utvrđivanje aktivnosti, mjera i preporuka na polju zaštite socijalno ugroženih kategorija stanovništva – potrošači energije, višak zaposlenih u socijalnoj skrbi, poboljšanje radnih i sigurnosnih uvjeta u energetske sektoru, kao i promicanje socijalnoga partnerstva.

¹²⁷ Ovaj dokument će biti sukladan Akcijskom planu Vijeća Europe, kako bi se promicala prava i puno sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvu: promicanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi za razdoblje 2006.-2015. godina.

¹²⁸ Sukladno izvješću Svjetske banke pod nazivom: *Socijalna davanja u Bosni i Hercegovini: kreiranje održivog sistema socijalne zaštite zasnovanog na stvarnim potrebama: Beneficije vezane za ratno razdoblje apsorbiraju oko 3/4 ukupnih javnih rashoda, koji se izdvajaju za gotovinske transfere koji nisu zasnovani na osiguranju.*

¹²⁹ Europska Unija osigurala je 1,2 milijuna eura za provedbu projekta.

¹³⁰ Doprinosu su također dali sljedeći donatori: Fondacija Al Zayed, Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica FBiH, Kantonalno ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskoga kantona, Općina Goražde i Kanton Sarajevo.

Ostale aktivnosti na polju ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite

Aktivnosti koje nisu navedene u spomenutim podsektorima, a koje pružaju potporu programima na polju ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite podrazumijevaju sljedeće:

- Osiguranje kreditnih linija za projekte na polju energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije koje provode privatna poduzeća.
- Potporu osnivanju Turističke agencije za dolinu rijeke Drine (DVTa).
- Potporu održivome ekonomskome razvitku u istočnobosanskoj regiji Bihaća.

- Povećanje sudjelovanja građana u radu općinskih vlasti na polju pristupa vodoopskrbi kroz institucijski razvitak i potporu razvitku infrastrukture.
- Potporu studentima putem omogućavanja njihova sudjelovanja na državnim i međunarodnim sajmovima i ljetnim kampovima.
- Potporu procesu pripreme izrade dokumenata BiH, kao što su Provedba strategije na polju civilnoga društva i medija.
- Potporu poziciji Višega savjetnika za razvitak biznisa/ulaganja u Srebrenici.

Glavni projekti koji nisu svrstani pod podstojeće podsektore u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
EU/EBRD Program kreditnih linija za projekte održive energije u državama zapadnoga Balkana (Zajam)	EBRD	10
Program održivoga ekonomskoga razvitka u istočnoj Bosni i Hercegovini (Grant)	Nizozemska	1.96
Razvitak turizma u dolini rijeke Drine, Prekogračnički partnerski odnos (Grant)	Nizozemska	1.8
Upravljanje ekonomijom – osiguranje pristupa vodoopskrbi kroz institucijski razvitak i infrastrukturu (Grant)	UNICEF	0.98
Studentska poduzeća (Grant)	Norveška	0.56
Proces pripreme izrade dokumenata BiH: „Provedba strategije na polju civilnoga društva i medija“ (Grant)	Austrija/ADC	0.21

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Strategije sektora

Potpora makroekonomskoj politici: Izrađena je nova *Strategija razvoja BiH* i *Strategija socijalne uključenosti*, i njihovo usvajanje se očekuje do kraja 2010. godine.

U strukturama ovih strategija naglašeno je šest zajedničkih strateških ciljeva: makroekonomska stabilnost, konkurentnost, održiv razvitak, zapošljavanje, socijalna uključenost i proces integracije u EU.

Svaki od spomenutih razvojnih ciljeva u obje strategije dalje se dijeli na podciljeve koji, konkretno određuju područja od važnosti za djelovanje.

Struktura *Strategije socijalne uključenosti* definira šest podciljeva: socijalnu politiku djelovanja na polju zapošljavanja, promicanje položaja obitelji s djecom, promicanje oblasti obrazovanja, promicanje zdravstvene zaštite, promicanje mirovinske politike djelovanja i promicanje položaja osoba s invaliditetom.

Priprema i usvajanje ovih dviju strategija predstavlja značajan korak u procesu uskladbe ekonomskoga i društvenoga razvitka u BiH sa standardima EU.

Strategija razvoja FBiH za razdoblje 2010.-2020. je trenutno u fazi izrade. *Razvojni program Republike Srpske 2007.-2010.* još uvijek se koristi kao vodeći dokument u RS

na ovom polju. *Strategija razvoja Brčko distrikta BiH za period 2008.-2012.* definira strateške razvojne ciljeve na polju ekonomije, socijalne zaštite, ekologije, prostorne politike i institucijskoga razvitka, koji su relevantni za Brčko distrikt BiH.

Županijske i općinske razine vlasti imaju vlastite razvojne programe na ovim poljima, koje će trebati uskladiti s dvjema spomenutim strategijama.

Trenutačno ne postoji strategija na razini države BiH na polju industrijskoga razvitka. U srpnju 2009. godine, Vlada Republike Srpske usvojila je *Sektorsku strategiju razvoja industrije RS za period 2009.-2013.* U tijeku je izrada akcijskoga plana za provedbu ove Strategije. U prvome tromjesečju 2010. godine, usvojen je dokument pod nazivom *Razvoj industrijske politike FBiH*, u obliku prijedloga projektnoga dokumenta.

Potpora malim i srednjim poduzećima i promicanju poslovnoga okruženja: Proces provedbe usvojene *Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća u BiH 2009.-2011.*¹³¹ usporen je zbog čekanja na usvajanje prijedloga *Zakona o promicanju malih i srednjih preduzeća i poduzetništva u BiH.* Strategijom je predviđena uspostava sektora potpore i promicanja poduzetništva pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. *Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća u BiH* formalno je ispunila obveze

¹³¹ http://www.mvteo.gov.ba/vijesti/posljednje_vijesti/?id=1204

koje BiH ima sukladno Europskoj povelji za mala poduzeća.¹³²

Trenutačno je u tijeku izrada *Strategije razvoja malih i srednjih poduzeća i preduzetništva u RS*. Sličan dokument pod nazivom *Razvoj malih i srednjih poduzeća u FBiH*¹³³ postoji na razini FBiH, a predstavljat će dio strategije FBiH nakon okončanja njene izrade.

Ne postoji strategija na polju turizma na državnoj razini. Strategija razvoja turizma FBiH za period 2008.-2018. usvojena je u listopadu 2009. godine, dok je ista strategija na razini RS u fazi pripreme.

Potpora u vidu direktnih ulaganja – finansijski sektor:

Vijeće ministara BiH usvojilo je *Strategiju javne interne finansijske kontrole (PIFC)*¹³⁴ krajem 2009. godine, dok se iste strategije na entitetskoj razini nalaze u parlamentarnoj proceduri.

Socijalna zaštita: Usvajanje strategije na polju socijalne zaštite i uključenosti na državnoj razini, očekuje se krajem 2010. godine.

Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u BiH usvojen je od strane Zastupničkoga doma Parlamentarne skupštine BiH, a očekuje se i njegovo usvajanje od strane Doma naroda.

U srpnju 2010. godine, Vijeće ministara usvojilo je *Strategiju zapošljavanja u Bosni i Hercegovini 2010.-2014.* Provedbom ove Strategije trebalo bi doći do promicanja prilika za zapošljavanje za sve osobe, sukladno Konvenciji o politici zapošljavanja, koju je BiH ratificirala. Dom naroda Parlamentarne skupštine FBiH usvojio je *Strategiju zapošljavanja u FBiH za period 2009.-2013.*¹³⁵ Strategija zapošljavanja RS trenutačno se nalazi u parlamentarnoj proceduri.

Europska unija pružit će potporu Vladi BiH u uspostavi procesa, koji će se voditi na državnoj razini na polju izrade i provedbe strategije na polju integrirane socijalne zaštite i uključenosti djece i obitelji u BiH, kroz projekt promicanja Sustava socijalne zaštite i uključenosti (SPIS).¹³⁶

Koordinacija rada donatora

U ovom trenutku, ne postoji mehanizam koordinacije rada donatora na razini sektora. Donatorske organizacije i međunarodne finansijske institucije rade s korisnicima na *ad-hoc* osnovi. Neke članice DCF-a predložile su uspostavu formalnoga tijela za koordinaciju aktivnosti na polju razvitka

malih i srednjih poduzeća pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, čime bi se poboljšao protok informacija i koordinacija aktivnosti, a i omogućilo bi se brže korištenje postojećih resursa.

Domaće institucije predložile su osnivanje foruma radi uskladbe ključnih politika djelovanja na polju ekonomije, kako bi se povećala učinkovitost poduzetih aktivnosti, na temelju koordinacije aktivnosti i razmjene informacija.

Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP) je odgovorna za koordinaciju, praćenje i procjenu *Strategije razvoja BiH i Strategije socijalne uključenosti*.

Buduće aktivnosti

Jedno od područja budućih aktivnosti u sklopu programa pristupne pomoći IPA-e za 2010. godinu, jeste ekonomski i društveni razvitak, gdje je 1% od ukupne pomoći IPA-e za 2010. godinu izdvojeno za socijalnu uključenost, a 6% za potporu razvitku malih i srednjih poduzeća.

Domaći akteri utvrdili su područja kojima će biti potrebna veća potpora u budućnosti.¹³⁷

- Izgradnja institucijskih kapaciteta na svim razinama.
- Definiranje glavnih državnih prioriteta.
- Djelotvoran mehanizam koordinacije i protok informacija.
- Uskladba postojećih zakona.
- Veća potpora ugroženim kategorijama, kao što su stariji građani.

Očekuje se kako će osnivanje sektora za mala i srednja poduzeća pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa promicati suradnju među relevantnim akterima. Postojeće regionalne razvojne organizacije predstavljaju funkcionalnu vezu među općinama.

Provedba strateških ciljeva definiranih u novoj *Strategiji razvoja BiH i Strategiji socijalne uključenosti BiH*, zahtijevat će zajednički rad domaćih institucija i donatorske zajednice u BiH. Uskladba međunarodne pomoći s državnim prioritetima doprinijet će uspjehu obiju strana (domaće i međunarodne) u postizanju održivijega razvitka.

Buduće inicijative u sektoru ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite zahtijevat će proaktivniji pristup svih relevantnih aktera, razvojnih institucija, akademskih institucija i udruga poduzetnika, koji će usmjeriti svoje djelovanje prvenstveno na pitanja od značaja za prosperitet sektora.

¹³² http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=4518&userservice_id=1&request_id=0

¹³³ [http://www.fmrpo.gov.ba/UserFiles/File/Projekt%20Razvoj%20MSP%20u%20FBiH\(2\).pdf](http://www.fmrpo.gov.ba/UserFiles/File/Projekt%20Razvoj%20MSP%20u%20FBiH(2).pdf)

¹³⁴ <http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/zakljucci/?id=9817>

¹³⁵ Strategija je usmjerena na nezaposlenu mladež, žene, stariju radnu snagu, dugotrajno nezaposlene i neaktivne osobe, osobe s posebnim potrebama i Rome. Strategija je sukladna Akcijskom planu na polju ravnopravnosti spolova (GAP).

¹³⁶ Prema izjavi regionalnog ravnatelja UNICEF-a za Središnju i Istočnu Europu i Središnju Aziju, oko 170.000 djece u BiH živi u siromaštvu.

¹³⁷ Izvor: razgovor s predstavnikom Ministarstva civilnih poslova BiH

Sektor lokalne uprave

7

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Francuska, Italija/IC, Njemačka, Nizozemska, Norveška, Španjolska/AECID, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, USA/USAID, EC, UNICEF, UNDP.
Ostale ključne međunarodne organizacije (IOs) i međunarodne financijske institucije (IFIs)	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) i Vijeće Europe.
Ključni partneri među institucijama vlasti	Ministarstvo pravde FBiH, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 11,82 milijuna eura – sve u obliku grantova 2010.: 10,17 milijuna eura – sve u obliku grantova
Sektorske strategije	Nacrt <i>Strateškog plana razvoja lokalne samouprave u BiH</i> izrađen je 2006. godine, kao inicijativa civilnoga društva, ali nije službeno usvojen od strane vlasti. <i>Strategija razvoja lokalne samouprave u RS za period 2009.-2015.</i> , usvojena je lipnja 2009. godine.
Koordinacija rada donatora	Ne postoji formalan mehanizam koordinacije rada donatora. Uspostavljena je neformalna ad-hoc koordinacija rada donatora.

Pregled

Prema definiciji DAC-a, sektor lokalne uprave obuhvata sljedeće elemente: lokalno upravljanje; politiku zapošljavanja i upravljanje administracijom; višesektorsku pomoć i temeljne socijalne usluge; i urbanistički razvitak i upravljanje.

Sektor lokalne uprave u Bosni i Hercegovini je reguliran na entitetskoj razini. U Federaciji BiH, poslovi Vlade potpadaju pod zajedničku sudsku nadležnost Vlade FBiH i deset kantona. Ministarstvo pravde FBiH odgovorno je za formuliranje politika djelovanja i za usvajanje zakona. Svaki kanton pojedinačno nadležan je za pitanja kulture, turizma, komunalnih usluga, itd. U Republici Srpskoj postoji Ministarstvo uprave i samouprave na entitetskoj razini. U BiH postoji 141 općina i Brčko distrikt BiH, koji djeluje kao samoupravna jedinica. Od ukupnoga broja općina, 79 ih se nalazi u Federaciji BiH i 62 u RS. Lokalna uprava nije regulirana na državnoj razini.

Pravni okvir koji regulira pitanja na polju lokalne uprave uspostavljen je i na snazi je u oba entiteta. *Zakon o lokalnoj samoupravi u RS* usvojen je studenog 2004. godine. Federacija BiH usvojila je vlastiti *Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH* u 2006. godini. Federalni zakon obvezuje Savez opština i gradova FBiH, kao pravnoga

zastupnika jedinice lokalne uprave. Savez opština i gradova RS i Vlada RS potpisali su, 2006. godine, Memorandum o razumijevanju glede reguliranja njihova partnerskog odnosa na polju pitanja od značaja za lokalnu upravu. Savez opština i gradova RS bilo je jedan od aktera pregovaračke ekipe sa IMF-a u 2009.-2010. godini. Savez opština i gradova FBiH je udruga koje se mora konzultirati tijekom pripreme nacrtu zakona. Obje ove entitetske udruge (RS i FBiH) priznate su od strane donatorske zajednice u BiH, kao i u sklopu mjesnih struktura.

Nacrt zakona o lokalnoj samoupravi u BiH izrađen je 2006. godine, kao inicijativa civilnoga društva i prihvaćen je od strane obje entitetske udruge. Zbog nedostatka autoriteta na državnoj razini, nacrt zakona još uvijek nije operativan. Obje su udruge oformile zajedničko Koordinacijsko tijelo¹³⁸, 2007. godine, kako bi predstavili pitanja od značaja za lokalnu upravu na državnoj i međunarodnoj razini. Jedan od operativnih ciljeva ovoga tijela jeste osiguranje mehanizama na državnoj razini za korištenje fondova pretprijetne pomoći Europske Unije.

U 2009. godini, projekt Beacon sheme¹³⁹ prenesen je u nadležnost i u okvire odgovornosti Ministarstva uprave i lokalne samouprave RS, Ministarstva pravde FBiH, Brčko distrikta BiH i obje entitetske Udruge.

¹³⁸ Koordinacijsko tijelo obje entitetske udruge lokalne uprave u BiH broji osam članova. Odluke se donose konsenzusom. Predsjedateljstvo koordiniraju predsjednici dviju udruge.

¹³⁹ Projekt Beacon sheme BiH pokrenut je kolovoza 2005. godine od strane OSCE-a i Vijeća Europe, kao sredstvo otkrivanja, prepoznavanja i promicanja izvrsnosti u radu općinskih vlasti. <http://www.oscebih.org/democratization/BeaconScheme.asp>

Lipnja 2009. godine, Narodna skupština RS usvojila je *Strategiju razvoja lokalne samouprave Republike Srpske za period 2009.-2015.*, koja je stupila na snagu 2010. godine. Strategija regulira funkcijsku i fiskalnu decentralizaciju i prijenos čitavog niza nadležnosti s entitetske razine na razinu lokalne samouprave. To predstavlja nastavak procesa reforme, sukladno Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi. U tijeku su pripreme aktivnosti na uspostavi jedinice pri Ministarstvu uprave i lokalne samouprave RS koja će pratiti njen napredak. Ove aktivnosti bi trebale biti finalizirane do kraja 2010. godine. Navedena bi jedinica trebala djelovati u svojstvu savjetodavnoga tijela za pitanja lokalne samouprave. Trenutačno ne postoji strategija na polju lokalne samouprave na razini Federacije BiH.

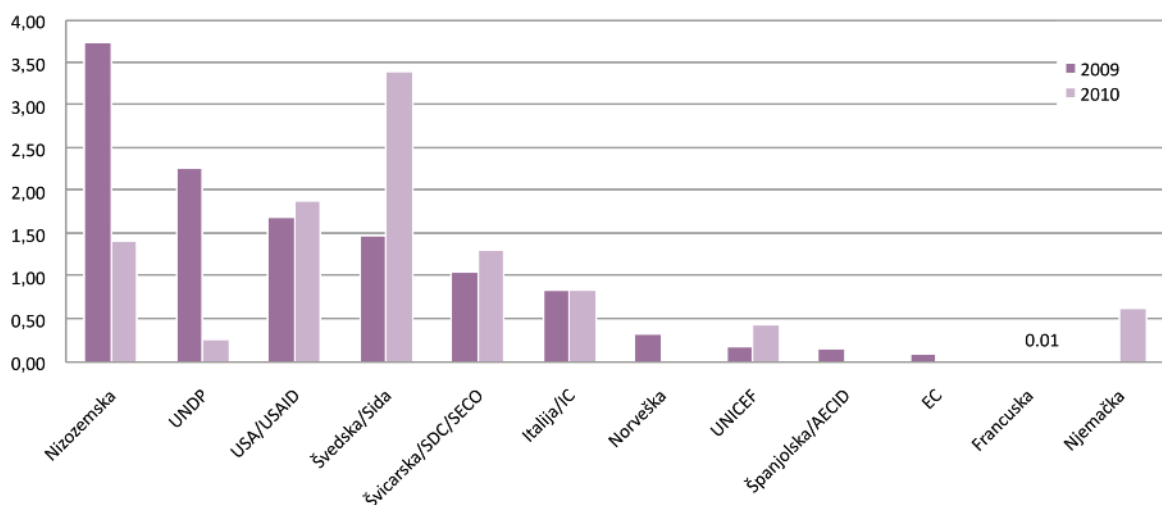
Ministarstvo uprave i lokalne samouprave, zajedno s vlastima RS i Agencijom za razvoj informacionog društva, aktivno sudjeluje u procesu uspostave središnje baze podataka za matične knjige¹⁴⁰, čije se finaliziranje očekuje krajem 2010. godine. Ova središnja baza podataka povezivat će sve matične urede u svim općinama u RS i osigurat će građanima u bilo kojoj općini identifikacijske dokumente, koji su s neograničenim rokom trajnosti. Poduzimanje se sličnih aktivnosti razmatra i u Federaciji BiH i trenutačno se čeka na usvajanje važnih zakona.

Izvjешća o procjeni potreba za obukom na polju lokalne samouprave, pripremljena uz potporu UNDP-a, a koja su odobrena od strane vlasti Federacije BiH i Republike Srpske, definiraju uspostavu entitetskih strateških radnih skupina.

Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a, koje su aktivno djelovale u sektoru lokalne uprave tijekom 2009. godine, su Nizozemska, UNDP, Francuska, USA/USAID, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, Italija/IC, Norveška, UNICEF, Španjolska/AECID, EC i Francuska. Njemačka je izdvojila financijska sredstva samo za 2010. godinu. Organizacije koje nisu članice DCF-a, kao što su OSCE i Vijeće Europe, pružile su potporu reformi i izradi pravnoga razvojnoga okvira u sektoru lokalne uprave u BiH.

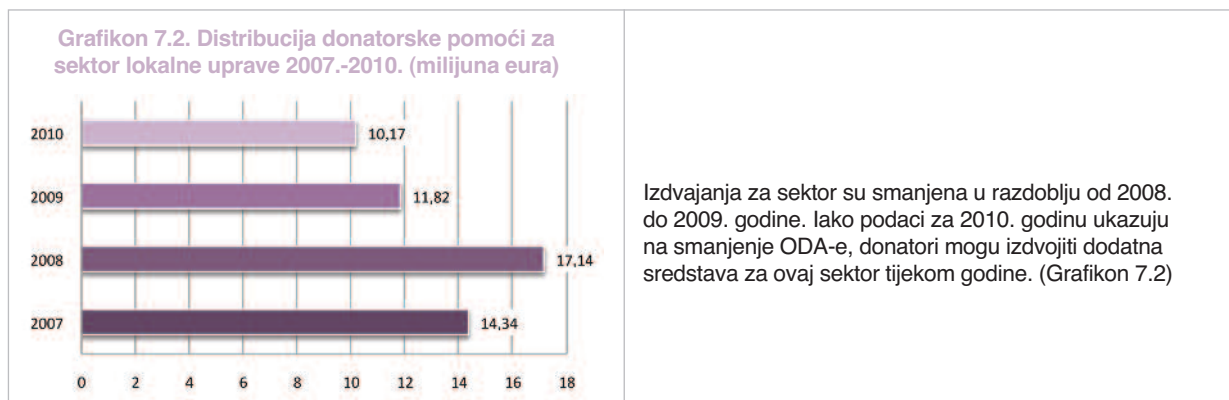
Grafikon 7.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru lokalne uprave 2009.-2010. (milijuna eura)

¹⁴⁰ Prema Zakonu o matičnim knjigama RS.

Ukupna izdvajanja članica DCF-a za sektor lokalne uprave iznosila su 11,82 milijuna eura u 2009. godini i 10,17 milijuna eura u 2010. godini do danas.

U razdoblju 2009.-2010. godina, ukupno su pokrenuta 22 projekta. Pet projekata finalizirano je 2009. godine, a dva nova projekta pokrenuta su 2010. godine.

Glavni projekti u sektoru lokalne uprave u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
(GAP II) Projekt upravne odgovornosti	Švedska/Sida, Nizozemska, USA/USAID	18.51
Program oporavka regije Srebrenice (SRRP - faza II)	Norveška, Nizozemska, UNDP	9.88
Razvojni program gornjodrinske regije (UDRDP)	Nizozemska, UNDP	7.12
Promicanje kulturnog razumijevanja u BiH (zajednički program MDG-F - španjolski fond)	UNDP, UNICEF	6.61
Općinski razvojni program utemeljen na poštovanju ljudskih prava (RMAP)	Norveška, UNDP	2.51
Okvirni program za Balkan (FPA): Program potpore regionalnoj suradnji – balkanske države	Italija/IC	2.50
Sustav obuke za jedinice lokalne samouprave (MTS)	Švedska/Sida, UNDP	2.32
Jačanje položaja stanovništva u seoskim područjima (PERA)	Švedska/Sida	2.30
Projekt integriranoga lokalnog razvitka - ILDP	Švicarska/SDC/SECO, UNDP	2.02
Jačanje lokalne samouprave	Njemačka	1.90
Projekt razvitka općina u BiH (MDP), faza 3	Švicarska/SDC/SECO	1.65
Razvitak kapaciteta udruga gradova i općina	Švedska/Sida	1.60
Jačanje lokalne demokracije - LOD	EC, UNDP	1.56
Pomirenje zajednice kroz smanjenje stope siromaštva	UNDP	1.43

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

U razdoblju 2009.-2010. godina, donatorske organizacije koje su aktivno djelovale u sektoru lokalne uprave pružile su potporu sljedećim aktivnostima:

- Promicanju kapaciteta partnerskih općina širom BiH na polju pružanja usluga građanima; boljoj transparentnosti i odgovornosti prema javnosti u procesu donošenja odluka; promicanju kapaciteta na polju djelotvornijega upravljanja kadrovima i kapitalnim resursima; potpori političkom i fiskalnom okviru neophodnom za odgovorno lokalno upravljanje. Pobrojane intervencije doprinijele su uspostavi i promicanju rada 23 općinska centra za pružanje usluga građanima (CSC) tijekom 2009. godine i sedam takvih centara tijekom 2010. godine. Trenutačno su operativna 72 centra. Preko 2,3 milijuna osoba imalo je koristi od spomenutih poboljšanja u smislu pružanja usluga.
- Nova, inovativna metodologija ulaganja kapitala, uvedena je u praksu u 56 općina. Prema ovoj metodologiji, potrebno je 50% sufinanciranja i transparentnost u odabiru kapitalnih ulaganja uz sudjelovanje civilnoga društva i sektora poduzetništva. Trenutačno se oko 95 projekata na polju kapitalnih ulaganja sufinancira kroz inicijativu GAP II.
- Uspostava decentralizirane mreže suradnje općina, koje se nalaze u partnerskom odnosu s francuskim općinama, ima za cilj osiguranje razmjene informacija među svim općinama unutar mreže i otkrivanje novih partnerskih općina u Francuskoj. Nova načela suradnje između francuske udruge *Cités Unies France* i Saveza općina i gradova FBiH i RS, uspostavljena su tijekom ožujka 2010. godine.
- Promicanju socioekonomskoga oporavka multinacionalnih zajednica, s ojačanim strukturama lokalnih vlasti.
- Pomoći u razvitku sposobne i profesionalne mjesne uprave kroz uspostavu održivoga sustava obuke jedinica lokalne samouprave, kako bi se utvrdili zajednički standardi obuke i programa u čitavoj državi.
- Tehničku pomoć općinama, udrugama općina i odgovornim ministarstvima na polju promicanja općinskih kapaciteta u prostornom planiranju u sklopu procesa, izrade proračuna na temelju ravnopravnosti spolova, međuopćinske suradnje i upravljanja znanjem.
- Razvitkom ljudskoga kapitala i boljom mobilizacijom i korištenjem stručnoga kadra, prirodnih i ekonomskih resursa 100 mjesnih zajednica u sklopu 20 općina u BiH.
- Potporom odabranim općinama u dobojskoj regiji, u sklopu postojećega pravnog okvira, na polju uvođenja i primjene ključnih instrumenata općinskih politika djelovanja; planiranje razvitka općina i upravljanje. Ovi novi mehanizmi i inovacije povećat će sudjelovanje građana u javnim poslovima na lokalnoj razini. Razmjena i distribucija informacija omogućit će primjenu dobrih primjera iz prakse drugih općina.
- Potporu sistematizaciji i modernizaciji lokalnoga strateškog planiranja u BiH kroz kreiranje i objedinjavanje zajedničke

metodologije planiranja i kroz njenu primjenu u 24 općine u BiH.

- Potporu odabranim općinama na polju uspostave transparentnih mehanizama raspodjele financijskih sredstava za projekte organizacija civilnoga društva.
- Jačanje sudjelovanja građana na lokalnoj razini upravljanja u Republici Srpskoj; obuka općinskih vijećnika i osoblja u cilju postizanja bolje osposobljenosti lokalnih izabranih dužnosnika; bolja osposobljenost općinskoga osoblja na polju pružanja usluga građanima.
- Pomirenje zajednice u jugoistočnoj Hercegovini kroz višedimenzionalni pristup smanjenju stope siromaštva, što obuhvata: razminiranje, upravljanje otpadom, aktivnosti na ostvarivanju prihoda u turizmu, restauraciju kulturne baštine i intenzivne aktivnosti na polju odnosa s javnošću.
- Potporu seoskim područjima BiH na polju konsolidiranja i uvođenja metodologije „LEADER“, kako bi se pomoglo općinama u pristupu europskim fondovima za potporu razvitka seoskih područja.
- Odgovornost lokalnih uprava prema javnosti.
- Tehničku pomoć općinama, udrugama općina i odgovornim ministarstvima na polju promicanja općinskih kapaciteta u prostornom planiranju u sklopu procesa, izrade proračuna na temelju ravnopravnosti spolova, međuopćinske suradnje i upravljanja znanjem.
- Izgradnju kapaciteta Saveza općina i gradova Federacije BiH i Republike Srpske.

U konzultacijama s predstavnicima civilnoga društva i lokalnih vlasti tijekom 2009. godine, Misija OSCE-a u BiH¹⁴¹ pokrenula je inicijativu koja ima sedam sastavnica, pod nazivom Lokalno je primarno, u cilju povećanja sudjelovanja građana u radu općina radi osiguranja ravnopravne i odgovorne raspodjele javnih dobara i usluga.

Strategije sektora

Ne postoji strategija na državnoj razini koja regulira područje lokalne uprave u BiH.¹⁴²

Lipnja 2009. godine, Narodna skupština RS usvojila je *Strategiju razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2009.-2015.*, koja je stupila na snagu 2010. godine. Ovaj dokument definira pet strateških ciljeva koje treba

¹⁴¹ OSCE nije članica DCF-a.

¹⁴² Prvi nacrt Strategije razvoja lokalne samouprave u BiH izrađen je 2006. godine kao inicijativa civilnoga društva, uz potporu Fonda za otvoreno društvo u BiH. Usvojen je od strane oba entitetska Saveza općina i gradova. Još jednu inicijativu iz redova civilnoga društva pokrenuo je Forum građana Tuzle, ožujka 2008. godine, kada je izrađen Prijedlog načela lokalne samouprave i Nacrt izmjena i dopuna Ustava BiH.

postići: djelotvorno obavljanje svih aktivnosti u sklopu nadležnosti s vlastitim finansijskim izvorima; odgovorno i praktično vođenje javnih poslova i ostvarenje lokalnoga razvitka; osiguranje pristupa svih građana kvalitetnim javnim uslugama; povećanje sudjelovanja građana u radu lokalne samouprave; razvitak međuopćinske suradnje i povezivanje lokalnih jedinica samouprave.

Ne postoji strategija Federacije BiH na polju lokalne samouprave, a kantonalne zakone o lokalnoj samoupravi tek treba uskladiti sa *Zakonom o načelima lokalne samouprave u Federaciji BiH*. Donatori koji aktivno djeluju u ovom sektoru, preporučili su usklađivanje ovoga zakona s drugim zakonima, kao što su prava na nekretnine i katastar, kako bi se općinama osiguralo više nadležnosti.

Radne skupine Federacije BiH i Republike Srpske izradile su entitetske strategije obuke za jedinice lokalne samouprave, u pokušaju kreiranja održivoga modela razvitka kapaciteta i obuke osoblja i izabranih dužnosnika lokalne vlasti. Strategije će omogućiti predstavnicima lokalnih vlasti zadovoljenje prioritarnih potreba za obukom na sustavan način, a i osigurat će temelj za koordinaciju rada donatora glede programa na polju razvitka kapaciteta.

Sve donatorske organizacije koje djeluju u sektoru lokalne uprave izrazile su zadovoljstvo razinom suradnje koju imaju s partnerskim općinama, kao i razinom međuentitetske suradnje općina.

Koordinacija rada donatora

U sektoru lokalne uprave ne postoji koordinacija rada donatora koju formalno vodi vlast. Veliki donatori poput Nizozemske, USA/USAID-a, Švedske/Sida i Švicarske /SDC/SECO, spremni su pružiti potporu aktivnostima u sklopu ovoga sektora. Neformalna se koordinacija među spomenutim donatorima odvija na redovitoj osnovi. Suradnja postoji i u radu na drugim projektima u sektoru poljoprivrede i šumarstva, ekonomskoga razvitka i socijalne uključenosti. Najveći projekt u ovome sektoru, GAP (Projekt upravne odgovornosti), temelji se na istoj metodologiji radi održanja dosljednosti. Zajedničko upravno vijeće GAP-a organiziralo je donatorsku konferenciju za predstavnike lokalne uprave, s ciljem uskladbe aktivnosti koje se odvijaju u ovome sektoru. Donatori su zatražili od entitetskih udruga da sudjeluju kao pravna savjetodavna tijela. Uspriješ dobroj neformalnoj suradnji svih aktera u ovome sektoru, neki su donatori predložili uspostavu formalizirane koordinacije koju će voditi vlasti, kako bi se postigao usmjereniji pristup s najnižih, ka najvišim razinama vlasti.

Buduće aktivnosti

Buduća će pomoć donatora u ovom sektoru i dalje biti pružana u sklopu prethodno pokrenutih projekata i aktivnosti. Projekt GAP, koji se odvija u 41-oj općini, okončan će se krajem 2010. godine, a daljnja potpora bit će pružena preostaloj 31-oj općini, kako se bude javljala potreba za pokretanjem projekata.

Do 2012. godine, općine mogu odabrati do pet projekata iz kataloga GAP-a u sklopu ukupno 38 projektnih područja.

Rad na operacionalizaciji *Strategije razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2009.-2015.* nastaviti će se. Općinama će biti pružena potpora na polju rješavanja pitanja, poput prava na šumarstvo i koncesije, a koje predstavlja potencijalni općinski resurs. Daljnja potpora bit će pružena aktivnostima na ostvarivanju lokalnih prihoda i povećanju fiskalne decentralizacije. Budući da se 10% pristupnih zahtjeva Europske Unije odnosi na općinsku razinu, potpora će biti pružena na polju izgradnje općinskih kapaciteta, sukladno Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi. Ova razina mora biti ojačana, kako bi preuzela funkciju podružnice.

UNDP će usmjeriti svoju pomoć na uklanjanje dispariteta među općinama i regijama u BiH, s ciljem smanjenja stope siromaštva i pružanja potpore lokalnome i regionalnom razvitku putem integriranoga programa lokalnoga razvitka. OSCE i dalje ostaje aktivan na polju pružanja potpore sustavu mjerenja i testiranja (benchmarking) i provedbi projekta „Lokalno je primarno“, s mogućim sudjelovanjem domaćih predstavnika kantonalne razine. OSCE će i dalje pružati potporu aktivnostima na jačanju održivosti i sudjelovanju ostalih aktera.

Izazovi, u ovome sektoru, koje treba rješavati ubuduće, su sljedeći:

- Uspostava ureda pri Ministarstvu pravde BiH, koji će koordinirati aktivnosti na razvitku ovoga sektora.
- Kreiranje politike djelovanja i revitaliziranje koordinacijskoga tijela na federalnoj razini.
- Nedostatak osoblja u lošije razvijenim općinama.
- Daljnja vertikalna uskladba razvojnih politika na svim razinama vlasti, sa stajališta uspostave okvira sustavnoga strateškog planiranja u BiH.
- Nprovedba ili spora provedba postojećih politika djelovanja.

Zbog činjenice da je sektor lokalne uprave, kao primarni oblik upravljanja u sklopu kojeg građani na dnevnoj osnovi ispunjavaju svoja prava, međusobno povezan s drugim sektorima, kao što su: poljoprivreda i šumarstvo, industrija, transport, infrastruktura, okoliš, energetika, socijalna uključenost, itd., na njegov razvitak utječu promjene koje se dešavaju unutar spomenutih sektora. Finaliziranje nekih procesa zahtijeva više vremena. Donatorske organizacije moraju ponovno razmotriti dužinu trajanja pomoći na provedbi projekta, kao i podudarnost finansijske pomoći s projektnim aktivnostima, koje podupiru.

Sektor poljoprivrede i šumarstva

8

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Italija/IC, Japan/JICA, Nizozemska, Norveška, Švedska/Sida, Švicarska/SDC/SECO, USA/USAID, EBRD, EC, Svjetska banka.
Ostale ključne međunarodne organizacije (IOs) i međunarodne financijske institucije (IFIs)	Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO).
Ključni partneri među institucijama vlasti	Sektor za poljoprivredu, hranu, šumarstvo i seoski razvitak pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa; Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS; Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH; Ured za veterinarstvo BiH; Agencija za sigurnost hrane BiH; Agencija za zaštitu zdravlja bilja BiH.
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 46,61 milijun eura – 14,46 milijuna eura u grantovima i 32,15 milijuna eura u zajmovima 2010.: 13,10 milijuna eura – 8,84 milijuna eura u grantovima i 4,26 milijuna eura u zajmovima
Sektorske strategije	<i>Usklađena strategija i operativni program za poljoprivredu BiH; Strategija razvoja poljoprivrede i seoskog razvoja FBiH; Strategija razvoja poljoprivrede RS do 2015; Strateški plan ruralnog razvoja RS do 2015. godine.</i>
Koordinacija rada donatora	Sastanke donatora u podsektoru poljoprivrede organizira i njima predsjedava Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. U podsektoru šumarstva ne održavaju se redoviti koordinacijski sastanci.

Pregled

Prema definiciji DAC-a, sektor poljoprivrede i šumarstva obuhvata sljedeće elemente, a to su: politika rada na polju poljoprivrede i upravljanje administracijom; poljoprivredni razvitak i agrarna reforma; poljoprivredni vodni i zemljišni resursi; poljoprivredni inputi; proizvodnja biljne hrane; agroindustrija i šumarska industrija; industrijsko bilje i izvozno bilje; poljoprivredne usluge; poljoprivredne financijske usluge; poljoprivredne kooperative; obrazovanje i obuka u oblasti poljoprivrede; politika rada na polju šumarstva i upravljanje administracijom; istraživanja, obrazovanje i obuka u oblasti šumarstva; i razvitak šumarstva.

Bosna i Hercegovina ima 2,57 milijuna ha (50%) obradive zemlje i 2,47 milijuna ha (49%) šume i šumskog zemljišta.¹⁴³ Šume predstavljaju veoma vrijedan ekološki, biološki, ekonomski i razvojni resurs za BiH. Međutim, zbog degradacije tla i prisustva mina, velike poljoprivredne i šumske površine i resursi i dalje se ne koriste. Zato je potrebno uložiti dodatan trud u čišćenje i restauraciju ovih šumskih područja.

Pitanja koja se tiču poljoprivrede i šumarstva u BiH regulirana su na entitetskoj razini. Na državnoj razini, Sektor za poljoprivredu, hranu, šumarstvo i seoski razvitak pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa bavi se koordinacijom međunarodnih odnosa, uskladbom i praćenjem aktivnosti, koje vrše donatori, kao i uskladbom aktivnosti, koje se obavljaju na razini oba entiteta.

Donatorske organizacije, financijske institucije i Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa istaknuli su postignute uspjehe u sklopu koordiniranja aktivnostima, koje su se odvijale u ovome sektoru tijekom 2009. godine. Svi su naglasili potrebu za daljnjim jačanjem državnih i entitetskih kapaciteta u cilju bolje koordinacije financijske pomoći. Tijekom 2009. godine usvojen je *Strateški plan BiH za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008.-2011.)*, kao i *Operativni program*. Poduzeti su prvi koraci ka definiranju modela za Instrument za pretprijetnu pomoć – Komponenta V – ruralni razvoj (IPARD) u BiH.

Tijekom 2009. godine, zapažen napredak ostvaren je u podsektoru šumarstva, s uvođenjem korporativnog

¹⁴³ Uključivši i 1,3 milijuna eura za projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

¹⁴⁴ Izvješće o stanju poljoprivrede u BiH za 2007., BiH MoFTER.

upravljanja u poduzeće „Šume“ Republike Srpske. Očekuje se kako će ista struktura biti uvedena 2011. godine i u kantonalna šumarska poduzeća u Federaciji BiH. Novi revidirani *Zakon o šumarstvu FBiH*, izrađen je tijekom veljače 2010. godine i trenutačno se čeka na odobrenje Parlamenta. Popis državnih šuma je finaliziran, a analiza prikupljenih podataka bit će završena do kraja studenog 2010. godine. Prema Popisu, šume u BiH pokrivaju veće područje sada, nego što su pokrivala prije 40 godina i nalaze se u mnogo boljem stanju od onoga, koji je poiman u javnosti. Popis pruža pouzdane informacije o sastavu, obujmu i stanju šumskih površina, a predstavlja i dobar temelj za izradu entitetskih strategija upravljanja šumama i dugoročnih planova.

Pozitivan razvoj situacije u ovim podsektorima tijekom 2008. godine potaknut je povećanim prihodima od prodaje drvne građe putem javne dražbe. Tijekom 2009. godine, kao posljedica globalne financijske krize, potražnja drvne građe je značajno opala, što je negativno utjecalo ne samo na drvnu i drvoprerađivačku industriju, nego i na državnu ekonomiju u cjelini.

Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno je 6% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 2% ne uključujući projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

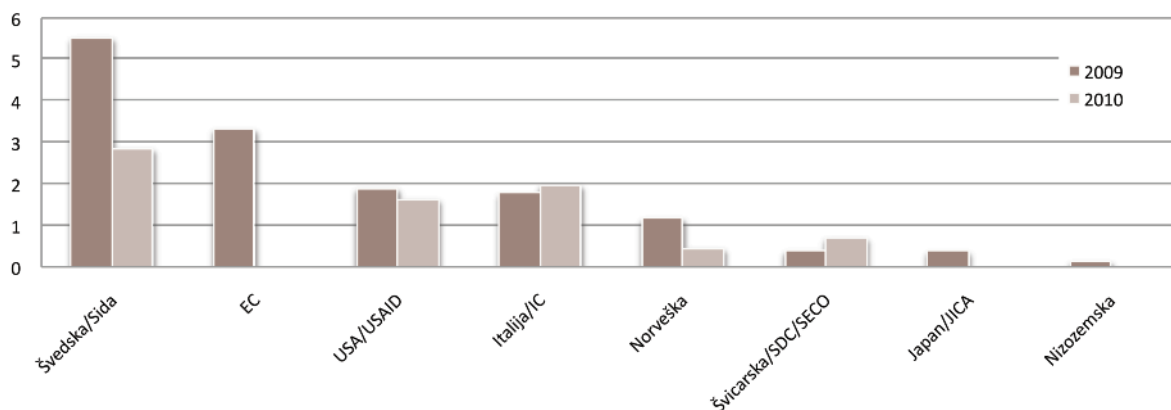
Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a koje su aktivno djelovale u sektoru poljoprivrede i šumarstva tijekom 2009. godine su: Švedska/Sida, EC, USA/USAID, Italija/IC, Norveška, Švicarska/SDC/SECO, Japan/JICA, Nizozemska, EBRD i Svjetska banka. Od ovih agencija Japan/JICA, Nizozemska i EBRD do sada, nisu izdvojile nova financijska sredstva za 2010. godinu, za projekte na polju poljoprivrede i šumarstva. Vrijednost EC 2010 popisa projekata na ovom polju koji su još u fazi razmatranja, iznosi 1,3 milijuna eura. (Grafikon 8.1)

U odnosu na brojke iz 2008. godine, ukupna pomoć za ovaj sektor 2009. godini povećana je trostruko, sa 12,65 milijuna eura¹⁴⁵ na 46,61 milijuna eura. Pomoć u obliku grantova se povećala za 9,74 milijuna eura, a pomoć u obliku zajmova za 24,22 milijuna eura, u što spadaju i komercijalni zajmovi privatnim poduzećima.

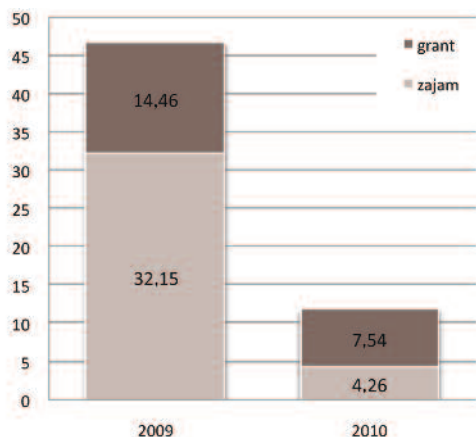
Donatorska pomoć sektoru poljoprivrede i šumarstva obuhvata raznovrstan spektar programa i aktivnosti, koje se kreću od potpore institucijskom razvitku i boljoj djelotvornosti i konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača BiH, do primjene novih tehnologija i standarda. Aktivnosti na razvitku sektora poljoprivrede i šumarstva tijesno su povezane s aktivnostima u drugim sektorima, kao što je ekonomski razvitak, ravnopravnost spolova, povratak i reintegracija izbjeglih i raseljenih osoba. Zato bi stvarna izdvajanja za ovaj sektor mogla biti veća nego što je to prikazano navedenim brojkama, jer se neke aktivnosti, koje se odvijaju na polju ekonomskoga razvitka, socijalne zaštite i međusobno povezanih aktivnosti spominju u poglavljima ovoga izvješća.

Grafikon 8.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru poljoprivrede i šumarstva 2009.-2010. samo grantovi (milijuna eura)

¹⁴⁵ Trenutačne brojke iz baze podataka DCF-a.

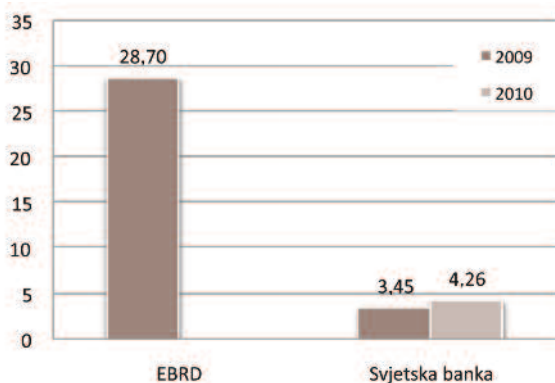
Grafikon 8.2. Udio grantovi-zajmovi u sektoru poljoprivrede i šumarstva 2009.-2010. (milijuna eura)

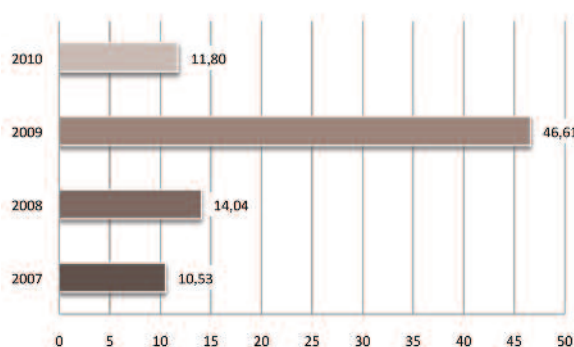
Ukupna izdvajanja članica DCF-a za sektor Poljoprivrede i šumarstva u 2009. godini su iznosila 46,61 milijuna eura, od čega 32,15 milijuna eura u zajmovima (uključujući komercijalni zajam EBRD-a u iznosu od 28,7 milijuna eura i tranšu zajma Svjetske banke u iznosu od 3,45 milijuna eura) i 14,46 milijuna u grantovima.

Do danas u 2010. godini, donatori su izdvojili 13,10 milijuna eura (uključujući popis projekata za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC u vrijednosti od 1,3 milijuna eura i tranšu zajma Svjetske banke od 4,26 milijuna eura). Kao i u drugim poglavljima, vrijednosti za popis projekata za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC nisu uključene u grafikone. (Grafikoni 8.2 i 8.3)

Grafikon 8.3. Tokovi pomoći u sektoru poljoprivrede i šumarstva 2009.-2010. samo zajmovi (milijuna eura)

Grafikon 8.4. Distribucija pomoći donatora/IFI za sektor poljoprivrede i šumarstva 2007.-2010. (milijuna eura)

Tijek raspodjele financijske pomoći u sektoru poljoprivrede i šumarstva zabilježio je stabilan rast od 2007. do 2008. godine i značajan porast u 2009. godini. Međutim, treba napomenuti kako brojke za 2009. godinu obuhvataju komercijalne zajmove odobrene privatnim poduzećima, koji djeluju u ovome sektoru. Do danas, izdvajanja donatora i međunarodnih financijskih institucija za 2010. godinu iznose 11,80 milijuna eura.

Poljoprivreda

Inicijative kojima je pružena potpora u sektoru poljoprivrede u 2009. i 2010. godini su sljedeće:

- Jačanje kapaciteta državnih i entitetskih institucija radi ostvarivanja pristupa instrumentima Europske Unije za pretprijetnu pomoć na polju seoskoga razvitka (IPARD).
- Razvitak i ekspanzija sektora jagodičastoga voća.
- Smanjenje stope siromaštva kroz održiv rast i bolja djelotvornost i konkurentnost poljoprivrednih proizvođača i poduzeća BiH.
- Pomoć u borbi protiv bruceloze.
- Prilagodba državnoga sustava za sigurnost hrane i poštovanje međunarodnih zahtjeva, koje definiraju Europska Unija i Svjetska zdravstvena organizacija (WTO).
- Pomoć povratnicima putem aktivnosti na ostvarivanju prihoda.
- Promicanje tradicionalne poljoprivrede i razvitak komercijalne zemljoradnje.
- Potpora certifikacije uzgoja organskih proizvoda, obuka poljoprivrednih proizvođača i uvođenje naprednih tehnologija.
- Povezivanje domaćih i međunarodnih tržišta i davanje komercijalnih zajmova poduzećima, koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda.
- Pilot-aktivnosti na polju integriranog seoskoga razvitka i revitaliziranja teritorija Bosne i Hercegovine.
- Zaštita i vrednovanje visokokvalitetnih tradicionalnih hercegovačkih proizvoda.

Šumarstvo

Podsektor šumarstva jedan je od sektora koji se najmanje financira, u sklopu kojega samo nekoliko donatora financira provedbu projekata i programa.

Težište djelovanja donatora i međunarodnih financijskih institucija u podsektoru šumarstva obuhvata:

- Reformski proces u organizaciji i upravljanju oblašću šumarstva i uvođenje korporativnoga upravljanja, što je već obavljeno u Republici Srpskoj, a u Federaciji BiH se očekuje do 2011. godine.
- Zaštita bioraznolikosti i šumskih područja putem pravilnoga planiranja korištenja zemljišta.
- Drugi popis državnih šuma bit će obavljen do kraja 2010. godine. Predstavljat će temelj za pripremu strategija na polju šumarstva, izradu dugoročnih planova, praćenja stanja šuma i šumskih područja, kao i utvrđivanje prioriteta za istraživački rad i razvitak podsektora šumarstva.
- Uvođenje informacijskoga sustava u oblasti šumarstva bit će završeno do kraja 2010. godine. Potpora upravi kroz Geografski informacijski sustav (GIS) u cilju osiguranja standardizacije podataka po tipu i obujmu podataka i bolje razmjene informacija među šumarskim institucijama, koje upravljaju ovim resursima.

- Potpora lancu proizvodnje agrohrane bobičastoga voća u Bratuncu.

Neki projekti obuhvataju teritoriju čitave države, ali mnoge konkretne aktivnosti usmjerene su na ugrožene kategorije stanovništva, kao što su povratnici i socijalno isključene osobe u Srebrenici i sjeverozapadnim dijelovima države. Drugi se projekti pokreću u svrhu revitaliziranja načina tradicionalnoga poljoprivrednog uzgoja, u područjima, kao što je hercegovačka regija. Te inicijative pružaju potporu održivome povratku i smanjenju stope siromaštva.

- Aktivnosti na certificiranju šuma, koje su završene u Republici Srpskoj i u četiri kantona Federacije FBiH, bit će pokazatelj uspjeha održivoga, odgovornoga i ekonomski prihvatljivog upravljanja šumama.
- Certificiranje drvnih i drvoprerađivačkih proizvoda u cilju otvaranja međunarodnih tržišta za domaće proizvođače.
- Uvođenje Šifrnika za kategoriziranje šuma i klasificiranje kućanstava u Federaciji BiH krajem 2009. godine, pružit će pomoć u kreiranju jedinstvenoga sustava upravljanja u FBiH.
- Modernizacija Sustava zemljišne administracije u BiH. Ova aktivnost donatorskih organizacija i financijskih institucija, koja je u tijeku, ima za cilj uspostavu elektronske baze podataka kako bi se povezao katastar sa zemljišnjim knjigama. Sustav zemljišne administracije omogućit će razjašnjenja vlasništva i registriranja imovinskih prava, što će, pak, omogućiti razvitak transparentnoga tržišta zemljišta i imovine.

Glavni projekti u sektoru poljoprivrede i šumarstva u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Project Title	Donor/Financial Institution	Project Value (Euros millions)
Konzum BiH (zajam)	EBRD	25 ¹⁴⁶
Projekt na polju poljoprivrednoga i seoskog razvitka (grant/ zajam)	Svjetska bank /Sweden/Sida	19.07
Razvojne intervencije za brzo napredovanje na tržištu – FIRMA (grant)	Švedska/Sida, USA/USAID	11.50
Projekt razvitka tržišne poljoprivrede - FARMA (grant)	Švedska/Sida, USA/USAID	10.01
Projekt razvoja male komercijalne poljoprivrede (zajam)	Svjetska banka	9.22
Projekt razvitka i očuvanja šuma (zajam)	Svjetska banka	5.30
Borba protiv bruceloze (grant)	Švedska/Sida	2.50
Švicarski projekt na polju poljoprivrede u regiji Mostara (SPPOM) (grant)	Švicarska/SDC / SECO	2.49
Bimal (zajam)	EBRD	2.40
Razvitak poljoprivrede (grant)	Norveška	2.40
VF Komerc (zajam)	EBRD	1.30
Jačanje i usklađivanje informacijskoga sustava sektora poljoprivrede i seoskoga sektora BiH (grant)	EC	1.28
Projekt izgradnje povjerenja kroz razvitak poljoprivrednih i seoskih poduzeća u općini Srebrenica (grant)	Japan/JICA	1.13
Zaštita i valoriziranje visokokvalitetnih tradicionalnih hercegovačkih proizvoda (grant)	Italija/IC	1.10 ¹⁴⁷
Pilot- aktivnosti na polju integriranog seoskoga razvitka i revitaliziranja zemljišta u Bosni i Hercegovini (grant)	Italija/IC	0.95
Oživljavanje doline: integrirane aktivnosti na polju uzgoja organske hrane, održivoga turizma i socioekonomske uključenosti u dolini rijeke Une (grant)	Italija/IC	0.55 ¹⁴⁸

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Strategije sektora

Strateški plan BiH za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2008.-2011., usvojen je 2009. godine. On pruža okvir za provedbu suštinskih reformi javnoga sektora u cilju jačanja suradnje i upravljanja Sektorom za poljoprivredu, hranu, šumarstvo i seoski razvitak. Njime su unaprijeđene uloge i težišta rada izvršnih agencija koje se bave sigurnošću hrane, veterinarstvom i fitosanitarnim pitanjima. Time se ubrzavaju pravne i institucionalne reforme i unose poboljšanja na polju seoskoga razvitka. Pored toga, *Operativni program BiH za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj 2008.-2011.*, izrađen na državnoj razini, kao popratni dokument Strateškoga plana, također usvojenog 2009. godine, predviđa postupan proces usklađivanja sektorskih politika rada i mehanizama na državnoj, entitetskoj i kantonalnoj razini. Ovaj program sukladan je propisima

Europske Unije u ovome sektoru, u smislu pristupa fondovima pretprijetne pomoći za ruralni razvoj (IPARD).

Oba entiteta izradila su vlastite strategije na polju poljoprivrede, a to su *Strategija poljoprivrednog i ruralnog razvoja FBiH 2006.–2010.* i *Strategija razvoja poljoprivrede RS 2009.-2015.*, koje su kompatibilne sa *Strateškim planom BiH za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2008.-2011.*, ali još nisu usuglašene s njim.

Okvirni *Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH* na državnoj razini, koji je usvojen svibnja 2008. godine, čeka na odobrenje provedbenih dokumenata. Još uvijek je u fazi pripreme *Strateški plan ruralnog razvoja BiH*. Travnja 2009. godine, Republika Srpska usvojila je *Strateški plan ruralnog razvoja RS do 2015.* Postoje neke naznake kako bi *Strategija ruralnog razvoja u FBiH* mogla biti izrađena tijekom 2010. godine.

¹⁴⁶ Ukupna vrijednost zajma iznosi 57 milijuna eura. Ukupan doprinos EBRB-a iznosio je 25 milijuna eura.

¹⁴⁷ Ukupna vrijednost projekta iznosi 3,29 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2009. i 2010. godine, u vrijednosti od 1,10 milijuna eura.

¹⁴⁸ Ukupna vrijednost projekta iznosi 2,56 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2010. godine, u vrijednosti od 0,55 milijuna eura.

Iako je u tijeku izrada entitetskih strategija, s nekim naznakama da bi mogle biti dovršene krajem 2010. godine, trenutačno ne postoji strategija na polju upravljanja šumama na državnoj razini. Pored toga, državni standardi certifikacije šuma u BiH, koji su pripremljeni krajem 2009. godine, još uvijek su u formi nacрта i čekaju na finaliziranje koje bi se trebalo obaviti tijekom 2010. godine.

Koordinacija rada donatora

Koordinacijske sastanke donatora, kao mjesto razmjene informacija među svim akterima u sektoru poljoprivrede, organizira Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. Proaktivan pristup koji se zauzima na tim sastancima predmet je pohvale mnogih donatorskih organizacija. Bolja i usmjerenija suradnja među međunarodnim organizacijama, koje pružaju pomoć, spriječila je preklapanje aktivnosti. Oko 400 projektnih zamisli, koje je sakupio Sektor za poljoprivredu, hranu, šumarstvo i seoski razvitak pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, predstavljeno je donatorskoj zajednici na Međunarodnoj donatorskoj konferenciji na temu sektora poljoprivrede, održanoj lipnja 2009. godine. Usuglašavanje s međunarodnim standardima i daljnje jačanje kapaciteta na državnoj i entitetskoj razini, od suštinskoga su značaja za daljnji napredak.

Ne postoji formalan koordinacijski mehanizam u sektoru šumarstva na državnoj razini.

Buduće aktivnosti

Svi se akteri slažu kako sektor poljoprivrede i šumarstva može osigurati inkluzivan i održiv rast državne ekonomije i smanjenje stope siromaštva kroz korištenje lokalnih resursa i kroz zaštitu okoliša. Uspostava pravilnoga načina upravljanja prirodnim resursima i korištenja zemljišta zahtijeva stalnu potporu donatora i pozornost svih aktera. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa planira organizirati sastanak donatora, listopada 2010. godine, kako bi predstavilo utvrđene prioritete u ovome sektoru.

Prioritetna područja djelovanja u sektoru poljoprivrede i šumarstva, koja zahtijevaju daljnju pomoć, su sljedeća:

- Priprema pravnih propisa s jasnijim opisom uloga i odgovornosti na različitim razinama vlasti.
- Usuglašavanje pravnih okvira državne, entitetske i kantonalne razine, usuglašavanje pravnih okvira između entiteta i usuglašavanje s odredbama propisa Europske Unije i međunarodnoga zakonodavstva.
- Jačanje institucijskih kapaciteta.
- Jačanje kadrovske kapaciteta, kao i tehnička i specijalistička edukacija.

Nadalje, domaći sudionici smatraju kako je potrebno obaviti pažljivu procjenu strateških prioriteta države glede međunarodne financijske pomoći i domaćih izvora financiranja.

Iako su vidljiva poboljšanja i uspjesi postignuti u podsektoru šumarstva, neki donatori smatraju kako bi se veća pozornost trebala posvetiti sljedećim pitanjima:

- Praćenje zdravlja šume.
- Loše stanje šumskih cesta.
- Zaštita od požara.
- Bolje korištenje skrivenih potencijala šumskih proizvoda koji nisu drvena građa, kao što je ljekovito i aromatično bilje ili gljive i divlje voće.

Sektor zaštite okoliša

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Italija/IC, EC, Svjetska banka, Norveška, Nizozemska, Švedska/Sida, UNDP, Mađarska.
Ostale ključne međunarodne organizacije (IOs) i međunarodne financijske institucije (IFIs)	Program Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP – nema ureda u BiH, jedan projekt koji je u tijeku), Organizacija Ujedinjenih naroda za poljoprivredu i hranu (FAO), UNESCO, UNV.
Ključni partneri među institucijama vlasti	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo okoliša i turizma FBiH, Ministarstvo prostornoga uređenja FBiH, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS; Brčko distrikt BiH.
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 19,45 milijuna eura - sve u obliku grantova 2010.: 16,90 milijuna eura ¹⁴⁹ - sve u obliku grantova
Sektorske strategije	Ne postoji strategija na polju zaštite okoliša na državnoj razini. Federacija BiH usvojila je <i>Strategiju zaštite okoliša FBiH za period 2008.-2018.</i> i <i>Akcionu plan. Strategija razvoja vodoprivrede FBiH</i> trenutno se nalazi u parlamentarnoj proceduri. Republika Srpska izradila je vlastitu strategiju koja još nije usvojena. <i>Strategija upravljanja otpadom</i> na državnoj razini, izrađena je 2000. godine, a usvojena je samo od strane RS.
Koordinacija rada donatora	Ne postoji formaliziran mehanizam koordinacije rada donatora u sektoru zaštite okoliša. Postoji podskupina za sektor voda, u čijem radu sudjeluju agencije zadužene za upravljanje vodama iz oba entiteta.

Pregled

Prema definiciji DAC-a, sektor zaštite okoliša obuhvata sljedeće elemente, a to su: politika djelovanja na polju okoliša, zakoni, propisi i ekonomski instrumenti; administrativne institucije i prakse; planiranje na polju okoliša i korištenja zemljišta i postupci donošenja odluka; kontrola zagađenja zraka, očuvanje ozonskoga omotača, kontrola zagađenja mora; prirodne rezerve i aktivnosti u njihovoj blizini; ostale mjere zaštite ugroženih vrsta i njihovih staništa; edukacija na polju okoliša, obuka i istraživanje na polju okoliša; zaštita vodnih resursa; upravljanje otpadom i njegovo odlaganje; i energija biomase.

BiH posjeduje mnogo prirodnih resursa i velik broj raznih vrsta, u koje spada i najveći broj ugroženih biljnih vrsta u Europi. Samo 1% vrsta je zaštićeno u odnosu na prosjek od 7% koliko iznosi u čitavoj regiji.

Neekonomična eksploatacija prirodnih resursa, urbanizacija i

oštećenja okoliša, nanose štetu biodiverzitetu, vodi i tlu. To negativno utječe na ekonomski razvitak u drugim sektorima, kao što su poljoprivreda, šumarstvo i turizam. Zato je pravilan i odgovarajući način rješavanja pitanja na polju okoliša važan za održiv razvitak države.

Prepoznavši značaj ovih pitanja, donatori i međunarodne financijske institucije pružili su financijsku potporu na polju jačanja kapaciteta institucija u procesu izrade zakona i postupaka, koji reguliraju pitanje okoliša. Izvjestan napredak je postignut glede usuglašavanja zakonodavstva i procesa reforme tijekom 2009. godine. Ratificiranje nekoliko međunarodnih sporazuma ocijenjeno je, u sklopu izvješća o napretku za 2009. godinu, kao pozitivan korak na putu ka pridruživanju Europskoj Uniji. Svibnja 2010. godine, BiH je podnijela Nacionalno izvješće¹⁵⁰ sukladno Okvirnoj konvenciji UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC), čime je BiH postala punopravna sudionica tekućih globalnih razgovora o prilagodbi klimatskim promjenama i mjerama ublažavanja posljedica promjena.

¹⁴⁹ Uključivši i 5,5 milijuna eura za popis projekata za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

¹⁵⁰ BiH je potpisnica UNFCCC-a od 2000. godine. UNDP BiH pružio je potporu izradi izvješća uz financijsku pomoć Globalnoga fonda za okoliš (GEF).

Međuentitetsko koordinacijsko tijelo za okoliš predstavlja glavni mehanizam koordinacije i usklađivanja svih aktivnosti, koje se odvijaju u sektoru okoliša.

Zakon o zaštiti okoliša na državnoj razini, izrađen je uz potporu Europske komisije. Očekuje se da će revidirana verzija biti podnesena u parlamentarnu proceduru lipnja

2010. godine. U nedostatku strategije zaštite okoliša na državnoj razini, očekuje se kako će se u sklopu *Strategije razvoja BiH* rješavati ova pitanja, koja se tiču sektora. Spomenuta Strategija bit će temelj korištenja fondova pretprikladne pomoći IPA-e III, a težište u sklopu obavljanja aktivnosti na zaštiti okoliša bit će stavljeno na provedbu mehanizama Kyoto Protokola.

Neke donatorske organizacije istaknule su pripremu strategija zaštite okoliša na entitetskoj razini, kao najveće postignuće na ovom polju tijekom razdoblja 2009.-2010. godina. Ove strategije pružaju snažan temelj za daljnji razvitak, neovisno o različitim metodologijama koje se primjenjuju.

Donatori koji aktivno djeluju u Bosni i Hercegovini svjesni su značaja zaštite okoliša, kao i potencijala koji pruža ovaj sektor.

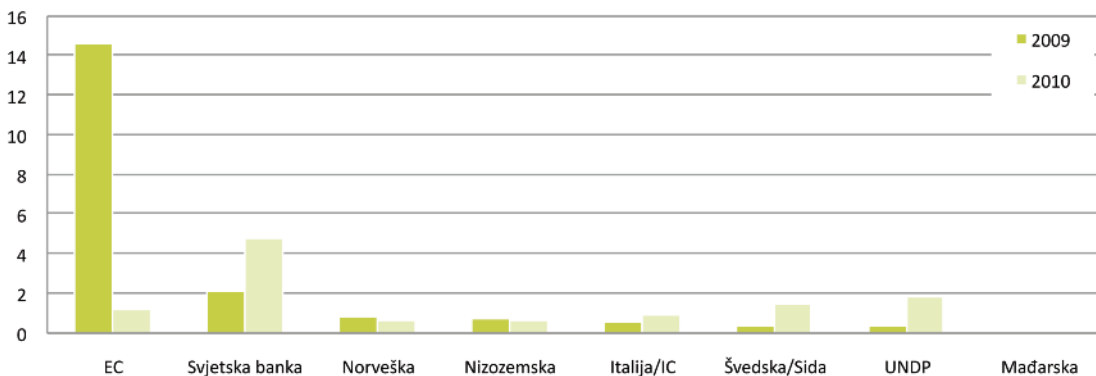
Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno 3% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 2% ne uključujući projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Programi donatora na polju okoliša tijekom 2009. i 2010. godine, bili su usmjereni na razne aspekte zaštite okoliša. Glavni donatori i financijske institucije koje aktivno djeluju u sektoru zaštite okoliša su: EC, Svjetska banka, Italija/IC, Norveška, Nizozemska, Švedska/Sida, UNDP (kroz MDG i GEF) i Mađarska. Mađarska je najnoviji donator koji se pridružio 2010. godine, a Japan/JICA izrazio je interes za potporu sektoru.

Programi na polju okoliša preklapaju se s aktivnostima koje se odvijaju u nekoliko sektora, kao što su sektor infrastrukture, energetike, poljoprivrede i šumarstva, povratka i reintegracije izbjeglih i raseljenih osoba, lokalne uprave i ravnopravnosti spolova. Zato je broj donatora koji djeluju u ovom sektoru veći od broja spomenutog u ovom poglavlju izvješća. Neki donatori, poput UNDP-a i Svjetske banke, udružili su aktivnosti s Globalnim fondom za okoliš (GEF).

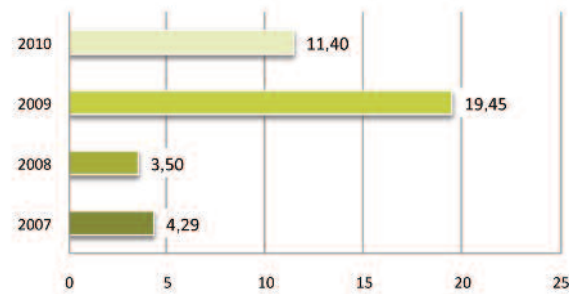
Grafikon 9.1. Tokovi pomoći donatora/IFI u sektoru zaštite okoliša 2009.-2010. (milijuna eura)

Glavni donatori i međunarodne financijske institucije u sektoru zaštite okoliša u 2009. godini bili su EC, Svjetska banka, Norveška, Nizozemska i Italija/IC. Tijekom 2010. godine, najaktivniji su Svjetska banka, UNDP i Švedska/Sida. (Grafikon 9.1)

Doprinos donatora za ovaj sektor tijekom 2009. godine bio je daleko veći u odnosu na 2007. i 2008. godinu. Izdvojena financijska sredstva iznosila su ukupno 19,45 milijuna eura – sve u obliku grantova.

Grafikon 9.2. Distribucija pomoći donatora/IFI za sektor zaštite okoliša 2007.-2010. (milijuna eura)

Do sada, tijekom 2010. godine, donatori su izdvojili 11,40 milijuna eura, ne računajući EC projekte za 2010. godinu, koji su još u razmatranju. Međutim, treba napomenuti kako se neki projekti na poboljšanje okolišne infrastrukture provode u sklopu sektora infrastrukture. Zato su izdvajanja za inicijative na polju zaštite okoliša veća od onih predstavljenih u ovom poglavlju izvješća.

Porast ukupnih izdvajanja za ovaj sektor od 2007. do 2009. godine (Grafikon 9.2) pokazuje povećan interes donatorskih organizacija za financiranje programa i projekata, koji se provode na polju zaštite okoliša. To odražava svijest donatora o važnosti bioloških i prirodnih resursa.

Zajedno s Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, odgovornim entitetskim ministarstvima i nevladinim sektorom, donatori i međunarodne financijske institucije pružile su potporu programima i projektima tijekom 2009. i 2010. godine, koji su usmjereni na sljedeće:

- Formuliranje zakona i propisa u oblasti okoliša
- Obnovu i izgradnju nove okolišne infrastrukture za vodoopskrbu i komunalije
- Pripremu Lokalnih akcijskih planova zaštite okoliša (LEAP)
- Očuvanje svjetski značajnoga biodiverziteta u glavnim šumskim i planinskim ekosustavima
- Kreiranje modela ugradnje pitanja očuvanja biodiverziteta kraških predjela u politike djelovanja i propise na polju prostornoga uređenja
- Bolje upravljanje čvrstim otpadom u općinama u BiH
- Vodoopskrbu i sanitaciju
- Kontrolu zagađenja
- Širenje svijesti o projektu „Zelena agenda“ (Green Agenda)
- Djelotvornost energije, obnovljive izvore energije i otvaranje radnih mjesta.
- Klimatske promjene (ublažavanje posljedica i prilagodbu)
- Razvitak turizma
- Sustav upravljanja industrijskim otpadom, koji je izjednačen s otpadom gradskih zona
- Jačanje NVO-a na polju okoliša
- Rješavanje 'kriznih točaka' od visokoga prioriteta
- Jačanje državnih kapaciteta u procesu održivoga upravljanja na polju okoliša i planskoga korištenja zemljišta
- Jačanje kapaciteta mjesnih zajednica na polju strateškoga upravljanja sektorom okoliša, što podrazumijeva i pripremu Lokalnoga akcijskog plana zaštite okoliša (LEAP)
- Programe regionalne suradnje koji imaju za cilj uspostavu mreže sveučilišta
- Izgradnju kapaciteta i uspostavu komunikacije između kreatora politika rada i znanstvenih radnika na polju Stokholmske konvencije

- Pripremu Prvoga nacionalnoga komunikata u svezi s Okvirnom konvencijom UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC)
- Jačanje državnih kapaciteta u procesu održivoga upravljanja na polju okoliša i provedbe Multilateralnih sporazuma o zaštiti okoliša (MEA)
- Potporu provedbi Aarhus konvencije u BiH
- Provedbu Direktive o integriranoj prevenciji i kontroli zagađenja.

Izdvajanja IPA-e za 2009. godinu na polju provedbe programa na zaštiti okoliša u Bosni i Hercegovini iznose 16,5 milijuna eura. Ova sredstva bit će uložena u razvitak okolišne infrastrukture. Projekt potpore, koji je pokrenut veljače 2010. godine, odvija se na polju provedbe *Direktive EU o integriranoj prevenciji i kontroli zagađenja*.

Za programe na polju zaštite okoliša, koji se financiraju u sklopu Instrumenta za prepristupnu pomoć (IPA) za 2010. godinu, izdvajanja za BiH za ovaj sektor iznosit će 41% od ukupne pomoći IPA-e za 2010. godinu, namijenjenu BiH. Uglavnom će se ulagati u obnovu i izgradnju vodoopskrbne, sanitarne i otpadne infrastrukture u ciljnim općinama.

Glavni projekti u sektoru zaštite okoliša u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Project Title	Donor/Financial Institution	Project Value (Euros millions)
Obnova i izgradnja vodoopskrbne i otpadne infrastrukture u FBiH (grant)	EC	12.0
Program općinskoga upravljanja čvrstim otpadom	Švedska/Sida	10.0
Globalni fond za okoliš (GEF) – zaštita kvalitete vode	Svjetska banka	6.32
Globalni fond za okoliš (GEF) – Projekt upravljanja vodama Neretve i Trebišnjice	Svjetska banka	4.24
Jačanje upravljanja okolišem: povezivanje mjesnih i državnih aktivnosti u BiH (u razmatranju)	UNDP	4.26
Osiguranje pristupa vodi kroz institucijski razvitak (financira MDG-F)	UNDP	3.05
Globalni fond za okoliš (GEF) – Zaštićena šumska i planinska područja	Svjetska banka	2.40
Jačanje kapaciteta u BiH na polju rješavanja problema vezanih za okoliš putem rješavanja 'kriznih točaka' od visokoga prioriteta	Nizozemska	1.57
Biodiverzitet i upravljanje vodama	Norveška	1.32
Izgradnja kolektora otpadnih voda u Živinicama	EC	1.29
Potpora kreiranju i promicanju planova na polju okoliša i održivoga turizma u Bosni i Hercegovini	Italija/IC	1.18 ¹⁵¹
Potpora provedbi Direktive EU o integriranoj prevenciji i kontroli zagađenja (tehnička pomoć i nabavka opreme)	EC	1.20
Potpora provedbi politike rada na polju upravljanja vodama BiH (tehnička pomoć)	EC	1.0
Energija biomase na polju zapošljavanja i energetske sigurnosti	GEF/UNDP	0.73
Integriranje smjernica za zaštitu kraških tresetišta u ključne ekonomske sektore	GEF/UNDP	0.73
Sustav upravljanja industrijskim otpadom koji je izjednačen s otpadom gradskih zona	Italija/IC	0.28 ¹⁵²

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Strategije sektora

Temeljem *Prvoga nacionalnoga izvješća BiH u svezi s Konvencijom o biodiverzitetu*, izrađen je nacrt *Strategije i Akcioni plan zaštite biološke i pejzažne raznolikosti (2008.-2015.)* i usvojen je od strane FBiH, 2010. godine. Očekuje se i usvajanje od strane RS. Trenutačno ne postoji strategija zaštite okoliša na državnoj razini. Očekuje se kako će revidirani nacrt *Zakona o zaštiti okoliša* biti podnesen u parlamentarnu proceduru, lipnja 2010. godine.

Ne postoji agencija za zaštitu okoliša na državnoj razini, a novim revidiranim nacrtom *Zakona o zaštiti okoliša BiH* nije predviđena njena uspostava kao odvojenoga tijela. Predviđena je kao dio Odjela za zaštitu okoliša pri Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.

Sveobuhvatna *Strategija zaštite okoliša FBiH za period 2008.-2018.* i *Akcioni plan* usvojeni su koncem 2009. godine. Ova Strategija trenutačno definira tri područja djelovanja, a to su: zaštita zraka, zaštita prirode i upravljanje otpadom. Očekuje se da će obuhvatiti i zaštitu vode i upravljanje vodama tijekom 2010. godine. *Strategija zaštite zraka FBiH* se trenutačno nalazi u fazi usvajanja. Trenutačno ne postoji

Agencija za zaštitu okoliša na federalnoj razini. Fond za zaštitu okoliša FBiH uposlio je ključne ljude u menadžmentu koncem 2009. godine. Još uvijek ne rade u punome kapacitetu.

Republika Srpska je izradila *Strategiju zaštite okoliša, Strategiju zaštite vazduha i Akcioni plan u cilju poboljšanja kvalitete zraka*. Međutim, obje strategije su trenutačno

¹⁵¹ Ukupna vrijednost projekta iznosi 3,3 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2009. i 2010. godine, u vrijednosti od 1,18 milijuna eura.

¹⁵² Ukupna vrijednost projekta iznosi 1,67 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2010. godine, u vrijednosti od 0,28 milijuna eura.

predmet revizije. U nedostatku strategije integriranoga upravljanja vodama, Republika Srpska trenutno slijedi *Okvirni plan razvoja vodoprivrede i Akcioni plan*, kao model za reguliranje oblasti vodoprivrede. Agencije za vodoprivredu u oba entiteta su operativne, a nedavno je osnovana i Agencija za upravljanje slivom rijeke Trebišnjice. U tijeku je izrada *Strategije zaštite okoliša Brčko distrikta BiH*.

Izrađena je *Strategija upravljanja otpadom* na državnoj razini i usvojena je od strane RS. Oba entiteta koriste ovaj dokument kao smjernicu za rad u ovoj oblasti.

Ožujka 2010. godine, Vijeće ministara BiH usvojilo je Prvi nacionalni komunikacij u svezi s Okvirnom konvencijom UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC). Pored toga, nadležne institucije vlasti, u suradnji s Uredom UNDP-a u BiH, pokrenut će pripreme za izradu Drugoga nacionalnoga komunikacija u svezi s UNFCCC/om.¹⁵³ Postignut je izvjestan napredak na međunarodnoj razini, s ratificiranjem nekoliko međunarodnih sporazuma u oblasti zaštite okoliša.

Koordinacija rada donatora

U ovome trenutku ne postoji formaliziran mehanizam koordinacije rada donatora ili razmjene informacija u sektoru zaštite okoliša. Donatorske agencije, koje djeluju u ovome sektoru, predlažu bolje definiranje mehanizama koordinacije, ne samo između institucija i donatora, nego i između nadležnih entitetskih i državnih institucija. Pored toga, svi akteri u ovoj domeni pružaju potporu uspostavi formalnoga državnoga mehanizma koordinacije rada donatora, na čelu s Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, u cilju bolje uskladbe i koordinacije donatorskih inicijativa. Pojedine donatorske organizacije potiču Europsku komisiju da pokrene aktivnosti na koordinaciji projekata i inicijativa u ovome sektoru zajedno s pomenutim Ministarstvom. Agencije za pitanje voda u oba entiteta, koordiniraju svoje aktivnosti u podgrupi sektora za pitanje voda.

Buduće aktivnosti

Iako se usklađivanje državnih i entitetskih zakona zaštite okoliša sa zakonodavstvom Europske Unije sporo odvija, uspjeh se može nastaviti putem aktivnoga sudjelovanja svih aktera po ovome pitanju.

Prema mišljenju donatora, daljnja potpora donatora je potrebna u sljedećim oblastima, a to su:

- Jačanje institucija
- Izgradnja kapaciteta
- Pojednostavljenje postupaka odobravanja projekata
- Uspostava boljih sustava praćenja i procjene
- Bolja koordinacija među sektorima

- Promicanje razine svijesti institucija i javnosti o značaju ovoga sektora.

Područja koja nisu na odgovarajući način obuhvaćena potporom donatora, a zahtijevaju žurne intervencije:

- Rješavanje problema starih deponija industrijskoga otpada (krizne točke)
- Deponija otpada životinjskoga podrijetla
- Odlaganje lijekova kojima je istekao rok trajanja
- Rukovanje reciklažnim i pakirnim otpadom.

Iz fonda IPA-e za 2008. godinu izdvojen je 1 milijun eura, kao pomoć nevladinim organizacijama aktivnim na polju zaštite okoliša. Značajna sredstva iz fonda IPA-e za 2009. i 2010. godinu bit će korištena, uglavnom, kao dodatna pomoć zajmovnim odobrenjima od strane međunarodnih finansijskih institucija u svrhu daljnjega ulaganja u okolišnu infrastrukturu.

U sklopu pripremnih aktivnosti za fond IPA-e III, koji će osigurati operativnu strukturu i temelj za provedbu i praćenje provedbe projekata, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa preuzet će ulogu koju trenutno ima Europska komisija u domeni izrade akcijskih planova strateških dokumenata, utvrđivanja sektorskih prioriteta, pripreme popisa projekata za razmatranje i rada na investicijskim planovima.¹⁵⁴

Švedska/Sida nastavit će financirati projekte na polju upravljanja čvrstim otpadom i upravljanja vodoprivredom i otpadnim vodama. Pored toga, Švedska/Sida izrazila je zanimanje za pružanje potpore izradi politike djelovanja u ove tri domene, kao i nevladinim organizacijama, koje se bave pitanjem zaštite okoliša.

Nekoliko donatora, kao što su Kina, USA, UK, Austrija, Danska i Italija, izrazili su zanimanje za pružanje potpore sektoru zaštite okoliša, s težištem na provedbi Kyoto Protokola.¹⁵⁵

Japan/JICA je izrazio namjeru pružanja potpore ovome sektoru u domeni upravljanja opasnim otpadom. Češka Republika¹⁵⁶ je zainteresirana za uspostavu zajedničkoga eko-odbora s Bosnom i Hercegovinom. UNDP će i dalje pružati potporu pripremi izvješća u svezi s međunarodnim sporazumima, kao što su UNFCCC i Konvencija o biodiverzitetu (CBD).

¹⁵³ Financira GEF.

¹⁵⁴ Izvor: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Sektor za okoliš.

¹⁵⁵ Ibidem

¹⁵⁶ Kina i Češka Republika trenutno nisu članice DCF-a.

Međusobno povezani sektori 10

Članice DCF-a aktivne u sektoru u 2009.–2010.	Švicarska/SDC/SECO, EC, Švedska/Sida, UNDP, Njemačka, Nizozemska, Italija/IC, Francuska, USA/USAID, UK/DFID, Norveška, UNICEF, Mađarska.
Ostale ključne međunarodne organizacije (IOs) i međunarodne financijske institucije (IFIs)	Ured Razvojnoga fonda Ujedinjenih naroda za pitanja žena za središnju i Istočnu Europu (UNIFEM CEE); Fond Ujedinjenih naroda za stanovništvo (UNFPA); Volonteri Ujedinjenih naroda (UNV).
Ključni partneri među institucijama vlasti	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (MHRR); Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Gender centri FBIH i RS; Povjerenstvo za koordinaciju pitanja mladih (CCYI) pri Ministarstvu civilnih poslova BiH.
Ukupna izdvajanja DCF članica za potrebe sektora u 2009. i 2010. godini	2009.: 11,81 milijuna eura - u obliku grantova 2010.: 11,33 milijuna eura ¹⁵⁷ - u obliku grantova
Sektorske strategije	<i>Gender akcioni plan BiH (2006.); Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici BiH 2009.-2011.; Državna strategija borbe protiv nasilja nad djecom 2007.-2010.; nacrt koordinirane strategije Omladinska politika BiH 2009-2013 sa Akcionim planom 2010 čeka na usvajanje; Omladinska politika Republike Srpske 2010.-2015., usvojena 2009. godine. Nacrt Revidirane strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, usvojen lipnja 2010. godine.</i>
Koordinacija rada donatora	Na temu pitanja ravnopravnosti spolova i mladeži ne održavaju se redoviti koordinacijski sastanci donatora. Neformalne sastanke održavaju glavni voditelji glavnih donatorskih projekata koji djeluju na polju zapošljavanja mladeži. Tijekom 2009. i 2010. godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH organiziralo je ad hoc sastanke s donatorima, koji aktivno djeluju na polju povratka i reintegracije izbjeglih i raseljenih osoba.

Pregled

Međusobno povezani sektori obuhvataju tri podsektora: ravnopravnost spolova, mladež, te povratak i reintegraciju. Podsektor ravnopravnosti spolova se tiče pružanja potpore institucijama i organizacijama koje rade na polju ravnopravnosti spolova i jačanja uloge žena. Podsektor mladeži obuhvata aktivnosti koje utječu na život mladih osoba. Podsektor povratka i reintegracije definiraju sljedeće domene: sklonište, vodoopskrbu, sanitaciju i zdravstvene usluge, nabavku lijekova i ostalih neprehrambenih artikala namijenjenih za pomoć; potporu repatrijaciji izbjeglica i povratku interno raseljenih osoba; politiku stambenoga zbrinjavanja i upravljanje administracijom; pomoć u rekonstrukciji; seoski razvitak; razvitak gradske sredine i upravljanje; promicanje i tehnička potpora na polju pristupa povratnika i interno raseljenih osoba svojim pravima.

Tijekom 2009. godine, institucijski mehanizmi na polju

ravnopravnosti spolova u BiH pripremili su prijedlog izmjena i dopuna *Zakona o ravnopravnosti spolova BiH (2003.)* kako bi ga usuglasili s direktivama EU i preporukama Vijeća Europe. U vrijeme pisanja ovoga izvješća, nalazio se u zadnjoj fazi usvajanja od strane Doma naroda BiH. Najuspješnija aktivnost postignuta u ovome podsektoru bila je uspostava *Financijskoga mehanizma provedbe Gender akcijskoga plan 2009.-2014.*, (FIGAP), koncem 2009. godine. *Akcioni plan provedbe Rezolucije 1325. Vijeća sigurnosti o ženama, miru i sigurnosti u BiH (UNSCR)*, kojega je izradila Agencija za ravnopravnost spolova BiH, usvojen je od strane Vijeća ministara BiH, srpnja 2010. godine. Gender centar RS je aktivno sudjelovao u aktivnostima na izradi *Strategije za razvoj porodice u RS za period 2009.-2014.*, koja je usvojena 2009. godine, kao i u aktivnostima na izradi *Prijedloga akcionog plana za poboljšanje položaja žena u ruralnim područjima RS do 2015.* godine, koji je vlada RS usvojila svibnja 2010. godine.

¹⁵⁷ Uključivši i 1,55 milijuna eura za popis projekata za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

Uloga nevladinoga sektora u provedbi *Gender Akcionog plana* (GAP) tijekom razdoblja 2009.-2010., unaprijeđena je kroz sudjelovanje u obavljanju zajedničkih aktivnosti s institucijskim mehanizmima na polju ravnopravnosti spolova, kao što su: poticanje žena da se pojavljuju na izbornim kandidatskim popisima, jačanje uloge žena u procesu pomirenja unutar zajednice, provedba Rezolucije 1325. UN-a u BiH i priprema promotivnih materijala, zajedničkih tiskovnih konferencija, okruglih stolova i izložaba.

Međunarodna konferencija na temu Svijesti o ravnopravnosti spolova u mirovnim operacijama (PSO), održana je svibnja 2010. godine u Sarajevu. Povodom obilježavanja desete obljetnice Rezolucije 1325. UN-a o ženama, miru i sigurnosti, general bojnika Bernhard Bair, Zapovjednik EUFOR-a, izjavio je: „*Osiguranje punoga i ravnopravnoga sudjelovanja žena u inicijativama na polju mira i sigurnosti smatra se jednim od najznačajnijih mandata međunarodnih organizacija... To je omogućilo ugradnju pitanja ravnopravnosti spolova u kontekst oružanoga sukoba, izgradnje mira i procesa ponovne izgradnje... Bitno je napomenuti kako je pitanje ravnopravnosti spolova u BiH ugrađeno u Ustav*“.

Pokazatelji na polju ravnopravnosti spolova u sklopu sustava UN-a (*Gender Scorecard*) za BiH¹⁵⁸ dovršeni su prosinca 2009. godine. To je prva procjena djelotvornosti ugradnje pitanja ravnopravnosti spolova u glavne procese (*gender mainstreaming*), obavljena od strane Tima UN-a u BiH u sklopu Pokazatelja na polju ravnopravnosti spolova u BiH.

Kao potpora daljnjoj provedbi *Gender Akcionog plana BiH* (2006.-2010.), neke donatorske organizacije koje djeluju u BiH trenutačno rade na obuhvatanju *gender mainstreaminga* svojim projektima i strategijama ili pripremaju posebne akcijske planove koje uzimaju u obzir pitanje ravnopravnosti spolova. Ostali donatori koriste kapacitete i stručno znanje Agencije za ravnopravnost spolova BiH, kako bi ugradili pitanje ravnopravnosti spolova, odnosno *gender mainstreaming*¹⁵⁹ u svoje projekte i programe.

Opća skupština Ujedinjenih naroda je, 2. srpnja 2010. godine, izglasala osnivanje novoga subjekta u svrhu ubrzanja procesa zadovoljenja potreba žena i djevojaka diljem svijeta. Tijelo UN-a

za ravnopravnost spolova i jačanje uloge žena, koje će postati poznato kao Žene UN-a, dijelom je programa reforme UN-a i okuplja resurse i stručnjake radi postizanja većeg uspjeha na ovome polju.¹⁶⁰

Preustroj Povjerenstva za koordinaciju pitanja mladeži (CCYI) BiH, izvršen je 2009. godine od strane Vijeća ministara BiH. CCYI BiH prenesen je u nadležnost Ministarstva civilnih poslova BiH u cilju povećanja njegove djelotvornosti. Novi članovi CCYI-ja imenovani su koncem 2009. godine.

Tijekom razdoblja 2009.-2010., postignut je napredak na polju izrade propisa u sektoru mladeži. Nacr *Omladinske politike BiH 2009.-2013.* s *Akcionim planom* provedbe strateških ciljeva, izrađen je i podnesen 2010. godine Vijeću ministara BiH na usvajanje. *Omladinska politika Republike Srpske 2010.-2015.*, usvojena je listopada 2009. godine, a Zakon o mladima FBiH usvojen je 2010. godine. U oba entiteta, 46 općina usvojilo je strategije na polju mladeži do konca 2009. godine. Prijedlog *Zakona o volonterizmu BiH* usvojen je od strane Vijeća ministara BiH, svibnja 2010. godine i trenutačno se nalazi u parlamentarnoj proceduri.

Konferencija pod nazivom Uloga mladeži u aktivnostima na integraciji BiH u EU, održana je lipnja 2010. godine u Sarajevu.

Na državnoj razini, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice nadležno je za pitanja u svezi s povratkom i reintegracijom izbjeglica. Državno povjerenstvo za izbjegle i raseljene osobe (SCRDP) koordinira aktivnosti koje se odvijaju na državnoj i entitetskoj razini i odobrava projekte na polju povratka i reintegracije. Povjerenstvo upravlja i Fondom za povratak, koji je uspostavljen 2004. godine. Nacr *Revidirane strategije BiH za provedbu Aneksa VII Dejtonskoga mirovnog sporazuma*, usvojen je lipnja 2010. godine. Tijekom 2009. godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice utvrdilo je sedamdeset tri područja povratka, u koje spada i Brčko distrikt BiH. Odgovornost za odabir krajnjih korisnika prenesena je u nadležnost lokalnih vlasti.

Za ovaj je sektor u 2009. godini izdvojeno 2% sredstava ODA-e i do danas u 2010. godini 1% ne uključujući projekte za 2010. godinu, u postupku razmatranja kod EC.

Aktivnosti donatora u 2009. i 2010. godini

Članice DCF-a koje su djelovale u sektoru međusobno povezanih aktivnosti tijekom 2009. i 2010. godine su: Švicarska/SDC/SECO, EC, Švedska/Sida, Italija/IC, UNDP, Njemačka, Nizozemska, Francuska, USA/USAID, UK/DFID, Norveška, UNICEF i Mađarska. Ostale organizacije aktivne u ovome sektoru su: Razvojni program Ujedinjenih naroda za žene pri Uredu za središnju i Istočnu Europu (UNIFEM CEE); Fond Ujedinjenih naroda za stanovništvo (UNFPA); i Volonteri Ujedinjenih naroda (UNV). Ove organizacije nisu članice DCF-a.

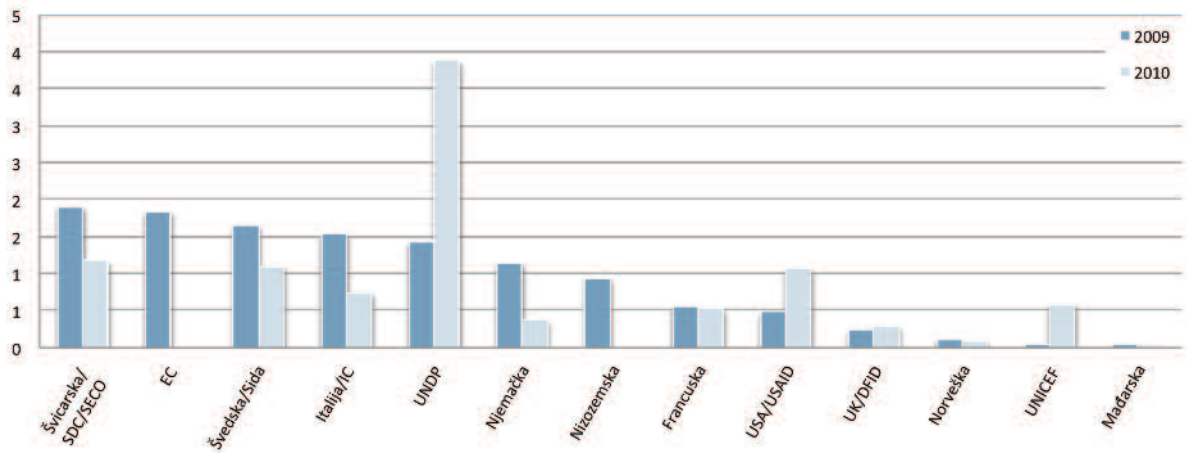
Ukupna izdvajanja za sektor međusobno povezanih aktivnosti od strane članica DCF-a iznosila su 11,81 milijuna eura u 2009. godini i 11,33 milijuna eura u 2010. godini do danas, računajući i popis projekata za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC, u vrijednosti od 1,55 milijuna eura. Popis projekata EC-a u razmatranju za 2010. godinu nije obuhvaćen grafikonomima.

¹⁵⁸ Gender Scorecard® pokazatelji za BiH http://www.undp.org/docs/11180/BIH%20-%20Final%20gender%20scorecard%20narrative_DUP_04-01-2010_11-51-44-118_AM.pdf

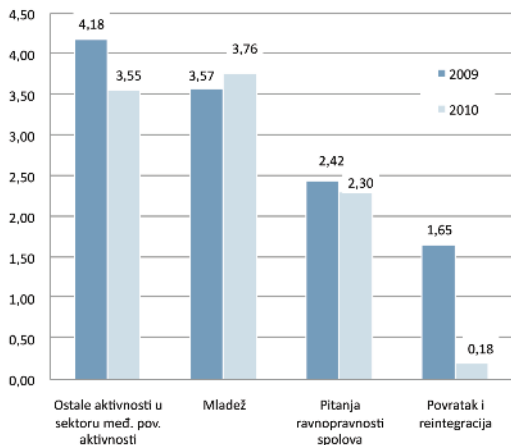
¹⁵⁹ Gender mainstreaming® je proces procjene utjecaja bilo koje planirane aktivnosti na žene i muškarce, u što spadaju i zakoni, politike djelovanja i programi na svim poljima i na svim razinama. To je strategija uvođenja pitanja od interesa žena i muškaraca, kao sastavnoga dijela, u dizajn, provedbu, praćenje i procjenu politike rada ili programa u svim političkim, ekonomskim i društvenim sferama, kako bi žene i muškarci mogli ravnopravno imati koristi od njih i kako bi se spriječilo ovekovječje neravnopravnosti.

¹⁶⁰ <http://europeandcis.undp.org/gender/show/ACE1171E-F203-1EE9-BF2A73D70BE9B646>

Grafikon 10.1. Tokovi donatorske pomoći u sektoru međusobno povezanih aktivnosti 2009.-2010. (milijuna eura)

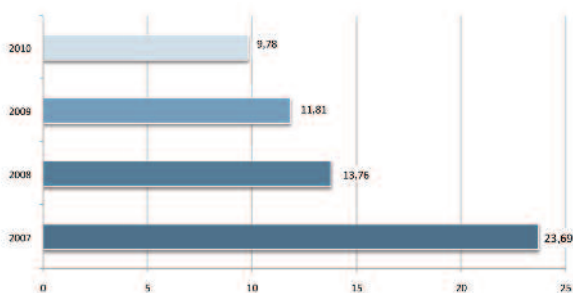
Grafikon 10.2. Tokovi pomoći po podsektorima u sektoru međusobno povezanih aktivnosti 2009.-2010. (milijuna eura)

Tijekom 2009. godine, najveća potpora donatora izdvojena je za aktivnosti koje su navedene pod nazivom Ostale aktivnosti u sektoru međusobno povezanih aktivnosti, iza kojega slijede sektori mladeži i ravnopravnosti spolova. Najmanje financijskih sredstava izdvojeno je za podsektor povratka i reintegracije.

Tijekom 2010. godine, najviše sredstava je izdvojeno za podsektor mladeži, iza kojega slijede aktivnosti navedene pod naslovom Ostale aktivnosti u sektoru međusobno povezanih aktivnosti i sektor mladeži.

Grafikon 10.3. Distribucija donatorske pomoći za sektor međusobno povezanih aktivnosti 2007.-2010. (milijuna eura)

Financijska pomoć za sektor međusobno povezanih aktivnosti smanjena je od 2007. godine i takav trend se nastavio tijekom 2008. i 2009. godine. Tijekom 2010. godine do danas, za ovaj sektor izdvojeno je 9,78 milijuna eura.

Ravnopravnost spolova

U BiH, ravnopravnost spolova i uključenost žena su pitanja od sve većega značaja u svim aspektima društvenoga, ekonomskoga i političkoga života. Anketa o radnoj snazi za 2009. godinu pokazala je kako žene u BiH čine 52% radno sposobnoga stanovništva. Međutim, samo 37% žena predstavlja radnu snagu. Žene su, također, nedostavno zastupljene i u drugim oblastima, primjerice, samo 6%¹⁶¹ žena rade kao policijski službenici, 5% žena se nalazi na čelu javnih poduzeća, ali jedna od četiri žene je poduzetnik. Iako je ravnopravnost spolova pravno i formalno osigurana kroz zakonodavstvo, statistički podaci o zastupljenosti žena u političkom životu BiH pokazuju kako, iako žene čine 51% izbornoga tijela, njihova zastupljenost na različitim razinama vlasti je mala. Samo 14%¹⁶² žena u BiH članicama su zakonodavnih tijela, što je ispod svjetskoga prosjeka od 18%, dok je na lokalnoj razini taj postotak čak i niži i iznosi 5%. U nedavno objavljenom regionalnom izvješću pod nazivom Povećanje sudjelovanja žena u politici,¹⁶³ potvrđeno je kako BiH ima veoma mali broj žena političkih lidera, kako na državnoj, tako i na lokalnoj razini. U cilju povećanja sudjelovanja žena u politici i javnome životu, Gender centar RS pokrenuo je kampanju pod nazivom „Biraj ravnopravno“ koja je provedena na svim razinama vlasti u Republici Srpskoj, kolovoza 2010. godine, prije Općih izbora u listopadu.

Glavni institucijski mehanizam na polju ravnopravnosti spolova na državnoj razini je Agencija za ravnopravnost spolova BiH pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao i Gender centri FBIH i RS.¹⁶⁴ U zadnjih deset godina, ova tijela izradila su državni institucijski i entitetski okvir za provedbu aktivnosti na polju ravnopravnosti spolova u BiH.

Oba entitetska Gender centra otvorila su „SOS“ telefonske linije za pomoć žrtvama nasilja u obitelji. Usvojeni su strateški dokumenti na državnoj i entitetskoj razini. *Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici BiH 2009.-2011.*, usvojena je koncem 2008. godine. Ova Strategija na državnoj razini podrazumijeva i *Strateški plan za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici FBIH 2009.-2010.*, i *Akcioni plan borbe protiv nasilja u porodici RS 2009.-2010.*

Pomoć u provedbi GAP-a osigurana je od strane Švedske/Sida, Austrije/ADC, UK/DFID-a, Švicarske/SDC/SECO, Nizozemske i ostalih. Programski dokument finaliziran je 2009. godine, u suradnji s donatorima i uspostavljen je *Financijski mehanizam provedbe Gender akcijskoga plan (FIGAP Program 2010.-2014.)*. Donatorska pomoć uspostavi FIGAP-a osigurava promicanje ravnopravnosti spolova u sklopu programa, planova i proračuna institucija vlasti u BiH. Organizacije UN-a

osigurale su pomoć u postizanju ciljeva GAP-a kroz odgovarajuće pojedinačne projekte. Iako ove aktivnosti nisu predmet FIGAP-a, ipak doprinose postizanju njegovih dugoročnih ciljeva.

Glavni cilj FIGAP-a je provedba GAP-a, koji se dijeli u dvije glavne skupine: ključni prioriteti i područja međusobno povezanih aktivnosti.

- Ključni prioriteti GAP-a podrazumijevaju sljedeće: suradnja i jačanje kapaciteta; politički život i donošenje odluka; socijalnu uključenost; cjeloživotno učenje; zdravlje, prevenciju i zaštitu; nasilje u obitelji, nasilje utemeljeno na spolu, zlostavljanje, seksualno zlostavljanje i trgovinu ljudima.
- Međusobno povezana područja: EU integracije na polju ravnopravnosti spolova, makroekonomske i razvojne strategije; proračuni koji uzimaju obzir pitanje ravnopravnosti spolova; mediji koji uzimaju u obzir pitanje ravnopravnosti spolova; uloga muškaraca; uskladba profesionalnoga i obiteljskog života; održiva sredina na temelju ravnopravnosti spolova; informatičke tehnologije.

Tijekom razdoblja 2009.-2010., Agencija za ravnopravnost spolova BiH, uz potporu državnoga Povjerenstva za ravnopravnost spolova, aktivno je radila na promociji UNSCR 1325. To je rezultiralo izradom *Akcijeskoga plana provedbe UNSCR 1325 u BiH*, koji je usvojen srpnja 2010. godine. Lipnja 2010. godine, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i Policijska misija Europske unije (EUPM), predstavili su izvješće pod nazivom *Žene u policiji – stanje u Bosni i Hercegovini*. Izvješće sadrži razne aspekte rada žena u policiji u BiH, kao što je sudjelovanje, proces zapošljavanja i promaknuća; obuka; stegovni postupci; seksualno uznemiravanje; ravnoteža između profesionalnoga i obiteljskog života; opći radni uvjeti; i suradnja i udruživanje.

Procjena Državnog tima Ujedinjenih nacija za BiH djelotvornosti ugradnje pitanja spolova u glavne tokove života u BiH u sklopu Pokazatelja na polju ravnopravnosti spolova (*Gender Scorecard*), obavljena je tijekom listopada i studenoga 2009. godine. Pokazatelji obuhvataju osam dimenzija, na temelju procesa planiranja i izrade programa od strane Državnog tima Ujedinjenih nacija za BiH, koje se tiču svih bitnih elemenata na polju *gender mainstreaminga*, kao što su: izrada programa; partnerstvo; policija i kapaciteti; donošenje odluka; izrada proračuna; praćenje i procjena; i kontrola kvalitete i odgovornost prema javnosti. Najbolji rezultati postignuti su u procesu izrade programa, dok je daljnja pozornost i dalje potrebna po pitanju partnerstva, praćenja i procjene i kontrole kvalitete.

¹⁶¹ *Žene u policiji – situacija u Bosni i Hercegovini*

¹⁶² Izvješće o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, str. 21., prosinac 2009.

¹⁶³ Povećanje sudjelovanja žena u politici: Komentar namijenjen Europi i državama Commonwealtha <http://europeandcis.undp.org/gender/show/0C9D0589-F203-1E9-B2EAB8FD2B7B54A4>

¹⁶⁴ Ostala institucijska tijela nadležna za pitanje ravnopravnosti spolova su: Kantonalna razina (FBIH) – Povjerenstvo za pitanja ravnopravnosti spolova postoji na razini kantonalnih skupština, dok koordinacijski odbori za pitanja ravnopravnosti spolova postoje na razini kantonalnih vlasti. Općinska razina – u većini općinskih vijeća, odnosno skupština opština, kao i u uredima načelnika općina, postoje odbori ili povjerenstva za pitanja ravnopravnosti spolova.

Dvije organizacije koje nisu članice DCF-a, a koje pružaju potporu mehanizmima na polju ravnopravnosti spolova u BiH, su UNIFEM i UNFPA. UNIFEM osigurava pomoć entitetskim Gender centrima u provedbi reforme sigurnosnoga sektora, koja uzima u obzir pitanje ravnopravnosti spolova i sudjelovanje žena u mirovnim procesima na svim razinama javnoga života, sukladno UNSCR 1325. Gender centar RS pružio je potporu procesu izrade *Akcionog plana za unapređenje položaja žena u ruralnim područjima RS do 2015. godine*. UNFPA i UNDP pružili su potporu Gender centru RS u aktivnostima u svezi sa *Strategijom za borbu protiv nasilja u porodici RS 2009.-2013.* Izvješće BiH za Odbor za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW), čiji rad koordinira UNIFEM, trebalo bi biti podneseno 2010. godine. Ostali vidovi potpore pružaju se na polju izrade proračuna, koji uzimaju u obzir pitanje ravnopravnosti spolova na entitetskoj razini vlasti, kao i sprečavanje nasilja nad mladima i nasilja utemeljenoga na spolu. Dobar primjer koordiniranosti aktivnosti agencija, sukladno cilju Španjolskoga fonda za postizanje MDG-a, jeste inicijativa kojoj je pružena potpora od strane UNDP-a i UNFPA-e na polju borbe protiv nasilja nad ženama. Težište Programa UNFPA-e na polju ravnopravnosti spolova za 2010. godinu i sljedeće razdoblje, bit će usmjereno na sprečavanje i borbu protiv nasilja utemeljenoga na spolu, kroz uspostavu referalnih mehanizama u BiH.

Donatori koji su djelovali tijekom 2009. i 2010. godine u podsektoru ravnopravnosti spolova su: Švedska/Sida, EC, Njemačka, Italija/IC, Švicarska/SDC/SECO, UNDP, UNICEF, USA/USAID i UK/DFID.

Pružili su potporu inicijativama koje imaju za cilj sljedeće:

- Uvođenje sustava izrade proračuna utemeljenoga na ravnopravnosti spolova na državnoj, entitetskoj i kantonalnoj razini, kao dio reforme javne uprave, kako bi se uspostavio sveobuhvatan proces srednjoročnoga planiranja proračuna u svezi s prioritarnim politikama rada vlasti.

Glavni projekti u podsektoru ravnopravnosti spolova u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Fondacija „Kvinna till Kvinna“	Švedska/Sida	3.34
(CCSP II) Održiv razvitak NVO sektora u Bosni i Hercegovini II	USA/USAID	0.99
Magistarski studij na temu ravnopravnosti spolova	Norveška, Švedska/Sida	0.68
Međunarodni projekt ARS AEVI - Muzej/Centar suvremene umjetnosti Sarajevo i promicanje dijaloga na polju kulture u Jugoistočnoj Europi	Italija/IC	0.60 ¹⁶⁵
Fond za strateški utjecaj	UK/DFID	0.51
Nasilje nad ženama	UNDP	0.45
Za dostojanstvenu starost	EC	0.09
EIDHR 2008 Izrada proračuna utemeljenoga na ravnopravnosti spolova kao dio reformskih promjena u procesu europskih integracija i kao temelj za jačanje prava žena u BiH	EC	0.08

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

- Smanjenje nesrazmjera u zastupljenosti spolova i drugih oblika nesrazmjera u pristupu osnovnome obrazovanju.
- Etničko pomirenje među mladima.
- Bolji postkonfliktni dijalog na polju kulture, bolji odnosi među državama Jugoistočne Europe, promicanje jedinstvenoga multikulturalnoga identiteta BiH, bolje razumijevanje među različitim kulturama i promicanje suvremene umjetnosti u državama Jugoistočne Europe.
- Razvitak civilnoga društva u državama Jugoistočne Europe, jačanje sudjelovanja žena u društvenome životu, nasilje nad ženama, žene u obrazovanju i radu, zdravlje žena i veće sudjelovanje žena u izbornome procesu.
- Kreiranje magistarskoga studija na temu ravnopravnosti spolova.
- Poboljšanje temelja analize i politike rada u svrhu bržega pridruživanja Europskoj Uniji.
- Međunarodni projekt ARS AEVI - Muzej/Centar suvremene umjetnosti Sarajevo i promicanje dijaloga na polju kulture u Jugoistočnoj Europi

¹⁶⁵ Ukupna vrijednost projekta iznosi 0,90 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2009. i 2010. godine, u vrijednosti od 0,6 milijuna eura.

Mladež

Mladež u BiH, u dobi od 15 do 30 godina, čini 23% ukupnoga stanovništva i oko 22% izbornoga tijela. Pitanja mladeži na državnoj razini rješava Povjerenstvo za koordinaciju pitanja mladeži BiH (CCYI). Ovo devetočlano Povjerenstvo predstavlja stalno tijelo unutar Odjela za znanost i kulturu pri Ministarstvu civilnih poslova BiH, s četiri predstavnika institucija vlasti BiH i pet predstavnika nevladinih organizacija mladeži. Članovi Povjerenstva dužni su se sastajati jednom mjesečno. Pitanja mladeži u BiH regulirana su na entitetskoj i kantonalnoj razini. Nadležno ministarstvo u RS je Ministarstvo porodice, omladine i sporta. U Federaciji BiH, postoji Centar za mlade kao organizacijska jedinica pri Ministarstvu kulture i sporta FBiH.

Kao prvi korak u izradi *Omladinske politike BiH 2009.-2013.*, obavljena je Analiza položaja mladeži i sektora mladih u BiH¹⁶⁶. Temeljem ove analize, utvrđena su prioriteta područja, koja treba rješavati u idućem razdoblju. To su sljedeća područja: obrazovanje, zapošljavanje, zdravstveni i socijalni status, aktivno sudjelovanje mladeži u društvu, rad s mladeži, kultura, sport i slobodno vrijeme. Nacrt koordinirane *Omladinske politike BiH 2009.-2013.* s *Akcionim planom* provedbe strateških ciljeva, pripremljen je i podnesen Vijeću ministara BiH na usvajanje. Izrada ovih dokumenata potpomognuta je financijskim sredstvima donatora.¹⁶⁷

Prosinca 2009. godine, Ministarstvo civilnih poslova BiH je, uz potporu Veleposlanstva Češke Republike u BiH,¹⁶⁸ predstavilo web portal pod nazivom *Studiraj vani*, www.studirajvani.ba, kako bi se pomoglo mladim aplikantima da nađu informacije o sveučilišnim studijama i stipendijama, koje su dostupne studentima iz BiH u državama Europske Unije.

Kako bi proširili svijest o programu, koji se provodi diljem svijeta pod nazivom *Mladi na djelu*, nadležne institucije vlasti i mediji u BiH, CCYI, Delegacija Europske unije i Resursni centar za Jugoistočnu Europu (SALTO), organizirali su konferenciju pod nazivom *Uloga mladih na djelu* u procesu europskih integracija BiH, lipnja 2010. godine. Na konferenciji je raspravljano o utjecaju programa *Mladi na djelu* na polju zapošljavanja, poduzetništva, razmjene studenata i Europske volonterske službe osnovane u BiH. Organizacije u BiH provele su 54 projekta tijekom razdoblja od 2007. do 2009. godine, za koja je ukupno izdvojeno 1,05 milijuna eura.

Na općinskoj razini, donatori su pružili potporu izradi strategija za mladež, koje su usvojene u oko 46 općina u oba entiteta koncem 2009. godine. Službenici za pitanja mladeži, koji djeluju kao veza između općinske uprave i organizacija mladeži, aktivni su u 50 općina. Uvođenje pozicije službenika za pitanja mladeži u tijela općinske vlasti doprinijelo je procesu izrade politika rada mladeži na lokalnoj razini. Iako su se desile pozitivne promjene na lokalnoj razini, još uvijek je potrebno izraditi politike rada mladeži u dvije trećine institucija vlasti na lokalnoj razini diljem BiH.

Siječnja 2010. godine, organizacije UN-a pokrenule su provedbu novoga trogodišnjeg programa u sklopu MDG-F-a na polju mladeži, zapošljavanja i zadržavanja mladih ljudi u BiH. Programom se ima za cilj ojačati kapacitete sustava obrazovanja i lokalnih zajednica, kako bi se povećala stopa zaposlenosti mladih ljudi.¹⁷⁰

Članice DCF-a, koje su osigurale potporu podsektoru mladeži tijekom razdoblja 2009.-2010., su: UNDP, UNICEF, Švedska/Sida, EC, Njemačka, Italija/IC, Francuska, Švicarska/SDC/SECO i Mađarska. Osigurali su financijska sredstva za provedbu aktivnosti, koje imaju za cilj sljedeće:

- Smanjenje visoke stope nezaposlenosti mladih ljudi; sprečavanje gubitka vrijednih resursa putem jačanja kapaciteta unutar sustava obrazovanja i lokalnih zajednica; jačanje kapaciteta javnih službi za zapošljavanje i civilnoga društva, kako bi mogli kreirati integriran paket mjera na polju zapošljavanja mladih ljudi; optimizacija pozitivnoga utjecaja migracije mladih ljudi i svođenje neregularnih migracija na najmanju moguću mjeru.
- Povećanje stope zaposlenosti novopridošlica na tržište rada, kao i nezaposlene mladeži; uspostava suradnje, dijaloga na polju izrade politike rada i povezivanje s pružateljima usluga na tržištu rada u sklopu privatnoga sektora. Oko 1200 mladih osoba pronaći će zaposlenje uz potporu pruženu ovom inicijativom.
- Potpora postojećim lokalnim inicijativama na polju udruživanja kapaciteta (sinergija) lokalnih, regionalnih i međunarodnih institucija.
- Revitaliziranje resursa u kulturnome, tradicionalnome i komunikacijskome sektoru, kao i otvaranje rekreacijskih mogućnosti.
- Potpora Povjerenstvu za koordinaciju pitanja mladeži (CCYI) u izradi nacionalnoga strateškoga dokumenta pod nazivom *Politika mladih Bosne i Hercegovine 2009.-2013.*

¹⁶⁶ Ukupna vrijednost projekta iznosi 0,90 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2009. i 2010. godine, u vrijednosti od 0,6 milijuna eura.

¹⁶⁷ U sklopu GTZ-ovoga Projekta za mladež.

¹⁶⁸ Sredstva Svjetske banke i GTZ-ov Projekt za mladež i proračun CCYI-ja.

¹⁶⁹ Trenutačno, Češka Republika nije članica DCF-a.

¹⁷⁰ GTZ-ov Projekt za mladež.

- Provedba regionalnih programa s ciljem ponovne uspostave trpeljivosti i suživota različitih etničkih skupina kroz sport za učenike, u sklopu koncepta „gradovi-blizanci“ (twin-city); organiziranje regionalnih obuka za sportske sudije, trenere i instruktore.
- Sprečavanje maloljetničkoga prijestupništva na lokalnoj razini.
- Otvaranje centara za mladež u slabije razvijenim općinama u kojima ovakvi ustroji mogu pomoći u izgradnji mira. Subvencije za udruge mladeži i nevladine organizacije iz Sarajeva, Banjaluke i Mostara, s obukama koje će ojačati organizacije mladeži unutar civilnoga društva i potpora programima edukacije u svrhu profesionalne integracije.
- Promicanje politika rada na polju mladeži na lokalnoj razini, na sjeveroistoku BiH.
- Potpora Europskome kulturnom centru radi promicanja europske ideje među ciljnim skupinama mladeži u općinama BiH.

- Sudjelovanje mladih ljudi u strateškome lokalnom razvitku.
- Jačanje svijesti studenata o europskim integracijama i trpeljivosti.
- Potpora organizacijama mladeži, koje se bave aktivnostima na izgradnji mira na području Srebrenice, kao i aktivnostima na organizaciji obuka i razvitku zajednice.

Glavni projekti u podsektoru mladeži u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donor/Financial Institution	Project Value (Euros millions)
Program zapošljavanja mladeži i njihova zadržavanja u BiH - MDG - F (Španjolski fond)	UNDP, UNICEF ¹⁷¹	5.37
Balkanski program za mladež - Forum Syd	Švedska/Sida	3.56
Razvitak i potpora strukturama sektora mladeži	Njemačka	3.00
Program zapošljavanja mladeži (YEP)	Švicarska/SDC/SECO	1.94
Mladi za mlade: Projekt društvenoga promicanja i razvitka mladeži i adolescenata	Italija/IC	1.25
Pilot- projekt na polju potpore komunikaciji za društveni i kulturni razvitak Bosne i Hercegovine	Italija/IC	0.44
Promicanje politike mladeži na lokalnoj razini u sjeveroistočnoj Bosni i Hercegovini	Italija/IC	0.42 ¹⁷²
Inicijativa za društveni razvitak u državama Jugoistočne Europe (BiH, Moldavija, Makedonija i Kosovo).	Italija/IC	0.31

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Donatori poput Mađarske i Europske komisije, također su financirali izvjestan broj projekata manjih razmjera, tijekom razdoblja 2009.-2010., u podsektoru mladeži.

Povratak i reintegracija

Trenutačno postoji oko 113.000 interno raseljenih osoba, koje čekaju na trajno rješenje svoga statusa. Od ovoga broja, oko 2.500 obitelji smješteno je u kolektivnim oblicima smještaja. Pored toga, procjenjuje se kako blizu 80.000 izbjeglih osoba iz BiH još čeka na trajno rješenje, koje se može odnositi i na njihov povratak u BiH.

Prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, ukupan iznos sredstava izdvojenih za povratak i reintegraciju tijekom 2009. godine je 51,13 milijuna eura, od čega je 11% osigurano sredstvima donatora.

Donatori koji su djelovali u podsektoru povratka i reintegracije tijekom 2009. i 2010. godine su: Nizozemska, Njemačka, Švicarska/SDC/SECO, EC i Francuska. Financirali su aktivnosti koje imaju za cilj sljedeće:

- Projekti na polju obnove stambenih objekata u svrhu povratka, projekti socijalnoga stambenog zbrinjavanja u BiH, u što spadaju i potrebne mjere za održiv ostanak, kao što su početne rezerve za povratnike u drvima za grijanje, krevetima, hrani, pomoći u ostvarenju prihoda, itd.

¹⁷¹ UNFPA i UNV također sudjeluju u ovome projektu.

¹⁷² Ukupna vrijednost projekta iznosi 1,18 milijuna eura. Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2009. i 2010. godine, u vrijednosti od 0,42 milijuna eura.

- Uspostava Konzultacijskoga tijela za pitanja povratka, kao instrumenta koordinacije i suradnje po pitanjima sektora povratka. Priprema temelja za provedbu *BiH Strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskoga mirovnoga sporazuma*, kao i za reviziju strategije, izradu i poboljšanje relevantnih postupaka i osiguranje preporuka za poduzimanje konkretnih aktivnosti od strane nadležnih institucija.
- Obnova zdravstvenih centara i osiguranje potrebne medicinske opreme i centralnoga grijanja.
- Subvencije u svrhu potpore projektima na polju ekonomije za povratnike iz Francuske.
- Trajna rješenja za povratak u istočnu Bosnu i Hercegovinu.
- Jačanje ljudskih prava Roma i ostalih nacionalnih manjina u BiH.
- Promicanje sudjelovanja žrtava mina i ostalih osoba s invaliditetom u društvenome životu BiH u 112 općina.

Glavni projekti u podsektoru povratak i reintegracija u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Komplementarna integrirana pomoć na polju povratka za stanare kolektivnih centara u Bosni i Hercegovini	Nizozemska	4.22
Ponovna izgradnja života – Ponovna izgradnja zajednica: trajna rješenja za povratak u istočnu BiH	Nizozemska	0.90

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Donatori poput Mađarske, EC, Njemačke, Francuske i Švicarske/SDC/SECO, također su financirali izvjestan broj projekata manjih razmjera, tijekom razdoblja 2009.-2010., u podsektoru povratka i reintegracije.

Ostale aktivnosti u sektoru međusobno povezanih aktivnosti

Međusobno povezane aktivnosti koje ne spadaju niti u jedan od postojećih podsektora, potpomognute su od strane sljedećih članica DCF-a, a to su: USA/USAID, EC, Njemačka, Francuska, Mađarska i UK/DFID. Ove inicijative imale su za cilj sljedeće:

- Jačanje vjerodostojnosti medijskih kuća i jačanje mehanizama zaštite prava novinara na slobodu govora.
- Izgradnja kapaciteta i institucijsko jačanje na polju znanstveno-istraživačkoga rada kroz potporu pruženu Ministarstvu civilnih poslova BiH i entitetskim ministarstvima i drugim institucijama na polju znanosti i tehnologije. Inicijative će osigurati pravilne unutarnje i vanjske mehanizme, znanje, izgradnju institucija i kapaciteta potrebnih za razvitak znanstveno-istraživačkoga rada, kreiranja i uvođenja inovacija na polju promicanja društveno-ekonomskoga razvitka BiH, kao i osiguranje postizanja komparativne konkurentne prednosti na regionalnoj, europskoj i svjetskoj sceni.
- Sufinanciranje ulaznice za BiH u Okvirni program (FP7) za 2009. godinu.
- Nabavka uglja i drva za grijanje siromašnim osobama u vrijeme krize s plinom.
- Subvencije za neovisni Centar za kulturu *André Malraux* (Sarajevo) i francusku mrežu centara za kulturu (Tuzla, Mostar, Banja Luka), za plaću dopredsjedniku Centra *André Malraux* i potpora kulturnim manifestacijama u BiH.
- Osiguranje obrazovanja i obuke za građane BiH, kako bi im se pomoglo da shvate i prevaziđu etničke i vjerske različitosti, koje predstavljaju prepreku uspostavi trajnoga mira, pomirenja i razvitka BiH.
- Promicanje međusobnoga razumijevanja i suživota kroz organiziranje rasprava i debata za predstavnike različitih etničkih i vjerskih zajednica u BiH.
- Osiguranje obuke za petnaest predstavnika romske zajednice na temu zagovaranja zaštite i promicanja ljudskih prava, kao i stvarnoga demokratskoga sudjelovanja u javnim poslovima, s naglaskom na zdravstvene i socijalne usluge, adekvatno stambeno zbrinjavanje i osiguranje osobnih dokumenata.
- Inicijative za suradnju institucija BiH, organizacija civilnoga društva, Odjela Vlade UK i lokalne delegacije EU na polju potpore integracije BiH u Europsku Uniju.
- Zaštitu javnosti od neprofesionalnoga i manipulativnog izvješćivanja novinara; zaštitu tiskanih medija od političkih, ekonomskih i drugih vrsta pritisaka; edukaciju mladih novinara, studenata novinarstva i određenih profesionalnih skupina; i suradnju sa samoregulatornim tijelima u regiji.
- Potporu radu informacijskih centara EU i službenika za informiranje EU diljem BiH.
- Podjelu drva za grijanje, kreveta i hrane osobama koje su potrebite.

Glavni projekti koji ne potpadaju niti pod jedan od postojećih podsektora u 2009.-2010. godini su navedeni u popisu, koji slijedi:

Naziv projekta	Donator/financijska institucija	Vrijednost projekta (milijuna eura)
Protuminske aktivnosti i razvitak u općinama Stolac i Berkovići (PMAD)	Švicarska/SDC/SECO	2.31
(SIM) Projekt jačanja neovisnih medija	USA/USAID	1.21 ¹⁷³
Suradnja na polju kulturnih aktivnosti	Francuska	1.20
Međunarodni projekt ARS AEVI – Muzej/Centar suvremene umjetnosti Sarajevo i promicanje dijaloga na polju kulture u Jugoistočnoj Europi	Italija/IC	0.90

Inicijative koje nisu spomenute u tabeli dostupne su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora - www.donormapping.ba

Donatori poput Njemačke, Mađarske, USAID-a, Norveške, EC i UK/DFID-a, također su financirali izvjestan broj projekata manjih razmjera, tijekom razdoblja 2009.-2010., koji ne spadaju niti pod jedan podsektor.

Strategije sektora

Glavni strateški dokument u podsektoru ravnopravnosti spolova je *Gender Akcioni plan BiH (2006-2010)* usvojen od strane Vijeća ministara BiH, 2006. godine. Ovo je petogodišnja strategija na polju ugradnje pitanja ravnopravnosti spolova u sve aspekte javnoga i privatnog života. Fond za provedbu Gender akcionog plana (FIGAP) uspostavljen je 2009. godine. Upravni odbor i Savjetodavni odbor Fonda odobren je od strane Vijeća ministara BiH, srpnja 2010. godine.

Zakon o javnim RTV sistemima BiH, Zakon o javnom RTV servisu BiH i Zakon o komunikacijama BiH usklađeni su tijekom 2009. godine sa *Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH*.

CCYI je, uz potporu donatora, izradio koordiniranu strategiju *Omladinska politika BiH 2009.-2013.* s *Akcionim planom*, koja je 2010. godine podnesena Vijeću ministara BiH na usvajanje.¹⁷⁴ Republika Srpska je usvojila *Omladinsku politiku RS 2010.-2015.*, listopada 2009. godine. Lipnja 2010. godine, vlasti Federacije BiH usvojile su *Zakon o mladima FBiH*. Ovim zakonom osiguran je pravni temelj za usvajanje strategija za mladež i izgradnju institucijskih kapaciteta potrebnih za njihovu provedbu na lokalnoj, kantonalnoj i federalnoj razini. Oko 46 općina u oba entiteta usvojilo je entitetske politike mladeži koncem 2009. godine.

Prijedlog *Zakona o volonterizmu BiH* usvojen je od strane Vijeća ministara, svibnja 2010. godine i podnesen je u parlamentarnu proceduru. *Zakon o volonteranju RS* usvojen je 2008. godine. Povjerenstvu za pitanja mladih pri Federalnom parlamentu potporu je pružio UNV na polju izrade zakona o volonterizmu FBiH.

Srpnja 2010. godine, Vijeće ministara BiH usvojilo je *Strategiju zapošljavanja BiH 2010.-2014.* Ovim strateškim dokumentom predviđen je rast stope zaposlenosti žena za

2,5% godišnje, a pad stope nezaposlenosti mladih 30% do 2014. godine. Pored toga, Strategija bi trebala osigurati poboljšanje tržišta radnih mjesta za sve građane, sukladno Konvenciji o zapošljavanju, čija je potpisnica i BiH. Strategijom se ima za cilj doprinijeti kvaliteti i kvantitetu zapošljavanja i, istodobno, promicati socijalnu uključenost i ravnopravnost spolova.

Nacr Revidirane strategije BiH za provedbu Aneksa VII Dejtonskoga mirovnoga sporazuma usvojen je lipnja 2010. godine. Program povratka i koncept rješavanja pitanja naknada štete s Akcionim planom, također su usvojeni od strane oba parlamenta u BiH. Ova revidirana Strategija predviđa suštinsko okončanje procesa povratka do 2014. godine, pod uvjetom da su osigurana financijska sredstva. Revidirana strategija sadrži pregled trenutnoga stanja, utvrđenih problema i prepreka u ovome sektoru, kao i predloženih mjera i preporuka. Sukladno Aneksu VII Dejtonskoga mirovnoga sporazuma, Strategijom je predviđeno ostvarivanje prava na povratak, odabir trajnoga prebivališta i moguća naknada za izgublenu imovinu.

Koordinacija rada donatora

Ne postoji formalna koordinacija rada donatora u podsektoru ravnopravnosti spolova. Međutim, postojala je intenzivna suradnja među donatorima na uspostavi FIGAP-a na čelu s Agencijom za ravnopravnost spolova BiH. Donatori koji djeluju u podsektoru ravnopravnosti spolova sastaju se na *ad-hoc* sastancima gdje razmjenjuju informacije.

Domaće institucije, koje djeluju u podsektoru ravnopravnosti spolova, smatraju da je postignuta ravnopravnija podjela rada u odnosu na proteklo razdoblje. Međutim, ključno područje koje zahtijeva rad na poboljšanju, jeste razmjena informacija o projektima i programima, koji se provode na svim razinama vlasti u BiH. Institucijski mehanizmi na polju ravnopravnosti spolova bi bolje djelovali kad bi se uspostavila bolja razmjena

¹⁷³ Ukupna izdvajanja planirana za ovaj projekt iznose oko 4,01 milijun eura (5,7 milijuna američkih dolara). Brojke baze podataka DCF-a sadrže iznose izdvojene tijekom 2009. i 2010. godine, u vrijednosti od 1,21 milijun eura.

¹⁷⁴ Ostali strateški dokumenti su analiza položaja mladeži i sektora mladeži u BiH; Studija o zapošljavanju mladih u BiH; EU i mladi – procjena razvitka stručnoga kadra za potrebe procesa europskih integracija; Zakon o mladima FBiH – studija o pravnim rješenjima pitanja mladih u Federaciji BiH; Politika rada na polju zdravlja mladih u Republici Srpskoj i FBiH; Smjernice za izradu politike rada na polju mladih BiH. Vlada RS usvojila je Politiku rada na polju mladih 2010.-2015., studenog 2009. godine. Ovaj dokument predstavlja strategiju kojom se sustavno poboljšava stanje u više sektora, kao što su: obrazovanje, zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje, slobodno vrijeme, zdravlje i ostala pitanja od značaja za mladež.

informacija i izbjegla preklapanja aktivnosti donatora i kad bi se osigurala djelotvornija dodjela financijske pomoći. Ugradnja načela ravnopravnosti spolova ne bi se toliko trebala smatrati obvezom u radu institucijskih mehanizama na polju ravnopravnosti spolova, koliko odgovornošću svih aktera, koji su nadležni za izradu i provedbu programa i planova s ugrađenim načelima ravnopravnosti spolova.¹⁷⁵

Predstavnici institucijskih mehanizama na polju ravnopravnosti spolova redovito sudjeluju na sjednicama Vijeća UN-a na temu ravnopravnosti spolova i jačanja uloge žena, kao što je 52. sjednica Povjerenstva za položaj žena pri Ekonomskom i socijalnom vijeću UN-a. Međunarodna suradnja se, također, odražava u redovitom sudjelovanju predstavnika institucijskih mehanizama na polju ravnopravnosti spolova na sastancima Upravnoga odbora Vijeća Europe za ravnopravnost spolova i ministarskim konferencijama Vijeća Europe na temu ravnopravnosti spolova.

UN-ova skupina za ravnopravnost spolova u BiH okuplja 11 organizacija koje se redovito sastaju svaka četiri mjeseca, pod predsjedateljstvom UNIFEM-a. One rade na povećanju sudjelovanja žena u svakodnevnom radu. Obuke na ovome polju podrazumijevaju module utemeljene na ravnopravnosti spolova, u kojima sudjeluje najmanje 45% žena. Tijekom 2009. godine, izrađeni su pokazatelji na polju ravnopravnosti spolova, koji će služiti kao korisni markeri za utvrđivanje razine ugrađenosti načela ravnopravnosti spolova u sve projektne aktivnosti.

Ne postoji formalna koordinacija rada donatora u podsektoru mladeži. Donatori se sastaju na *ad-hoc* osnovi. Ipak, pozitivan korak predstavljat će uspostava foruma na čelu s predstavnicima vlasti, koji će osigurati usklađen pristup rješavanju pitanja od značaja za mladež.

Ad-hoc sastanke s donatorima, koji djeluju u sektoru povratka i reintegracije, organizira Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice.

Buduće aktivnosti

Pored aktivnosti svih aktera na polju promicanja ravnopravnosti spolova i povećanja razine svijesti na ovome polju tijekom 2009. i 2010. godine u BiH, koje su dovele do izrade boljih zakona, još dosta toga je ostalo da se poduzme na polju jačanja uloge žena u društvu.

Izazovi, koje su utvrdili i domaći i međunarodni akteri podrazumijevaju:

- Bolje tehničke i kadrovske kapacitete Agencije za ravnopravnost spolova BiH, kao i oba entitetska gender centra.
- Potporu istraživačkim aktivnostima agencija za ravnopravnost spolova i uspostava sustava statističke baze podataka.
- Bolji položaj žena u seoskim područjima. kao dio seoskoga razvitka.
- Veće sudjelovanje žena kao političkih kandidatkinja i u političkome životu.
- Povećan broj žena na čelnim i rukovodećim položajima.
- Veći angažman žena u procesu europskih integracija.
- Veći stupanj zapošljavanja žena, osiguranje njihova pristupa obrazovanju, kao i zdravstvenim i socijalnim uslugama.
- Borbu protiv nasilja u obitelji i sprečavanje uznemiravanja na radnom mjestu.
- Borbu protiv trgovine ljudima i potporu žrtvama seksualnoga nasilja tijekom sukoba.

Donatori aktivni u podsektoru ravnopravnosti spolova, kao što je UNDP, izrazili su interes za daljnje sudjelovanje u aktivnostima na ugradnji načela ravnopravnosti spolova u sve projekte, u lokalni ekonomski razvitak i kroz socijalnu uključenost. Švedska/Sida pružit će potporu ovakvim aktivnostima u svezi sa zakonima, proračunima i institucijama u BiH.

Prema mišljenju međunarodnih donatorskih agencija, politike rada na polju mladeži moraju biti ugrađene u sfere rada na svim razinama vlasti, koje obuhvataju: obrazovanje, zapošljavanje, socijalne usluge i zdravstvo. Donatori su predložili da se nevladine organizacije konzultiraju pri izradi regulatornoga okvira. Izvjestan broj donatora planira pokretanje projekata na ovome polju u budućnosti.

Provedba *Revidirane strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskoga mirovnog sporazuma* ovisit će o dostupnosti financijskih sredstava. Proces povratka ovisi o razvitku u sektoru međusobno povezanih aktivnosti. Zapošljavanje, obrazovanje i socijalne usluge od ključnoga su značaja za održivost povratka, reintegraciju i osiguranje naknada. Donatori su napomenuli kako se danas potrebe povratnika razlikuju od potreba, koje su imale osobe, koje su se vratile koncem rata. Ove promjene, također, treba uzeti u obzir pri planiranju i provedbi reformi u ovome sektoru.

¹⁷⁵ Izvješće o stanju na polju ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, prosinac 2009. godine.

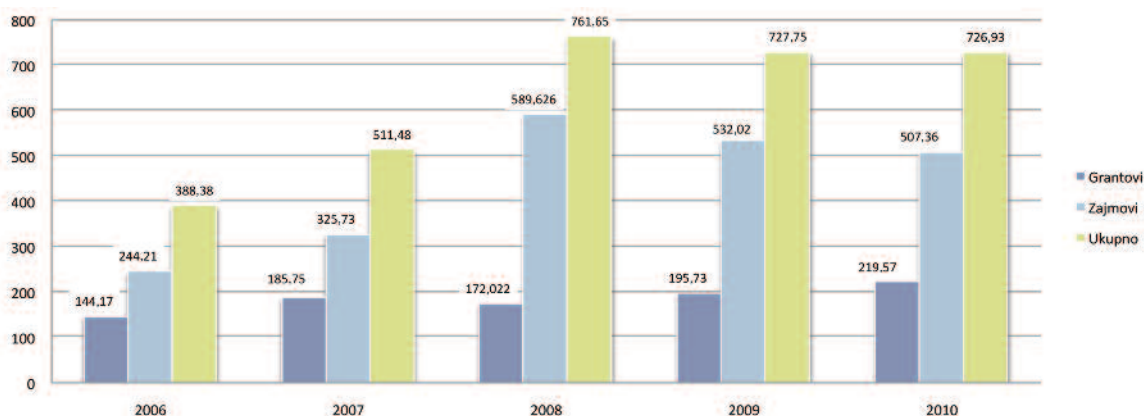
Profili donatora

Pregled izdvajanja za ODA-u u Bosni i Hercegovini

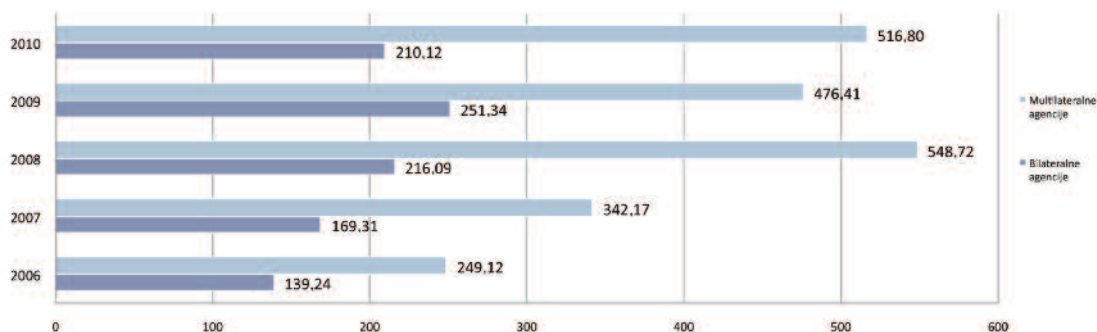
Članice su Foruma za koordinaciju donatora (DCF) u 2009. godini ukupno izdvojile 727,75 milijuna eura, od čega je 195,73 milijuna eura izdvojeno u obliku grantova, a 532,02 milijuna eura u obliku zajmova. Prema ovim brojkama, došlo je do ukupnoga smanjenja od 33,90 milijuna eura u ukupnim izdvajanjima namijenjenim razvitku (ODA). U usporedbi s 2008. godinom¹⁷⁶, došlo je do povećanja od 23,70 milijuna eura u grantovima, te smanjenja od 57,60 milijuna eura u obliku zajmova.

Do sada, u 2010. godini, ukupna izdvajanja članica DCF-a za svih deset sektora, iznose 726.93¹⁷⁷ milijuna eura, od čega 219.57 milijuna eura u obliku grantova¹⁷⁸ i 507.36 milijuna eura u obliku zajmova.

Usporedba grantova, zajmova i ukupnih izdvajanja (milijuna eura)

Rang-lista DCF članica prema udjelu bilateralnih i multilateralnih agencija (milijuna eura)

Grafikon, prikazan u gornjem dijelu teksta, opisuje rang-listu DCF donatora po izvoru izdvajanja za ODA-u, u razdoblju od 2006. do 2010. godine. Od ukupnih brojki za 2009. godinu, 251,34 milijuna eura (34,5%) izdvojeno je od strane bilateralnih donatorskih organizacija, 476,41 milijuna eura (65,5%) od strane multilateralnih organizacija, u što spadaju i financijske institucije. Isti je trend primijećen i u 2010. godini, gdje je 210,12 milijuna eura (28,9%) ODA izdvojeno od strane bilateralnih organizacija i 516,80 milijuna eura (71,1%) od strane multilateralnih donatorskih organizacija. (Brojke za 2010. godinu uključuju i popis projekata za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.)

¹⁷⁶ Zbog prilagodbe tečajnih listi unutar baze podataka DCF-a, ukupna izdvajanja za ODA-u u 2008. godini trenutačno u bazi podataka iznose 761,65 milijuna eura, dok su u prošlogodišnjem izvješću objavljena ukupna izdvajanja za ODA-u u 2008. godini u iznosu od 765,77 milijuna eura.

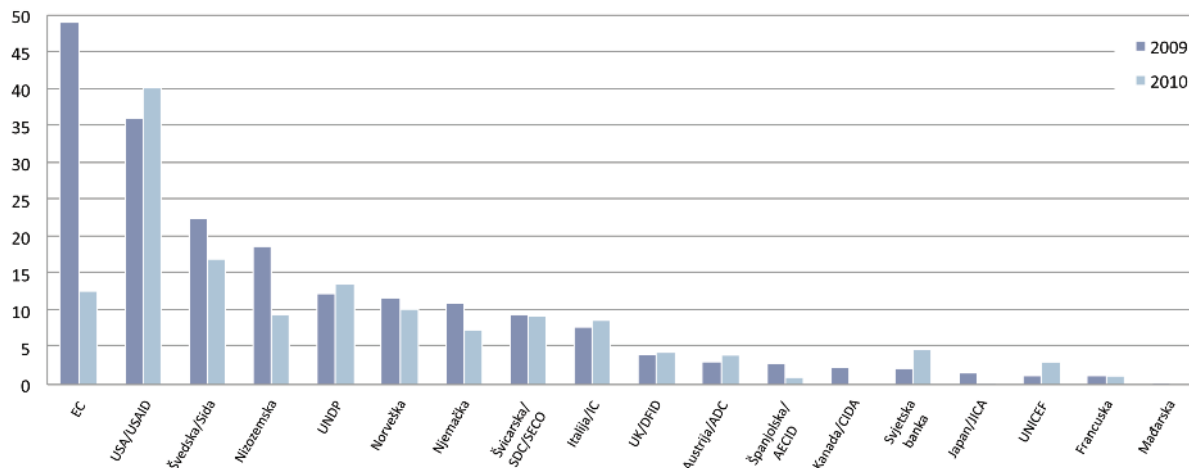
¹⁷⁷ Brojke za 2010. godinu ne pružaju punu sliku ukupnih izdvajanja za ODA-u, jer neke članice DCF-a nisu mogle osigurati podatke o ukupnim izdvajanjima za 2010. godinu.

¹⁷⁸ Uključujući 73,51 milijun eura za popis projekte za 2010. godinu u postupku razmatranja kod EC.

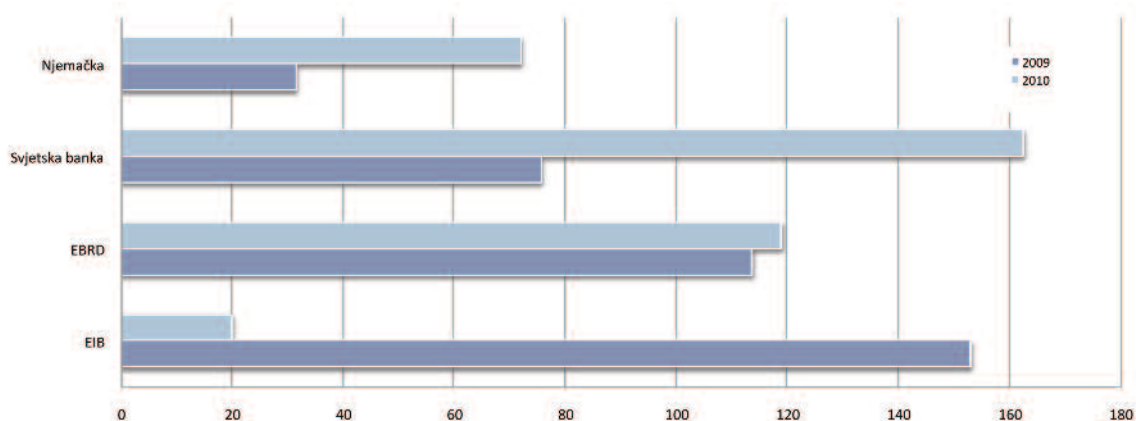
Sljedeći grafikon predstavlja rangiranje donatorskih organizacija prema njihovim ukupnim izdvajanjima za razdoblje 2009.-2010. godine. Europska komisija (EC), USA/USAID, Švedska/Sida i Nizozemska izdvojili su najveće iznose pomoći u grantovima u 2009. godini, a iza njih slijede: UNDP, Norveška, Njemačka, Italija/IC i Švicarska/SDC/SECO.

Rang-lista DCF članica prema udjelima u grantovima 2009.-2010. (milijuna eura)

Kanada/CIDA je svoj Ured u BiH zatvorila 2009. godine, dok će Španjolska/AECID prestati djelovati u BiH krajem 2010. godine, a UK/DFID i Nizozemska 2011. godine. Ove četiri agencije zajednički su, u 2009. godini, sudjelovale s oko 3,8% ukupnih izdvajanja u obliku grantova. I Austrija/ADC, do 2014. godine, planira postupno okončati izravnu bilateralnu potporu.

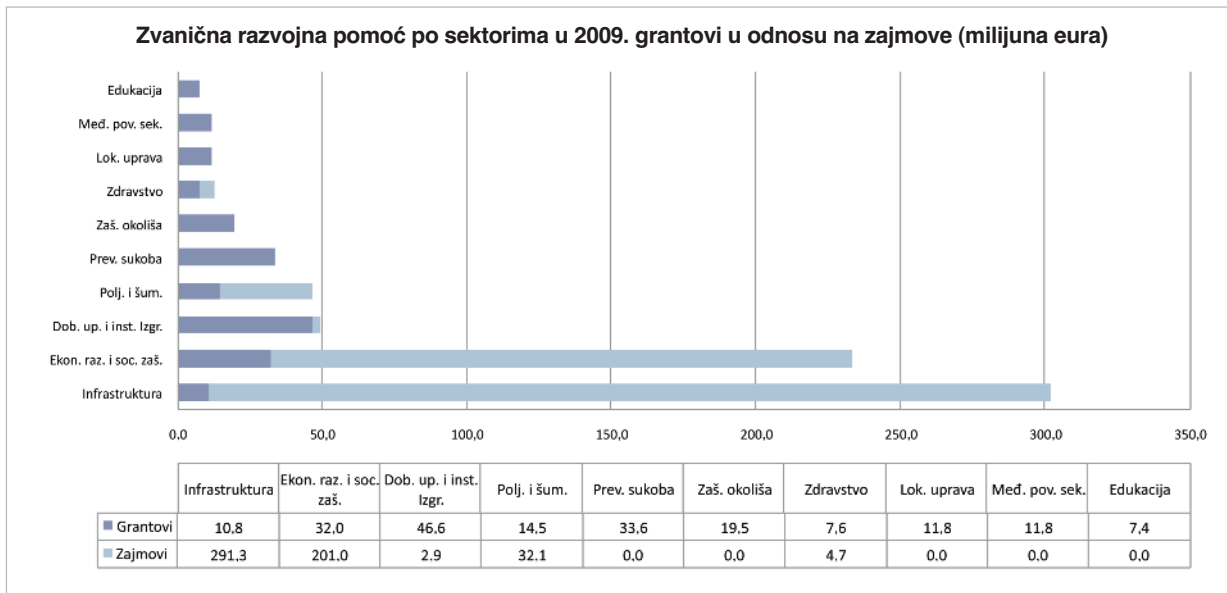
Novi krediti i kreditne linije potpisane u razdoblju 2009.-2010. između Vlada u BiH, pravnih subjekata i DCF članica (milijuna eura)

Tri su najveće međunarodne financijske institucije, EIB, EBRD i Svjetska banka, kao i bilateralni donator, Njemačka, u razdoblju 2009.-2010. godine osiguravali potporu u obliku zajmova. Zajmovi su osigurani vlastima BiH i entiteta, ali i pravnim osobama, uključujući i privatna poduzeća, banke i mikrokreditne organizacije. Ovim grafikonom nisu obuhvaćena izdvajanja u obliku zajmova, koja su još u postupku odobravanja. EBRD je zajmove davao za sektore ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite, infrastrukture, te poljoprivrede i šumarstva. EIB-ovi su zajmovi prvenstveno bili namijenjeni sektorima ekonomskoga razvitka i infrastrukture, dok su zajmovi Svjetske banke osigurani za sektore ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite, infrastrukture, poljoprivrede i šumarstva, zdravstva, te dobre uprave i izgradnje institucija. U drugoj polovici 2010. godine, EIB je potpisala dva dodatna ugovora o zajmovima, te tako u grafikonu u gornjem dijelu teksta nije uključen iznos od 61,99 milijuna eura. Njemačka je potpisala dva sporazuma o zajmu u 2009. i jedan u 2010. godini – kao potporu sektoru infrastrukture za promicanje u oblastima vodosnabdijevanja i sanitacije, te proizvodnje i distribucije energije.

Sljedeći grafikon, koji prikazuje sektorska izdvajanja donatorskih organizacija/financijskih institucija, pokazuje da su, u 2009. godini, dva sektora, koja su primila najveći udio međunarodne pomoći, bili infrastruktura i ekonomski razvitak i socijalna zaštita.

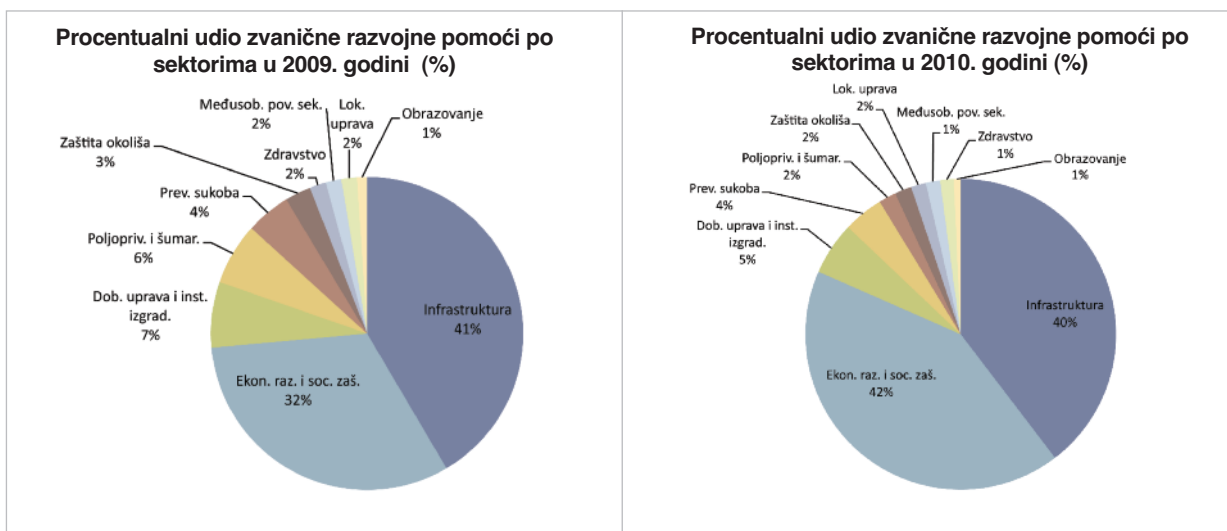
Iza njih slijede dobra uprava i izgradnja institucija, te poljoprivreda i šumarstvo. Treba napomenuti kako je 96% od ukupne razvojne pomoći sektoru infrastrukture, 86% pomoći sektoru ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite i 69% pomoći sektoru poljoprivrede i šumarstva izdvojeno u obliku zajmova, dok je 94% pomoći sektoru dobre uprave i izgradnje institucija izdvojeno u obliku grantova.

Brojke za 2010. godinu ne podrazumijevaju projekte s popisa projekata EC za 2010. godinu

Sektorska su izdvajanja za ODA-u su varirala. U usporedbi s 2009. godinom, potpora nekim sektorima u 2010. godini do danas je smanjena. DCF članice, međutim, još uvijek mogu izdvojiti dodatna financijska sredstva tijekom godine.

Sljedeći grafikoni prikazuju rangiranje sektorskih udjela u izdvajanjima za ODA-u u 2009. i 2010. godini, izraženo u postocima.

Najviši je postotak izdvajanja za ODA-u u 2009. godini dodijeljen sektoru infrastrukture (41%), iza kojega slijedi sektor ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite (32%), dok je za sektore obrazovanja i lokalne uprave izdvojeno najmanje financijskih sredstava. Isti trend primijećen je i u 2010. godini, gdje je najviši postotak izdvajanja za ODA-u dodijeljen sektoru ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite (42%), iza kojega slijedi sektor infrastrukture (40%), dok je za sektore obrazovanja i zdravstva izdvojeno najmanje financijskih sredstava.

Politički pristup

Austrijska agencija za razvitak i suradnju (ADC) je austrijska međunarodna agencija za suradnju unutar Saveznoga ministarstva vanjskih poslova (bivše Savezno ministarstvo za europske i međunarodne odnose), odgovorna za koordinaciju razvojnih aktivnosti i suradnju s Istočnom Europom, kao i humanitarnu pomoć.

Cilj razvojne suradnje jeste promovirati održiv razvitak kroz smanjenje stope siromaštva, očuvanje mira i očuvanje okoliša. Austrijska razvojna agencija (ADA) predstavlja operativno tijelo ADC-a i upravlja odgovarajućim proračunom. ADA implementira programe ADC-a, u tijesnoj suradnji s drugim međunarodnim razvojnim organizacijama.

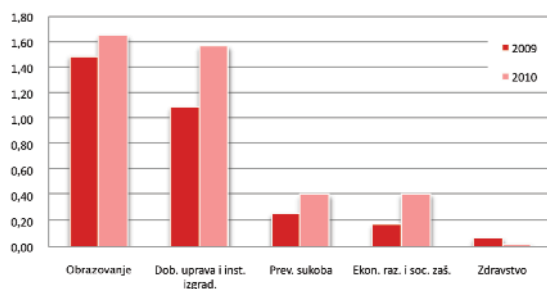
Programi i projekti, koje implementira ADA, utemeljeni su na načelima odgovornosti, integracije u socijalni i kulturni kontekst, uzimanja u obzir potreba djece i osoba s invaliditetom, kao i ravnopravnosti spolova. Austrija/ADC je snažno opredijeljena pružanju pomoći BiH u usuglašavanju i prilagodbi institucijama Europske Unije (EU).

Austrijska je razvojna agencija, 2009. godine, definirala svoj Srednjoročni program za BiH, za razdoblje od 2009. do 2014. godine, koji će biti evaluiran i ažuriran do kraja 2010. godine. Godišnji proračun ADC-a – stavka namijenjena BiH, ostaje i dalje oko 2,2 milijuna eura i bit će nadopunjen dodatnom stavkom namijenjenoj sufinanciranju nevladinih organizacija, Regionalnoga programa prekogranične suradnje i Programa deminiranja, u iznosu od jedan (1) milijun eura.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Austrija/ADC izdvojila je 3,04 milijuna eura u 2009. godini i 4,02 milijuna eura u 2010. godini za sljedeće sektore: obrazovanje, dobra uprava i izgradnja institucija, prevencija sukoba, ekonomski razvitak i socijalna zaštita i zdravlje.

**Austrija/ADC-tokovi pomoći po sektorima
2009.-2010. (milijuna eura)**

1) Temeljni je cilj u okviru sektora obrazovanje doprinijeti promicanju mogućnosti osoba da lakše pronađu zaposlenje, kroz reformiran i moderniziran sustav obrazovanja, usuglašen s potrebama tržišta rada i europskim standardima.

Neki od očekivanih rezultata podrazumijevaju povećan broj učenika/studenata koji uspješno završavaju razne, reformirane i praksi orijentirane programe obrazovanja, i koji će postati održivim dijelom sadašnjega i budućeg tržišta rada.

U svojoj potpori sektoru obrazovanja, ADC se fokusira na visoko obrazovanje (uključujući znanstvena istraživanja) i stručnu obuku.

Dugoročna će suradnja sa sveučilištima u Bosni i Hercegovini biti nastavljena u razdoblju od 2009. do 2014. godine. Jedan je od projekata i Struktura izrade stupnja obrazovanja, koji će pomagati sveučilištima u kreiranju programa za magisterije i doktorate. Program pripreme sveučilišnih tečajeva namijenjen je podupiranju razvitka tečajeva na sveučilištima u BiH, u svezi s integracijom u europsko obrazovno područje.

Na institucionalnoj razini, ADC pruža potporu Ministarstvu civilnih poslova u jačanju kapaciteta Ministarstva civilnih poslova za sudjelovanje u programima Europske Unije za istraživanje i tehnološki razvitak (EU RTD Programmes). Ovaj projekt ima za cilj jačanje kapaciteta Ministarstva civilnih poslova BiH, odnosno njegovoga Sektora za znanost i kulturu i, u sklopu njega, Odjela za sustav državnih kontakt točaka, kao i daljnega razvitka.

Osim toga, ADC pruža potporu provedbi strukturalnih reformi visokoga obrazovanja kroz jedan novi projekt: Potpora uspostavi i radu Agencije za razvitak visokoga obrazovanja i osiguranja kvalitete Bosne i Hercegovine. Projekt ima za cilj uspostaviti funkcionalan i učinkovit sustav izrade politike rada na polju visokoga obrazovanja i osiguranja kvalitete.

2) Promicanje ekonomskoga razvitka i povećanje investicija i zapošljavanja, glavni su ciljevi sektora ekonomskoga razvitka.

Glavni će fokus, unutar sektora ekonomskoga razvitka, biti usmjeren na promicanje mogućnosti, odnosno osposobljavanje mladih ljudi za zapošljavanje. Izuzetno visoka stopa nezaposlenosti među mladim ljudima, jedan je od najozbiljnijih problema koji utječu na buduću razvitak države, s obzirom na to da demotivira cijelu generaciju i snažno potiče mlade ljude na emigraciju. ADC podupire aktivnosti na smanjenju stope nezaposlenosti mladih ljudi u BiH, promičući mogućnost zapošljavanja novopridošlih na tržište i nezaposlenih mladih ljudi na tržište rada. ADC surađuje i sa servisima za zapošljavanje na tržištu rada, kako u privatnome, tako i u javnom sektoru, i inicira dijalog o politici rada, koja se tiče mladih ljudi.

Temeljni je preduvjet za poslovnu aktivnost postojanje funkcionalnoga sustava zemljišnih knjiga. ADC će, zajedno s GTZ-om i Sida-om, i dalje promicati modernizaciju sustava zemljišnih knjiga i katastarskoga sustava BiH, koji je izrađen prije više od 100 godina, prema austrijskome modelu.

ADC osigurava potporu Direkciji za ekonomsko planiranje BiH u procesu pripreme Strategije razvoja BiH i Strategije socijalnoga uključivanja BiH, u razdoblju od 2008. do 2013 godine.

U okvirima multilateralnih regionalnih projekata, ADC je uključen u politički dijalog u svezi s jačanjem društvenoga dijaloga na državnoj razini (projekt koji se realizira u suradnji s Međunarodnom organizacijom rada - ILO), kako bi se promicali međunarodni standardi za strana ulaganja i promicala ulaganja (Sporazum o ulaganjima OECD), te reforma računovodstva i financija (Svjetska banka – REPARIS).

3) Jačanje zajedničkoga identiteta i institucija na državnoj razini je cilj ADC-a u sektoru dobre uprave i izgradnje institucija.

Jačanje je države nužan preduvjet za dugoročan ekonomski razvitak, a time i političku stabilnost države. Punu integraciju u strukturu EU, koju žele i vlasti i stanovništvo, može postići samo jaka država Bosna i Hercegovina.

Neki od očekivanih srednjoročnih rezultata u sektoru uprave su: jačanje kapaciteta državnih institucija za postizanje učinkovitosti, transparentnosti i odgovornosti, kao i usvajanje EU standarda u jačem i transparentnom pravnome sustavu.

Austrija/ADC pruža potporu Uredu registrara Suda BiH. Ured registrara pruža administrativnu potporu Odjelu I za ratne zločine i Odjelu II za organizirani kriminal, gospodarski kriminal i korupciju Suda BiH i Tužiteljstva BiH. Svrha je ove pomoći izgradnja potrebnih kapaciteta za osiguravanje pravičnih suđenja u slučajevima ratnih zločina i organiziranoga kriminala, gospodarskoga kriminala i korupcije, prema Kaznenome zakonu BiH.

ADC pruža potporu Agenciji za ravnopravnost spolova u okviru provedbe Akcijskoga plana za ravnopravnost spolova BiH (GAP). Akcijski je plan za ravnopravnost spolova petogodišnja strategija promocije ravnopravnosti spolova u BiH, usvojena od strane Vijeća ministara BiH, a koja ima za cilj doprinijeti povećanju razine ravnopravnosti spolova u društvu u BiH.

4) Pored ADC-ova progama za BiH, ADC financira i proračunsku liniju za Jugoistočnu Europu.

Iz ove se proračunske stavke financira veliki broj projekata suradnje između austrijskih i lokalnih nevladinih organizacija. Ovi su projekti povezani sa sektorom zdravstva i podupiru integraciju osoba s invaliditetom u zajednicu u BiH, promicanje obrazovanja slijepa i slabovidne djece i mladih osoba, kao i implementaciju najboljih iskustava iz prakse u kontroliranju bola, na kliničkoj razini, kao i na razini društvene zajednice.

5) Austrija/ADC će nastaviti podupirati aktivnosti na deminiranju i pomoći žrtvama od mina u BiH, sukladno Strategiji protuminskoga djelovanja u BiH, za razdoblje od 2009. do 2019. godine, kroz Međunarodni fond za deminiranje i pomoć žrtvama od mina (ITF) u Sloveniji.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Austrijska agencija za razvitak i suradnju je, 2009. godine, definirala svoj Srednjoročni program za BiH, za razdoblje od 2009. do 2014. godine, koji će biti evaluiran i ažuriran do kraja 2010. godine.

Glavni cilj ovoga srednjoročnog programa jeste pružiti potporu pojedinačnome i društvenom razvitku građana Bosne i Hercegovine, kroz uspostavu usklađenoga socijalnog i ekonomskog razvitka države, čime će se stvoriti ravnoteža između ekonomskoga rasta, smanjenja stope siromaštva i integracije u EU.

Ovaj će Program, za razdoblje od 2009. do 2014. godine, biti usmjeren na sljedeće sektore:

- Obrazovanje: Visoko obrazovanje i stručno osposobljavanje;
- Ekonomski razvitak: Zapošljavanje i promicanje uvjeta ekonomskoga okvira;
- Uprava: Jačanje zajedničkoga identiteta i institucija na državnoj razini.

Transverzalna tema: jednakopravnost spolova – sveprožimajuće pitanje, od posebnoga je značaja za austrijsku suradnju općenito, a posebice za Strategiju BiH.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Austrija/ADC sve svoje aktivnosti koordinira s drugim donatorima u BiH, i sukladno Pariškoj deklaraciji (PD).

Projekt Modernizacija sustava zemljišnih knjiga u BiH sufinanciran je i implementiran u bliskoj suradnji sa Švedskom/Sida i Njemačkom.

Projekt je zapošljavanja mladeži implementiran zajedno sa Švicarskom agencijom za razvitak i suradnju/SDC.

Zajedno sa Švedskom, UK i Švicarskom, ADC podupire Agenciju za ravnopravnost spolova BiH kroz provedbu Akcijskoga plana za ravnopravnost spolova BiH, za razdoblje od 2009. do 2014. godine.

Projekt Potpora Uredu registrara, Sudu BiH i Tužiteljstvu BiH temelji se na zajedničkome financijskom aranžmanu između skupine donatora i registrara. Pored toga, ADC aktivno sudjeluje na raznim donatorskim forumima.

Kontakt informacije

Austrijski ured za koordinaciju i tehničku suradnju s Bosnom i Hercegovinom

Adresa: Titova 46/II, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 667 951

Faks: +387 33 668 217

E: sarajevo@ada.gv.at

Web adrese: Austrijska agencija za razvitak ADC:

www.entwicklung.at

BMeiA – Savezno ministarstvo za europske i vanjske

poslove: www.bmeia.gv.at

Canadian
International
Development
Agency

Agence
canadienne de
développement
international

Kanada/Kanadska agencija za međunarodni razvitak (CIDA)

Politički pristup

Kanada Bosni i Hercegovini pomoć pruža još od 1993. godine. Prvi su projekti Kanade/CIDA-e bili fokusirani uglavnom na multilateralne operacije za potporu miru, rekonstrukciju i humanitarnu pomoć. S povratkom mira, fokus potpore Kanade/CIDA-e preusmjeren je na socijalni i ekonomski razvitak.

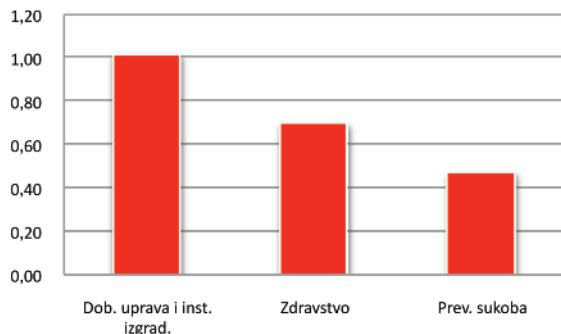
Kanada/CIDA nastavlja pružati potporu, kako bi pomogla u nastojanjima Bosne i Hercegovine za održanje mira i sigurnosti i izgradnji demokratskoga i stabilnog društva. Cilj je Kanade/CIDA-e da doprinese razvitku odgovornih, responsivnih i kompetentnih domaćih institucija vlasti, koje jamče sigurnost građana i stvaraju pozitivno ozračje za održanje socijalne, političke i ekonomske stabilnosti.

Kroz svoje programe, Kanada/CIDA pružila je potporu radu partnera, kako kanadskih, tako i međunarodnih organizacija.

Glavne aktivnosti u 2009. godini

Kanada/CIDA je, u 2009. godini, izdvojila 2,18 milijuna eura za sljedeće sektore: dobra uprava i izgradnja institucija, zdravstvo, prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost.

**Kanada/CIDA-tokovi pomoći po sektorima
2009. (milijuna eura)**

Programi su Kanade/CIDA-e usmjereni na dva sektora, koja su od ključnoga značaja za proces tranzicije: zdravstvo i vladavina prava, s temama koje se tiču ravnopravnosti spolova, mladih ljudi i prevencije sukoba.

Program pod nazivom: CIDA za Balkan, postupno se okončava do kraja 2010. godine, i nakon ovoga datuma neće biti nastavljene bilateralne donatorske aktivnosti.

S ciljem osiguranja održivosti nakon završetka projekata CIDA-e u regiji, svaki od preostalih operativnih projekata, implementiranih u 2009. godini, razvio je izlazne strategije za

konceptiranje budućih aktivnosti, koje će doprinijeti dugoročnoj održivosti projektnih rezultata.

CIDA svojim radom osigurava da njeni projekti budu usuglašeni s razvojnim planovima i strategijama BiH, te da odgovaraju domaćim prioritetima i ima jako uporište u domaćim institucijama. Zato se programiranje aktivnosti na projektima CIDA-e realizira na ponovljiv način, s godišnjim planovima rada koje zajednički izrađuju kanadski i domaći partneri i usvajaju upravni odbori mješovitoga sastava, kako kanadski, tako i predstavnici BiH.

Kontakt informacije

Kanadska agencija za međunarodni razvitak

E: bruce.steen@international.gc.ca

Web adresa: www.acdi-cida.gc.ca

Francuska

Politički pristup

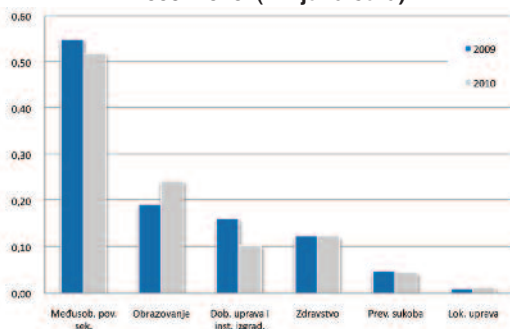
Veleposlanstvo Francuske bavi se, kako klasičnom formom suradnje i pomoći (policiji, pravosuđu, upravi, nevladinim organizacijama, razmjeni između regija i gradova u Francuskoj i Bosni i Hercegovini), tako i tradicionalnim kulturnim aktivnostima (sveučilišta, podučavanje francuskoga jezika, kinematografija, teatar, ples, vizualna umjetnost i književnost). Cilj je tradicionalnih aktivnosti promicanje francuskoga jezika i kulturne raznolikosti. Potpora je građanskome društvu, osobito usmjerena na promicanje položaja mladih osoba i žena, putem financiranja obrazovnih inicijativa i stvaranjem prostora u kojima se mladi ljudi i žene mogu sastajati i podići svoj glas (središta za mladež, primjerice).

Sa političkoga stanovišta, Veleposlanstvo Francuske u BiH ima za cilj jačanje centralne države, kroz promicanje vladavine zakona, pružanje potpore institucionalnoj izgradnji i omogućavanjem edukacije za državne djelatnike, suce i policijske djelatnike. Prioritetni sektori u BiH za Francusku su: pravosuđe, obrazovanje, kultura, pitanja mladeži, zdravstvo i decentralizirana suradnja.

Glavne aktivnosti

Francuska je, u 2009. godini, izdvojila 1,07 milijuna eura, i u 2010. godini 1,04 milijuna eura za sljedeće sektore: međusobno povezane sektore, obrazovanje, dobra uprava i izgradnja institucija, zdravstvo, prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost i lokalna uprava.

Francuska-tokovi pomoći po sektorima
2009.-2010. (milijuna eura)

U središtu francuske pomoći od 2008. godine jeste kulturna suradnja. U tom pogledu, najveći projekt koji se financira naziva se: Suradnja na polju kulturnih aktivnosti, kojim se daju subvencije za autonomni Kulturni centar André Malraux (Sarajevo), za francusku mrežu kulturnih centara (Tuzla, Mostar, Banjaluka), za plaću ekspertu za pitanja kulture (dopredsjednik Centra André Malraux), kao i za potporu festivalima u BiH i kulturnim manifestacijama.

Pored toga, na polju međusobno povezanih sektora, Francuska financira još dva projekta: Suradnja na polju profesionalizacije i

izgradnje kapaciteta mladeži i Program povratka i reintegracije, kao pomoć u reintegraciji povratničke populacije.

Drugi po obujmu najveći projekt, koji Francuska financira od 2008. godine, jeste: Suradnja na polju učenja francuskoga jezika u sklopu novoga sustava obrazovanja u osnovnim i srednjim školama, kojim se daju subvencije za škole i dvojezične programe, za potporu satima podučavanja francuskoga jezika i za reformu obrazovanja u sklopu višejezičnoga pristupa, za plaće nastavnika francuskoga jezika u sarajevskim srednjim školama, kao i za nastavnika zaduženog za dvojezični program u srednjoj školi u Mostaru. Francuska također ulaže u obrazovanje kroz Projekt obrazovne suradnje, kroz sveučilišta i znanstveno-istraživački rad.

U sklopu sektora lokalne uprave, Francuska podupire uspostavu decentralizirane mreže za suradnju općina, koje se nalaze u partnerskome odnosu s francuskim općinama.

Jedan od sektora u središtu francuskoga angažmana, jeste i sektor dobre uprave i izgradnje institucija, koji potporu prima kroz Projekt suradnje na polju pravosuđa i tužiteljstva, s ciljem podupiranja koordinacijske skupine putem osiguranja stručne pomoći i obuke, kako bi se pomoglo djelatnicima ovoga sektora u provedbi Strategije protiv maloljetničkoga prijestupništva u BiH. Elementi su obuke namijenjeni obuci sudaca i tužitelja, i poticanju njihove stvarne specijalizacije.

Francuska podupire i provedbu Projekta jačanja kapaciteta građanske sigurnosti (policijskih djelatnika i vatrogasaca), kao i Projekta na polju liječničke suradnje.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Francuska trenutačno radi na provedbi trogodišnjega projekta i proračuna (2011.-2013.), na temelju istih normativa financijskih izdvajanja.

Aktivnosti u sljedećem razdoblju mogle bi biti preusmjerene na sektore u kojima je Francuska ostvarila prepoznatljive rezultate i u kojima se njena potpora očekuje zbog toga. To su sektori, poput: medicine, policije i pravosuđa, obrazovanja (podučavanje francuskoga jezika i stručno usavršavanje) i kulture.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Francuska sudjeluje u članstvu DCF donatora, kao i u koordinaciji koju organizira Delegacija EU, ali do sada nije postala dijelom niti jedne sektorske radne skupine.

Kontakt informacije

Ured za suradnju i kulturu, Veleposlanstvo Francuske

Adresa: Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka 16
71000 Sarajevo, BiH
Telefon: +387 33 282 700
Faks: +387 33 282 711
E: gilles.kraemer@diplomatie.gouv.fr
Web adresa: www.ambafrance-ba.org

Njemačka

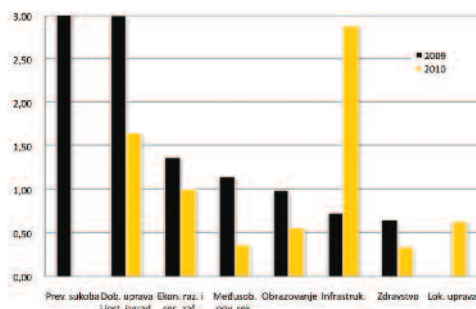
Politički pristup

Njemačka je posvećena pružanju pomoći BiH u njenome razvitku u funkcionalnu tržišnu ekonomiju, u usuglašavanju njenoga pravnog sustava s *acquisom* - zajedničkom pravnom stečevinom Europske Unije, te u rješavanju posljedica rata. U tom je pogledu Vlada Njemačke, za implementaciju svoje razvojne pomoći u BiH, zadužila više agencija - od kojih su najistaknutije: KfW Entwicklungsbank (Njemačka razvojna banka) i Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ). Projekti se, pored toga, implementiraju i putem integriranih eksperata, kroz twinning projekte, političke fondacije i druge njemačke institucije, zastupljene u BiH. Ova nastojanja koordinira Veleposlanstvo Njemačke u BiH, koje, pored toga, i izravno implementira sredstva od Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Europu.

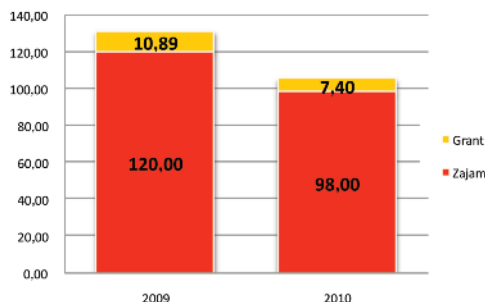
Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Njemačka je izdvojila 130,89 milijuna eura u 2009. godini i 105,40 milijuna eura u prvih nekoliko mjeseci 2010. godine (projekti koji su u tijeku nisu još obuhvaćeni), za sljedeće sektore: prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost, dobra uprava i izgradnja institucija, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, međusobno povezani sektori, obrazovanje, infrastruktura, zdravstvo i lokalna uprava.

Njemačka-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. samo grantovi (milijuna eura)

Njemačka - usporedba zajmova i grantova 2009.-2010. (milijuna eura)

Pomoć je u 2009. godini iznosila 120 milijuna eura u obliku zajmova i 10,89 milijuna eura u obliku grantova.

U prvih nekoliko mjeseci 2010. godine, pomoć u zajmovima iznosila je 98 milijuna eura, dok su izdvajanja u grantovima ukupno iznosila 7,40 milijuna eura. Ove brojke obuhvataju projekte koje je predložila Savezna vlada Njemačke, a koje tijela vlasti u BiH još nisu formalno prihvatila u trenutku tiskanja ovoga Pregleda aktivnosti donatora. Projekti koji se odvijaju tijekom fiskalne 2010. godine još nisu obuhvaćeni ovim brojkama.

KfW Entwicklungsbank (Razvojna banka Njemačke) je dijelom KfW Bankengruppe, a cilj joj je promicanje tranzicijskih ekonomija i država u razvitku. KfW, u ime Vlade Njemačke, osigurava dugoročni kapital namijenjen ulaganjima u infrastrukturu, financijske sustave i zaštitu okoliša.

Aktivnosti KfW glede financijske suradnje temelje se na sporazumima Vlade Njemačke i Vijeća ministara BiH, kao i na uvjetima koje utvrđuje Savezno ministarstvo za ekonomsku suradnju i razvitak. Na tim temeljima, KfW svoje aktivnosti u BiH fokusira na programe upravljanja vodama i otpadnim vodama, na aktivnosti koje se odnose na veće i kvalitetnije korištenje obnovljivih izvora energije, promicanje energetske učinkovitosti, te daljnje jačanje financijskoga sektora.

U okviru aktivnosti u domeni upravljanja vodama i otpadnim vodama, KfW trenutačno osigurava potporu za pet općina. KfW se fokusira na obnovu sustava vodoopskrbe, s ciljem poboljšanja kvalitete vode i smanjenja gubitaka iz vodosustava. Financira se i proširenje kanalizacijske mreže, kako bi se zaštitili izvori pitke vode. Prvo će postrojenje za tretiranje otpadnih voda biti financirano u Bihaću. Svaki od programa prate i dodatne aktivnosti, namijenjene promicanju upravljanja i financijskih aspekata vodogospodarskih poduzeća. Cilj je osigurati pouzdanu vodoopskrbu stanovništva, uz pokrivanje troškova i socijalno prihvatljive cijene korištenja.

Prvi su programi u sektoru energetike bili usmjereni na obnovu starijih hidroelektrana. Ova se aktivnost širi, glede financiranja objekata za proizvodnju energije nove generacije, koji koriste snagu vode i vjetra. Prva će vjetroelektrana u BiH, u Mesihovini, biti financirana putem izdvajanja iz njemačkoga fonda za financijsku suradnju. Trenutačno se, pored toga, priprema i implementacija novoga sustava za upravljanje u oblasti distribucije energije, kako bi se osigurala potpora za održavanje kvalitete energije i na optimalnu razinu dovelo upravljanje energijom.

KfW je, od 1998. godine, pružao pomoć u konsolidiranju financijskoga sektora, kroz kreditna jamstva i linije namijenjene refinanciranju. Među ostale glavne aktivnosti

spadaju: potpora uspostavi Agencije za osiguranje depozita, kao i promicanje Europskoga fonda za Jugoistočnu Europu. KfW će nastaviti osiguravati potporu Njemačke u ovome sektoru, a osobito će se fokusirati na daljnju konsolidaciju mikrofinancijskoga sektora, te osiguravanje linija za refinanciranje malih i srednjih poduzeća (SME), te energetske učinkovitost kroz bankarski sektor.

Kao Organizacija angažirana u međunarodnoj suradnji u svrhu održivoga razvitka, Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH, tvrtka u vlasništvu Savezne vlade Njemačke, Vladi pruža pomoć u postizanju ciljeva njene razvojne politike. GTZ osigurava izvodiiva, ka budućnosti orijentirana rješenja u domeni političkoga, ekonomskog, ekološkog i društvenog razvitka u globaliziranome svijetu. GTZ promiče kompleksne procese reformi i promjena, a korporativni cilj Organizacije predstavlja promicanje uvjeta življenja na održivim temeljima.

GTZ države Jugoistočne Europe podupire, u ime Saveznoga ministarstva za ekonomsku suradnju i razvitak, još od 1992. godine, u njihovim nastojanjima na razvitku konkurentnih tržišnih ekonomija. Ove države dobivaju ciljnu pomoć za implementiranje reformi, povezanih s europskim integracijama.

Njemačka razvojna kooperacija služi za ponovnu izgradnju privrede države, s fokusom na sljedeće oblasti: ekonomsku reformu: potporu lokalnoj i regionalnoj ekonomiji, stručnome obrazovanju i obuci, zemljišnoj upravi; demokraciju/građansko društvo: razvitak i potporu strukturama u sektoru, koji se bavi pitanjima mladeži, potporu spolnome i reproduktivnom zdravlju, te prevenciji HIV-a među mladim ljudima, razvitku turizma za mladež; Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Europu: zakonske reforme i reforme pravnoga sustava, vanjsku trgovinu, energetske učinkovitost, kao i modernizaciju općinskih službi.

GTZ u ovim oblastima rukovodi programima i projektima koji nadilaze geografske i etničke podjele, čime daje i značajan razvojni doprinos stabilnosti u regiji. GTZ vrši i detaljnu procjenu ukupnoga utjecaja programskih i projektnih mjera na razvitak.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Dugoročni cilj pomoći, koju osigurava Njemačka, jeste integriranje BiH u Europu, te njena neovisnost glede daljnje pomoći iz sredstava namijenjenih razvojnoj suradnji. Kako bi pomogla BiH na ovome putu, Njemačka će nastaviti uspješno podupirati opisana područja, koja su u središtu interesa.

Očekuje se daljnji rast suradnje, osobito u aktivnostima koje se tiču promicanja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije, ekonomske reforme, vanjske trgovine, pravne reforme i obrazovanja.

U smislu financijske suradnje, KfW će posebice proširiti svoje aktivnosti, kao vodeća bilateralna promocijska banka, i obuhvatiti područja, kao što su: općinska infrastruktura i obnovljivi izvori energije. Sufinanciranje će se s drugim donatorima proširiti, kako bi se povećao utjecaj i omogućilo financiranje čak i većih projekata.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Njemačka aktivno sudjeluje u radu Foruma za koordinaciju donatora. Njene bilateralne aktivnosti povezane su s aktivnostima drugih donatora.

KfW bilateralne projekte kombinira s različitim programima EU (primjerice, Instrumentom za pretprijetnu pomoć i Okvirom za financiranje općinskih infrastrukturnih projekata - Infrastructure Project Facility Municipality Window). U financijskome sektoru, KfW je inicirao uspostavu Europskoga fonda za Jugoistočnu Europu, kao zajednički instrument donatora namijenjen cijeloj regiji. Ovaj Fond omogućava objedinjavanje sredstava, te osigurava dodatnu podlogu za koordinaciju donatora u ovome sektoru. Pored toga, KfW upravlja Europskim fondom za BiH i nudi donatorima pomoćno sredstvo za podupiranje raznih inicijativa u sklopu financijskoga sektora. Partneri su, primjerice, Vlada Danske i Vlada Švedske.

GTZ, od 2003. godine, implementira Projekt zemljišne administracije, koji zajednički financiraju Njemačka, Švedska i Austrija, te aktivno podupire koordinaciju s drugim donatorima, poput Svjetske banke i Europske Unije. Kroz Otvoreni regionalni fond, GTZ osigurava potporu regionalnoj suradnji u Jugoistočnoj Europi po pitanju pristupanja EU. Uz regionalnu potporu zakonodavnoj reformi, vanjskoj trgovini, energetske učinkovitosti i modernizaciji općinskih službi, GTZ pomaže i u povezivanju država Jugoistočne Europe u zajedničkom traganju za najboljim rješenjima.

Kontakt informacije

Veleposlanstvo Savezne Republike Njemačke u Bosni i Hercegovini

Adresa: Skenderija 3, 71000 Sarajevo, BiH
 Telefon: +387 33 565 300
 Faks: +387 33 212 400
 E: info@sarajevo.diplo.de
 Web adrese: www.auswaertiges-amt.de;
www.sarajewo.diplo.de

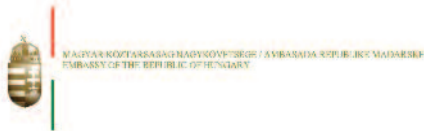
Ured GTZ-a za koordinaciju u Bosni i Hercegovini

Adresa: Splitska 14, 7100 Sarajevo, BiH
 Telefon: +387 33 260 920
 Faks: +387 33 260 921
 E: axel.sachs@gtz.de
 Web adresa: www.gtz.de

Ured KfW-a u Bosni i Hercegovini

Adresa: Hasana Kikića 18, 7100 Sarajevo, BiH
 Telefon: +387 33 266 610
 Faks: +387 33 266 612
 E: stephan.leudesdorff@kfw.de
 Web adresa: www.kfw.de

Mađarska

Politički pristup

Bosna i Hercegovina nalazi se u skupini prioritetnih država, u kojima Mađarska realizira razvojne aktivnosti. Vlada Mađarske usvojila je Državnu razvojnu strategiju za BiH, koja se odnosi na razdoblje od 2008. do 2010. godine. Ciljevi naše razvojne strategije su:

- Ojačati institucionalnu strukturu države BiH, u cilju stvaranja funkcionalne, održive, demokratske države i jačanja vladavine prava;
- Pomoći razvitak tržišne ekonomije u BiH;
- Pomoći razvitak građanskoga društva utemeljenog na načelima (nacionalne i vjerske) nediskriminacije, ravnopravnosti i ljudskih prava;
- Iskorišteniti siromaštvo u BiH;
- Pomoći održivome razvitku, koji je od suštinskoga značaja za političku i ekonomsku stabilnost BiH;
- Pomoći BiH u procesu euroatlantskih integracija.

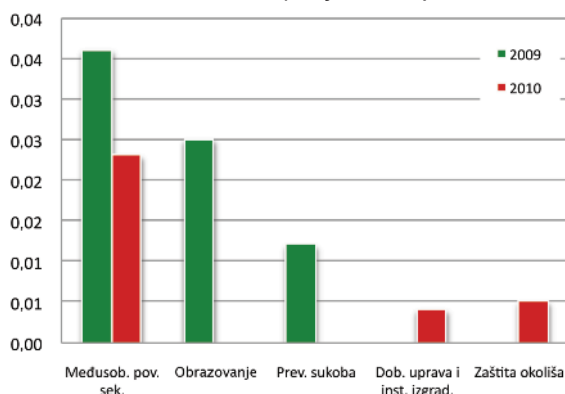
Željeli bismo, u 2010. godini, dodati novi element našim razvojnim prioritetima. Razmatramo pružanje potpore novim projektima na polju zaštite okoliša.

Ključni se aspekt našega pristupa ogleda u primjeni konkretnoga iskustva, stečenoga tijekom demokratske tranzicije Mađarske (prelazak na tržišnu ekonomiju i funkcionalnu demokratsku državu) i njene euroatlantske integracije (pristupanje EU i NATO savezu, regionalna suradnja).

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Mađarska je izdvojila 0,07 milijuna eura u 2009. godini i 0,03 milijuna eura u 2010. godini za sljedeće sektore: međusobno povezane sektore, obrazovanje, prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost, dobra uprava i izgradnja institucija i zaštita okoliša.

Mađarska-tokovi pomoći po sektorima
2009.-2010. (milijuna eura)

Sektor I – obrazovanje

U sklopu sektora obrazovanja, Mađarska je pružila potporu inicijativi Misije OSCE-a na poticanju obrazovanja iz povijesti uniformnog u čitavoj državi. Cilj je bio ukloniti način obrazovanja koji se oslanja na nacionalno podrijetlo. U ovome sektoru, Mađarska se želi usmjeriti na osnovno i srednje obrazovanje i poduprijeti inicijative na uklanjanju nacionalnih podjela u školama.

Sektor II – dobra uprava

Lu ovome sektoru, Mađarska ima dvije najvažnije razvojne zadaće:

1. Prenijeti praktično znanje (know-how) Mađarske Bosni i Hercegovini, u cilju razvitka demokratskoga funkcioniranja države i vladavine prava.
2. Ojačati građansko društvo u smislu njegovih aktivnosti i kapaciteta u cilju:
  - a. Promicanja integracije u EU, informiranja o EU;
  - b. Promicanja kulturne i nacionalne tolerancije;
  - c. Uključivanja mladeži u aktivnosti usmjerene na izgradnju bolje budućnosti za BiH.

Sukladno navedenim ciljevima, Mađarska je podupirala projekte koji su pomagali građanskim organizacijama mladeži da grade svoje kapacitete.

Sektor III – prevencija sukoba

U sektoru za prevenciju sukoba, pozornost je Mađarske usmjerena na aktivnosti evidentiranja mina i podizanja razine svijesti o opasnosti od mina. Pouzdana domaća Nevladina organizacija Posavina bez mina partner je Mađarske u realizaciji ovih aktivnosti. Iako Mađarska nije usmjerila većinu svojih razvojnih aktivnosti na ovo polje, cilj projekta – spašavanje života, od krucijalnoga je značaja za BiH. Deminiranje je težak posao, koji zahtijeva značajne investicije, ali svaki mali korak prema njegovom okončanju može doprinijeti smanjenju rizika od stradanja zbog mina u ovoj državi.

Sektor IV – zaštita okoliša

U sektoru zaštite okoliša, Mađarska se želi usredotočiti na mjesne aktivnosti, odnosno, aktivnosti malih zajednica ili općina na stvaranju održive mjesne sredine. Mađarska također želi otvoriti vrata mađarskim poduzećima da ulažu u oblast zaštite okoliša.

Sektor V – međusobno povezani sektori

Projekti na polju međusobno povezanih sektora imaju za cilj pružiti potporu mladim osobama u Bosni i Hercegovini. Projekti koje financira Mađarska povezani su s tolerancijom (ugrožene zajednice), ulogom mladeži u procesu integracije u EU i povećanjem obujma mogućnosti za mladež u BiH.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Kao država članica EU, Mađarska očekuje da će njena uloga na srednjoročnome planu biti da pomogne BiH u uspješnome okončanju svoje euroatlantske integracije. S obzirom na to da se Mađarska nalazi u geografskom okruženju BiH, u interesu joj je ostvarenje stabilizacije i demokratskoga funkcioniranja BiH (i cjelokupne regije Zapadnoga Balkana). Mađarska bi željela podupirati realizaciju bilateralnih projekata, u okviru kojih bi eksperti iz Mađarske mogli prenijeti svoje znanje političarima, državnim djelatnicima, predstavnicima građanskoga društva i studentima sveučilišta u BiH, s obzirom na to da upravo oni imaju presudni značaj za budućnost države.

Mađarska želi poduprijeti inicijative koje imaju za cilj:

- Jačati kapacitete državnih institucija, radi uspješnoga okončanja procesa euroatlantskih integracija;
- Jačati građansko društvo i njegove aktivnosti usmjerene na davanje poticaja ljudima (osobito mladim i obrazovanim osobama) da rade u interesu budućnosti BiH;
- Uključiti prijenos iskustava, koje je stekla Mađarska tijekom svoje demokratske tranzicije u euroatlantske integracije;
- Doprinijeti obrazovanju mladeži;
- Jamčiti promociju Mađarske kao bilateralnoga donatora.

Mađarska će pružiti i dodatnu potporu realizaciji aktivnosti kojima se umanjuje opasnost od mina u BiH, s obzirom na to da Mađarska smatra da mine predstavljaju veoma ozbiljan problem, koji ima izravni utjecaj na ljudske živote.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Mađarska sudjeluje u radu sektorske radne skupine, koja djeluje kao podskupina u sastavu DCF-a, iako se sastanci ne održavaju često. Njen se rad odnosi na sektor planiranja razvitka države i socijalnu uključenost. Mađarska je sudjelovala na koordinacijskome sastanku donatora država članica V4 skupine i Švedske, gdje se razgovaralo o mogućnostima suradnje. Također sudjeluje i na redovitim sastancima država članica EU na temu koordinacije IPA-e.

Kontakt informacije

Veleposlanstvo Republike Mađarske u Bosni i Hercegovini

Adresa: Splitska 2, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 205 302

Faks: + 387 33 268 930

E: hung.emb@bih.net.ba; mission.sjj@kum.hu

Web adresa: www.mfa.gov.hu/emb/sarajevo

Italija/Talijanska kooperacija za razvitak (IC)

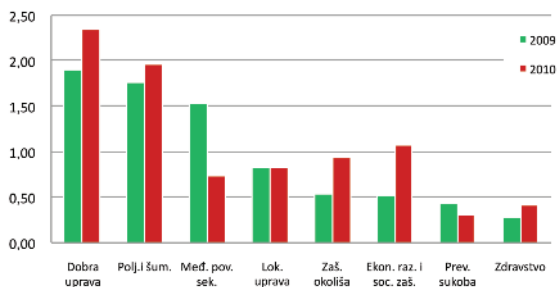
Politički pristup

Talijanska je kooperacija za razvitak usmjerena na podupiranje održivoga razvitka (posebice u seoskome sektoru), izgradnju institucija i zaštitu najugroženijih društvenih kategorija, kroz brojne inicijative na ekonomskome i socijalnom polju. Vrste aktivnosti koje su obavljene do danas predstavljaju potvrdu njene predanosti i obveze prema ostvarenju konsolidacije demokratskih procesa i, neizravno, prema zaštiti ljudskih prava, demokraciji, vladavini prava, dobroj upravi i promicanju kulture mira na temelju multinacionalnoga suživota. Ovakvi se projekti financiraju i kroz bilateralne i kroz multilateralne kanale, u čemu sudjeluju talijanske nevladine organizacije temeljem decentralizirane suradnje (regije, pokrajine i ostale mjesne institucije).

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Italija/IC izdvojila je 7,78 milijuna eura u 2009. godini i 8,57 milijuna eura u 2010. godini za sljedeće sektore: dobra uprava i izgradnja institucija, poljoprivreda i šumarstvo, međusobno povezani sektori, lokalna uprava, zaštita okoliša, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, prevencija sukoba, te zdravlje.

Italija/IC-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

Financijska sredstva, izdvojena za provedbu inicijativa Talijanske kooperacije u BiH, usmjerena su na četiri glavna sektora: i) seoski razvitak i turizam; ii) maloljetnici; iii) vlasti/građansko društvo; iv) razvitak mjesnih institucija.

Seoski razvitak i turizam

Aktivnosti, koje su u tijeku u sektoru poljoprivrede i šumarstva, imaju za cilj promicanje difuzije održivih poljoprivrednih sustava, kao što je uzgoj organske hrane, kako bi se smanjio utjecaj na okoliš zbog poljoprivredne proizvodnje u BiH i kako bi se razvio lanac prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda. Posebice je značajna potpora kooperativnome sustavu, dostupnosti tržišta i kreditnih linija za uzgajivače, kao i jačanju kapaciteta mjesnih uprava na polju strateškoga planiranja i zaštite teritorija.

Maloljetnici

Potpora programima usmjerenim na promicanje i zaštitu ljudskih prava, posebice rizičnih skupina maloljetnika i maloljetnika u uvjetima ugroženosti, predstavlja jedan od prioritarnih polja djelovanja Talijanske kooperacije u Bosni i Hercegovini. Talijanska kooperacija izravno predvodi dva značajna projekta u ovome sektoru: jačanje maloljetničkoga pravosuđa i potpora rizičnim skupinama maloljetnika i maloljetnicima u uvjetima ugroženosti. U sklopu prvoga projekta, pruža se potpora institucijama BiH u procesu primjene Državne strategije protiv maloljetničkoga prijestupništva, kroz pružanje pomoći, kroz obuku, istraživački rad i podizanje razine svijesti. Drugi se projekt fokusira na rizične skupine maloljetnika i maloljetnike u uvjetima posebne ugroženosti, a podrazumijevaju obuku o promicanju mentalnoga zdravlja i socijalnog uključivanja osoba s invaliditetom kroz sport i kulturne aktivnosti.

Vlasti i građansko društvo

Promicanje profesionalnih kapaciteta javnih djelatnika i socijalnih djelatnika prožima gotovo sve razvojne aktivnosti na način da se organizira obuka, edukacija i podizanje razine svijesti. Među aktivnostima koje su u tijeku, sljedeće su aktivnosti od posebnoga značaja: pomoć/obuka radi poboljšanja dostupnosti i kvalitete usluga na polju mentalnoga zdravlja; poslijediplomska regionalna razina magisterija iz demokracije i ljudskih prava; potpora dobrome rukovođenju unutar uprave na regionalnoj razini i početak suradnje na polju civilne zaštite. Italija/IC također financira projekt u Srebrenici, koji je usmjeren na komunikaciju kao sredstvo društvenoga i kulturnog razvitka i promiče međunacionalnu integraciju i interkulturalni dijalog među mladim naraštajima u cilju izgradnje novoga društva u BiH, utemeljenoga na poštovanju razlika.

Razvitak mjesnih institucija

Sa sveukupnim proračunom od 20 milijuna eura, Italija/IC podupire dva programa decentralizirane suradnje na kojima su angažirane razne balkanske države, u cilju jačanja rukovodnih kapaciteta institucija i poticanja razvitka na mjesnoj razini: FPA Balkan i SEENET, faza II. Proračun namijenjen aktivnostima u Bosni i Hercegovini iznosi oko 5,5 milijuna eura. Talijanske regije, koje su pokazale najveći interes za provedbu ovih dvaju projekata su: Toscana, Piemonte, Puglia i Sicilia.

Ostalo

Među šest preostalih inicijativa čija je provedba u tijeku, a koje ne potpadaju pod četiri glavna sektora, inicijativa, koja se tiče humanitarnih deminerskih operacija, dodijeljena Talijanskoj nevladinoj organizaciji Intersos, od posebnoga je značaja. Već nekoliko godina, potpora Italije/IC aktivnostima na uklanjanju mina, koje koordinira BHMACH, od suštinskoga je značaja za poljoprivredu i industrijski i turistički razvitak velikih površina, koje su minirane tijekom protekloga sukoba. Ukupan proračun, od 2005. godine do danas, iznosi preko dva (2) milijuna eura.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Glede budućih perspektiva, Italija/IC namjerava nastaviti djelovati u sklopu četiri sektora, spomenuta u gornjem dijelu teksta, a ima za cilj proširiti potporu na još dva polja djelovanja: potpora malim i srednjim poduzećima i pomoć kod pristupa fondovima IPA-e.

Kada je u pitanju potpora malim i srednjim poduzećima, nedavno prepoznavanje BiH dijela duga bivše Jugoslavije stvorilo je uvjete za odobrenje povoljnih zajmova za BiH (soft loans) od strane Italije/IC. Potpora malim i srednjim poduzećima, s kreditnom linijom od 15 milijuna eura, bila bi

sukladna prioritetu Italije da promiče ekonomski rast i poduzetničke kapacitete u ovome području.

U kontekstu EU integracija, Ured će Talijanske kooperacije za razvitak u Sarajevu i dalje aktivno sudjelovati na koordinacijskim sastancima država članica i povećati svoju pomoć talijanskim i domaćim partnerima, koji žele aplicirati na IPA-inim tenderima, posebice kada je u pitanju twinning, pružajući im informacije i potporu u odnosima s partnerima iz domaćih institucija.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Talijanska kooperacija za razvitak sudjelovala je u sljedećim koordinacijskim aktivnostima:

- Koordinacijski sastanci država članica EU (Delegacija Europske komisije);
- Koordinacija donatora u domeni potpore radu Suda BiH i Tužiteljstva BiH;
- Međunarodni sastanci o sektorskom pristupu EU u Jugoistočnoj Europi.

Kontakt informacije

Talijanska kooperacija za razvitak

Adresa: Čekaluša 51, 7100 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 560 170

Faks: +387 33 667 227

E: segreteria@utlsarajevo.org

Web adresa: www.utlsarajevo.org

Japan/Japanska međunarodna agencija za suradnju (JICA)

Politički pristup

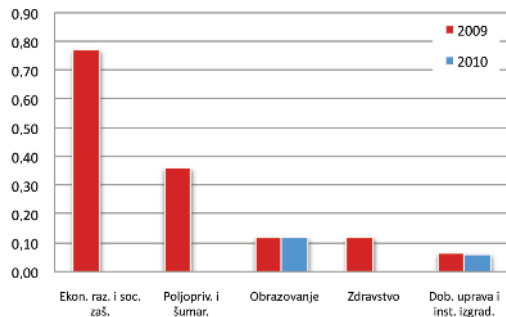
Japan će podupirati nacionalno pomirenje i pružiti potporu izbjeglim osobama, povratnicima i žrtvama mina u cilju konsolidacije mira, na temelju svoje neutralne pozicije. Istodobno, Japan razvija programe koji obuhvataju više od jedne nacionalne skupine, kako bi na taj način mogao doprinijeti konsolidaciji mira.

Imajući u vidu da je ostvaren napredak na području izrade politike rada i zakonodavstva u smislu usuglašenosti sa zakonodavstvom EU (Acquis Communautaire), pomoć bi u ovoj oblasti mogla biti učinkovita, ako je pružaju europski donatori, u koje spadaju i države članice Europske unije. Iz tog razloga, Japan će se usredotočiti na druge sektore u kojima ima prednost: promicanje razvitka malih i srednjih privatnih poduzeća i promicanje zaštite okoliša.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Japan/JICA izdvojila je 1,43 milijuna eura u 2009. godini i 0,18 milijuna eura u 2010. godini za sljedeće sektore: ekonomski razvitak i socijalna zaštita, poljoprivreda i šumarstvo, obrazovanje, zdravstvo i dobra uprava i izgradnja institucija.

Japan/JICA-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

Obrazovanje

U sklopu Programa konsolidacije mira, provode se aktivnosti na realizaciji projekata na polju tehničke suradnje, kako bi se postizanje pomirenja među narodima proširilo, s entitetske, na državnu razinu i kako bi se uspostavili postulati zajedničkoga djelovanja, nakon realizacije projekata koji obuhvataju više od jedne nacionalne skupine. U sklopu ovoga programa, Japan je pružio pomoć Bosni i Hercegovini na polju modernizacije informatičkih kurikuluma putem provedbe programa pomoći u grantu i projekta tehničke suradnje. Druga faza programa pod nazivom: Modernizacija informatičkih kurikuluma u Bosni i Hercegovini, treba otpočeti tijekom fiskalne 2010. godine.

Zdravstvo

U okviru problema neeksplozivnih mina, još jednog od velikih negativnih faktora po konsolidaciju mira, kroz Program konsolidacije mira podupiru se i aktivnosti na uklanjanju mina, i to putem Pomoći u grantu za Projekt temeljne ljudske sigurnosti (Grassroots Human Security Grant Aid).

Ekonomski razvitak i socijalna pomoć

Program zaštite okoliša usmjeren je na izradu politike rada ili razvitak kapaciteta u oblastima u kojima Japan posjeduje obilato iskustvo i stručno znanje, kao što su globalne klimatske promjene, borba protiv zagađenja, tehnologija očuvanja izvora energije, recikliranje i ponovna upotreba, itd. Realizacija Projekta izgradnje postrojenja za desulfurizaciju dimnih plinova u Termoelektrani Ugljevik, treba otpočeti tijekom fiskalne 2010. godine.

Neophodno je i dalje raditi na promicanju razvitka malih i srednjih poduzeća i turizma, glavnih elemenata državne ekonomije, kako bi se pružila potpora razvitku tržišne ekonomije i privatnoga sektora. Program razvitka privatnoga sektora namijenjen je razvitku stručnoga kadra i uspostavi sustava za provedbu politike rada, kako bi se poduprle strategije djelovanja na polju razvitka malih i srednjih poduzeća i turizma, kako od strane središnje vlasti, tako i od strane entiteta.

Dobra uprava i izgradnja institucija

U sklopu UNDP-evog Trust Fund-a, Japan je pružio pomoć Bosni i Hercegovini u izgradnji kapaciteta državnoga tužiteljstva i državnih sudova na polju procesuiranja predmeta ratnih zločina.

Poljoprivreda i šumarstvo

U sklopu Programa konsolidacije mira realizira se i Projekt tehničke suradnje na polju poljoprivrede. Realiziran je i Projekt izgradnje povjerenja u Srebrenici, kroz razvitak poljoprivrednoga i seoskog poduzetništva (SACRED), kako bi se postizanje pomirenja među narodima proširilo, s entitetske, na državnu razinu.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Od 2007. godine, bruto nacionalni dohodak (GDP) po glavi stanovnika u Bosni i Hercegovini iznosio je 3,580 američkih dolara (izvor: Svjetska banka), te su, zbog toga, programi dodjele pomoći u grantovima u Bosni i Hercegovini ograničeni na određena područja, primjerice na okoliš i sprečavanje katastrofa.

Imajući u vidu da je Bosna i Hercegovina kategorizirana kao država s gornjom srednjom vrijednošću rasta prihoda (GDP po glavi stanovnika u 2008. godini iznosio je preko 3,856 američkih dolara), zajmovi će japanske službene razvojne pomoći (ODA zajmovi) biti ograničeni na sljedeća četiri područja: okoliš, razvitak stručnoga kadra, sprečavanje katastrofa i uklanjanje nejednakosti.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Pored sudjelovanja u radu Foruma za koordinaciju donatora, Ured japanske međunarodne agencije za suradnju u Sarajevu član je i sektorske radne skupine u organizaciji ITS-a i OSCE-a.

Kontakt informacije

Ured Japanske međunarodne agencije za suradnju u Sarajevu

Adresa: Bistrik 9, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 220 190

Faks: +387 33 220 192

E: jicabh@smartnet.ba

Web adresa:

<http://www.jica.go.jp/balkan/english/office/about/index.html>

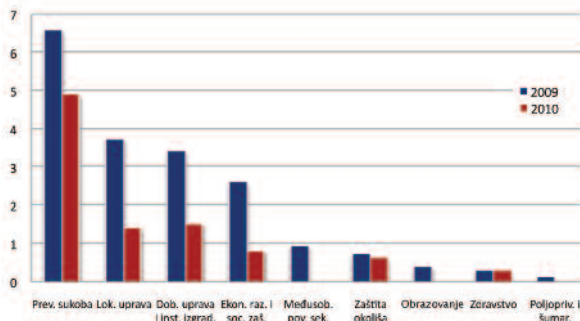
Politički pristup

Bosna i Hercegovina (BiH) je jedna od 36 partnerskih država u svijetu u kojoj Nizozemska provodi značajan program bilateralne razvojne suradnje. Nakon realizacije aktivnosti, pretežno usmjerenih na pružanje potpore povratku izbjeglih osoba pripadnika manjinskih skupina i uspostavi stabilnosti nakon okončanja rata, programske se aktivnosti trenutačno preusmjeravaju i sve više usredotočuju na stvaranje održivih, transparentnih i odgovornih struktura vlasti, sukladno kriterijima za ulazak u EU, s fokusom na razvitak poslovne klime pogodne za razvitak privatnoga sektora i stranih izravnih ulaganja. U narednim će se godinama, bilateralna razvojna pomoć Bosni i Hercegovini postupno smanjivati i prerastati iz uobičajenoga odnosa, utemeljenoga na podupiranju razvitka, u odnos u sklopu kojeg će se aktivno djelovati ka pridruživanju EU strukturama. Ovakav, novi odnos sa sobom donosi i vlastite instrumente djelovanja, kao što je Program društvenoga preobražaja (Matra), za koji se Bosna i Hercegovina kvalificirala u januaru, 2008. godine.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Nizozemska je u 2009. godini izdvojila 18,70 milijuna eura, a u 2010. godini izdvojila je iznos od 9,49 milijuna eura za sljedeće sektore: prevencija sukoba, lokalna uprava, dobra uprava i izgradnja institucija, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, međusobno povezani sektori, zaštita okoliša, obrazovanje, zdravstvo i poljoprivreda i šumarstvo.

**Nizozemska-tokovi pomoći po sektorima
2009.-2010. (milijuna eura)**

Veleposlanstvo Nizozemske, u 2010. godini, pruža potporu projektima na polju postkonfliktnoga oporavka (u iznosu od oko 5 milijuna eura) – sektoru dobre uprave (2,5 milijuna eura) i razvitku privatnoga sektora (1,9 milijuna eura). Pored toga, za realizaciju projekata na polju ljudskih prava u 2010. godini izdvojeno je 0,7 milijuna eura, a za MATRA program izdvojeno je ukupno 0,183 milijuna eura.

Aktivnosti na polju dobre uprave, odnosno, lokalne uprave: financiranje Projekta upravne odgovornosti (GAP), reforme javne uprave (PAR), CCI.

Aktivnosti na polju razvitka privatnoga sektora, odnosno, poljoprivrede: provedba vrijednosnih lanaca u poljoprivredi (u realizaciji UNDP-a) uz potporu REZ-a (Središnja BiH).

Aktivnosti na polju prevencije sukoba, odnosno, postkonfliktnog oporavka: financiranje ICMP-a, nekoliko projekata i programa na području Srebrenice, kako bi se potpomoglo u promicanju društvene i ekonomske situacije.

Projekt stambenog zbrinjavanja (u realizaciji nevladine organizacije CRS) korisnika koji borave u objektima namijenjenim kolektivnom smještaju, a koji se ne mogu vratiti. Izrada modela stambenoga zbrinjavanja, regulatornoga okvira i pilot-projekata (Fojnica, Potočari, Drvar, Goražde i Foča).

Srednjoročni i dugoročni pristup

Razvojni će se program pomoći Nizozemske okončati nakon 2011. godine, s izuzetkom programa za postkonfliktni oporavak na području Srebrenice (5 milijuna eura godišnje). Nastavit će se realizacija nekih programa manjeg obujma, kojima se rukovodi iz središnjega ureda, kao što su programi na polju ljudskih prava (s godišnjim proračunom od oko 700,000 eura), program na polju društvenoga preobražaja (MATRA, s godišnjim proračunom od oko 0,2 milijuna eura), kao i program potpore upravljanju javnom potrošnjom u državama u sklopu nizozemske konstitucije Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Nizozemska ostvaruje dobru suradnju s ostalim donatorima, koji aktivno djeluju u sektorima od zajedničkoga interesa. Posebno je dobra koordinacija uspostavljena s organizacijama koje sufinanciraju razne projekte zajedno s Nizozemskom, kao što su GAP, PAR, Pravosuđe i Program strateškoga planiranja i razvitka politike djelovanja (SPPD).

Kontakt informacije

Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske

Adresa: Grbavička 4, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 562 600

Faks: +387 33 223 413

E: sar@minbuza.nl

Web adrese: www.minbuza.nl; www.mfa.nl/sar

Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške

Politički pristup

Veliki dio aktivnosti Norveške u oblasti razvojne suradnje u svijetu, odnosi se na dugoročnu pomoć u formi grantova. Aktivnosti Norveške u oblasti dugoročne razvojne suradnje uopće, u središtu interesa imaju, kako bilateralnu pomoć, koja se upućuje izravno vladama država partnera, tako i multilateralnu pomoć, koja se upućuje putem sustava UN-a, kao i putem razvojnih banaka. Norveška, također, pruža i značajnu pomoć putem međunarodnih, lokalnih i norveških nevladinih organizacija.

Norveška razvojna suradnja s BiH razvijala se tijekom godina, sukladno promjenama potreba u državi, i dok je na početku te suradnje imala obilježje humanitarne pomoći, rekonstrukcije i razvika infrastrukture, danas je ta pomoć usmjerena na pružanje potpore reformskim procesima i procesima promicanja stabilnosti i približavanja BiH euroatlantskim strukturama. To podrazumijeva pružanje potpore izgradnji institucija (državnoga parlamenta, pravosudnih institucija, sektora sigurnosti, policije i lokalnih vlasti), te provedbu reforme pravosudnoga sektora.

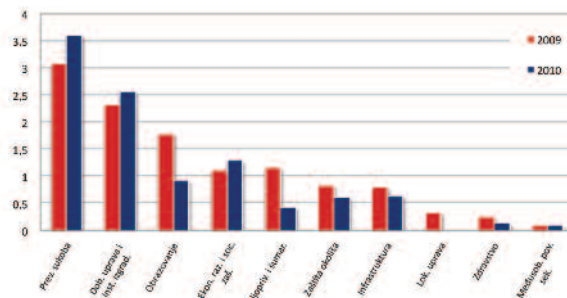
Kada je riječ o institucionalnome razvitku, najveći doprinos koji je Norveška dala u nedavnoj prošlosti, odnosi se na pravosuđe, gdje je, tijekom razdoblja od nekoliko godina, pružila značajnu potporu radu Visokoga sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH i Suda BiH, te izdvojila sredstva za potrebe rekonstrukcije lokalnih sudova. Norveška će nastaviti pridavati veliki značaj pravosuđu i ostalim elementima pravosudnoga i sigurnosnog sektora (policija, obavještajne i obrambene strukture), kao i suradnji s parlamentom. Razvitak privatnoga sektora, s posebnim naglaskom na poljoprivrednu djelatnost i informatičku tehnologiju, predstavlja drugi stup na kojemu počiva pomoć Norveške BiH. Norveška pruža značajnu potporu brojnim važnim inicijativama od značaja za rad sa ženama, djecom, mladeži, te rad u oblasti obrazovanja, mira i pomirenja, uključujući tu i napore u oblasti suočavanja s prošlošću i promicanja međunacionalnoga dijaloga i suradnje, kao i rad od značaja za društveni sektor i zaštitu okoliša. Osim toga, Norveška je pružila i značajnu pomoć realizaciji aktivnosti deminiranja, temeljem djelovanja slučaj po slučaj i ovisno o dostupnim finansijskim sredstvima.

Izdvojeno je, u 2010. godini, 100 milijuna eura u NOK, a do sada je ugovoreno 70 milijuna eura.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Norveška je izdvojila 11,68 milijuna eura u 2009. godini i 10,22 milijuna eura u 2010. godini za sljedeće sektore: prevencija sukoba, dobra uprava i izgradnja institucija, obrazovanje, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, poljoprivreda i šumarstvo, zaštita okoliša, infrastruktura, lokalna uprava, zdravstvo i međusobno povezani sektori.

Norveška-tokovi pomoći po sektorima
2009.-2010. (milijuna eura)

Srednjoročni i dugoročni pristup

Pomoć u tranziciji BiH, koju je pružala Vlada Norveške, mijenjala se vremenom, sukladno promjenama potreba države. Na srednjoročnome, kao i na dugoročnom planu, Norveška očekuje stabilnost i provedbu potrebnih reformi i procesa, koji će BiH približiti euroatlantskim integracijama. Očekuje se da će glavni sektori, u kojima će Norveška pružiti potporu, biti: dobra uprava, obrazovanje, reforma pravosuđa, mir i pomirenje i ekonomski razvitak.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Norveška redovito sudjeluje na nekoliko koordinacijskih sastanaka donatora, kao što su sastanci na temu reforme pravosudnoga sektora.

Kontakt informacije

Veleposlanstvo Kraljevine Norveške u Bosni i Hercegovini

Adresa: Ferhadija 20, 71000 Sarajevo, BiH
 Telefon: +387 33 254 000
 Faks: +387 33 666 505
 E: emb.sarajevo@mfa.no
 Web adresa: www.norveska.ba

Španjolska/Španjolska agencija za međunarodnu razvojnu suradnju (AECID)

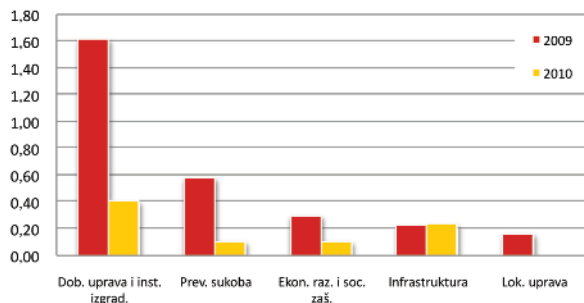
Politika rada

Globalni strateški cilj Španjolske agencije za međunarodnu suradnju u Bosni i Hercegovini (BiH) je pružanje potpore i praćenje države u njenome napretku prema Europskoj Uniji u političkim, ekonomskim i društvenim promjenama, kao i u konsolidaciji mira u državi. U tom pogledu, aktivnosti Španjolske agencije za međunarodnu suradnju odgovaraju sljedećim sektorskim strateškim ciljevima: jačanje društvenih i institucionalnih kapaciteta (demokratsko upravljanje), povećanje ekonomskih kapaciteta, prevencija sukoba i izgradnja mira.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Španjolska/AECID je, u 2009. godini, ukupno izdvojila 2,86 milijuna eura, dok se, u 2010. godini, obvezala na izdvajanje 0,83 milijuna eura za sljedeće glavne sektore:

Španjolska/AECID-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

1. Jačanje društvenih i institucionalnih kapaciteta

(demokratsko upravljanje) ostvaruje se kroz provedbu potrebnih aktivnosti jačanja organizacija građanskoga društva, potporu reformama pravosudnih i policijskih struktura koje jamče vladavinu prava, kao i neophodnu reformu javne uprave, uključujući tu i jačanje lokalnih tijela vlasti i svih centralnih institucija, koje imaju izravnu ili neizravnu nadležnost u postupku euroatlantskih integracija.

Što se tiče prvoga strateškog cilja Španjolske/AECID-a, u oblasti građanskoga društva, važno je naglasiti aktivnosti koje trenutno provodi Španjolska nevladina organizacija, pod nazivom ISCOD, a koja realizira program potpore institucijama uključenim u društveni dijalog, uz poseban naglasak na rad sa sindikalnim organizacijama. U ovoj oblasti, važno je spomenuti i projekt Potpore jačanju Udruge tužitelja BiH, a koji izvanredno uspješno provodi domaća udruga.

Što se tiče vladavine prava, važno je naglasiti suradnju s pravosudnim institucijama na državnoj razini, te kontinuiranu potporu koja se pruža radu pisarnice Odjela I za ratne zločine i Odjela II za organizirani kriminal, gospodarski kriminal i korupciju pri Sudu Bosne i Hercegovine, te posebnim odjelima za ratne zločine i organizirani kriminal, koji rade u sastavu Tužiteljstva BiH. Osim toga, u oblasti pravne pomoći, Španjolska/AECID nastavlja pružati potporu realizaciji programa Španjolske nevladine organizacije MPDL (Pokret za mir), koji pruža pravnu pomoć i usluge obuke ugroženoj populaciji, uz poseban naglasak na one pogođene procesom privatizacije. Konačno, izrazito snažna potpora pružena je jačanju domaćih kapaciteta u provedbi Strategije reforme pravosudnoga sektora. Španjolska/AECID također pruža potporu policijskim snagama u jačanju kapaciteta na polju borbe protiv najsloženijih oblika kriminala. Podupire i inicijative u oblasti Reforme javne uprave, konkretno, u sklopu projekta koji ima za cilj poduprijeti aktivnosti Agencije za državnu službu BiH na polju promicanja rada e-Vlade u javnim institucijama. Značajne aktivnosti realizirane su, tijekom 2009. godine, u još jednoj oblasti, u cilju pružanja potpore tijelima lokalne uprave i jačanja njihovih kapaciteta za realizaciju sredstava europskih fondova u budućnosti. Osim pružanja potpore u procesu europskih integracija, Španjolska trenutno pruža izravnu potporu radu Direkcije za europske integracije, kako bi ojačala njene kapacitete i osposobila je za upravljanje europskim fondovima i sredstvima pomoći. Osim toga, Španjolska/AECID financira projekte kojima se pruža pomoć različitim ministarstvima ili javnim institucijama u usuglašavanju aktivnosti sukladno europskim direktivama na polju obnovljivih izvora energije i upravljanja vodnim bogatstvom (sektor infrastrukture).

2. Jačanje ekonomskih kapaciteta ostvaruje se kroz potporu mikro i malim poduzećima, jačanje institucionalnih kapaciteta, kao i kroz potporu decentraliziranome javnom servisu, koji pruža pomoć pri uspostavi poduzeća.

Španjolska/AECID nastavlja surađivati sa Sarajevskom regionalnom razvojnom agencijom (SERDA) i Agencijom za regionalni razvitak Hercegovine (REDAH). REDAH je, tijekom 2009. godine, nastavio implementirati projekt, čiji je cilj konsolidacija Centra za poljoprivredni i seoski razvitak Hercegovine. Španjolska/AECID također financira projekte u cilju davanja potpore razvitku malih i srednjih poduzeća i poslovnih zona u Hercegovini, kao i projekte jačanja kapaciteta u sektoru turizma u regiji Mostara.

3. Prevencija sukoba i izgradnja mira ostvaruje se usmjeravanjem pozornosti i raspoloživih resursa na razvitak i sigurnost ljudi, pružanjem potpore aktivnostima u

oblasti tranzicijske pravde, pružanjem potpore žrtvama i svjedocima ratnih zločina, kao i građanskim aktivnostima usmjerenim na izgradnju mira. Produbljena je suradnja s lokalnim nevladinim organizacijama, realizacijom inicijativa koje su za cilj imale pružanje potpore žrtvama i svjedocima ratnih zločina koji su svjedočili pred Sudom BiH, a koje je implementirao Centar za žrtve mučenja iz Sarajeva, ili promicanjem dijaloga i sudjelovanja građanskoga društva u cilju prevencije sukoba i pomirenja u BiH, na čemu je radila Organizacija pod nazivom: Žene ženama. Također je potrebno spomenuti prethodnu i sadašnju potporu pruženu Međunarodnome povjerenstvu za nestale osobe.

Španjolska/AECID također sudjeluje u trajnim aktivnostima usmjerenim na procesuiranje ratnih zločina pred lokalnim sudovima u BiH, kao i na smanjenje pričuva malokalibarskoga oružja i lakog naoružanja. Navedene projekte implementira UNDP.

Konačno, postoje tri španjolske nevladine organizacije, koje realiziraju projekte koji se odnose na ovaj prioritetni sektor. Nевladina organizacija MZC realizira projekt koji za cilj ima promicanje implementacije Rezolucije UN-a 1325 na Balkanu. Španjolski crveni križ proveo je projekt izgradnje mira, realizacijom različitih aktivnosti u radu s djecom i mladim osobama. Nевladina organizacija RESCATE implementira projekt u oblasti prevencije sukoba pružanjem zaštite ugroženim skupinama, uz posvećivanje posebne pozornosti osobama s invaliditetom.

Srednjoročni i dugoročni pristup

BiH nije uključena kao prioritetna država u nedavno objavljenome Dugoročnom okvirnom planu španjolske suradnje, za razdoblje od 2009. do 2012. godine. Ta činjenica upućuje na zaključak da će doći do progresivnoga i planiranog smanjivanja sredstava u godinama koje predstoje.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

AECID aktivno sudjeluje u realizaciji svih postojećih koordinacijskih inicijativa u oblasti reforme pravosuđa i policije, i to: redovitim koordinacijskim sastancima, koje saziva Ured registrara; redovitim sastancima donatora, koje saziva Sektor za planiranje strategije; sastancima u svrhu koordinacije pomoći za europske integracije u Ministarstvu pravde BiH; te donatorskim koordinacijskim sastancima, koje saziva EUPM, a koji se održavaju na temu pitanja od značaja za politiku rada. Osim toga, AECID aktivno sudjeluje u radu Foruma za koordinaciju rada donatora, te na sastancima država članica EU, koji se održavaju na temu pružanja pomoći. Što se tiče ostalih oblasti, kao što su poljoprivreda ili upravljanje vodnim bogatstvom, Španjolska/AECID sudjeluje u svakoj pokrenutoj inicijativi koordinacije.

Kontakt informacije

Španjolska agencija za međunarodnu razvojnu suradnju (AECID)

Adresa: Maguda 18, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 584 060

Faks: +387 33 584 066

E: otc.balcanes@aecid.ba

Web adrese: www.aecid.es; www.aecid.ba

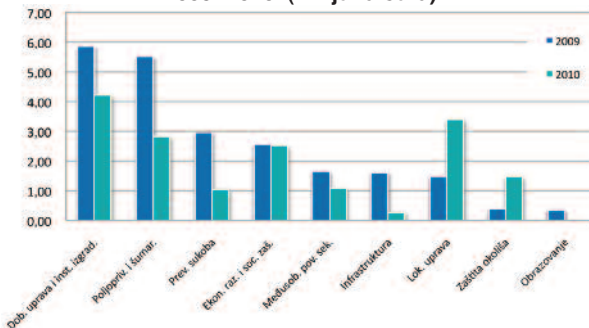
Politički pristup

Strategija suradnje Švedske međunarodne agencije za razvojnu suradnju BiH za razdoblje od 2006. do 2010. godine usmjerena je na dvije prioritete: dobru upravu (uključujući lokalnu upravu) i ekonomski razvitak (uključujući poljoprivredu). Pored toga, pomoć se pruža i u domeni građanskoga društva, spolne jednakopravnosti, te pitanjima manjina (međusobno povezani sektori). Novi sektor, koji se pojavljuje kao domena djelovanja, jeste okoliš, općinska infrastruktura i zaštita okoliša. U odsustvu sveobuhvatne državne razvojne strategije, Švedska/Sida se, glede suradnje na polju razvitka, rukovodi Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i Dokumentom o europskome partnerstvu.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

Švedska/Sida izdvojila je preko 22,37 milijuna eura u 2009. godini i preko 16,87 milijuna eura u 2010. godini za sljedeće sektore: dobra uprava i izgradnja institucija, poljoprivreda i šumarstvo, prevencija sukoba, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, međusobno povezani sektori, infrastruktura, lokalna uprava, zaštita okoliša i obrazovanje.

Švedska/Sida-tokovi pomoći po sektorima
2009.-2010. (milijuna eura)

Dobra uprava i lokalna uprava:

Strategija Švedske/Sida za razdoblje od 2006. do 2010. godine, naglasak stavlja na potporu BiH u uspostavi i razvijanju učinkovitoga, transparentnog i demokratskog sustava javne uprave i pravosuđa. Ovim je sektorima namijenjeno 44% očekivanih sredstava, koja će biti izdvojena tijekom 2010. godine.

Na temelju sporazuma o sufinanciranju, Švedska/Sida osigurava i pomoć u svezi sa Strategijom Ureda registrara Suda BiH i Tužiteljstva BiH, kao i potporu Visokome sudbenom i tužiteljskom vijeću (HJCP). Rezultat takvog djelovanja jeste 70%-tno povećanje broja slučajeva ratnih zločina i organiziranoga kriminala koji dospijevaju pred sud. Izrečene su trideset i četiri konačne presude u predmetima ratnih zločina i 43 u predmetima organiziranoga kriminala, privrednog

kriminala i korupcije. Do 2009. godine, uveden je i elektronski HJCP-ov sustav upravljanja slučajevima u 66 sudova u državi, a do kraja 2010. godine, bit će uveden i u svim tužiteljstvima.

Švedska/Sida je započela pružati i potporu u uspostavi Fonda za strategiju sektora pravosuđa zajedno sa Španjolskom i Ujedinjenim Kraljevstvom. Cilj je uspostaviti višu razinu učinkovitosti izdvojene financijske pomoći, kao potporu reformi pravosudnoga sektora. Očekuje se kako će Fond postati operativan u zadnjem tromjesečju 2010. godine. Modalitet bi se rada oslanjao na iskustva Fonda za reformu javne uprave (PAR) u okviru kojega je Švedska/Sida svoja sredstva objedinila s UK/DFID-om i Nizozemskom.

Naglasak se i dalje stavlja na sektor demokratske lokalne uprave, u okviru koje se kroz, sada već drugu fazu Projekta upravne odgovornosti (GAP), pruža pomoć polovici općina u BiH, kako bi se promicale općinske usluge, te zakonski, regulatorni i financijski okviri. Pored ovoga, Švedska/Sida financira i tri projekta koja se nadovezuju na GAP:

- Sustav obuke općinskih djelatnika, koji implementira UNDP, ima za cilj razvitak i institucionalizaciju održivoga modela obuke uposlenika u lokalnoj upravi.
- Jačanje položaja građana u seoskim područjima i jačanje uprave i lokalnoga sudjelovanja u stotinjak sela, kako bi se ona integrirala u ukupni razvitak BiH.
- Potpora će izgradnji kapaciteta općinskih udruga u BiH započeti tijekom 2010. godine.

Ekonomski razvitak i poljoprivreda:

Ekonomski razvitak predstavlja drugi po značaju prioritet razvojne suradnje. On podrazumijeva i projekte na polju razvitka poljoprivrede, a što pruža potporu seoskom ekonomskom razvitku. Za oba ova sektora, ekonomski razvitak i poljoprivredu, tijekom 2010. godine bit će izdvojeno ukupno 29% očekivanih financijskih sredstava.

Potpora mikrokreditnome sektoru usmjerava se kroz projekt koji se realizira u suradnji s njemačkim KfW-om. Potpora se malim i srednjim poduzećima odvija kroz projekt u suradnji s Razvojnog agencijom za ekonomsku regiju sjeveroistočnoga dijela BiH-a (NERDA). Sličan projekt u suradnji s REDAH-om, Agencijom za regionalni razvitak Hercegovine, bit će pokrenut tijekom 2010. godine. Dva nova projekta započeta su u 2009. godini, koji sufinanciraju Sida i USAID. Projekt, pod nazivom FIRMA, promiče razvitak malih i srednjih poduzeća (SME) u oblasti turizma, drvne industrije i lake industrije, dok se kroz projekt, pod nazivom FARMA, osigurava potpora razvitku agrobiznisa, izvoza i prehrambene industrije. Projekt na polju kontrole sigurnosti hrane ima za cilj pružiti potporu institucijama BiH u prilagodbi EU standardima u oblasti sigurnosti i kvalitete kontrole hrane.

Potpura se pruža i Uredu za veterinarstvo BiH na polju borbe protiv bruceloze, čime se pruža pomoć seoskom razvitku i trgovini. Na jačanju entitetskih institucija, koje se bave seoskim razvitkom, radi se kroz realizaciju projekta u suradnji sa Svjetskom bankom.

Okolišna i općinska infrastruktura

Sida pruža potporu općinama u izradi svojih akcijskih planova na polju zaštite okoliša, kao i u realizaciji nekih prioriternih pitanja na polju zaštite okoliša. Novi projekt, koji ima za cilj postizanje kvalitetnijega upravljanja čvrstim otpadom u općinama u BiH, započeo je 2010. godine. Ovaj projekt na polju zaštite okoliša, sukladno statističkim standardima, potpada pod sektor infrastukture.

Međusobno povezani sektori (uključujući građansko društvo):

Potpura promicanju, zaštiti i ostvarivanju ljudskih prava predstavlja jednu od osnovnih karakteristika suradnje Švedske/Sida i Bosne i Hercegovine. Švedska/Sida financira sektor građanskoga društva putem četiri švedske nevladine organizacije: Švedski helsinški odbor, Međunarodni centar Olof Palme, Kvinna till Kvinna i Forum Syd. Ove su organizacije radile u partnerstvu s 32 domaće NVO na pitanjima koja se odnose na vladavinu prava, borbu protiv korupcije, borbu protiv diskriminacije, slobodu izražavanja, jednakopravnost spolova, ljudska prava i angažman, odnosno sudjelovanje mladeži. Pored rada Sida-e na zagovaranju realizacije svih ovih aktivnosti i uloge kontrolora, s ciljem osiguranja jednakoga pristupa realizaciji prava i dostizanja standarda, njena pomoć omogućila je tisućama ugroženih građana da dobiju pristup pravnoj pomoći, psihološkim savjetovanjima i funkcionalnim domaćim modelima politike rada vezane za pitanja od interesa za mladež i za njen rad.

Švedska također pruža potporu radu Međunarodnoga povjerenstva za nestale osobe (ICMP), kako bi se pružila pomoć obiteljima i pojedincima u identificiranju nestalih osoba i kako bi im se osiguralo pravo na vjerodostojne i nepristrane informacije o ratnim dešavanjima i posljedicama. Glavne aktivnosti ICMP-ija na identificiranju nestalih osoba i podupiranju institucionalnih kapaciteta nastavljene su najvećim dijelom zahvaljujući potpori Sida-e, koju je ova počela pružati 2008. godine. Glavni objekt ICMP-ija za

identifikaciju u Podrinju, obavio je, 2009. godine, 762. zvanične identifikacije nestalih osoba.

Švedska/Sida pruža potporu Agenciji za ravnopravnost spolova BiH kroz nedavno uspostavljeni Fond za implementaciju Gender akcionoga plana. Potporu dobiva i Centar za interdisciplinarnu poslijediplomske studije, za edukaciju studenata iz BiH na poslijediplomskom studiju u različitim aspektima jednakopravnosti spolova, kako bi ih se osposobilo da ovo znanje primjenjuju u praksi.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Švedska/Sida sudjeluje u aktivnostima sektorske koordinacije u svim spomenutim sektorima, uz poseban naglasak na sektor pravosuđa, reformu javne uprave, ekonomski razvitak i pitanja koja se odnose na jednakopravnost spolova.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Švedska/Sida će, i tijekom sljedećih godina, biti značajan donator u BiH, s godišnjim proračunom od oko 17 milijuna eura. Tijekom 2010. godine, bit će pripremljena nova strategija za razdoblje od 2011. godine, pa nadalje. Aktivnosti će i dalje biti koncentrirane na pružanje potpore Bosni i Hercegovini na njenome putu ka stjecanju statusa države kandidata za prijam u EU, te članstva u EU. Očekuje se da će dobra uprava i ekonomski razvitak i dalje biti prioritetni sektori. Treći bi prioritetni sektor mogao biti zaštita okoliša, gdje će aktivnosti biti usmjerene na pružanje potpore općinskim infrastrukturama u upravljanju vodnim bogatstvom, vodnim otpadom i čvrstim otpadom.

Kontakt informacije

Švedska agencija za međunarodni razvitak

Adresa: Švedska ambasada, Ferhadija 20, 71000 Sarajevo

Telefon: +387 33 276 030

Faks: +387 33 267 060

E: ambassaden.sarajevo@foreign.ministry.se

Web adrese: www.sida.se; www.swedenabroad.se

Švicarska/Švicarska agencija za razvitak i suradnju (SDC)/Državno tajništvo za ekonomske poslove (SECO)

Politički pristup

Djelovanje SDC-a i SECO-va strategija suradnje sukladni su relevantnim državnim dokumentima – Državnom razvojnom strategijom i Strategijom socijalnog uključivanja. Strategijom se potvrđuje predanost Švicarske u potpori tranziciji BiH ka funkcionirajućoj demokratskoj državi i socijalno održivoj tržišnoj ekonomiji.

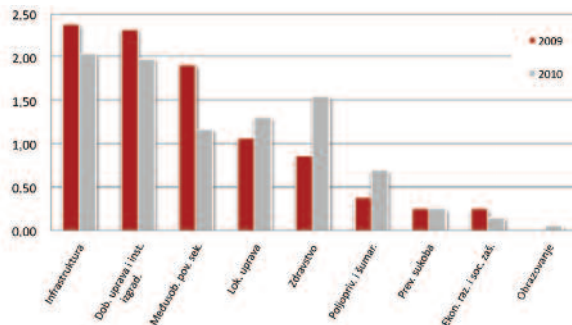
Zbog strateškoga značaja, koji Bosna i Hercegovina (BiH) ima glede regionalne suradnje i stabilnosti na zapadnome Balkanu, u BiH aktivno djeluju i druge švicarske savezne agencije. Tako koordinirane programe implementiraju Odsjeci za političke poslove IV i I (PD IV; PD I), Savezni ured za migracije (FOM), kao i Savezno ministarstvo obrane, civilne zaštite i športa (DDPS).

Švicarska, pored toga, pruža financijsku potporu prekograničnim pitanjima, kod kojih se koriste regionalni pristup i dizajn.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010.

Ukupna izdvajanja Švicarske/SDC/SECO/FOM u 2009. godini iznosila su 9,38 milijuna eura, a u 2010. godini, a uložena su u sljedeće sektore: infrastrukturu, dobru upravu i institucionalnu izgradnju, međusobno povezane sektore, lokalnu upravu, zdravstvo, poljoprivredu i šumarstvo, prevenciju sukoba, ekonomski razvitak i socijalnu zaštitu i obrazovanje.

Švicarska/SDC/SECO-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

Najveći udio švicarskih sredstava izdavan je za sektor lokalne uprave, ponajprije za Projekt integriranoga lokalnog razvitka (ILDP), zajednički projekt SDC-a i UNDP-a, Projekt dobre uprave u oblasti zaštite voda i okoliša (GOV-WADE), te treću fazu Projekta općinskoga razvitka u BiH. Još jedan od prioriteta bio je sektor ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite za kojim, s neznatnom razlikom, slijede aktivnosti u

domeni zdravstva i promicanja dobre uprave i institucionalne izgradnje.

Aktivnosti kojima SDC podržava ekonomiju i zapošljavanje promijenit će karakter i sa promoviranja generiranja prihoda preusmjeriti se na strateški odabrane domene zapošljavanja mladeži i mogućnosti zapošljavanja, fokusirajući se na neformalno učenje u svezi s funkcionalnim javno/privatnim partnerstvom, koje tek treba uspostaviti u cjelovitom obliku i to u postojećem kontekstu „krhkog“ ekonomskog razvitka i globalne krize sa značajnim negativnim utjecajem na BiH. Javno/privatnim partnerstvom SDC se bavi i kroz uvođenje standarda o sigurnosti hrane za poljoprivredne proizvode na razini države, kako bi se promicali marketinški uvjeti poljoprivredne proizvodnje.

SECO će nastaviti aktivnosti koje se odnose na promociju ulaganja koje trenutačno uključuju projekte IFC-a, FIAS-a i OECD-a, kao i pristup financiranju kroz aktivnosti SIFEM-a. Naglašavat će se projekti specifični za konkretnu državu, koji se bave promicanjem korporativnog upravljanja i nadilaženjem administrativnih barijera. IFEM će nastaviti investirati u obećavajuće dioničke fondove, koji služe financijskim posrednicima i SME-u, kao i u mikrofinancijske mehanizme. SIPPO će promovirati pristup SME-a europskim tržištima za odabrane grane industrije i sektore.

Strateške intervencije SECO-a u sektoru promicanja i modernizacije infrastrukture slijede konkretni pristup usmjeren na praksu, koji se fokusira na obnovu vodoopskrbnog sustava, bazira na grantovima, integrira korporativno upravljanje, obuku i praktičnu izgradnju kapaciteta općinskih komunalnih službi povezanim sa „sestrinskim“ organizacijama na drugim lokacijama. Tijekom 2010. godine trebala bi se završiti partnerska provjera portfelja.

Implementacija programa vladavine prava i demokracije nastoji na kantonalnoj, entitetskoj i državnoj razini učvrstiti ono što je već postojano uspostavljeno na općinskoj. Strateški značajno bit će obratiti se, ne samo izvršnim, već i parlamentarnim strukturama, posebno uzimajući u obzir Opće izbore u listopadu 2010. godine. SDC program će se fokusirati na povezivanje onih, koji donose zakone i tijela uprave, sa njihovim klijentima, javnosti. To uključuje repliciranje i širenje načela i najboljih primjera iz prakse izvan striktno koncentriranih područja intervencije. Primjerice, značajna je aktivna kooperacija općina, kojoj potporu daju entitetski savezi općina i gradova, kako bi se promoviralo opće usvajanje i prihvatanje načela upravljanja, na taj način prenoseći inicijativu na entitetske vlasti. To uključuje dalje jačanje sudstva na državnoj razini, kako bi se kvalitativno promicale i standardizirale regulativa i praksa u korist onih,

koji ih provode na terenu, kao i njihovi kontakti sa ljudima. To uključuje razvitak funkcionalnog partnerstva između vlasti u BiH i Švicarskoj.

Zdravstvo

Uspješan politički dijalog i usklađenost Ureda za kooperaciju sa dva entiteta u BiH, nastavit će se i pojačati. Politički će se dijalog nastaviti s posebnom pozornosti na proširivanje primjene najboljih praksi, posebno u svjetlu priprema za novi projekt u oblasti obiteljske medicine i mentalnog zdravlja. Održivost intervencija/rezultata trebala bi se postići kroz snažan fokus na domenske aktivnosti, odgovornost tj. 'vlasništvo' domaćih vlasti i izgradnju kapaciteta u samom središtu, tražeći odgovarajuća rješenja za lokalno financiranje i postupno prenošenje projektnih zadataka na relevantne javne institucije. Realizacija će se projekta odvijati kroz sljedeće oblike: koordinaciju programa, preporuke, obuke i savjetovanja odgovornih zdravstvenih tijela u preuzimanju odgovornosti tj. 'vlasništva' nad javnim servisima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Pored toga, očekuje se i uspostava operativnog partnerstva sa švicarskim kantonima u oblasti mentalnog zdravlja, kako bi se osigurao moderni okvir za mogućnosti suradnje i za novi niz mogućih promicanja institucionalnih znanja.

Srednjoročni dugoročni pristup

Zapadni će Balkan, kao regija, u švicarskoj vanjskoj politici i dalje biti strateški prioritet, te je stoga i uspostavljena Srednjoročna strategija suradnje za razdoblje: 2009. - 2012. godina, koja je fokusirana na 4 tematske oblasti, a to su:

- **vladavina prava i demokracija:** podoblasti 1) decentralizacija i lokalno upravljanje; 2) procesi izgradnje države.
- **ekonomija i zapošljavanje:** podoblasti 1) promocija investicija; 2) pristup tržištima; 3) zapošljavanje mladeži.
- **zdravstvo:** podoblasti 1) obiteljska medicina; 2) mentalno zdravlje.
- **osnovna infrastruktura:** podoblasti 1) općinska infrastruktura.
- **transverzne teme:** 1) ravnopravnost spolova, dobro upravljanje.
- **posebna ciljna skupina:** mladež.

Pored ovoga, Švicarski je ured za suradnju ostvario i partnerstvo s državnim vlastima, s fokusom na oblast migracija. Poseban se naglasak stavlja na Program regionalne suradnje i aktivnosti na promicanju regionalne integracije, kreiranja zajedničkih napora i usvajanja upravljanja znanjem iz oblasti kulture, akademskim i primijenjenim istraživanjima i policijski program. Pod okriljem Regionalnoga vijeća za suradnju (RCC), SDC pruža potporu regionalnim inicijativama, koje se fokusiraju na suradnju u oblastima lokalne uprave, obrazovanja, zdravlja, zapošljavanja i migracija. SECO podržava uspostavu Tajništva CEFTA-e. Određeni su projekti SECO-a osmišljeni kao izričito regionalni programi i implementiraju ih međunarodne agencije, kao što su IFC i FIAS.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Koordinacija se donatora značajno promiče kroz uspostavu Foruma za koordinaciju donatora i Sektora za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći (MoFT/SCIA). Potrebno je nastaviti i jačati usuglašavanja donatora. Usuglašeno djelovanje s bilateralnim agencijama jednostavnije je, nego li s multilateralnim. Ukoliko se uspostave partnerski odnosi aktera, koji imaju iste ciljeve, mogu se postići i dobri rezultati. Švicarska je uključena u veliki broj inicijativa, koje promiču projekte, koji se financiraju zajednički (UNDP, ADA, Sida, UK/DFID).

Kontakt informacije

Švicarski ured za suradnju u Bosni i Hercegovini

Adresa: Piruša 1, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 233 408

Fax: +387 33 271 500

Email: sarajevo@sdc.net

Web adresa:

www.swiss-cooperation.admin.ch/bosniaandherzegovina

Politički pristup

Pomoć koju osigurava UK/DFID određena je prioritetima i ciljevima koje je Vlada Ujedinjenog Kraljevstva utvrdila za Bosnu i Hercegovinu u sveobuhvatnom Poslovnom planu za BiH.

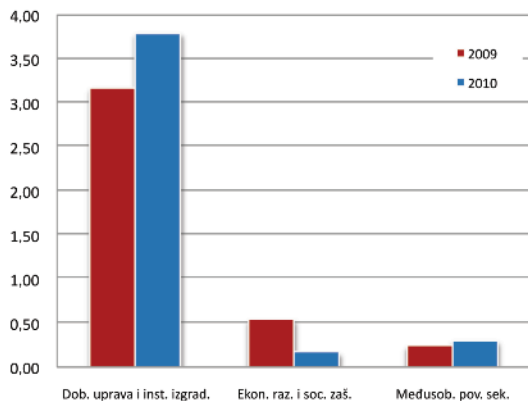
DFID je u Bosni i Hercegovini aktivan od ranih 1990.-ih, kada je pružao prijeko potrebnu pomoć u postratnom razdoblju. Danas DFID podupire ključne reforme javne uprave, upravljanja javnim financijama, učinkovitošću i koordinacijom pomoći, socijalnom uključenosti i prevencijom sukoba. DFID je osigurao sredstva u iznosu od više od 82 milijuna britanskih funti za pomoć u rekonstrukciji i tehničku potporu. Ured DFID-a u BiH pri Veleposlanstvu Ujedinjenog Kraljevstva u BiH službeno će biti zatvoren 11. veljače 2011. godine. DFID će nastaviti pružati potporu BiH putem multilateralnih programa, poput pretprijetnih instrumenata Europske komisije (IPA), kao i Strategije pomoći državi od Svjetske banke. Također ćemo nastaviti pružati potporu radu Svjetske banke, Europske banke za obnovu i razvitak i Ujedinjenih naroda.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010.

Glavna aktualna područja potpore DFID-a za razdoblje: 2009–2011 su: javna uprava, ekonomski razvitak i društveni razvitak.

UK/DFID je 2009. izdvojio 3,92 milijuna eura, te 4,22 milijuna eura 2010., za sljedeće sektore: dobro upravljanje i izgradnju institucija, ekonomski razvitak, te socijalnu skrb i međusobno povezana pitanja.

UK/DFID-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (miliuna eura)

DFID u BiH djeluje od 2008., u okviru Poslovnog plana za BiH Veleposlanstva Ujedinjenog Kraljevstva i pod okriljem sveukupnih prioriteta Vlade Ujedinjenog Kraljevstva za BiH.

Naš temeljni cilj za razdoblje: 2008.-2011., je doprinijeti da BiH postane spremnija za potencijalno članstvo u EU-u i NATO-u. Naš rad obuhvata pružanje pomoći BiH, kako bi izbjegla korake unatrag i kretala se prema naprijed. To podrazumijeva inkorporiranje i provedbu reformi u svrhu poboljšanja funkcionalnosti BiH i smanjenja rizika od budućih sukoba. Naš rad je transformacijski, na način da mijenja BiH, fokusirajući se na domaće politike koje imaju utjecaja na naše interese, istodobno ublažavajući destabilizirajuće učinke globalnih i regionalnih pitanja u BiH.

Jačanje upravljanja javnim financijama u BiH (SPEM), 2009. – 2011.:

DFID pruža tehničku pomoć državnoj, entitetskim i kantonalnim vladama za dalju institucionalizaciju i produbljivanje procesa planiranja proračuna, kao i povezivanje tog procesa sa procesom izrade politika na svim razinama vlasti. Ova potpora, također, uključuje jačanje uloge parlamenta i civilnog društva u procesu planiranja proračuna (pročitati najnoviji bilten SPEM¹⁷⁹).

Projekt koordinacije i učinkovitosti pomoći u BiH za razdoblje : 2009.-2011.:

DFID pruža potporu kreiranju i usvajanju funkcionalnog ustroja koordinacije pomoći, kako bi olakšao razvitak i promicanje procesa planiranja, programiranja i upravljanja vanjskim fondovima, sukladno razvojnim prioritetima BiH i Pariškoj deklaraciji.

Fond za reformu javne uprave (PAR), 2008.-2011.:

DFID je ovaj fond uspostavio u suradnji s EC-om, SIDA-om i Nizozemskom. Ukupna vrijednost fonda iznosi 5,5 milijuna eura za razdoblje od tri godine. Fond ima za cilj podržati provedbu PAR strategije i Akcijskog plana 1 za provedbu ove Strategije.

Sredstva strateškog djelovanja (SIF), 2008.-2010.:

Ova potpora ima za cilj poduprijeti skromne zajedničke inicijative, u koje su uključene institucije BiH, organizacije civilnog društva, EC i druge relevantne interesne skupine.

Potpore nacionalnom planiranju u BiH, 2009.-2010.:

DFID će potporu Direkciji za ekonomsko planiranje pružati do prosinca 2010. Svrha ovog programa jeste doprinijeti uspostavi integritanog mehanizma planiranja, s ciljem jačanja institucija BiH za planiranje u procesu dostavljanja Nacionalnog plana, sukladno budućim zahtjevima EU-a. DFID će Direkciji osigurati dodatna tehnička sredstva, u svrhu potpore stvaranju i koordinaciji Razvojne strategije zemlje i Strategije socijalnog uključivanja, u bliskoj suradnji sa EC i sličnim donatorima.

¹⁷⁹ ukinbih.fco.gov.uk/resources/en/pdf/21007183/spem-newsletter-oct

Sustav socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) za djecu u BiH, 2008.-2010.: SPIS se fokusira na mapiranje političkih, normativnih i strateških dokumenata kreiranih od strane Ministarstva civilnih poslova unutar tri sektora (zdravstvo, obrazovanje i socijalna zaštita), koristeći JIM format i strukturu, kao i Socijalnu povelju Europske unije.

Potpore EU Info - centrima u BiH, 2008.-2010.: Cilj je ove potpore doprinijeti prijedlogu II projekta EC za podizanje razine svijesti o EU (IPA 2008), s Direkcijom za europske integracije, kao glavnim korisnikom. Prijedlog projekta IPA 2008., imat će za cilj jačanje komunikacijskih kapaciteta Direkcije za europske integracije Bosne i Hercegovine.

Ažuriranje okvira uzorka, 2008.-2010.: Cilj je ove potpore dobiti popis podataka kućanstava u odabranim područjima za sljedeće četverogodišnje razdoblje (2009. – 2013.).

Projekt jačanja konkurentnosti na lokalnoj razini u BiH, 2008.-2010.: Skupa sa drugim donatorima i posredstvom FIAS/IFC Trust fonda za Zapadni Balkan, DFID pruža potporu promicanju konkurentnosti i povećanju privatnih ulaganja u Bosni i Hercegovini. To će podrazumijevati promoviranje sustavnih promjena na odabranim lokalitetima, što će ublažiti administrativne i zakonske prepreke za razvitak privatnog sektora.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Važno je podsjetiti na činjenicu da se prioriteti DFID-a odnose na smanjenje siromaštva, kao i na najučinkovitije moguće korištenje sredstava u tu svrhu. Standardi po kojima se mjeri siromaštvo globalni su, a ne europski. Tako se zemlja u kojoj 18% stanovništva živi ispod granice siromaštva, može u određenoj mjeri činiti veoma siromašnom, ali, prema globalnim standardima, ona se stavlja u kategoriju "s malo

siromašnih". Valja primijetiti da se u regiji Istočne Europe samo Kosovo odlikuje visokim *Gini koeficijentom*, odnosno visokim stupnjem nejednakosti. Prema globalnim standardima, u ostalim zemljama regije prisutna je izvanredna razina jednakosti. Prema tome, nakon 2011. više neće biti na snazi izravni bilateralni program pomoći razvitku za BiH. UK će, ipak, nastaviti pružati potporu BiH, kroz značajan doprinos multilateralim donatorskim organizacijama, naše partnerstvo s drugim donatorima, kao i druge programske proračune kojima upravlja Veleposlanstvo Ujedinjenog Kraljevstva, te ostale manje programe DFID-a, kojima upravlja ju direktije DFID-a.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

UK/DFID je aktivan član Zajedničke donatorske skupine, koja u suradnji s Ministarstvom pravde doprinosi provedbi Strategije reforme pravosudnog sektora. UK/DFID je, također, član Odbora za upravljanje fondom PAR, kao i zajedničkih donatorskih foruma, koji se bave pitanjima spolne ravnopravnosti i nacionalnim planiranjem.

Kontakt informacije

UK Odjel za međunarodni razvitak (UK/DFID)

Adresa: Veleposlanstvo Ujedinjenog Kraljevstva, Petrakijina 11, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 282 248

Faks: +387 33 282 265

Email: DLSarajevoDFIDenquiriesprotect@fco.gov.uk

Web stranica: <http://ukinbih.fco.gov.uk/en> i www.dfid.gov.uk

Sjedinjene Američke Države/Američka agencija za međunarodni razvitak (USA/USAID)

Politički pristup

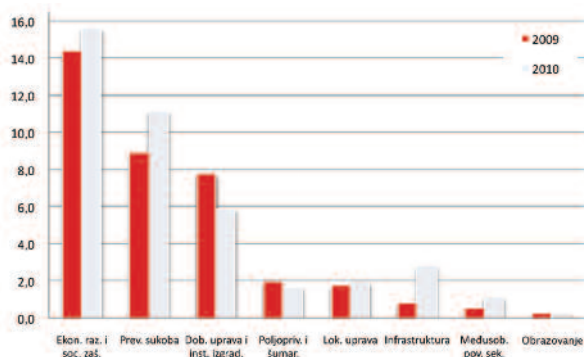
Vlada Sjedinjenih Američkih Država i dalje je posvećena pretvorbi Bosne i Hercegovine (BiH) u mirnu, demokratsku i transparentnu državu, na putu ka euroatlantskim i europskim integracijama. Vlada USA-a promiče BiH sigurnu u njenim granicama, u miru s njenim susjedima, koja se djelotvorno bori protiv kriminala i korupcije, u kojoj se upravlja na demokratski, pluralistički način i koja ostvaruje aktivan ekonomski razvitak.

Iznosi projekata Veleposlanstva za 2010. fiskalnu godinu: s obzirom da fiskalna godina u Vladi USA-a traje od listopada do rujna, i podatke o pomoći vodimo na isti način. Kao i kod drugih donatora, transferi, odnosno isplate, ne realiziraju se nužno u ovoj godini za koju su namijenjeni. Zbog toga, podaci u ovoj bazi podataka ne daju cjelovitu sliku pomoći Vlade USA-a za kalendarsku 2009./2010. godinu, a s obzirom na to da neki od iznosa za fiskalnu 2010. godinu još uvijek nisu programirani, baza podataka prikazuje iznose manje od predviđenih.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

USA/USAID je, u 2009. godini, izdvojio 35,92 milijuna eura, a u 2010. godini 40,11 milijuna eura za aktivnosti u sljedećim sektorima: ekonomski razvitak i socijalna zaštita, prevencija sukoba, dobra uprava i institucionalna izgradnja, poljoprivreda i šumarstvo, lokalna uprava, infrastruktura, međusobno povezani sektori, te sektor obrazovanja.

USA/USAID- tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

Obrazovanje: Program građanskoga obrazovanja USA/OPA promiče međunacionalnu suradnju i učinkovito građansko djelovanje, kroz izradu i provedbu kvalitetnih obrazovnih programa, nastavnih/didaktičkih materijala, obuku učitelja/nastavnika, kao i kroz potporu jedinstvenim, standardiziranim nastojanjima na edukaciji nastavnika u predškolskome, osnovnoškolskom, srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju u cijeloj BiH.

Dobra uprava – USA/USAID pruža tehničku pomoć, kako bi se osigurala učinkovitija i reprezentativnija zakonodavna vlast države BiH i njenih entiteta. Ova je pomoć namijenjena promicanju kapaciteta po pitanjima parlamentarnoga zastupanja, izrade politika djelovanja, formuliranja propisa i funkcije nadzora. USA/USAID pomoć pruža i Visokome sudbenom i tužiteljskom vijeću u osiguravanju nepristranoga i profesionalnog pravosuđa u BiH. Radit će i na jačanju Ministarstva pravde BiH za potrebe provedbe Reforme sektora pravosuđa, te na promicanju finansijskoga upravljanja, jačanju antikorupcijskih mjera i borbi protiv organiziranoga kriminala. USA/USAID daje doprinos i razviku sposobnosti BiH, potrebnih kako bi bila učinkovit partner u borbi protiv terorizma, korupcije i prekograničnoga kriminala, a putem međunarodnih sudaca i tužitelja, koji rade na slučajevima ratnih zločina, te pravnoga savjetnika koji osigurava pomoć u slučajevima organiziranoga kriminala, korupcije i terorizma, a radi i na izgradnji pravosudnih kapaciteta.

Prevencija sukoba: Pomoć Vlade USA-a usmjerena je na promicanje kapaciteta djelatnika granične policije i carina za identificiranje i sprečavanje prijenosa materijala povezanih s oružjem za masovno uništenje, istraživanje kršenja zakona BiH koji se odnose na kontrolu izvoza, provjeru putnika kao potencijalnih krijumčara, te provedbu patrolnih aktivnosti, koje se odnose na kontrolu riječnih granica i granica na jezerima. Kroz pomoć Vlade USA-a pruža se i potpora nastojanjima BiH usmjerenima ka NATO-u kroz reformu obrane i obuku, sukladno standardima NATO-a, dok savjetnici koje financira Vlada USA-a osiguravaju obuku i mentorstvo osoblju Ministarstva obrane, Zajedničkoga stožera, Operativnoga zapovjedništva i Zapovjedništva za potporu Oružanih snaga BiH. Sredstvima pomoći Vlade USA-a promiče se i koordinacija između brojnih agencija za provedbu zakona, te jačaju njihovi kapaciteti za provedbu složenih istraga, međuagencijska koordinacija, te međunarodna i regionalna suradnja.

USA/USAID radi i na pomirenju zajednica, prevenciji sukoba, te društvenoj koheziji. Projektima se u ovoj domeni, kroz inicijative u zajednici i inicijative obuke, obuhvataju pojedinci različitoga društvenog identiteta, uključujući mlade osobe, njihove roditelje, lidere građanskoga društva, te dužnosnike u tijelima vlasti.

Ekonomski razvitak – Projekti USA/USAID-a promiču široko zasnovane ekonomske reforme, koje BiH pomažu u ispunjavanju kriterija za pristupanje EU. Rad USA/USAID-a na reformi energetskoga sektora smanjuje mogućnosti korupcije, te pomaže BiH u usuglašavanju sa zahtjevima koje postavlja pristupanje EU.

Vlada USA-a podupire uspostavu i provedbu transparentnoga i jednostavnijeg poreznoga sustava koji obuhvata, kako osobne, tako i korporativne poreze, te poreze na nekretnine koji se temelje na vrijednostima na tržištu. Kroz

pomoć USA/USAID-a pruža se potpora Ministarstvu financija FBiH, te poreznoj upravi na izmjenama poreznih zakona, kao i provedbi zakona na (osobni) dohodak, te pomaže jačanju ljudskih potencijala u poreznoj upravi. Pomoć USA/USAID-a osigurava se i Ministarstvu financija i trezora BiH u svim operativnim aspektima uspostave jedinice zadužene za državna jamstva, koja bi bila odgovorna za procjenjivanje, izdavanje i praćenje svih izdanih državnih jamstava. Ova su jamstva potrebna za osiguranje zajmova kod Europske banke za obnovu i razvitak (EBRD).

Projektima USA/USAID-a promiče se konkurentnost drvoprerađivačke industrije i turizma, uz ciljanu pomoć usmjerenu ka klasterima i poduzetničkim udrugama, kao i jamstva za zajmove u ovim konkurentnim sektorima. USA/USAID domaćim zvaničnicima pomaže i po pitanju smanjivanja i uklanjanja prepreka mobilnosti radne snage u BiH, te ublažavanja poreznoga opterećenja malih i srednjih poduzeća (SME) ,kroz fleksibilnije radne ugovore.

Lokalna uprava – USA/USAID, kroz izravan rad s općinskim vlastima, promiče učinkovitu, transparentnu lokalnu upravu širom BiH. USA/USAID općinskim vlastima pomaže u promicanju službi za rad s građanima, jačanju zajedničkih lobističkih nastojanja općina, racionaliziranju i kontroli prihoda i rashoda, te identifikiranju izvora financiranja.

Poljoprivreda – USA/USAID osigurava pomoć poljoprivrednim udrugama, zadrugama, tržišnim integratorima i malim i srednjim poduzećima u ciljnim poljoprivrednim podsektorima, kako bi se iskoristile prednosti tržišnih mogućnosti domaćih, regionalnih i međunarodnih tržišta. USA/USAID konkretno djeluje na promicanju konkurentnosti kroz uspostavu održivih veza s tržištima, promicanje kvalitete i produktivnosti u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda, promicanju konkurentnosti, te osiguravanju većega pristupa financijskim izvorima.

Mladež - Program Vlade USA-a bavi se razvijanjem društvene kohezije i tolerancije među mladim osobama. Program stažiranja za mladež u Općini Srebrenica, mladim Srebreničanima daje mogućnost stjecanja praktičnoga radnog iskustva. USA/OPA podupire akademsko natjecanje među trima nacionalnim skupinama, te interkulturalne razmjene, uz smještaj u obiteljima za učenike osnovnih i srednjih škola. USA/USAID osigurava i potporu programu prevencije i zaštite u oblasti nasilja u koje su uključena djeca, te podupire program podizanja razine svijesti o borbi protiv trgovine ljudima.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Projekti Veleposlanstva USA-a razvijat će se i dalje, kako bi odgovorili na promjene potreba BiH, te kako bi se promicala stabilnija i sigurnija BiH. Vlada USA-a, konkretno, nastoji da se konsolidira napredak BiH u reformi obrane, kako bi napredovala na putu ka članstvu u NATO-u, te kako bi se podupirale političke i ekonomske reforme koje će BiH pomoći u ispunjavanju zahtjeva iz procesa pristupanja EU. Vlada USA-a nastavit će sa svojim djelovanjem na izgradnji kapaciteta pravosudnih tijela i tijela za provedbu zakona, kako bi se ojačala sigurnost i vladavina zakona u BiH. Vlada USA-a podupire razvitak demokratskih institucija BiH, te građanskoga društva i podupire izgradnju snažnije ekonomije

koja bi se, u manjoj mjeri, oslanjala na stranu pomoć. Vlada USA-a, pored toga, podupire i jačanje tolerantnoga društva, u kojemu će svi građani BiH živjeti u miru i sigurnosti.

USA/USAID će nastaviti pružati pomoć po pitanjima demokracije i upravljanja, kako bi se ojačale pravosudne institucije na državnoj razini, parlamentarne funkcije, općinske udruge i nevladin sektor. USA/USAID će i dalje nastaviti pomagati Visokome sudbenom i tužiteljskom vijeću u promicanju funkcija administriranja pravde. USA/USAID će pomagati jačanje civilnoga društva, uključujući koordinaciju i suradnju između nevladinoga sektora i vlasti na svim razinama. USA/USAID će nastaviti pomagati jačanju zakonodavnih funkcija BiH, posebice u smislu izrade nacrtu zakona, pripreme politika djelovanja, istraživanja i analiza, javnih saslušanja i dijaloga. Pomoć će se osigurati i udrugama općina, te načelnicima općina, kako bi se općine potaknule na suradnju i zajedničko zastupanje upravnih i zakonodavnih promjena.

USA/USAID će nastaviti djelovati i na pomirenju zajednica, te društvenoj koheziji, posebice kroz nove programe usmjerene na mladež. USA/USAID će se ponovno angažirati na potpori medijskome sektoru, u svrhu osiguravanja objektivnih i izbalansiranih informacija. USA/USAID će, na različite načine, podupirati ekonomski razvitak, uključujući angažiranje u široko zasnovanoj reformi politika djelovanja kroz cehovne klustere, poslovne udruge, trgovinske komore i regionalne razvojne agencije. Sredstva pomoći koristit će se i za jačanje institucija vlasti angažiranih na reguliranju trgovine, posebice po pitanjima u svezi s poljoprivredom. USA/USAID će pomagati u promicanju zaštite intelektualnoga vlasništva (IPR), te će osiguravati i potporu reformi energetsčkoga sektora, usklađenosti, te razvitku razine svijesti javnosti po pitanju energetske učinkovitosti. USA/USAID će razraditi i novi, veliki program kreditnih jamstava (u suradnji sa Švedskom međunarodnom agencijom za razvitak), kako bi se malim i srednjim poduzećima (SME) osigurao pristup kreditima.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Osoblje USA/USAID sudjeluje na općim sastancima u svrhu koordinacije rada donatora, kao i na sastancima namijenjenim koordinaciji unutar konkretnih sektora, poput donatorskih skupina u domenama građanskoga društva, vladavine zakona, te energetike.

Kontakt informacije

Američka agencija za međunarodni razvitak (USAID)

Adresa: Hamdije Čemerlića 39, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 702 300

Faks: +387 33 611 973

E-mail: echallenger@usaid.gov

Web adrese: www.usaid.gov; www.usaid.ba

Veleposlanstvo Sjedinjenih Američkih Država

Adresa: Alipašina 43, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 445 700

Faks: +387 33 659 722

E-mail: GalanekAM@state.gov

Web adresa: <http://sarajevo.usembassy.gov>

Europska banka za obnovu i razvitak (EBRD)

Politički pristup

Europska banka za obnovu i razvitak osnovana je 1991. godine, kako bi se financirali strukturni projekti bivših socijalističkih država Srednje i Istočne Europe, te poduprla njihova tranzicija ka tržišnoj ekonomiji. Banka je u vlasništvu 60 država i dvije međuvladine institucije (Europske zajednice i Europske investicijske banke), s pripisanim kapitalom, koji ukupno iznosi više od 20 milijardi eura.

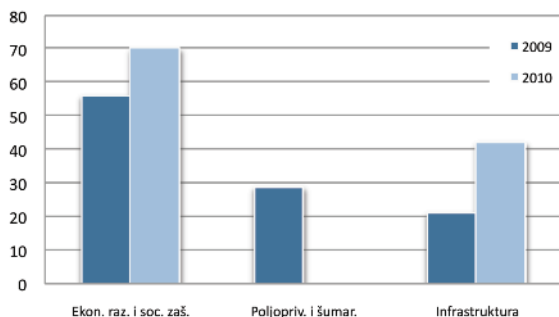
Pristup EBRD-a u rješavanju složenih izazova tranzicije temelji se na strategijama, politikama djelovanja i procedurama. Regionalna je raznolikost među državama u kojima ova Banka posluje velika, i Banka svoje proizvode i fokus po sektorima prilagođava, kako bi zadovoljila specifične tržišne potrebe svake od država pojedinačno. Za svaku od 27 država, u kojima Banka posluje, izrađene su i sljede se pojedinačne strategije.

Banka, osim toga, ima vlastite sektorske politike djelovanja, kojim se formalno utvrđuju strategije u sljedećim sektorima, a to su: agrobiznis, energetika, općinska i okolišna infrastruktura, prirodni resursi, imovinska pitanja, pitanja prijevoza robe i transporta, telekomunikacije, informatika i mediji.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

EBRD je, u 2009. godini, izdvojio 105,7 milijuna eura, a u 2010. godini, 112 milijuna eura (podaci samo za prvi kvartal 2010. godine) za sektore: infrastruktura, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, te poljoprivreda i šumarstvo.

EBRD-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

Okosnica poslovanja banke je financiranje projekata. EBRD osigurava zajmove i financira temeljni/vlasnički kapital, izdaje jamstva, ulaže u lizing, financira trgovinu, te, kroz programe potpore, financira profesionalni razvitak i usavršavanje.

Rješenja se prilagođavaju klijentu i potrebama projekata, kao i stanju u konkretnoj državi, regiji ili sektoru. EBRD je do sada, za projekte, kako u privatnome, tako i u javnom sektoru, izdvojio više od 30,3 milijarde eura.

Iznosi velikih EBRD-ovih projekata kreću se od 5 milijuna eura, do 250 milijuna eura (za više od 800 velikih projekata izdvojeno je više od 20 milijardi eura). Ovi su projekti morali ispunjavati temeljne preduvjete: da budu profitabilni i od značaja za domaću ekonomiju, da zadovoljavaju ekološke standarde i da predstavljaju dodatna sredstva u odnosu na financijska sredstva sponzora i drugih sufinancijera.

Manji se projekti, uglavnom, financiraju putem financijskih posrednika, poput komercijalnih banaka, mikro-poslovnih banaka, mehanizama za financiranje vlasničkih udjela i lizinga, čime se poduzetnicima i malim poduzećima osigurava bolji pristup izvorima financiranja. EBRD je, pored toga, pokrenuo i novi Program za financiranje domaćih poduzeća na Zapadnome Balkanu (Local Enterprise Facility for the Western Balkans), u okviru kojega se razmatraju izravna ulaganja, u rasponu od jednoga do četiri milijuna eura.

Program olakšavanja trgovine osigurava kreditne programe u obliku jamstva EBRD-a, koje se izdaju u korist međunarodnih komercijalnih banaka. EBRD osigurava i izravno financiranje banaka u regiji za daljnje kreditiranje domaćih tvrtki, odnosno njihovih trgovinskih aktivnosti.

EBRD je aktivan i u sljedećim programima potpore razvitku poslovnoga sektora: Turn-around Management Programme (TAM) – Program zaokreta u poslovanju, kroz koji se razmjenjuju znanja iz oblasti menadžmenta i razvijaju poslovne vještine, Business Advisory Services Programme (BAS) – Program savjetodavnih usluga u poslovnome sektoru, kojim se izgrađuju profesionalni kapaciteti domaćih konsultanata, koji će malim i srednjim poduzećima (SME) osiguravati profesionalne stručne savjete o poslovnim rezultatima, te Joint Vienna Institute (koji organizira seminare za rukovoditelje poduzeća, poduzetnike i vladine dužnosnike).

EBRD u svim svojim aktivnostima slijedi vlastite korporativne politike djelovanja, procedure i strategije, uključujući vlastitu politiku javnoga informiranja, politiku zaštite okoliša, kao i mehanizam neovisnih resursa.

EBRD se, u 2009./2010. godini, kroz svoje djelovanje fokusirao na projekte osmišljene kao odgovor na krizu, te potporu financijskome sektoru. Banka je nastavila ulagati i u glavne infrastrukturne projekte od ključnoga značaja za regionalnu integraciju BiH i njen razvitak.

U javnome je sektoru Banka osiguravala potporu za izgradnju čvorišta autoputa, kao i izgradnju plinovoda. Pored toga, EBRD je produžio i kreditnu liniju od 50 milijuna eura Državnoj agenciji za osiguranje depozita, čime je, kroz povećanje jamstva na depozite na 25,500 eura, osigurana dodatna stabilnost mehanizama osiguranja depozita u BiH.

U privatnome je sektoru EBRD potpisao osam projekata, kojima se osiguravaju financijska sredstva za banke i mikro kreditne organizacije, ali i privatni korporativni sektor.

Kao odgovor na financijsku krizu i manjak po pitanju kreditiranja privatnoga sektora, EBRD je, putem kreditnih linija bankama, lizing kompanijama i mikro kreditnim organizacijama, uključujući UniCredit Bank, te Unicredit Leasing, osigurao 56 milijuna eura. Nedavno je, početkom 2010. godine, Banka potpisala i ugovor o kreditnoj liniji u iznosu od 20 milijuna eura za mala i srednja poduzeća (SME) s Intesa Sanpaolo bankom, te razmatra mogućnost dodatnih zajmova i kreditnih linija – kao potporu komercijalizaciji i razvitku sektora mikro, malih i srednjih poduzeća (MSME).

Dugoročni i kratkoročni pristup

Zadnja strategija EBRD-a za BiH, usvojena u rujnu 2007. godine, odnosila se na razdoblje do 2010. godine. Banka trenutačno priprema novu strategiju za BiH, za koju se očekuje da će biti usvojena u rujnu 2010. godine. Banka, međutim, očekuje da će u idućem strateškome razdoblju (2010.-2012.) njene prioritete biti:

U sektoru infrastrukture i transporta:

- U sektoru transporta, osigurati potporu, kako za izgradnju nove, tako i za obnovu postojeće infrastrukture, te omogućavanje komercijalnijega pristupa, uz veći angažman privatnoga sektora;
- U sektoru općinske i okolišne infrastrukture, fokusirati se, kako na sektorske reforme s domaćim/lokalnim vlastima, tako i na institucionalno jačanje na razini operativnih poduzeća;
- U sektoru energetike, prioritet će biti potpora obnovi ili zamjeni postojećih termoenergetskih kapaciteta, kako bi se promicala njihova učinkovitost i pouzdanost, te kako bi se njihovo funkcioniranje usuglasilo s EU standardima emisija, kao i potpora daljnjem razvitku prijenosne mreže.
- U oblasti energetske učinkovitosti, osiguravanje komercijalnih zajmova javnim komunalnim poduzećima, za financiranje mjera energetske učinkovitosti i ulaganja u energetske učinkovitost, te korištenje postojećih postrojenja i mehanizama, kako bi se realizirali projekti manjih razmjera u domeni energetske učinkovitosti i obnovljive energije.

U financijskome sektoru:

- pružati potporu MSME putem lokalnih banaka, lizing poduzeća, kao i nebankarskih financijskih institucija, te ponuditi mehanizme podjele rizika;

- Osiguravati temeljni/vlasnički kapital, kao i preprivatizacijska ulaganja u sektore bankarstva i osiguranja, te potporu manjim bankama u domaćem vlasništvu, te IFI, s ciljem osiguranja ulaska novih strateških ulagača, kao i poticanja daljnjega konsolidiranja.

U sektoru industrije, trgovine i agrobiznisa:

- Potpora strateškim domaćim i međunarodnim ulagačima, posebice onima zainteresiranima za velika poduzeća u procesu privatizacije ili restrukturiranja. Banka će aktivno tragati za projektima u agrobiznisu, industrijskome, te imovinskom sektoru i turizmu, kao i drvoprerađivačkome i metaloprerađivačkom sektoru;
- Potpora malim i srednjim domaćim i stranim poduzećima kroz dugoročno zaduživanje, ili pak vlasnički/temeljni kapital, korištenjem LEF-a;
- Osigurati da (TAM/BAS) programi malim i srednjim poduzećima nastave pružati, kako savjetodavne usluge, tako i financiranje.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

EBRD je intenzivno surađivao s drugim multilateralnim financijskim institucijama, prije svega sa Svjetskom bankom i Europskom investicijskom bankom u zajedničkome financiranju velikih infrastrukturnih projekata. U prošlosti, EBRD je zajednički radio i na projektima u sektoru energetike i cestovnoga transporta. Osim toga, koordinacija s bilateralnim donatorima ostvaruje se putem foruma namijenjenoga osiguravanju financiranja tehničke suradnje, u sjedištu u Londonu.

Banka će, pored toga, nastaviti i blisku koordinaciju s drugim IFI, EU, drugim relevantnim međunarodnim akterima i međunarodnom zajednicom donatora, posebice u kontekstu novoga Investicijskoga okvira za Zapadni Balkan (Western Balkans Investment Framework WBIF). WBIF osigurava značajan mehanizam za konsolidiranje financijskih resursa i instrumenata na europskoj razini i promicanje suradnje s EU, EIB i CEB, posebice po pitanju infrastrukturnih projekata u BiH, skupa s drugim sektorima, poput malih i srednjih poduzeća, te energetske učinkovitosti. WBIF će osigurati najbolju moguću platformu potrebnu Banci, kako bi planirala i utvrđivala prioritete projekata infrastrukture, usporedo s drugim IFI, te u kontekstu pristupanja EU, kao i procesa planiranja u okviru EU-IPA.

Kontakt informacije

Europska banka za obnovu i razvitak

Adresa: Fra Andela Zvizdovića 1, B/15, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 667 945

Faks: +387 33 667 950

E-mail: linkesd@ebrd.com

Web adresa: <http://www.ebrd.com>

Europska komisija (EC)

Politički pristup

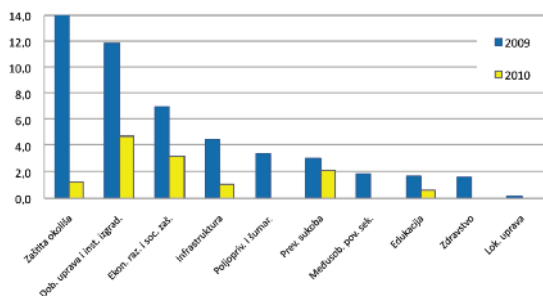
Glavni strateški cilj sadašnje pomoći Bosni i Hercegovini predstavlja potpora državi u prelasku iz statusa potencijalnoga kandidata, ka statusu kandidata, a zatim i ka članstvu u Europskoj Uniji.

Kao država potencijalni kandidat za prijam u EU, BiH koristi prve dvije komponente Instrumenta za pretrpustupnu potporu (IPA), koje su BiH na raspolaganju od 2007. godine: komponenta I, za potporu u tranziciji i institucionalnoj izgradnji i komponenta II, za regionalnu i prekograničnu suradnju. Indikativna financijska raspodjela prema Višegodišnjem indikativnom financijskom okviru (MIFF) za razdoblje od 2009. do 2011. godine iznosi 303,20 milijuna eura. U okviru komponente I, 30–40% indikativno je izdvojeno za potporu državi u ispunjavanju političkih kriterija, 25–35% za ispunjavanje ekonomskih kriterija i 30–40% za ispunjavanje zahtjeva koji se odnose na *acquis* - zajedničku pravnu stečevinu EU.

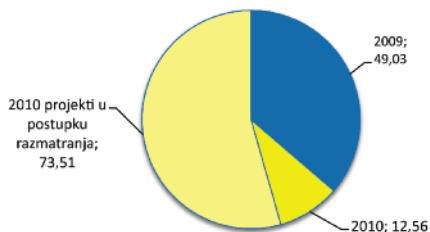
Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

EC je, u 2009. godini, ugovorila iznos od 49,03 milijuna eura, te 12,56 milijuna eura do kraja ožujka 2010. godine za sektore zaštite okoliša, dobrog upravljanja i izgradnje institucija, ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite, infrastrukture, poljoprivrede i šumarstva, prevencije sukoba, međusobno povezane sektore, te sektore obrazovanja, zdravstva i lokalne uprave. EC do kraja 2010. godine planira sklopiti sporazume za još 73,51 milijun eura, koji nisu obuhvaćeni u konačne iznose za 2010. godinu u sektorskoj pregledu.

EC -tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

EC -ugovoreni iznos u 2009.-2010. i iznos projekata u postupku razmatranja u 2010. (milijuna eura)

BiH koristi višekorisničke programe (CARDS i IPA), kojima se osigurava potpora mjerama od zajedničkoga interesa za države Zapadnoga Balkana i Tursku, poput razvitka infrastrukture, institucionalne izgradnje, provedbe Sporazuma o slobodnoj trgovini u Jugoistočnoj Europi (CEFTA), regionalne trgovinske integracije, te prekogranične suradnje.

Pored toga, višekorisnički programi podupiru provedbu mjera od ključnoga interesa za europske integracije, poput oporezivanja i carine, statistike, javne uprave putem inicijative Organizacije za ekonomsku suradnju i razvitak (OECD) – Potpora promicanju uprave i rukovođenja u državama (SIGMA), te horizontalne potpore putem Ureda za razmjenu informacija o tehničkoj pomoći (TAIEX). Značajni rezultati regionalnoga programa obuhvataju, između ostaloga, suradnju tužitelja u regiji, te uzajamnu pravnu pomoć između sudova, promicanje policijske suradnje, integrirano upravljanje granicama, te suradnju po pitanjima migracija.

Ispunjavanjem političkih i ekonomskih uvjeta u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja (SAP), i usuglašavanjem s europskim standardima se, od 2007. godine, kroz programe namijenjene BiH, te višekorisničke programe, bavi instrument IPA, i to uglavnom kroz potporu BiH u uspostavi regulatornih sustava i pripremom za predstrukturalne IPA fondove i potporu sudjelovanju u programima prekogranične suradnje sa susjednim državama i državama članicama EU.

Još od pripreme prethodnih strateških dokumenata EC (višegodišnjih indikativnih dokumenata za razdoblje od 2007. do 2009., te od 2008. do 2010. godine), BiH je ostvarila samo ograničen napredak u implementaciji preostalih reformi koje zahtjeva SAP. Za BiH, stalan i značajan izazov predstavlja ispunjavanje političkih preduvjeta, koji su definirani SAP-om, kroz veću učinkovitost svojih izvršnih i zakonodavnih tijela, promicanje koordinacije između države i entiteta, te dogovor u svezi s reformom policijskih struktura. IPA pomaže u jačanju administrativnih, odnosno kapaciteta uprave, te osigurava potporu za domaća nastojanja na ustavnoj reformi, te pomaže u reformi policije i pravosuđa.

Kako bi nastavila potporu po pitanju ispunjenja političkih kriterija, EC dodatni naglasak stavlja na dijalog s građanskim društvom, razvitak neovisnih i profesionalnih medija i očuvanje kulturne baštine. IPA pomaže i u borbi protiv korupcije, te BiH osigurava potporu u ispunjenju njenih obveza prema povratnicima, manjinama i ugroženim skupinama.

Nekoliko je ekonomskih pokazatelja koji daju razloga za zabrinutost, uključujući i visoku stopu nezaposlenosti i vanjskoga debalansa. Pored toga, negativni trendovi u javnoj potrošnji stvaraju prepreke društvenome i ekonomskom oporavku. Kako bi se državi pomoglo u ispunjavanju ekonomskih kriterija SAP-a, IPA osigurava potporu za stabiliziranje makroekonomskoga ozračja i smanjenje i promicanje kvalitete javne potrošnje, kako bi se stvorilo povoljno poslovno ozračje. Povećanju bi zaposlenosti trebala doprinijeti i reforma sustava obrazovanja i tržišta rada, te

razvitak istraživačke politike. Potpora se, u svezi s ispunjenjem ekonomskih uvjeta, osim toga, pruža i sektorima trgovine, zdravstva, malih i srednjih poduzeća (SME), te lokalnome ekonomskom razvitku. Ukupno 103,9 milijuna eura u okviru IPA, namijenjeno je ublažavanju učinaka financijske i ekonomske krize u BiH, ubrzavajući suradnju s međunarodnim financijskim institucijama (IFI), te realizacijom svojih aktivnosti i nastojanja na razvitku SME, kao i potporom institucionalnoj izgradnji regulatornih tijela i tijela zaduženih za nadzor u financijskome sektoru.

BiH je do sada postigla samo ograničen napredak u približavanju i usuglašavanju svojega zakonodavstva s *acquisom*. Kako bi se državi pomoglo u ispunjavanju uvjeta iz SAP-a, koji se odnose na *acquis*, IPA pomaže u izradi i implementaciji strategija i politika približavanja i usuglašavanja s europskim *acquisom* – zajedničkom pravnom stečevinom EU u oblasti unutarnjega tržišta, sektorskih politika djelovanja i pravde, slobode i sigurnosti. IPA naglasak stavlja na poljoprivredu i ruralni razvitak, promet i energetiku. Potpora se osigurava i u domeni zaštite okoliša, infrastrukture kvalitete, carina i oporezivanja.

Pomoć, u okviru komponente koja se odnosi na prekograničnu i regionalnu suradnju, pruža se u svrhu potpore sudjelovanju BiH u suradnji sa svojim susjedima (Hrvatskom, Crnom Gorom i Srbijom), te u prekograničnome IPA programu suradnje u jadranskoj regiji sa članicama EU i drugim državama Zapadnoga Balkana (Albanija, Hrvatska, Crna Gora i Srbija), te transdržavnim programima: "Jugoistočna Europa" i "Mediteran", Europskog fonda za regionalni razvitak (ERDF).

Srednjoročni i dugoročni pristup

Delegacija EC nastavit će jačati svoje partnerstvo s BiH, kako država bude izgrađivala svoje odnose s EU i pripremala se za moguće pridruživanje. BiH će se i dalje pružati potpora u ispunjavanju kriterija za članstvo, kao i u njenim nastojanjima da mapira i implementira opće reforme i razvojne strategije, sve dok ove strategije budu pomagale u ispunjavanju uvjeta, koji proizilaze iz procesa EU integracija.

Pretprijetna će se pomoć EC svake godine postupno povećavati, sve do 2013. godine. Zadržat će se već opisani pristup institucionalne izgradnje, dok će se više ulaganja u poljoprivredu i ruralni razvitak, regionalni razvitak, te razvitak ljudskih resursa, osigurati kada BiH stekne status kandidata.

Za djelotvornu je ciljnu potporu, te postizanje dogovorenih rezultata, neophodna veća odgovornost domaćih partnera za ove aktivnosti i postupna decentralizacija pomoći koju EC osigurava za BiH. U tome će se cilju poduzeti dodatni naponi, kako bi se institucije BiH uključile u proces planiranja i programiranja pomoći EC.

Dužina trajanja procesa, kojom se država približava EU, ovisi o tempu političkih, ekonomskih, te reformi zakonodavstva i uprave, koje provodi država. EU ova izvješća podupire, ne samo kroz financijsku pomoć, već i kroz intenzivne savjete i dijalog u oblasti politika djelovanja. Odgovornost, međutim, za ove promjene, na samoj je državi, i ne ovisi isključivo o dostupnosti pomoći donatora.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Kako bi se, kroz koordinaciju rada donatora, promicala učinkovitost u pružanju pomoći, Europska komisija i države članice EU osiguravaju koordinaciju u programima pomoći za koje su nadležni. Ta se koordinacija proširila i na IFI i na ostale donatore izvan EU.

Na središnjoj se razini redovito organiziraju sastanci koordinacije s IFI, kao i s donatorima iz EU i izvan EU. Fokus je, uglavnom, usmjeren na stratešku orijentaciju i regionalnu dimenziju IPA planiranja i programiranja. Pored toga se, u kontekstu IPA odbora, redovito održava koordinacija između EC i država članica EU.

Bliska se koordinacija održava i sa Svjetskom bankom, EBRD-om, Europskom investicijskom bankom (EIB), te Njemačkom KfW Entwicklungsbank (KfW), posebice u oblasti transporta, energetike i okolišne infrastrukture, u okviru kojih EC financira projektiranje, studije, radove i tehničku pomoć potrebnu, kako bi se ispunili uvjeti za dobivanje financijskih sredstava od IFI. Pored toga, EC i IFI surađuju i u okviru Fonda za infrastrukturne projekte - Infrastructure Projects Facility.

U skorije vrijeme, aktivnosti koordinacije s EIB, EBRD i KfW znatno su unaprijeđene u okviru odgovora na financijsku i ekonomsku krizu. To je dovelo do izrade paketa mjera protiv krize u okvirima IPA za 2009. i 2010. godinu, s ciljem ublažavanja učinaka međunarodne ekonomske i financijske krize na BiH, kako je to zatražila BiH.

Pored toga, Delegacija EC održava redovitu koordinaciju s drugim donatorima, kroz bilateralne sastanke, sektorske radne skupine i druge sektorske forume u oblastima poput regionalnoga razvitka i razvitka SME, turizma, reforme pravosuđa i maloljetničkoga pravosuđa, reforme javne uprave (PAR), decentraliziranoga sustava provedbe (DIS), poljoprivrede, povratka, sigurnosne reforme, zdravstva, spolne jednakopravnosti, socijalne zaštite i obrazovanja, pitanja mladeži, ljudskih prava, informacijskoga društva i medija, te brojnih drugih oblasti.

Opisani mehanizmi koordinacije osiguravaju da pomoć koju osigurava EC, i pomoć drugih donatora, djeluju u usuglašeno, te da se, u najvećoj mogućoj mjeri, međusobno nadopunjuju. EC, pored toga, pruža potporu i Direkciji za europske integracije i Ministarstvu financija i trezora u njihovim nastojanjima i aktivnostima na koordinaciji rada donatora.

EC je, skupa s drugim donatorima u Bosni i Hercegovini, nedavno odlučio postupno uvesti sektorski pristup planiranju i programiranju IPA pomoći, kako bi se promicao učinak pretprijetne pomoći i djelotvornost koordinacije rada donatora.

Kontakt informacije

Delegacija Europske komisije

Adresa: Skenderija 3a, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 254 700

Faks: +387 33 666 037

E-mail: delegation-bih@ec.europa.eu

Web adresa: <http://www.europa.ba/>

Europska investicijska banka (EIB)

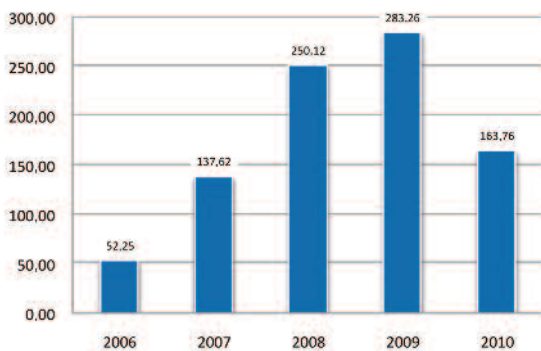
Politički pristup

EIB na Zapadnome Balkanu aktivno djeluje od 1977. godine i danas je jedan od najvećih međunarodnih financijera u regiji. U prosincu 2009. godine, EIB je, skupa s Europskom komisijom, Razvojnou bankom Vijeća Europe, te Investicijskim okvirom za Zapadni Balkan (WBIF), pokrenuo zajednički fond za dodjelu grantova i kreditiranje za potrebe prioritetnih ulaganja u regiji. Cilj je ovoga mehanizma pojednostaviti pristup kreditiranju objedinjavanjem i koordiniranjem različitih izvora financijskih sredstava i tehničke pomoći.

EIB, kao Banka specijalizirana za kreditiranje s najdužim stažom u Europskoj uniji, djeluje u 27 država članica EU, te u više od 130 drugih država. EIB ima za cilj, kroz financijska sredstva koja osigurava, poticati ekonomski razvitak država i proces njihove integracije i usklađivanja s EU, kao i osigurati uravnotežen razvitak, te ekonomsku i socijalnu koheziju država članica EU¹⁸⁰. EIB je najveći supradržavni pozajmljivač i kreditor u svijetu i jedina IFI, koja za svoj rad politički odgovara tvorcima politika djelovanja i institucijama EU.

Ukupni iznos koji je u Bosni i Hercegovini, u razdoblju od 2001. do 2009. godine osigurao EIB, iznosi 1,023 milijuna eura. Aktivnosti EIB bile su fokusirane na financiranje projekata u sektorima transporta, energetike, te okoliša, kao i projekata koje su poduzimala SME.

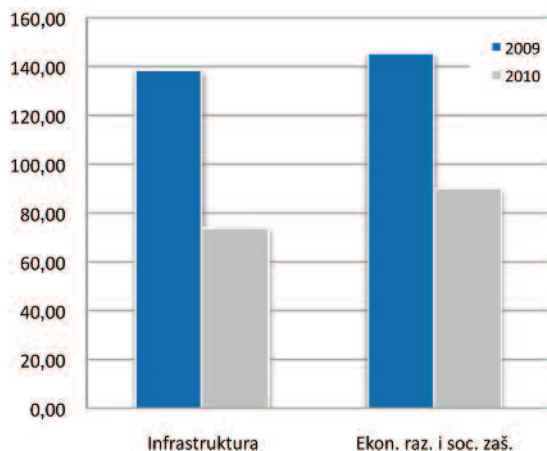
EIB portfolio 2006.-2010. (milijuna eura)

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

EIB je, u 2009. godini, izdvojila 283,26 milijuna eura, te dosad, u 2010. godini, 163,76 milijuna eura. Sva su izdvojena sredstva osigurana u obliku zajmova, kao podrška sektorima infrastrukture i ekonomskoga razvitka i socijalne zaštite.

EIB-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

EIB je, krajem 2009. godine, potpisala tri odvojena ugovora o zajmu u ukupnome iznosu od 110 milijuna eura, s ciljem poticanja ekonomije Bosne i Hercegovine, te potpore nastojanjima države na ekonomskome oporavku. EIB je, putem Intesa Sanpaolo banke, plasirao 50 milijuna eura namijenjenih malim i srednjim poduzećima i prioritetnim projektima, dok je putem IRBRS – Investicijsko-razvojne banke Republike Srpske, plasirao 50 milijuna eura namijenjenih malim i srednjim poduzećima i projektima koji se odnose na lokalnu infrastrukturu. Pored toga je, putem mikrokreditne organizacije LOK, realizirano 10 milijuna eura EIB-ovog kredita u korist projekata koje su provodila mala i mikropoduzeća u sektoru poljoprivrede, trgovine, proizvodnje i usluga. Ovaj mehanizam ima za cilj potaknuti ekonomski razvitak, doprinijeti stvaranju radnih mjesta i ublažavanju siromaštva, kao i potaknuti razvitak poduzetništva.

EIB je, početkom 2010. godine, Volksbank BH d.d. osigurao novu kreditnu liniju u iznosu od 10 milijuna eura za financiranje projekata malih i srednjih poduzeća ograničenih razmjera, te lokalne infrastrukturne projekte lokalnih tijela vlasti. EIB je, inicijalno, potpisao i ugovor o zajmu sa

¹⁸⁰ Kao potporu državama kandidatima i potencijalnim kandidatima, EIB nudi zajmove bez državnih jamstava, financiranje korporativnoga sektora, kao i tehničku pomoć i inovativne financijske instrumente.

Volksbank BH d.d. u 2005. godini, u iznosu od 10 milijuna eura. Ukupni troškovi ovoga projekta iznose 20 milijuna eura.

EIB je, putem Raiffeisen Leasing d.o.o., izdvojio 40 milijuna eura za financiranje malih i srednjih projekata, koji promiču SME, kao i za projekte industrijskih ulaganja koje promiču općinska tijela, namijenjena ulaganjima u domeni zaštite okoliša, energetske učinkovitosti, infrastrukture, industrije, usluga i turizma.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Skupa s KfW i EC, EIB sufinancira značajan regionalni projekt - Fond za energetske učinkovitosti za Zapadni Balkan. Očekuje se da će ovaj Fond djelovati kao zatvoreni investicijski fond (tvrtka), koji će poslovati sukladno zakonima Velikoga Vojvodstva Luksemburga, u obliku javnoga društva s ograničenom odgovornošću. Fond će biti namijenjen ulaganjima manjih razmjera u sektore energetske učinkovitosti i obnovljive energije na Zapadnome Balkanu i u Turskoj. Osiguravat će isključivo kreditne instrumente – kako bi se prikupio kapital potreban Fondu. Bit će strukturiran na način koji će nuditi nizu ulagača, uključujući i one privatne, odgovarajuće profile rizika i prinosa koje budu tražili. Ukupni će troškovi ovoga projekta iznositi 65 milijuna eura, a EIB očekuje da će financirati 25 milijuna eura od ovoga iznosa.

Od predloženoga iznosa, koji će financirati EIB, 3 milijuna eura planira se izdvojiti za Bosnu i Hercegovinu.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

EIB s drugim IFI, posebno s EBRD-om, Svjetskom bankom i Razvojnomo bankom Vijeća Europe, kao i drugim bilateralnim donatorima, sufinancira značajne projekte u regiji. EIB također nastavlja ostvarivati blisku suradnju s EC i Europskom agencijom za obnovu, kako bi se pripremali i sufinancirali projekti, uz proračunska izdvajanja EU, koja se osiguravaju iz novoga Instrumenta za pretprijetupnu potporu EU (IPA).

Kontakt informacije

Europska investicijska banka

Adresa: 8-100, Boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg
Telefon: (+352) 43 79 1
Faks: (+352) 43 77 04
Web adresa: www.eib.org

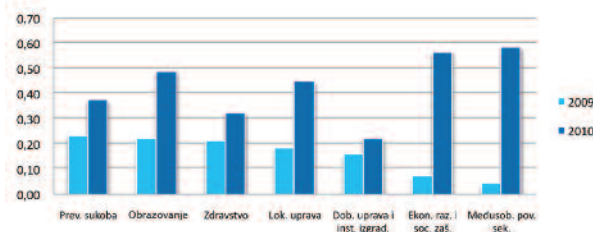
Politički pristup

Program UNICEF-a za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2010.-2014. namijenjen je rješavanju triju prioriteta razvojnih problema, koji se postavljaju kao izazov u ispunjavanju prava djece u Bosni i Hercegovini: siromaštva, socijalne isključenosti, te slabosti sustava. Opći cilj ovoga programa predstavljat će pružanje potpore nastojanjima i planovima vlasti, usmjerenima na jačanje društvene kohezije i socijalnoga uključivanja, kako bi se smanjili diskriminacija i nejednakosti među djecom i povećali potencijali za razvijanje njihova ljudskog i socijalnog kapitala.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

UNICEF je, u 2009. godini, izdvojio 1,10 milijuna eura, a u 2010. godini 2,98 milijuna eura i to za sljedeće sektore: prevencija sukoba, obrazovanje, zdravstvo, lokalna uprava, dobro upravljanje i institucionalna izgradnja, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, te međusobno povezane sektore.

UNICEF -tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

UNICEF je, pored toga, i donator i izravni partner u implementaciji više projekata koje financiraju donatori, poput realiziranoga zajedničkog projekta s Europskom Unijom, Uredom Vlade Ujedinjenoga Kraljevstva za međunarodni razvitak (UKAID, ranije DFID) i Vladom Norveške, u oblasti socijalne zaštite i inkluzije, u ukupnome iznosu od 1,4 milijuna eura u 2009. i 2,5 milijuna eura u 2010. godini.

Program će za BiH doprinijeti tome da se, do kraja 2014. godine, postignu sljedeći, ključni rezultati:

- (a) pripremljene i implementirane politike djelovanja i planovi, i ljudski, financijski i organizacijski resursi, preusmjereni ka prioritetima od značaja za djecu, koje su identificirali glavni akteri na državnoj i entitetskoj razini; (b) prelazak, kako dječaka, tako i djevojčica, iz osnovnog u srednje obrazovanje u 17 općina povećat će se na 100 %; (c) upis će se u predškolske ustanove povećati sa 6,4% na 25%; (d) bit će iskorišteni deficitarni poremećaji; (e) 90 posto djece primit

će sva propisana cjepiva; (f) broj će djece u državnoj skrbi opasti za 30%, a sukladno tomu će se poboljšati i omjer djece na skrbi u institucijama u odnosu na broj djece na skrbi u alternativnoj obiteljskoj skrbi ili skrbi u okviru zajednice i (g) omjer malodobnih prijestupnika, koji se usmjeravaju na skrbi izvan kaznenoga sustava, te u preventivne službe u 20 općina, povećat će se za 20%.

Program za BiH za razdoblje 2010.-2014. podrazumijeva dvije programske komponente:

- 1) Socijalne politike djelovanja i monitoring dječjih prava - program nastoji riješiti nedostatke u institucionalnim kapacitetima za kreiranje i provedbu politika djelovanja, te planiranje na različitim razinama vlasti. Osigurava potporu reformi socijalnoga sektora, kao i formuliranju politika djelovanja i proračuna usmjerenih ka ugroženoj i socijalno isključenoj djeci, na temelju kvantitativne i kvalitativne analize raznolikih podataka, te preglede politika djelovanja kroz sve socijalne sektore. Program, pored toga, podupire i monitoring i zaštitu dječjih prava, u suradnji s NVO-ima, djecom, mladima i medijima.
- 2) Integrirani i inkluzivni sustavi za djecu – program ima za cilj rješavanje širih socijalnih problema, poput dječjeg siromaštva i njegova utjecaja na pristup i dostupnost, te kvalitetu usluga, kroz sudjelovanje zajednica, usvajanje okvirnih politika djelovanja, te jačanje sustava, sukladno međunarodnim standardima. Fokusira se na jednakost pristupa kvalitetnome obrazovanju, rani razvitak djeteta, materinsko i dječje zdravlje, usluge socijalne i dječje zaštite, posebice one namijenjene ugroženoj i isključenoj djeci i obiteljima.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Novi se program za BiH nadovezuje na rezultate postignute tijekom protekloga ciklusa, te se fokusira na sektore koji nose komparativne prednosti: obrazovanje, rano djetinjstvo i razvitak (ECD), te zaštitu ljudskih prava. Primjenjivat će strategije u kojima UNICEF posjeduje već dokazanu stručnost. Program će osiguravati potporu za pripremu politika djelovanja i inovativne pristupe jačanju sustava, te promicanju usluga i službi. Tako će, primjerice, UNICEF, kroz projekt *Jačanje sustava društvene zaštite i inkluzije za djecu u BiH* (SPIS), kombinirati funkcionalne preglede u oblasti pripreme proračuna, analize zakonodavstva, te sustava monitoringa i evaluacije za djecu u sektorima zdravstva, obrazovanja, te socijalne zaštite i pravde. Izgradit će se kapaciteti za modeliranje i postupno širenje isplativih intervencija.

Novo će usmjerenje predstavljati fokus na razvitak, s ciljem pokretanja pozitivnih promjena ponašanja i stavova. Omogućit će se sudjelujuće akcijsko istraživanje, kako bi se

promicalo poboljšanje društvenoga položaja, odnosno osnaživanje djece, žena i mladeži. Ojačat će se postojeća partnerstva i uspostavljati novi savezi, kako bi se osiguralo usuglašeno djelovanje programa, prikupili dodatni resursi namijenjeni djeci, te osiguralo da se na primjeren način inkorporiraju i rješavaju pitanja ljudskih prava i spolne jednakopravnosti. Osigurat će se potpora, potrebna kako bi se tijela, zadužena za implementaciju, povezala s međunarodnim mrežama, dobrim primjerima iz prakse, te izvorima tehničkih stručnih znanja, te kako bi se okupili partneri, tvorci odluka i drugi relevantni akteri širom sektora. Pomoć će se osiguravati i u uspostavi mehanizama koordinacije, te planiranja za potrebe urgentnih situacija, kako bi se osigurala pripravnost i odgovor u urgentnim situacijama.

Program za BiH osigurava potporu za prioritete iz *Strategije razvoja BiH za razdoblje od 2009. do 2013.*, te *Strategije socijalnoga uključivanja za razdoblje od 2008. do 2013.*, *Akciskoga plana za djecu u BiH, u razdoblju od 2002. do 2010. godine*, te je usklađen s prioritetima BiH iz procesa pristupanja Europskoj Uniji (EU). Program podupire i realizaciju *Milenijske deklaracije*, milenijske razvojne ciljeve, kao i načela i ciljeve programa Svijet po mjeri djeteta. Sukladno je i međunarodnim obvezama BiH, uključujući i one prema Konvenciji o pravima djeteta, CEDAW, Deklaracije o obvezama s Posebne sjednice Opće skupštine Ujedinjenih naroda o HIV/AIDS-u, zaključcima regionalnih konzultacija održanih u Ljubljani, u svezi sa Studijom Ujedinjenih naroda o nasilju nad djecom u Europi i Srednjoj Aziji. U programu se odražavaju i prioriteti Srednjoročnoga strateškog plana UNICEF-a za razdoblje od 2006. do 2013. godine. Naglasak, koji se stavlja na smanjenje nejednakosti i dopiranje do najmarginaliziranijih skupina žena i djece, sukladan je preporukama Odbora za prava djeteta.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

UNICEF sudjeluje na sastancima koordinacije donatora za potrebe nacionalnoga planiranja, koje organizira EC, kako bi se osiguralo kvalitetnije razumijevanje predložene buduće potpore sektoru planiranja u BiH.

Uspješnom je ocijenjena i koordinacija s EU/EC, DFID-om i Vladom Norveške, realizirana tijekom SPIS projekta, koji je implementiran u bliskome partnerstvu s institucijama vlasti.

Osim toga, uspostavljene su i veze s projektima koje financira UK/DFID, poput projekta pod nazivom: Razvitak politika za smanjenje siromaštva, koji vodi LSE, kojim se širom države nastoje uspostaviti tijela zadužena za socijalnu politiku djelovanja, te promicati sustav monitoringa i evaluacije socijalnih politika i angažirati u pilot-aktivnostima, vezanim za mladež i Rome.

UNICEF, uz pomoć UK/DFID-a, osim toga, nastoji promicati procese izrade činjenično temeljenih proračuna za aktivnosti namijenjene djeci, kroz planiranu analizu financijskoga/proračunskog sektora u domeni u kojoj se on odnosi na socijalnu zaštitu djece, te kroz rad na korisničkim skupinama na razini zajednice.

UNICEF blisko surađuje i s različitim donatorima, a posebice sa SDC i Sida-om u implementaciji programa maloljetničkoga pravosuđa.

Kontakt informacije

Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF)

Adresa: Kolodvorska 6, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: + 387 33 723 300

Faks: + 387 33 642 970

E-mail: sarajevo@unicef.org

Web adresa: www.unicef.org/bih; www.unicef.ba

Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP)

Politički pristup

UNDP je svoje projekte grupirao u četiri osnovna područja suradnje koja se smatraju ključnima, dakle od posebnoga značaja za razdoblje od 2010. do 2014. godine: demokratsko upravljanje, socijalno uključivanje, zaštita okoliša i sigurnost ljudi. Ova podjela sukladna je podjeli iz Okvira UN-a za pomoć u razvitku (UNDAF).

Projekti UNDP-a, između ostalih, obuhvataju analize o socijalnim pitanjima, uključujući spolnu ravnopravnost; izgradnju kapaciteta za činjenično utemeljen rad; rad na međukulturalnom razumijevanju, kao temelju razvitka; izgradnju kapaciteta za promicanje zapošljavanja mladih osoba; odgovor na promjenu klime, zaštitu biološke raznolikosti i čistiji, sigurniji i održiviji razvitak, te pripremu i provedbu okolišnih akcijskih planova u suradnji s općinskim vlastima i građanskim društvom. Na regionalnoj razini, UNDP nastavlja djelovati u oblastima reforme javnoga sektora, e-Vlade, okoliša i jednakopravnosti spolova.

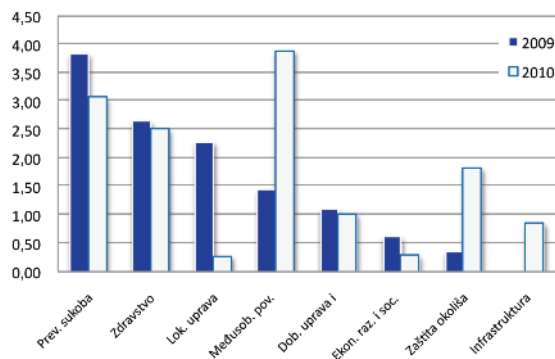
Premda UNDP neke od intervencija financira iz svojih osnovnih sredstava, veći dio finansijskih sredstava potječe iz partnerstava s donatorima, koji UNDP prepoznaju kao pouzdanoga, strateškog razvojnog partnera. Tako, primjerice, UNDP, zajedno s drugim UN-ovim agencijama, s Fondom za ostvarivanje milenijjskih razvojnih ciljeva, koji financira Vlada Španjolske, do 2012. godine realizira sredstva u iznosu većem od 11,5 milijuna eura. UNDP se, u djelotvornoj realizaciji programa, oslanja na vlastite značajne implementacijske kapacitete, kao i na vlastitu sposobnost djelovanja u ulozi neutralnoga moderatora, te posrednika između različitih međunarodnih relevantnih aktera, kao i na stručna znanja koja su mu na raspolaganju u osiguravanju izgradnje kapaciteta institucija vlasti.

Svi su projekti snažno orijentirani ka izgradnji kapaciteta i postupnom prijenosu odgovornosti i 'vlasništva' na UNDP-ove domaće partnere. UNDP je ključni pokretač održivoga razvitka i u ovoj oblasti je postizao i iznova postiže uspjeh.

Glavne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

UNDP je, u 2009. godini, izdvojio 12,13 milijuna eura, a 13,61 milijuna eura u 2010., i to za sljedeće sektore: prevencija sukoba, zdravstvo, lokalna uprava, međusobno povezane sektore (ravnopravnost spolova i mladež), dobra uprava i institucionalna izgradnja, ekonomski razvitak i socijalna zaštita, okoliš i infrastruktura.

UNDP-tokovi pomoći po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

Sukladno kategorizaciji ODA-e, projekti koje implementira UNDP (ili ih provodi zajedno s drugim agencijama) u 2010. godini su:

Zdravstvo

- Koordinirani nacionalni odgovor na HIV/AIDS i tuberkulozu u ratom poharanom i izuzetno stigmatiziranom okruženju.
- Daljnje jačanje Strategije izravnoga praćenja kratkotrajnoga terapijskog tretmana (DOTS) u Bosni i Hercegovini.

Dobra uprava i institucionalna izgradnja

- Izvješće o primjeni e-Vlade i upotrebi ICT za Jugoistočnu Europu – 2. izdanje.
- Poboljšanje kulturološkoga razumijevanja u BiH (zajednički MDG-F program, Fond Kraljevine Španjolske).
- Jačanje kapaciteta za strateško planiranje i razvitak javnih politika djelovanja (SPPD).
- Pristup pravdi: Suočavanje s prošlošću i izgradnja povjerenja za budućnost

Prevencija i rješavanje sukoba, mir i sigurnost

- Integrirani program protuminskog djelovanja (IMAP).
- Projekat kontrole i redukcije malokalibarskoga i lakog naoružanja i municije u BiH (SACBiH).

Proizvodnja i opskrba energijom

- Elektrifikacija područja s ostvarenim povratkom.

Ekonomski razvitak i socijalna zaštita

- Promicanje razvitka činjenično zasnovanih politika djelovanja u BiH.
- Razvijanje inkluzivnih tržišta (GIM).
- Lanci vrijednosti za zapošljavanje (VCE).

Lokalna uprava

- Projekt integriranog lokalnog razvitka - ILDP.
- Sustav obuke za lokalnu upravu (MTS).
- Jačanje lokalne demokracije - LOD.

Zaštita okoliša

- Projekt proizvodnje energije iz biomase, kao potpora zapošljavanju i sigurnim energetske izvorima u Bosni i Hercegovini.
- Integriranje upravljanja okolišem/životnom sredinom: povezivanje lokalnih i nacionalnih aktivnosti u Bosni i Hercegovini - MDG-F (Fond Kraljevine Španjolske).
- Integriranje smjernica za zaštitu kraških tresetišta u ključne ekonomske sektore (Globalni fond za okoliš, GEF).
- Priprema Prvoga nacionalnog izvješća za Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama – UNFCCC (GEF).
- Osiguranje pristupa vodoopskrbi, kroz institucionalni razvitak i infrastrukturu (MDG-F funded).

Međusobno povezani sektori (jednakopravnost spolova - mladež)

- Nasilje nad ženama (planiran).
- Program zapošljavanja i zadržavanja mladih osoba - MDG-F (Fond Kraljevine Španjolske).

Srednjoročni i dugoročni pristup

Srednjoročna i dugoročna usmjerenja UNDP-ja jasno su navedena u Akcijskome planu Programa za BiH za razdoblje od 2010. do 2014. godine (CPAP), koji je nedavno potpisalo Vijeće ministara BiH. Ovaj je Akcijski plan rezultat sveobuhvatnoga procesa konzultacija s relevantnim partnerima u BiH, i usuglašen je s dogovorenim okvirom rezultata UNDAF-a, te prioritarnim područjima u *Strategiji razvoja BiH*, kao i *Strategiji socijalnoga uključivanja* (ojačana makroekonomska stabilnost, održivi razvitak, konkurentnost, zapošljavanje, EU integracije, te socijalno uključivanje). UNDP ima namjeru poduprijeti tijela vlasti u procesu pristupanja EU, te se, u pristupnome okviru, fokusira na područja u kojima UNDP posjeduje komparativne prednosti, s naglaskom na izgradnju kapaciteta, razvitak privatnoga sektora kroz pristup inkluzivnog tržišta, jednakopravnost spolova, održivi razvitak i pristup razvitku koji se temelji na ljudskim pravima.

Kao potporu implementaciji projekata, UNDP trenutačno provodi proces procjene lokalnih neusuglašenosti u državi, u cilju kvalitetnijega zadovoljavanja potreba iz domene lokalnoga razvitka.

Rezultati će ove dodatne analize poboljšati fokus na smanjenje siromaštva, s obzirom na to da siromaštvo često korijene ima u isključenosti ljudi iz ekonomskih mogućnosti, zbog etničke pripadnosti ili pripadnosti drugim marginaliziranim skupinama. Nacionalni se razvojni pokazatelji, sukladno pristupu koji se temelji na pravima, te socijalnom uključivanju, analiziraju, kako bi omogućili da programi na lokalnoj razini budu usmjereni na posebno potisnute regije i skupine. Pored posvećenog djelovanja po pitanju jednakopravnosti spolova, u sve se aktivnosti, u cijelosti inkorporira i perspektiva spolne pripadnosti.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Kao jedna od agencija koje djeluju u oblasti koordinacije i djelotvornosti pomoći, UNDP, na više načina, radi na provedbi načela Pariške deklaracije. UNDP je jedan od osnivača Foruma za koordinaciju donatora (DCF) i, do 2009. godine, ova je Organizacija imala ulogu Tajništva DCF-a. Na zahtjev Ministarstva financija i trezora BiH, UNDP je ovu odgovornost prenio na institucije vlasti BiH, ali je još godinu dana nastavio pružati tehničku pomoć, potrebnu za realizaciju ovih aktivnosti.

U novome Okviru UN-a za pomoć u razvitku (UNDAF), za razdoblje od 2010. do 2014. godine, UNDP je pristupanje Europskoj Uniji prepoznao kao krovni prioritet države, te smanjenje siromaštva, izgradnju kapaciteta i jednakopravnost spolova, kao specifična područja suradnje između tijela vlasti i UN-a. Premda najnoviji okvir prvenstveno koristi programe koji se realiziraju kroz mehanizam izravne implementacije, prioritet sada postaje prijenos i povećanje odgovornosti vlasti, kroz mehanizam implementacije od strane domaćih institucija.

UNDP-ovi programi slijede smjernice Akcijskoga plana Programa za BiH (CPAP), kojega je nedavno odobrilo i potpisalo Vijeće ministara BiH. Ovaj jedinstveni i koordinirani plan slijedi okvir naveden UNDAF-om, te osigurava dodatne detaljne podatke o *UNDP-ovoj strategiji za realizaciju rezultata*.

UNDP sudjeluje u svim mehanizmima koordinacije donatora, u sektorima u kojima ima aktivne programe. To obuhvata sektore: pravde/pravosuđa, reforme javne uprave, reforme sektora sigurnosti, protuminskoga djelovanja i kontrole SALW-a. UN-ove agencije, pored toga, održavaju i sastanke tematske koordinacije po pitanjima poput: mladež (UN-ova skupina za mladež), spolne ravnopravnosti (UN-ovih gender skupina), HIV/AIDS-a (Tematska skupina UN-a o HIV/AIDS-u), te pitanjima cijepljenja (Međuresorni koordinacijski odbor za pitanja cijepljenja). Kao osnovni primatelj grantova Globalnoga fonda za borbu protiv AIDS-a i tuberkuloze, UNDP sudjeluje i u Državnome koordinacijskom mehanizmu GF-a.

Kontakt informacije

Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP)

Adresa: Maršala Tita 48, 71000 Sarajevo, BiH

Telefon: +387 33 563 800

Faks: +38733 552 330

E-mail: info@undp.ba

Web adrese: www.undp.ba; www.undp.org

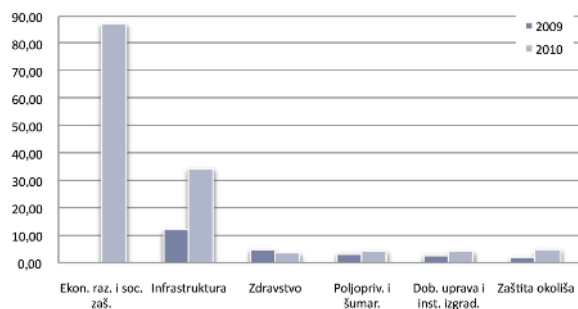
Svjetska banka

Politički pristup

Svjetska banka u Bosni i Hercegovini ulazi u finalnu fazu implementacije *Strategije partnerstva za Bosnu i Hercegovinu, za razdoblje od 2008. do 2011. godine*. Tijekom tog razdoblja, Svjetska je banka odobrila 8 novih projekata, u ukupnome iznosu od 305,4 milijuna US dolara (od čega je 121 milijun US dolara beskamatnih IDA kredita, 175 milijuna IBRD zajmova, 9,4 milijuna GEF grantova).

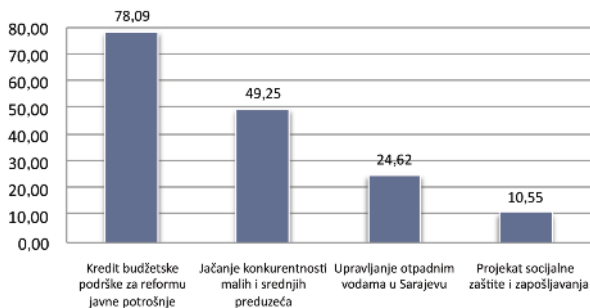
Tijekom fiskalne 2010. godine, Svjetska je banka odobrila 4 nova projekta: Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (SME) (zajam IBRD od 70 milijuna US dolara); Upravljanje otpadnim vodama u Sarajevu – (zajam IBRD od 35 milijuna US dolara), Projekt socijalne zaštite i zapošljavanja (IDA kredit – 15 milijuna US dolara); Program za razvojnu politiku (IDA – 66 milijuna US dolara i zajam IBRD od 45 milijuna US dolara). Pored ovoga, Svjetska banka trenutačno priprema financiranje projekata promicanja u zdravstvenome sektoru, u iznosu od 9,5 milijuna US dolara (kredit IDA), koje bi trebalo biti odobreno u drugoj polovici 2010. godine.

Svjetska banka-isplate po sektorima 2009.-2010. (milijuna eura)

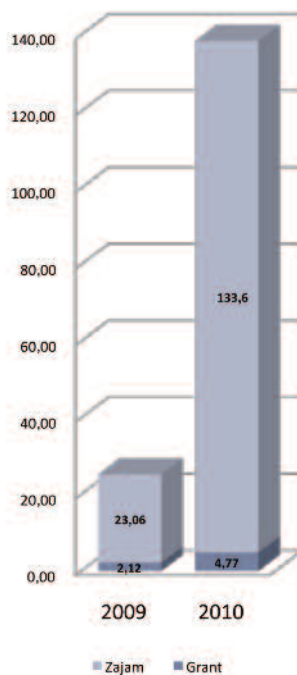

Portfolio Svjetske banke u BiH, u srpnju 2010. godine, sastojao se od 17 projekata, koji su financirani kroz 12 kredita IDA, 3 zajma IBRD i tri GEF granta. Ukupne obveze, za ovih 17 projekata, iznose 466,4 milijuna US dolara.

Novi projekti u fiskalnoj 2010. godini (milijuna eura)

Svjetska banka-isplate prema tipu financiranja 2009.-2010. (milijuna eura)

Ključne aktivnosti u 2009. i 2010. godini

U operacijama koje Svjetska banka financira u Bosni i Hercegovini, 25,17 milijuna eura isplaćeno je u 2009. godini i 138,36 milijuna eura će biti isplaćeno u 2010. godini, u sljedećim sektorima: ekonomski razvitak i socijalna zaštita, infrastruktura, zdravstvo, poljoprivreda i šumarstvo, dobra uprava i izgradnja institucija, te zaštita okoliša.

Srednjoročni i dugoročni pristup

Svjetska će banka, u sljedećim mjesecima, započeti proces konzultacija s tijelima vlasti u BiH i drugim relevantnim akterima u svezi s prioritetima, kojima se treba baviti u novoj *Strategiji partnerstva za Bosnu i Hercegovinu, za razdoblje od 2011. do 2014. godine*. Srednjoročno, Svjetska će banka nastaviti pružati potporu u ostvarenju ciljeva istaknutih u *Strategiji razvoja BiH*, ubrzavanju procesa EU integracija, i ublažavanju posljedica gospodarske krize, a posebice njihova utjecaja te krize na siromašne.

Aktivnosti na koordinaciji rada donatora

Pored redovitoga sudjelovanja u Forumu za koordinaciju donatora, timovi sektora Svjetske banke sudjeluju u različitim forumima za koordinaciju donatora na razini sektora (poljoprivreda, energija, obrazovanje, transport i infrastruktura).

Kontakt informacije

Svjetska banka

Adresa: Fra Anđela Zvizdovića 1, B17, 71000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 251 500

Fax: +387 33 440 108

E-mail: mail_to_bosnia@worldbank.org

Web adresa: www.worldbank.ba

Izvori fotografija

Lejla Muminović, ACE projekat/DFID

UNICEF ured u BiH

Lejla Muminović i Bethany Gianulis, ACE projekat/DFID

Lejla Muminović, ACE projekat/DFID

en.wikipedia.org javna domena

Ured Svjetske banke u BiH

UNDP ured u BiH

Ured Svjetske banke u BiH

Delegacija EU u BiH

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

<http://dnevnik.hr>
(Fotografija: Arhiva/Reuters)

UNDP ured u BiH

UNDP ured u BiH

Direkcija za ceste FBiH

Azra Atlić-Smajlović, ACE projekat/DFID

en.wikipedia.org javna domena

Lejla Muminović and Bethany Gianulis, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Ured Svjetske banke u BiH

UNICEF ured u BiH

Lejla Muminović i Bethany Gianulis, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Jasminka Joldić, ACE projekat/DFID

Azra Atlić-Smajlović, ACE projekat/DFID

Bethany Gianulis, ACE projekat/DFID

Udruženje izbornih zvaničnika u BiH

Lejla Muminović, ACE projekat/DFID

Projekat zapošljavanja mladih, mobilna jedinica, u posjeti Općini Centar Sarajevo. Projekat finansira Svicarska/SDC i Austrija/ADC.

UNDP ured u BiH

Azra Atlić-Smajlović, ACE projekat/DFID

Ured Svjetske banke u BiH

www.ekoakcija.com ustupio Sanjin Jusić

Richard Moreton, ACE projekat/DFID

Delegacija EU u BiH

Lejla Muminović, ACE projekat/DFID

Ministarstvo financija i trezora BiH

Sarajevo, Trg BiH 1

Tel: + 387 33 205 345

Faks: + 387 33 202 930

Email: trezorbih@trezorbih.gov.ba

Website: www.trezorbih.gov.ba